

حدیث اربعین نظمی لخاقانی
وعارف افندی مرحومك
منهجی .

استصحبه الفقير الى ربه الغني
سوى خسرو ...
تحت ... جامع ...
عمره ...
املاك
عفا عنه

هو

ثم استصحبه الفقير الى الله عز شأنه
احمد ... رفيع ... زاده
عفي عنهما

بسم الله الرحمن الرحيم / شرح احادیث کلام قدیم

ویرسه نوله زمزمهٔ بسمله / قبهٔ چرخ فلکه ولوله

بسمله نك مدد رأی خوی فتن / حبل متین کرم ذو المنن

ایرمکه اول رتبهٔ اولو العزته / بسمله بر واسطه در امته

کوزله سلف همتنك ادابنی / بسمله سوز آچه دهن بابنی

هر سخن نوکه جهانگیر اولور / بسمله سوز سوزده نه تأثیر اولور

نطقه نطق انوکیله در رهنموز / بسمله سوز سوزده بولنمایه سوز

انوکیله بر سوزك اولمز ایکی / واصل ایدر بسمله در سالکی

بسمله در منتظم اسماء حق / بسمله در نور تجلای حق

قاسمه استرسك اکر دفع غم / بسمله یه شغل ایده کورلا جرم

جملهٔ اطرافك اولوب سیئات / بسمله ذکریله بولورسن نجات

بسمله کل دستهٔ سید رکوبیا / صاریلور رتار ترحم اکا

اولدی او کل دستهٔ باغ خدا / کلشن فرقانه کل تبت کنا

جلوه نمای رخ نعماد راول / پرده کشای دل اشیاد راول

ذکری در رفیض رسان همه / نعمت محض اوله نوار عالمه

حاصلی انشد رانی ذو الجلال / باب کمال کرم لایزال

شرح سخن ناطقهٔ لم یزل / روح مقال کلمات ازل

ارهٔ دندانه و سینی انك / کسدی نهال بدن دشمنك

صالدی او شمشیر مرصع غلاف / اهل خلافاره سنه اختلاف

بولدی او جوهرله اولوب برخلفا / اینهٔ ملکت دین انجلا

اسم جلال ایچره جمال ازل / ظاهر دباهر کورینور فی المثل

شمعهٔ برلمعهٔ انوار در / مشعلهٔ سالك دیندار در

حمد اکه کم خلق اولالی ممکنات / غرقهٔ انعامی در شش جهات

ملك و ملك برله سماك و سمك / غایت سر منزل ادراکه دك

خلقت اشیا قورالی چارسو / ذره به ذره نه که وار سو بسو

جمله سی محتاج در کبریا / بنده و آزاده و شاه و کدا

قبضهٔ حکمنده در رهن زمان / کوی زمین و کرهٔ آسمان

رفعت شان عظمت محضری / منت انسان و پریدن بری

جان بتوردی قره یردن نبات / ذره جه تسبیحنه التفات

حکمتی در صنع الاهیته ل / ژاله کو هر خجری لعل ایدن

قطرهٔ نیسانی صالر صف بصف / انوکیله پرور اولور هر صدف

کاسهٔ حرصی ایدر انعامی پر / بذل نعم شانه مخصوص در

ایچمسه فتح اولمز ایدی قدرتی / مسئلهٔ مشکله حکمتی

حسنه نمایوسه اولور سال و ماه   باب شفاخانه سی امیدکاه
یعنی دریغ ایتمز ایرنجه اجل   شربت لطفی او حکیم ازل
صنعی در اضداده ویرر امتزاج   وحدتی اثباته یوق احتیاج
لوح و قلم اندن اولور بهره یاب   غیر حضورنده در ام الکتاب
سمع و بصر لمس ایله شم بشر   حکم تنفیذیله اولور کار کر
کوکده ویرده حرکات و سکون   هب قدم ذاتنده در رهنمول
اتمسه فرمان اله کرمز هوس   امر تنفیذنه زا التماز نفس
اولدر ایدوب بنده عطاسن گواه   جمله یه رزقن ویریجی پادشاه
اتمده در حالنی او درکاهه عرض   جمله سکان سموات و ارض
خوان عطاسینه حریص انس و جان   لطفی کبی نعمتی بی امتنان
عالمی انعامی ایله اول ودود   ایلدی مستغرق دریای جود
زمرهٔ ذی روحه او پروردکار   خوان حیاتیله ایدوب اعتبار
کوردی مذنبلرین غونلدی   هر برن القصه صبا قلدی
اولمغه بیچاره لره چاره کر   لطفی فراوانی مبذول ایدر
باب همایونی که مفتوح در   واسطهٔ راحت ذی ارواح در
سوز پیسا اولماز اکسکنده سوز   برشه صاحب کرمک قولیوز
سینهٔ جباری او داریاک   خنجر قهر ایله ایدر چاک چاک
تیغ زن غیرت رب الانام   ظالمه البتده ایدر انتقام
کوشش طوترناله مظلومه حق   لعن ایدر اول طائفهٔ شومه حق
مانعی یوق رحمتی چقدر اول   حق ایلچی حاکم مطلق در اول
حضرتیدر علم ادم دین   احمد محبوب مسلم دین

نعت جناب سند انبیا

بیچه مسلم دیمسونلر اکا   ذاتنی مرآت ایدینوبدر خدا
ملک عدمدن دخی چقمزدی یول   ایلدی کونینه انی حق رسول
اولمسه اولمزدی فلکک نی کمان   اولیه پیوز فرمی خدای جهان
عرشه دکشمزلر ایدوب التجا   سایهٔ پر کلهس انبیا
هر نه قدر فاضل ایسه مرسلین   فضلی بایننده اولیماز خوشه چین
لعلنه بیک جانله ویروردی سر   کربسر مریمی سویلته لر
نیدوکنی اول کلمات سلیم   نطقه مجال اولسه ایجردی کلیم
اولدر ایدن بر سوزیله لا یموت   اولدر الحق سبب کاینات
عالم علامهٔ علم لدن   باعث ابداع سرای کهن
طائر نه طارم افلاک عشق   کوهر دریای شعشعناک عشق
طوع فراز حرم کبریا   نقطه طراز علم کاف بها
حوصله اموز خواص ملک   معرفت اندوز دبیر فلک
جوهر فرد صدف کنفکان   لعل درخشان کلاه مهان
لیلهٔ معراجی شب بوی باغ   مجلس حقده کهر شب چراغ
مست می بادهٔ شبستان حق   نقل و شراب لبستان حق
قشلر نیک اولمسه ماه نوی   کعبهٔ اسلامه دلیل قوی
بادیهٔ شرکه دوشردی بشر   قبلهٔ دین بولماز ایدی زیب و فر
عنبر کیسولریدر رایحه مشک   سر سویدای کبار ملک
مدرسهٔ عشقده بی قیل و قال   اولدر ایدن نخت جمال و کمال
سینه سی ینبوع حکمدر انک   عارضی مصباح ظلمدر انک

طارم فلک سلطنتی کوسی در   شرع سراپرده ناموسی در
شهپری النده در ربیکان   بیضهٔ بیضا و زمین و زمان
تیر احد سینهٔ احمدده در   نور صمد قلب محمدده در
رتبهٔ قدرینه یوقدر مجال   عاشقی دریادشهٔ بی زوال
خیل ملک کوکدن اوچوب بال و پر   سعیله بیک ییل طیران اتسه لر
پایهٔ فضلینه وارلماز عیان   قدرنی مولا بیلور الحق همان
طوغمه شمس شرف احمدک   سمتی کورنمزدی ره امجدک
کوشهٔ چشمیله نگاه ایتمه   خوف و خطر وار ایدی هرنه کسه
حشر اولیجق مؤمن ایله مؤمنات   حمله حضرتدن اومار نجات
قورتلور القصه غم و غصه دن   دامن پاکینه تشبث ایدن
ولوله دن ایلیش افلاکی پر   دبدبهٔ کوس محمد درر
مقدم فرخندهسی خیبرک   عرضنی کسر ایلدی کسرالرک
کلدی او سیمرغ بلند آشیان   بو نه مقام اولدی مکان کیان
اندی او بازوی نبوت پناه   کفر و ضلالک حشراتن تباه
قوهٔ قدسیهٔ پیغمبری   قصرنی خاک اتدی یقوب قیصری
بو طبقات فلک زرفشان   قدرینه بر نیجه ایکی نردبان
نعتنی تفصیله قومز احتیاج   قصهٔ معراج ذوی الابتهاج
بنسه براقینه او صنع جلیل   غاشیه بردوشی ایدی جبرائیل
دیرلر اکه عالم اولوب مبتلا   صل علی سیدنا المصطفی
آلنه اصحابنه اعوانه   هم وزرای عظمت شانه
حضرت عنددن اولوب احترام   نیجه صلوات ایلیه لر والسلام

محرم اسرار رسول اله   حضرت صدیق خلافت پناه
خاک رهی سجده که شیخ و شاب   حضرت فاروق معالی پناه
ناطق حق طوطی باغ امان   حضرت عثمان بهشت آشیان
زهرهٔ خواص حرم کبریا   حضرت حیدر سند اولیا
هم او ایکی پاک نسب معتبر   آب رخ زمرهٔ اثنا عشر
جمله اصحاب عظام رسول   حاصلی بر بر او کروه فحول
فرقهٔ انوار آله اولالر   امته عقبادهٔ پناه اولالر
دور رابع تا گنبد فیروزه فام   بربرینه اولا صلوة و سلام

وصف شهنشاه فلک خرگاه

نعت نبی ختم اولیجق با جرم   دعوت سلطانه در احمد اهم
اولکه فلک درکه الامرلک   شهدی ثنا خوانیدر انس و ملک
وارث اورنگ فریدون و جم   خسرو کسری علم و جم حشم
مفخر سلاطین سلاطین نشان   قطب زمان عدل عثمانیان
مهر فلک قدر و سپهر اقتدار   ظل خدا یعنی خداوندگار
حضرت سلطان ابو الفتح داد   شاه محمد خلف خان مراد
قصر جلالنده کمر کهکشان   بام سرایند قمر پاسبان
بر کبی اولشه چالاکرک   اکریه طوغلدی جلوس ایدیجک
تاجوران طرف انکروس   هر بری نعل فرس ایتدی بوس
قلعهٔ اکری حصار ایلدی   طوپلرین صاعقه بار ایلدی
هر اتلنجه اولوب آتش فکن   طعنه ایدردی کوکه هر ضرب زن
عاقبت الدی انی اول تاجدار   ایته که بستانی نسیم بهار

دفعهٔ طابورده خود بی حد زنك   ایلدی کفارله شیرانه جنك
سوسن ترکبی ایدوب جسر تیغ   روشنه الدی قلیجنی دریغ
جنکه مقیدلر ایکن هب سپاه   دشمنه چالنمش ایکن خیمه‌گاه
کلدی ظهور اتدی بفضل خدا   قوة امداد سنیه الورا
طعمهٔ تیغ اولدی اوکوز سرسر   یدی قرالیله یدی یوزبیك ار
ایتدی اول انواع فتوحاتی حق   بدر و احد وقعه سنه ما صدق
شیشه کبی اول شه یزدان پرست   بعد ایدوب دشمن دینی شکست
بر نیجه کون کشت و کذار ایلدی   کلدی سریرنده قرار ایلدی
اولدی قدوسیه پر پای تخت   جای صفا کستر اقبال و بخت
حاکمی شمدی حرمینك اودر   کام روا سی ثقلینك اودر
نسخهٔ تالیفی بو عهد لکك   اولدی زماننده او فرح دلك
طرف افقدن طوغه تا کم شفق   شفقت ایدوب اتمه فضیله حق
رای منیرین ایده هر صبح و شام   سمت احادیثه موافق مدام

مدحت دستور ذیشان فریدون وقار

لوح جهانده بوغدی خط ستم   نظمه کتوردکده بو فصلی قلم
باغ جهان اولمش ایدی بوم روم   دشمنه ایتمشدی پرمت هجوم
خیمه سنی قورمش ایدی معدلت   توغ شریعتله اولوب یکجهت
برمش ایدی تا فلکه طاهره   کوکبهٔ سلطنت قاهره
جور و ستم رسمی ستم بولدلی   حاصلی رفع اولمش ایدی اکله‌سن
سیح شراری می حمرا کبی   کلمه الوب صائم ایدی منصبی
دوری ایدی برکل نو باده‌نك   صاحب اعظم جغالی زاده‌نك

ملك جهان

ملك جهان جسم ایدی اول جان ایدی   دولت عثمانه نکهبان ایدی
هر نه مراد ایلسه اول پاك رای   شاه جهان انی کوریردی روا
ذاتنه مخصوص ایدی صدر قبول   مرجع خاص و وزرا ایدی اول
خاك دری قبلهٔ شاهان ایدی   عرض وزارتله قپودان ایدی
رای منیر ایله اولوردی امین   زلزله‌دن ملکت دین مبین
یعنی او دستور سلیمان کهر   آصفی شاکرد ایدینیدی مکر
رشکدن اولوردی برازنك جگر   حوصله‌سن کورسه بوزرجمهر
علمله لقمانی ایدرلردی لال   ایلسه‌لر حکمت امورین سؤال
قنده یسه اهل معارف اکا   جانیله ایتمشلر ایدی التجا
معرفت اربابی ایدوب محترم   جمله‌یه اولمشدی ولی النعم
لطف و کرم کوهرینه کان ایدی   نامی ولی نعمت عرفان ایدی
خیرت انور عقلین اولوردی قرم   مجلسنك جاملرین کوره جم
شویله شریف ایدی او بزم نفیس   کم اکا کاوس اولیماز کاسه لیس
کورسه او کیخسرو دریادلی   رستم زال اکمز ایدی ایلی
قوت بازوسن ایدردی سند   کرسه کمندینه اکر دیو بند
حاصلی دوردیجه او صاحب جود   ظلمه زیان ایدر کرم و عدله سود
اولمسه ده هشتده ایدی بحر و بر   ظل کلاه قپودانی اکر
روشن اولور ایلیجك ضرب و حرب   شعلهٔ تیغیله انك شرق و غرب
عزم قتال اتسه قوروب بارکاه   شعله داری اولیماز مهر و ماه
یانسه او فانوس ثریا خباب   شمعنه پروانه اولور افتاب
قبهٔ مناسی فلك طاسنك   موجی دکل همتی دریاسنك

اتمشدر انی مالک دریای فن — فلک تنه روحی ارسن ایلین
دور کیانک اول بر هنر — قاعدهٔ عدلنی اجرا ایدر
کوستر اولم جه صفا کستری — آیینه حضرت اسکندری
بذل کرمده ایدیجک عرض جود — خاتم ایله معنی ایدر تار وپود
طالب حق سالک مرشد در اول — بر ایله بحر ایچره مجاهد در اول
کرز ایله البرزی ایدوب چرده جام — یقدی عجم ملکنی اولوب بالتمام
جود وفتوت سنک انی بادر — ذات شریفکله ایدر افتخار
بس اول آصف صفت جم دستگاه — مرجع کل صاحب صاحب کلاه
شیر ظفر صید نیستان فتح — رستم خصم افکن میدان فتح
توغ ولا رای صف اصفی — عمرک اسه بلطف الخفی
مرغ هما اولدی سفینک مکر — اولدی جناحینکا فتح وظفر
نیزه کذار دل خصم اولدی عکس — ثابت ایدر دشمنه طوغرلدعکس
عالمه یوسف کبی انک کرم — ساکه ستانی اولسه عجمی علم
خلقه قپوک طالع مسعود در — خلقه سی پیر چشمهٔ مقصود در
عیش وفا اولمغین اول چشمه سار — ایغنه صو کبی اقر کیبار
تا که اوله صیف وشتا ماه وسال — حضرتنه یاور اولو ذو الجلال
قالنی سر پرده همایون ایده — نوح کبی عمرینی افزون ایده
شاهد دولت اکا میال اولا — عزت واقبالیله خوشحال اولا
ثابت ایدوب ذات ملک زادهنی — حفظ ایده جیتاجینی اولادنی

قال رسول الله صلى الله عليه افضل
افضل الصلوات واكمل التحيات

من حفظ على امتي اربعين حديثا ينتفعون
به بعثه الله يوم القيمة فقيها عالما
صدق رسول الله صلى الله عليه وسلم

اول سبب جلیل ملوک رسل — واسطهٔ حق سبب جزو کل
دیدی نیم امتمک کزیری — علم احادیثنک ماهری
قرق حدیثم ایدوب ازبریم — قلمسه اول درج کهر دانی کم
نفع لنور انو کیسه عاقبت — ایکی جهان ایچره بولور منفعت
عالم ربانی افاق اولور — حور وملک نورینه مشتاق اولور
بعث ایدر عقباده خدا لاجرم — انی فقیه اولدوغی حالده هم
امدی ایشت ندایسک ای مرد کار — کوشکه بو کوهری ایت کوشوار
حفظ احادیث ایله درزین بنا — اولا خصوصا عدد اربعین
رفعت شان علما بو قله کور — علم احادیث شریفیله در
بس بو رموزاتی باوب حاصلی — باب توکلده ایدوب منزلی
رشتهٔ لؤلؤ دره اکوب قرق در — کوشش دلی ایلدم انوکله پر
انی که حفظ ایلمک اسان اولا — نقد دل ودیده فدا اولا
ایلدم اولسون دیو معنی اچق — نظمله شرح اتمده کتب احق
قلدم احادیثه مناسب ینه — نیجه حکایات قوی بتینه
کوش ایدن القصه الور حصه سن — زایل ایدر اهل عمک غصه سن
جان کوزینه اولمغون روشنا — اکثرین ایتدم قصص اولیا
حضرت جامینک اولا روحی شاد — طرز مجددی ایدوبن اجتهاد
ستر احادیثی عیان ایلمش — فن معانی بیان ایلمش

کر غزلی که عجمی حابجا / اهل سخن اتمیش ایمش سابقا
رومی دونسون دیو جام جمه / ترکیه ایتدم انی بن ترجمه
اولدی رسالده رسولک عیان / فرق حدیثنده راز نهان
جسمم اولنجه اومارم خاک و کل / مونس اوله اشبو حدیث جمیل
اتمیه بنی منزل غفرانه حق / یمن محمدت نطق حق
اکلده مفهومنی وجه کرم / قفل کلامنده اصابت ایدم
پای که دل یدطولا ییله / ال ویره خاقانی یاد رکله

اول ترتیب مقال و سخن

نطقه شروع ایلیه فخر جهان / جمله کلامی ایدی معجز بیان
هر بری بر در کرانمایه وش / هر بری بر بوج شرفه برکنش
هر بری کنجینهٔ اسرار حق / هر بری بر کان کهربار حق
هر بری آیینهٔ حکمت نما / هر بری مفتاح کنوز صفا
اولدی او کفتار جواهرفشان / کوهر باج سر کرتو بیان
روح کلامن ایشیدیدی یقین / نطق مسیحا طوتلوردی همین
عمیرن ایدوب صرف و مقالاته ترجیح / جان ویرر انفاس نفیسنه روح
هر سخن پاکی اولوک فی المثل / اولمش ایدی کوهر کنج ازل
اجره وبهانن او فصیح الزبان / حورجان ده تررذی بر زمان
انسه تکلم ایدشه کامیاب / کوکده دوشردی ملکه اضطراب
هر سوزی اول حورپری پیکرک / کوشنه منکوش ایدیبی حور نیلیرک
اولمش ایدی اول سخن مستقیم / کاشف استار کلام قدیم
امدی ایشت نکتهٔ غراسنی / دیکله حدیث فلکک آراسنی

بویله

بویله دیر اول دولت آگاهمز / تخت نبوتده شهنشاهمز

اربعة انا لهم شفيع يوم القيمة المكرم لذريتي والقاضي لهم حوائجهم والساعي لهم في امورهم والمحب لهم بقلبه ولسانه

دیدی او پیغمبر عالمپناه / سایهٔ حق سرور صاحب کلاه
ذاتمه واجب کبی در اولا / دورت مسلمانی شفاعت بکا
صدر شفاعت بکا مخصوص ایکن / دوردی در مقصدم اللهدن
جمله مخلوقه شفیعم ولی / درونی تقدیم ایدرین حاصلی
بریسی اولاده اکرام ایدن / کثرت تعظیمده اقدام ایدن
بریدی حاجتلرین ایدوب روا / جانیله خدمتلر ایدن بی ریا
بیری ده مقدورنی ایدوب سبیل / سعی ایدن اشرافک امورنده سبیل
هم بری سادانه ویره جان و تن / قلب و لسانیله محبت ایدن
حاصلی مقصود زمین و زمان / خدمت اولاد علی در همان
فرض در البته هر مسلمه / حب محادیم بنی فاطمه

حکایه

دکله بو افسانه لرک احسنن / آل قریشک طونه کوردکمن
استرالیک رفعتله قدر و جاه / متصل اول طایفه قلن پناه
نقل اولنور که علمادن بری / کوردی برالفته لعبتکری
عالمه بید ایدوب احسن بساط / عالمه اولمش سبب انبساط
لعبتنک بریسی اولیب ادب / کسوت سادانه قیولمشی سبب

اکه نسل صارشن او بدبخت شوم | خلق تماشاسینه ایمش هجوم
لهویله لعبی ایدوب کار و بار | انلره مشغول ایکن اول بیکار
حاصلی حدت کلوب اول عالمه | دویمدی تخفیف نبی هاشمه
چادرین اول لحظه اول استاد پاک | نامه یا موسی کبی ایتدی چاک
غیرت علمیله ایدوب اهتمام | پاره لدی لعبتنی یا لتمام
هم یشلین پرویب ایدوب چاکسار | قلدیلر اول حرمی دخی تارمار
خانه سنه کلدی پس اول محتشم | ایلدی بر پاره یاتوب دفع غم
واقعه یی کوردی او سالاردین | کلدیلر اطرافن الوب حور عین
واردی حضورینه سلام ایتدی اول | ملتفت اولمادی جناب رسول
بلکه غضب شکلن ایدوب اول اره | دوندی سعادتلو یوزین آخره
جاننه آتش دوشوب اول کا ملک | حلتنه یول بولمدی بو مشکلک
لطفله اطرافدن اصحاب آل | قلدیلر اول حضرته سرین سؤال
ایتدی امانتده خیانت دیدی | المه قلمشدر امانت دیدی
بو سوزه لا یعقل اولوب ینه سر | بلمدی ضمنتنده ندر جایکیر
پس صدف چشمن ایدوب پر لآل | دوکدی کوزی یاشنی دریا مثال
دیدی که ای شمع بساط بسیط | عالمه در قلزم علمک محیط
اولمش ایکن آنه مودت یمین | فوز و نجاته سبب اهل دین
زمرهٔ اولاده نه خاش که بن | اتمش اولام ذره قدر سوء ظن
دیدی او لعبتده اولان صورتی | پاره لیوب ایلمدین حرمتی
سبزهٔ دستاری خود اولقالبنک | عینی ایدی ال نبی غالبنک
بکزر ایدی کسوت اولادمه | یعنی که اخفاد ملک زادمه

اکرچه

اکرچه جرأت ایدوب صوندکل | حاطرکه کلمدیمی لم یزل
الک اونوتدکمی صلابتلرین | قرب الهیده قوتلرین
ما حصل اول شاه طبیب القلوب | روز قیامتده شفیع الذنوب
ایلدی شول حدده عتاب اکرم | اولدی و فاضل نیجه کونلر سقیم
صارغی سبز اولماغین اول فانی نبیه | خوار و حقیر استمینجه نبی
اله عدو اولانک ای حق شناس | ایله سز انجامنی بوندن قیاس
نوح نبی فلکی در آل رسول | غرقه وارراندن اینلر نکول
نیدوکی معلوم مدر ای پاک زاد | آیة لا اسالکم دن مراد
ایکی وصیت که مهمات در | بیریسی مصحف بری اولادلردر
نه فلک آنلرله بولیدر قرار | نسل رسولیله در رهب مدار
کمسه بو ویرانه ده بولمازدی زکی | اولمسه اول اصل سعادت نژاد
اول ایلوکک نیته که روح روان | دربر سید زمرهٔ روحانیان
بیر بر نیکک نعمتی مبذول در | خوان کرامتلری مقبول لدر
مردمه جنبانیدر اول صفر بکند | چرخ دهر محمده لموی سدره بک
اولدی بو عسکر طوره لی ایکی صف | عالمه اولاد محمد شرف
ویردی فلک داین اوسلطانلره | ورد ملکک اولدی صلوات انلره
دیکلرینی صدقه له خاقانیا | آل نبی هاشمه قل التجا
استرسیک امزده محشری | دامن پاکیزه لرین طوت یوری

لا یؤمن احدکم حتی یحب لاخیه
ما یحب لنفسه

هم بو حدیثک دخی مضمونی بو / یعنی که فرمان همایونی بو
هر کسه مسلم دیمه فرضا اگر / اولسه دخی فضلله مشهور
صایم و قایم بجنوب روز و شب / ایچمیه بیهوده مقاله لب
مؤمن دیندار اولیمازسه کشی / زهد و ریاضت ایلسه ده پیر اولشی
صدقله تا استدوکن جاننه / استمینجه کشی اخوانینه
مؤمن اولور مؤمننه اشتباه / نفسنه اولدوغی کبی نیکخواه
اشته بو در اصلی کمالک همین / هب بو سلوک اوزره در تحملین
مؤمن و صالح دریا خوش نهاد / دنیه ده اخوان صفادن مراد
مسلم ایسک صدقله قل اتقی / ذاتکه تقدیم ایده گور اخوتی
عاقل ایسک نجه بو تلقیندن / گردی کیدر اینهٔ دیندن

حکایه

عین وفا اول سقطانک دور رب / دگله بو معنی یی حقیقت گوزت
جام دلکده یکی عباری گوتر / بادهٔ بی سکر ابوبکری گورد
منجذب القلب اولور اهل صفوا / جان و دلی وجب اولور انجذاب
حب و داد اتی اولور شهرت زن / گورمش صدق ابوبکری کس
دل نیجه میل ایلر او قلب الکه / نیجه ایدی حب حبیب اللهه
اول مه گردون زمرد بساط / ست حید بجیله ایدوب ارتباط
سور همایون ایدیجک کعبه ده / جای سرور اولدی بو ماتمکده
صاغ دج اولوب حضرت پیغمبره / باشلدی اول سور صفا گستره
ایندی زفافی گیجه سی بالتمام / مالکن بذل اوخدیو کرام
اول دوگنه خادم اولوب حاصلی / برگ گل اسا دوگلی صاپ حلی

دارینی

وارینی ویردی هب او والاگهر / قالمیاجق گوهر ایله سیم و زر
اولدی غبار رهنه مشکبار / یوکلر ایله ایلدی عنبر نثار
غزو شرفله اولیجق صغدجی / اولدی نثار ایلمک ایشی گوچی
شویله که مفقود اولوب اصل نقود / قالمدی جنس گهر نابود
اولکل سورینک اولوب بلبلی / طوتر ایدی انی جاننده سوگلی
رشتهٔ جان اوزنه عدیل / اولدی دوگنک شمعنه اندی فتیل
قالمغه جمعیتی منتظم / شول قدر اولدی اکا بیدول کرم
برج بناسنده بجز قالمدی / درج غناسنده گهر قالمدی
سیم ایله زردن جو دل اصفیا / صره لری قالدی تهی جابجا
عنبرینی عودینی کافورنی / حاصلنی صرف ایلدی مقدورنی
اولدی خریدار انک مالیله / تا قالیجق کندوسی برشالیله
ویرمکله وارینی اول اهل رجان / جوهر مقصودی اولوب رایگان
اولدی فلکلر اولیجق استوار / کهف فنا ایچره ایدی یار غار
جان پیغمبره ایدوب فدا / مالنی یغما ایلدی اول مقتدا
بزم محبتده کی خاصان دین / عائشه گرچه که ای راست بین
مست می صاغر بی سکر ایدی / جمله یه سرچشمه ابابکر ایدی
صدق و صفا بیله او فرخنده فال / مالنی بدل ایلدی بولدی بال
سن دخی ای سالک صاحب نظر / استرایسک حقی رسولیله گر
وار دوگی ویر اولمز ایمش بوقیله گور / کیسه تهی اولمیاجق کاسه پر
بویله دیر اطفاله قونشیلر ادی / وارینی ویرن کشی یادا اولمدی
اولمه مقدورکی انفاق دال / انمزدی منزله لن تنال

صدق و خلوصلری ممتاز اولور   هر بری صدقیله انباز اولور
زمرهٔ صوفیه‌دن اهل عراق   ایلدی بر طایفه‌یه انشقاق
زندقه نسبت ایله سوء ظن   فتنه ظهور ایلدی بغداددن
راحت جان فقهای جهان   اشبه پیران زمین و زمان
حضرت سفیان اوکه ثوری سنور   بیری ایدی انلرک احوالی کور
جمله‌سن اولدمده قلیل و کثیر   قتل اولنه دیو بیوردی امیر
حکم خلیفه‌یله او خیل ملک   باغلیجق ناقه کبی یک بیک
انلری جلاد الوب بیکمان   هرکز میدانه کتوردی همان
صدقنی کوردی شیر افکنک   قرشوسنه کلدی او کردن زنک
جان ویره‌جک قتله او پیر سن   پس دیدی جلاد اکا غافل مسن
شیخ ایتدی بیلورم لیک بن   استرم اول کیدم اول زمره‌دن
بر نفس احباب حیاتن کبار   نفس نفیسندن ایدوب اختیار
جانله تقدیم ایده کلمشدرر   بو عملک قدری بو جلمشدرر
بنده مقدم ویره‌یم جانمی   کورمیه‌یم رحلت یارانمی
خلق تعجب ایدوب اول حالنه   ایلدیلر عرضه دردولته
پادشهک دفعی چو باد سحر   ایریشیجک سمعنه اول خوش خبر
حضرت سفیانی کتوردوب روان   ایتدی انابت و شکرادان
جمله‌سنه نیجه عطا ایلدی   عفو خطاسینی رجا ایلدی
آتمکیش اخوانه محبتله اول   صدمت جلاده موتن قبول
ایلدی صدقی برکاتیله حق   نه طبق چرخی اکر بر ورق
سلک محبت کهرین اهل دل   اوج بلوک اتمشدر انی شویله بل

اولی دیکم

اولی اولکم ثوابی اورجانی   خیرده تقدیم ایده اخوانی
بلکه تقصیر عار ایدوب تکثیریه   باکه اولان خیرانک اولسون دیه
قوتی یتدکچه ایدوب دفع شر   کندو سپر اوله ایررسه ضرریه
الا بو خاصیت منصوصه در   حاصلرک شاننه مخصوصه در
یعنی بودر بل بونی عین الیقین   اصل کمال کرم اهل دین
بیری دخی کسب ایده‌جک نفقت   اولا احباسی ایله بیکجهت
کندو ایله انی برابر طوته   یعنی نه برتر نه فروتر طوته
ذاتی ایله توأم ایدوب ذاتنی   برکوره بالجمله مراداتنه
بویله اولان شیئی ده اهل هنر   فن موتده وسط دیدیلر
بری بو کیم کندو ایله مراد   صکره دونوب دوستلرین یاد ایده
کندودن اترسه اکر فائده   غیریدن اول زمره تقدیم ایده
نفس نفیسن کوروب اول نثار   بعض رفیقی دلیه مجملا
سمت مروتده بو مادون اولور   بویله محبت ایکی افزون اولور
شمدیکه یاران صفا ایله در   جمله کروه ظرفا بویله در
زان جهانده اولان کمسنه   طایفه اوله تقلید ایدر
حیف چوق اما نیده لم ساری   هیچ وفا سوزلکه ایرمز بری
شق مقدم در رای پاک باز   قاعده‌ء خاصهٔ اهل راز
بوی مروت که ایدر دهری   مجمع ارباب حقیقتده در
بویله در احکام در کبریا   ناکس اولورقده انبه یوقا
انی بو کنجو ندرکه دیمش اهل فن   زن کبی در مردم پیمان شکن
طرح اولالی کنبد دیر خراب   صدق و صفادر سبب فتح باب

یوللمه وفاسزلغله اشتهار   زن کبی دارانمه اوزکی خوار وزار

اولمامغن جنس وفادن اثر   کلب ملوثدن اولور زن بتر

اولمه حقیقت سز ایله همجناح   یوخسه اولنجه بولمازسن فلاح

حاصلی اول طایفه نا قبول   صدر فخوله بولمازلر وصول

خسته یه همدم اولمه بی وفا   چاره بولمازعلم اننه اکا

انی حقیقت سوز ایله گفت و گو   زنده ایسک اول نکتبیانه عدو

هر بری زیرا که تبه کار اولور   زن کبی زمام و دلازار اولور

جهلیله بوغلمدی اب و کلک   چکمه وفاسزلغن اهل دلک

طعنه طاشن اتمه که ترد فراح   شیشه شکسته اولسه بولنمز علاج

صدق و صفا مهر و وفا بذل وجود   فوت اسلامه اولوپدر شهود

دلکش اولور نامی وفا اهلنک   اینه در قلبی صفا ایملنک

صدق و صفا ایله اولور شیخ و شاب   روی حقیقتده درر اب و تاب

قل سخن راست ایله قیل و قال   طوغرولق ایت طوغرویه یوقدر زوال

ای دل عرفانه سلامت ویرن   صدقه شرف کندیه بر زالت ویرن

نطقنی خاقانی دلخسته نک   امر و که قل جمله موافق سنک

من اعطی لله ومنع لله واحب لله وابغض لله فقد استکمل ایمانه

سری بو قرمانه اولو الغزنک   امته بیورلدی سید رحمتنک

منع و عطا حب ایله بغض ای حکیم   کیشی ده تمام اولیجق اکله کیم

اول کشی تحقیق اولوب اهل نظر   دیننی ایمانی تکمیل ایدر

یکدل اولان مومن پاک اعتقاد   ایکی جهان ایچره اولور بر مراد

بی غرضک

11

بی غرضک نافزا اولور هر سوزی   خنجر اهن کبی دونمز یوزی

اهل ریا حاصلی بی دین اولور   صنمه که خود بینی خدا بین اولور

هر نه که بیهوده در اندن گسل   ایشو کبی لله ایده کور متصل

نفسه اویوب باطله حذر دیمه   حسن سلوک ایله یقین اوده یه

اوید رویه افعالکی اقوالکه   یکجهت اول قسمه غرض بالکه

فعل و عملده اوله کوری ریا   اینه دینکه ویرسون جلا

حکایه

سمع صداقتله سوزمدکله کل   ایله سوکدکده غرض سوز عمل

جنت اعلی ده اولور بی ضرر   هر ایشی لله تعالی ایدن

فارس بیشه طبرستان جود   مفخر سکان سپهر کبود

یعنی وفا ارکنک اشرفی   اول اسد الله سخی الوفی

جنک ایدرک اولدی چو پیلان مست   دشمننک برسینه یه چیره دست

خشمله خنجر چکوب اول مفید   کوکسنه چقدی که باشن قطع اید

اول کشی النندن او مرد فلکنک   وجهه کریمنه توکردی ایک

اولدوغی ساعت بو جنایت پدید   کوکک یوزینی اتدی خجالت سفید

کور کرم لیث بنی غالبی   صچردی کوکسندن تجان کبی

پس او کرم کانی لوجه الکریم   ایلدی ازادنی همچون نسیم

دوندی او نایاک دیدی یا علی   صومش ایکن قتلمه بی باک الی

جرمه نسبت نیم ای بوالحسن   لازم اولان قتلمه تعجیل ایکن

عفو خطا اتمکه باعث ندر   لطف و عطا اتمکه باعث ندر

ابن ابی طالب و ینبوع جود   رود کرم بحر همم عین سود

یعنی او بیر چشمهٔ صدق و صفا
آب رخ سلسلهٔ اولیا

کوشش ایدیجک اول شخص فاسدی
دیدی عداوت کاتبه ایدی

حاصلی کوج کلدی دوشنجه تنک
نفسمه اول جرم غلیظلک سنک

خشم و غضب اتمش ایسن تیز اولوب
بغض درونی غرض آمیز اولوب

چقدی عروس دل بیمان شکنی
پرده‌ء نسا بغض ایله دل

قلدی تعلق غرض نفس شوم
ایلدی حدت غلیان و هجوم

سهم و غضب کارکر اولدی تمام
ایردی محصل صدد انتقام

همته فرض اولدی بو کز مجملا
خدمت تقدیم رضای خدا

پس غرض نفسه اویوب کتمدم
نفسمه زعماً سنی قتل اتمدم

جرمکی عفو اتمکه بادی بودر
موجب خذلان اعادی بودر

مطرب دوران انی ششتا مثال
بو سوزیله ایلیجک کوشمال

فوری اولوب اول تن نوخاسته
خلعت اسلام ایله آراسته

برک پریشانی کبی سنبلک
نعلنه سوردی یوزینی دلدلک

باغ فنا ایچره اولنجه مقیم
اولدی هواداری چو باد نسیم

ایلر اولان مالک بحر وفا
لطفه بیگانه لرین آشنا

فصل حقیقتده نه ایدر قال و قیل
بر دخی بو نکته ایلر دلیل

رستم دستان حمالک ستان
خطه تورانه اولورکن روان

راست کلوب بیر نه عدا اسنک
طوغدی کونی خنجر الماسنک

کرزی که دیرلردی اکا کاوسر
آلدی الهٔ اول پیر زال زر

هیبت طاغدوب جیش فراوانی
قیردی کچردی صدی اعوانی

جنک ایدرک اول یل بد روزکار
اولدی کرفتاری انک خوار و زار

قتل

قتل ایده جک خنده اولدی کمان
نعره اوروب دیدی که ای پهلوان

ساکه فلان چشمه‌ده عطشان ایکن
قردشمک اوغلی ایدی صو ویرن

سابقه نز حقنی اکیاد قیل
قیدیلادن بنی آزاد قیل

بویله دیوب دشمن ایدنجه انکا
جوش و خروش ایتدی او بحر عطا

کوزلری طولقدی او دم رستمک
کچدی کناهندن او نهر عمک

نعمت احسانه غرق ایلدی
بحر فراوانه غرق ایلدی

چوق قدر انکلر سک اکر حکمتی
فصل مروتده حکایت قتی

بیر یده بوکم اویتجی کام بین
دین محمد تبع و تابعین

مظلمهٔ عالمه ویرن رواج
یعنی که حجاج لئیم المزاج

جمله اندوروب دار دن
قتله یوردی برین احرار دن

قصدنه جلاد ایدوب سل سیف
هب دیدیلر اولدی نطلومه حیف

اول کشی حجاجه دعا ایلدی
اغلادی اظهار رجا ایلدی

دیدی اکا بردم امان ویریکا
سویلیجک بعض سوزم وار سکا

حوض کنارینه دکن انی مدار
کلبر و یانجه برآز اتمه عار

خفیهٔ آنده سکا عرض ایده یم
موضع قتله اورادن کیده یم

کوش ایدیجک اول سوزی بی احتیاط
دیدی بونک وار ایسه بر خیری وار

حوضه او سرچشمهٔ ظلم و ستم
کلدی و مردیله اولوب هم قدم

پس دیدی حجاجه او حاضر فکار
اندی بو همراه لغک حقی وار

ارهده سبق ایتدی حقوق ایلیج
قتل ایده مزسن بنی انصاف ازکج

تیر کبی یانکه دوشندم فقیر
بویله میدر شرط کرم یا امیر

واجب ایکن صاحب عمر خوارلق
قتله رفیقک نیجه اولور سخی

چونکه او مجرم بو سوزی سویلدی | رفقله حجاج انی عفو ایلدی
امدی ای اشک معنی ده تنه ایسه | مسئله دن حوصلک اکاه ایسه
کچکه خوف ایدوب الهدن | غیرت اقرانله اشیا یهدن
پندین ایشت ای طالبک | موجب حکمیله ایش ایتمه لیجک
یعنی رضای طرف سبحان | نفسکه کوج کلدیکی شیدر همان
کیشی یه کیم پیشه در حظ نفس | آلت اندیشه در حظ نفس
نفس آتینی غالب ایدوب روحکه | پاره لر آچمه دل مجروحکه
جوهر عرضی غرض ایلر عرض | بی غرض اول انی غرض اول بی غرض
زهد له خاقانی بیر لاف قل | آیینهٔ سینه کی صاف قل
اتمه کید رنفه بو تعبیتی | یعنی بلند ایلیی کور همتی

الا ان بنیان الرب ملعون من هدمه

بویله در اول قبلهٔ بیت عتیق | مشفق کل یعنی نبی شفیق
بیناتی اجامی چکوب ابتدا | ایلین استاد ازلدر بنا
خاکنی تخمیر ایدوب بالحصول | اوردی اساس تن انسانک اول
حاصلی ابادی اولالی بو وجود | هدم ایدن اولمادی و بنیادی شاد
نولا جفی بیلمودی تیغ زن | عامری حق اولانی ویران ایدن
یقمه انی قهرله احمق کبی | ایلمه بنای خورنق کبی
شول کشی که قاتل بر خون اولور | حکم حدیث ایله او ملعون اولور
کرمه صقین خانه قباحتدر | سفک دما اتمه سفاهتدر
عمری کسر حدتیله تیز لک | تیغ صفت ایلمه خونریزلک

قاتلی مقتول ایدر اکثر اجل | منظهر بعض اتمه اوزرک ما حصل

حکایه

کل کبی کوشک باکه طوت بر نفس | بلبل شوریده مثال اتمه سس
قلمه تعجب فلکک احوالنی | دکله سلاطین سلف حالنی
چون طاغدوب بزمنی نوشیروان | جام اجل نوش ایدیجک ویردی جان
بعده کلوب هرمز عالی تبار | تخته جلوس ایتدی اولوب تاجدار
اولده کیدوب بو فلکدن سیاه | ایتدی بو کز خسرو پرویزی شاه
تخته کچوب اول پسر اردشیر | اولدی چون اول ملکه صاحب سریر
هم سر اولوب کل کبی شیرین ایله | ماه قران ایلدی پروین ایله
طوغدی انیجه او بلند اختری | آیینه کون کبی ایکی دختری
سبعهٔ سیاره صفت بی نظیر | هم یدی شهزادهٔ روشن ضمیر
ایتدی طلوعی مه انور کبی | هر بریک اولدی کنش راغبی
اشرف اولادی ایدی شهریار | حسنه یا قلم ایدی دیرکیار
حسن و بهاده نیجه لور اکله سن | کلسه ولد خسرو شیریندن
اولمش ایدی جمله سی کرچه کوزل | حسنله ممتاز ایدی اول بی بدل
اتمش ایدی حق انی صاحب جمال | حسن لطافتده عدیم المثال
سایهٔ کسریده چو سرو روان | هر بری ازاده ایکن ناکهان
وقت سحر ایلدی هاتف ندا | دیدی که آگاه اولک ای زکیار
شاه نه هرمز نه فرامرز اولور | ساکن سرقلهٔ البرز اولور
ایلدی استاددن اول بی همال | عالم غیبک کلماتن سؤال
حزن تمامیله کلوب مرده چهر | خدمتنه خواجه بوزرجمهر

خسرو انك یترن ایدنجه سؤال / دیدی جوابنده پس اول کهنه سال
بری نبیره کدن اولور پادشاه / ملك کیومرث اولور اول کون شاه
دیکلیوب آتشکدهٔ اصفهان / آخر اولوب سلطنت پاکان
ملك عراقه عرب ایلر هجوم / چکینسور ایا دایکن اول مرز بوم
سلطنت اصحابه ایدر انتقال / حاکم ایران اولور اصحاب دول
شش جهتی جمله طوتر بیکمان / شوکت پیغمبر آخر زمان
کوش ایدیجك انی او غفلتپرست / زانوی نی دولتنه اوردی ست
استدی کم یول بوله اول مشکله / مانع تقدیر اولا تدبیر ایله
جمله اولادز کورین اودم / ایلدی محبوس او فرزند جم
حد بلوغه فلك ایر کورمدین / جبسه قویب یری کوکی کورمدیتی
ایتدی اویکتا کهری چون نهنك / ساحل حرمانه صالوب زیر جنك
جور فلك برله اورشك ملك / کندونی محبوس ایدکوریجك
عکسنه دور ایلمکن روزکار / ناله یه آغاز ایدوبن شهریار
ایجدی باشن برکیجه شبو کبی / چوزدی صاچین سنبل هندو کبی
ایلمدك دیبو خجل سنبلی / یودی طرادی براز اول کاکلی
شو لقدر اوردی رخشانتی / سیب سیاه ایتدی زنخدانتی
ایدی لی بو طاق مقرنس ظهور / اهل کمال اتمدی برکون حضور
دونه لی دولاب سپهر خراب / صونمدی اربابنه بر کوزه آب
چرخك ایشی کاملی آزاردر / مسئله اجر ستمکاردر
بویله کچوب برنچه بل سال و سن / حد بلوغیتنه ایرشمکین
برکون اومه پارهٔ ابرو هلال / مادری شیرینه ایدوب عرض حال

شهر مله لطفینه ایدوب التجا / ایلدی ترپازه کنیزك رجا
بیرنی محبوبه نك اول رازدانش / قوری صویوب چکلرین اتدی تراش
زینت ایدوب اطلس سمور ایله / طقدی کمربندنه خنجر بله
شکل غلامانه قویوب اول نی / خسروه کوستردی اولوب هنرنی
حاصلی شیرینك ایدوب انکلد / برایو نقش اتدیکی اول نکار
دیدی تراش اولمغه شهزاده لر / خاك جنابکدن اجازت دیلر
اشبو بسیر خدمته چالاك در / هم حرمکده او دلاك در
مکرنه شیرینك ایدوب اعتماد / رخصت امر ایلدی اول نامراد
جمع اولوب انکله اودم شهریار / حکم قضا اولدی کلوب آشکار
حملی ظهور ایتدی او حوری وشك / نسبتی یوق بنیه یله اتنك
برولد اولدی طوغنجی ماه ارد / ایلدیلر نام انك یزدکرد
یرنی جان کبی ایدوب نابدید / بسلدی جانلر ویروب اول نا امید
والده سیله بنیه کم کنجدان / کندی بیلوردی انی انجق همان
قد چکیجك نخل دلارا کبی / اچلیجق غنچهٔ رعنا کبی
خواجهٔ شاهك دخی شوروب پرنه / قندیلر اول طفلی تلامیذنه
برکون او طفلك اول دیبت کیان / کوردی لننده برایکی استخوان
بری سر بره بری پاچه سی / اول کوکك خمشنه کلمش نیسی
بری بیرنیه اوروب ویر کزر / ایش کوج ایدنمش انی اول آنا جور
کوردی جبیننده عیان اول نشان / کم انی کوزلردی او پیر جهان
دیدی بو اوك صوك غنچه جان اولور / باشی ایق اولدی ورده یکسان اولور
انك ایله ملکی ایدر پایمال / دولت جمشیده ایدر اختلال

بو زراول اقلیمی تباه ایده جك شاه جهان یوق یره چكمش امك
خواجه كلامینی ایدنجه تمام ایلدی شیرینی و سوز تلخكام
قیدی چو برك كل و ریحانانی ایلدی البرزده پنهان انی
بر نیجه ییللر اوشه باشكوه تیر مثال ایتدی برین تیغ كوه
كوردی شه عالم او سودا ایله بر كیجه بر واقعهٔ هایله
خشمله یاقوب غضبی نارینه قردی قمو صبیلی و غلمانینی
لعنتی شیطان كبی ایدوب قبول قاتنه كردی یدی مظلوم اول
قاصد نه حضرتك اول بی ادب اجماعیلن انواع اهانتله لب
داغ جبینده انك حسبه کان لعنه لیاقت وار ایدی بی گمان
فتنهٔ شر ویره ظهور ایلدی دیدهٔ تدبیرینی كور ایلدی
بر ایكی كون گچمدن اولدی هلاك اندوكنی بولدی او بی ترس و باك
غفلتله زنده دوشدی سپر بر ناقصة العقله دینلدی امیر
حجت دعوای ابو زرجمهر ثابت اولوب هر یری كوستردی چهر
بعده ظهور ایتدی اوستر جفی لشكرك البرزه كلوب اوك صفی
جان ویروب اول بوریلاش اوستنه الدیلر افسر كبی باش اوستنه
ملكنه ایاسنك ایدر كبار مالك اولنجه نه شهریار
قوت ایجماه ایرشیوب كسل ضعف ترتب ایدیجك حاصل
لطفله اول داور منبر سریر یعنی ابو الحفص خلافت سمیر
دارمغه ملك ملك عادله مشورت ایتدی اسد الله ایله
حكم خلافتدن اولوب كامیاب انی امیر المدین مؤمنین
حضرت شحنه او والا گهر كاتب وحی ایله وزیر ایلدیلر

اكارضا

اكا رضا ویرمیوب ابو الحسن دیدی مكاننده قرار ایلسن
بیر نبی اصحابك ایدوب اختیار عسكره سردار قل انی با مدار
اسعد ساعتده او سعد اختران ایلدی وقاضی وكیل اول زمان
اولدی النده انك ایران فتح بلكه تمام عجمستان فتح
كلدی دخی خونریزلكك نكبتی عزت پرویزه ویردی فنی
ایتدی هبا اول ملكی تباه و هبا مظهر لعن اولدیغی قالدی اكا
نسل بنی آدم ایسك سن دخی قتله مجد اولمه صقین ای اخی
كسر قلوب ایتمه كه بو روزكار صكره دونر عكس اولور اول انكسار
كوز كوره كل اوغرامه اندیشیه حاصلی طوقنمای كوركشیه
خشمله خنجر وش اولوب بدزبان ایكیده بر تیغ كبی دوكمه قان
ایتمه اساءت برینه محسنك قاتله عرضی بر اولور مؤمنك
كفر دررفتنه محرك لكی قاتنه شریك اولمه قو شرك لكی
كمسه نی قتل ایلمه ویرمه الم قتلی مگر شرعله لازم كله
ای طاغدوب قهرله مجرملری عبرت ایدن عالمه ظالملری
ظالمی خاقانی مظلومه سن ایتمه مسقط الین ال خاكدن

من یسر علی معسر یسر الله علیه فی الدنیا والآخرة

دیدی رسول داور كبریا ملكت دنیه شه كشوركش
شوكله بیلوب منتجی الشك عسرنی یسر ایلسه بركیشینك
المغیثون عفو تفاریقنی دفعه چالشسه بر نیك ضیقنی
اولسه كروه ضعفایه سند نیتی خیر اولسه انك نیك و بد

یعنی بر شخصی کو رنجه ملول
بوکه دیمزدی بو طهیر اولسه اول

یاردم ایدوب ترله تقوا ایله
اولسه معاون انکا بی غائله

حق انی تضییقدن ایلر خلاص
بزم خواص ایچنده بولور اختصاص

ایشلری دنیا ایله عقباده هم
اوله سهولتله انک لاجرم

حکمه عسیرت سوریب انواع کام
ساعتی راحتله کچه صبح و شام

فاسق ایسه لایق اولا جنته
فاجر ایسه حاضر اولا رحمته

حکایه

دفع ایدر البته نه بر غصه‌یی
دیکله بو خوش قصه پر حصه‌یی

صدقله کل وارکی مسند ولی
مرقدکی وار یوری پر نور قل

بر کون ایرشدی دم صدق و صفا
ساعت شور و شغب اصفیا

ایلدی ذا النون کرامت شعار
آرزوی حج ایله کشت و کذار

تاکه وداع ایلمدین جانینه
ایلیه قربان انی جانانینه

قافله و راحله‌دن بی خبر
طی مکانیله ایدردی سفر

فصل شتا ایدی مکر اول زمان
وادی خیرتده ایدی انس و جان

زهر ایدوب القصه بری زمهریر
هر شجر اولمشدی دوتا و ضریر

باد شتا آذر قاتل کبی
دائم اسوب سم هلاهل کبی

ایتمش ایدی جمله ذی روحه کار
هیئت محض اولمش ایدی هر دیار

برف ایله بوکمشدی نهالک بلنی
هم صوق المشدی چنارک النی

کوکلره پیوسته ایدوب دائما
خرمن برفی صاوروردی صبا

کوزلره چلمزدی جهانک یوزی
فرق ایده مزدی کاه اولور کوزی

زلزله‌دن رعشه ایدوب آب و کل
یرلری یل صرصر ایدی متصل

وزده هوا بر فک اولوب همدمی
حاصلی طوکدرمش ایدی عالمی

نالهٔ دل سوزله شب تا سحر
نی کبی دردن دترردی شجر

پر یخ ایدی کاسهٔ دریای ژرف
طاس فلک اولمش ایدی بر ظرف

خنجر الماس ایدی کویا مکر
هر شجر خشکده یخ پاره‌لر

شدت سرمادن اولوب ناتوان
قالمش ایدی چشمه‌دن آب روان

بوغدی هیچ قوت دل قوت روح
اغلردی کورسه او طوفانی نوح

نای و نوانک اثری یوغیدی
حقد و حسد کبی تعب چوغیدی

تعبر حجیم اولمش ایدی باغ و راغ
حسرت ایدی چمنه کبک و کلاغ

ایله زمان ایدی که ایچوب کمین
دیرنمزدی حشرات زمین

وحشیله طیر اولمش ایدی کوشه‌کیر
مضطرب الحال ایدی بای و فقیر

ضعفله قالمشلر ایدی اکلمکسن
چیل اولوا الاجنحه پروازدن

اولمش ایدی حاصلی افسانه هپ
دانه حصولی دل مرغانه هپ

حضرت ذو النون سیخا سخی
باد شتا کبی شتابان ایکن

کوردی که بر راهب موهبت
زاغ سیاه شب یلدا صفت

بر قره شالی صاریلوب کل میغ
قوشلره مقدورین ایدوبدی دریغ

رحم ایدوب اول زمرهٔ رنجیده‌یه
دانه دوکر مرغ خزان دیده‌یه

ظاهرا الایش کفر ایله پر
اکلامامش نیدوکنی الحق مر

ریشی خبردار دکل شانه‌دن
چقماش عمرنده صنم خانه‌دن

جابی کلیسا کلمانی عجیب
سبحه‌سی زنار رداسی صلیب

دین نصارایه ضلالت نما
دیر و چلیپایه پسند صورتا

شدت سرماده او بطریق فن
مغفرت امیدیله تکریدن

گوشهٔ صحراده طوروب چون حصار — دانه چیقردی بیلوب تفتیش وقار
اولمش ایدی قوشلره جان جزمنی — جامه سنک دامن پر ارزنی
ابر کفیله ایدیجی دانه بار — هر غله مور اولور ایدی حصه دار
کیسه سی خالی ایدیجی دانه دن — صوردی اوقتیسنه او خلقی حسن
دیدی که ای برهمن کوژپشت — بولسه گرک بو کار درشت
دیدی نمایان ایدیجی داد دی — مرحمت دل اولور دو کلی شیء حق
فاقه ده انفاق ایدن اهل کرم — نعمت غفرانه ایررلر جرم
مالکم بنده کثیر و قلیل — جمله بو معنی ایچون اندم سبیل
کندویه لایق کوره مم ای کریم — قوت دی بولمالم وارکن ای حکیم
کوزلرم اوکنده بنم مرغ و مور — عاجز اوله هم ضعفای طیور
دام فلاکتده قالوب دانه سوز — سنک البال اوله لر یوز به یوز
دوندی جواب ایتدی ابو الفیض اکا — دیدی ای عابد بتخانه نا
چرکی ایله شرکک اولوب خوار زار — بولمیه سن نیه کلوب اعتبار
معرفت اللهک اولوب جاهلی — بلمیه سن قابلی نا قابلی
ایرشمز سن نظره خیر و شر — مسلم دین پرور اولانشن مکر
بو قسمه سنی وارکرک افلاکه حق — رحمت ایتمز بو عمل مستحق
خلعت اسلامی ایدر سک شعار — خیر و کی اضعاف ایدر اول کردگار
غصه دن انقصه نجات ایلیوب — بر حسنک بیک حسنات ایلیوب
لایق فردوس برین ایلیه — هول قیامتدن امین ایلیه
طعنه ایدوب شیخه ایتدی او پیر — دیدی کوررمی بلوب اول بی نظیر
شمدی بو اوضاعمه واقف میدر — بتیمک ستریته عارف میدر

دیدی که دانندهٔ و بینندهٔ در — نعمت بی منتی بابنده در
گوش ایدیجک شوقدن اول بت پرست — نوش می حکمتله اولدی مست
صومعه سینک قپوسن قلدی سد — ایلدی ذو النونی سوز ایچره رد
اول اردن حضرت مصری اودم — نوحه کنان ایلدی عزم حرم
اخذ اولوب عاقبت اول پاک یول — نور کبی کعبه یه اندی نزول
رکن حجردن ایدوبن استلام — بیتی طواف ایلر ایکن شاد کام
کوردی که اول معتکف بتکده — اهل مطاف ایله طواف ایتمده
روز ازل دعوتن ایتمش قبول — کعبه ده لبیک زمان ایکلر اول
مهری کوردکده امرد خدا — دیدی ای یا شیخ ابو الفیض اکا
کوردی و بلدی صمد لاینام — ایلدی هم دعوت بیت الحرام
محرم ساعی اکلوب اولدق یقین — معتکفان حرمه همنشین
نور هدی کلدی ضلالت کیدوب — هب اورکاکت اوزرالت کیدوب
مصر دل اولدی حرم کبریا — سنده نه دیرسن کوره لم مصریا
شیخه حجاب اندی بو سوزدن علو — دیدی الا ای نه دیملکدر که بو
ارزل عمرنده بر اهل فساد — ایتمز ایکن وحدتکه اعتماد
قاره دوکوب صبحمغله پردنی — وحشتله طیره بر اوج ازرنی
زمرهٔ مردانه قلوب طعنه زن — قطب ایده سن مشرک مادونکن
هاتف غیب ایتدی وساعت خطاب — دیدی که ای سالک راه صواب
ایتمه صقن سهوله سوء ادب — پرده دخی غفلت ایله اچمه لب
بو خسه همانا سمکی رسمکله بن — حک ایده رینی فتراحو ازن
امدی بنم باب فروزنده مه — کیشی لیاقتله کلور اکلمه

دعوت ایدوب کل دیدکم که حاضر اولور / کیت دیدوکم ازل اشخاص اولور
کاهی اولور مظهر لطفم همین / دیدهٔ عمالی ایدر راست بین
غیری کبی عین ایدوبن او نظر / پیر مغانی کتوروب قطب ایدر
کاه ایدرم عابدی بی ریب و شک / صومعه‌دن ییره اتوب خاک یک
شیخ اشیدوب اول سوزی بی اشتباه / شرم کناهیله دوشوب اتدی آه
دیدکه ای غافر مستغفرین / واقف اسرار اول عارفین
ای حجب شکی اچن پادشاه / قدرتکه خلقت اشیا کواه
دریغ دلدن کتوروب غفلتی / ذاتی کیدر مغفرت ایتدی تنی
نادم اولوب ایتدوکنه اول زمان / دوشدی ایاغنه اوپیرک همان
صدقله ای سالک مولی طلب / طالب ایسک سنده اکر بی تعب
عدنه کیروب مونس حور اولمغه / قدره ایروب غرفهٔ نور اولمغه
شام و سحر غنچه کبی کل اچیل / صبحدم عشقله دوکل صاچیل
وارنی انفاق ایده کورنی نفاق / یوزن دهره اراییک ویر طلاق
شفقت صرفیله نبام اول یوری / بزم سماوانده جام اول یوری
اهل کرامت کبی ای کاردان / نفعه چالش نیلر ایسک ایت همان
خوف رجا دغدغه سندن صیق / اکله قوانین ازل نکته سن
مهلکه در بو فلک آسیا / سنده کیدر عقلنی چاقانیا
دست هوا ایله اولوب سینه چاک / جانی کوزیتی اتمه یی کور خوابناک

المسلم من سلم المسلمون من لسانه ویده

امر اولوا الامر زمین و زمان / بویله در اذعان ایدینور رسک عیان

مسلم اودر

مسلم اودر سالم اوله کیمسه / دست وزباندن انک ای امین
آتلن اوق کبی قتی یایدن / تیز طوقنوب اولمسه خاطرشکن
قولیله فعلندن انک فی المثل / ایرمیه بر قلبه غبار کسل
مشفق اولور مؤمن پاک اعتقاد / حب ووداد یله ایدر اتحاد
خشمله خاطرشکن اولمز ابد / چقمز الندن ایدی کاربد
اسم حلیمک اولوبن مظهری / صلح و صلاحیله یاپرلری
کورسه جفا قلب صفا مشربی / لطفی قومز مسلم اقر صو کبی
صقله الکله دیلک انسان ایسک / مسلمی انجتمه مسلمان ایسک
ایلک ایت ایله قولاغک سوز بودر / جوهر ان الحسنات ایله بر

حکایه

شرح ایده ین سا که عادی اولنور / مؤمن مسلم نیجه اولور کوش طوت
حاصلی بازارنی کور حقله / ویره بو حکایتله تسلی دله
وار ایدی بر مؤمن اسوده دل / مشغلهٔ فاسده‌دن اکسل
متصل اکلنجه سی توحید ایدی / ایشی کوجی فکر ایدی تحمید ایدی
کمسه کلامندن اولوب پیچ و تاب / چکمدی دستندن انک اضطراب
عالمه عمرنده عذاب اولمدی / بر کشی ایله شکراب اولمدی
صقلدی دستین ید بیضا کبی / طوتدی دلین حضرت موسی کبی
کلمدی لطفندن انک ترهات / مؤمن مسلم دید ایدی کاینات
خشم و غضب نیدوکنی بلمدی / حلم و ادبدن دلی پاک کلمدی
وضعنه انجنمز ایدی کوسه لر / سوکمز ایدی کیمسه اولدرسه لر
مظهر ایدی ذاتی حلیم اسمنه / بقمز ایدی اهل هوا قسمنه

صایم و قایم دوترسو صبح و شام زهد و صلاحیله کچردی مدام
ردّ جواب ایلر ایدی قاینله طاقتی طاق اولمه تقوا ایله
یعنی آلنمزدی دلندن خبر درد له الله دییدی مکر
کفرله یکسان ایدی فرضا اکا بر نفس اوزکار غم ماسوا
کوشهٔ چشمیله دونب ایرو کچ بقمدی لایش دنیایه هیچ
صدر شیرنفی حرم الله ایدی علم لدن ستر نه آکاه ایدی
اول سعدا زمره سنک اسعدی کمسه‌نی انجمدی انجمندی
بحر دلی مهبط انوار ایدی حق صدف قلبنده دربار ایدی
حاصلی بر کون اوروتی زمان اولدی سفینیله حجازه روان
نوح کبی فلک اساسیله کعبه یه عزم ایلدی دریا ایله
تیر دکمان کبی چوب بادبان طیّ مکان ایلر ایکن ناکهان
کشتیٔ عمانده اوکون تندیل کیجه دک چالقدی حددن زیاد
یله ظلماده او مرد نیکو غفلتله ایلدی قصد وضو
انی سبکبار بولوب روزکار کوتوروب اتدی تنکم برک و بار
خوف خطردن او لطف الجسد بولمیوب اللهدن ارتق سند
آیینهٔ قلبن ایدوب منجلی صدق الله دیدی اول ولی
بر ایکی اوج دفعه بیابی اکا لطفله لبیک دیدی کبریا
ساکن کشتی‌نی کوش اتدیلر هر بری دریا کبی جوش اتدیلر
کوردیلر ارباب سفر فی المثل برید بیضا کبی هیبتلو ال
ظاهر اولوب ایلدی لقاانی تا وسط کشتی‌یه زیب غنی
عاشق صادقلرین ایلر مدام کل کبی ممتاز خواص و عوام

بنده دوشبر

بنده دوشبر بونده زیانکار اولن قورتلور البتّه کم ازار اولن
جانب حقدن کشیه ابتدا بویله عطالر اولنجق مجملا
عالم عقباده نولور فکر ایدک جنت علیاده نولور فکر ایدک
لایق دیدار حق اولمازمی اول قرب الهیه بولمزمی یول
لطفنک انواعن ایدوب اشکار بویله ایدر مؤمنی پروردکار
توللرینه اخر اولنجه نفس بویله اولور حاصلی فریادرس
نعمت عظما ایله اول چاره ساز مؤمنی دنیادن ایدر بی نیاز
صانمه که عاشقلری محتاج ایدر غیرت حق غیره می محتاج ایدر
مؤمنک القصه اولور روزی عید قدره ایر اولمش ایکن ناامید
مؤمن مسلم اولنجق بر کشی حین ضرورتده فرجدر ایشی
مؤمن ایسک کسب ایده کور حسن خلق رحمته بر واسطه در حسن خلق
مؤمنی تقوی در ایدن معتبر ویرمه کدر قلبه هوایی کیدر
ای ضعفا زمره سنه دستکیر عاجز دلکیره معین و ظهیر
شویله عطا ایله که خاقانیه انس و ملک مؤمن و مسلم دییه

خصلتان لا یجتمعان فی مؤمن البخل وسوء الخلق

بویله دیر اول داور فرمان روا عرش مجلّدینه مقتدا
تجلی کیدر رجو دیله قل امتزاج خلق حسن لازم ایمش کوزن آج
بخل ایله بدخولق ایا خرده بین جمع اولیماز مؤمن اولنده یقین
بر کشینک اولنجق اسلامی یول انی نه بدخو نه بخیل ایلر اول

کمسه یه موزیلق ایدوب جانمه قاتیش
نا مکی امساک ایله ایتدرمه فاش

بو ایکی خصلتله اکلمه صقین
تند و بخیل اولمز ایمش اهل دین

یعنی اولوب صاحب خوی نکو
خنده ایله مؤمن اولور خنده رو

خست و حرص ایله عمل ایلمز
ممسک و مادونیله خیر ایمز

طبع خسیس سفها کبی اول
ایلمز امساکی محصل قبول

وارینی مؤمن دوکیلور رضا ایچون
ابر بهاری کبی یغما قلور

حکایه

کوش کیکل بو نسکک ایت مخزنی
سمع قبولیله قل اضعاسنی

دیکله مقامات سخا نیدوکین
منتج کار صلحا نیدوکین

قاهرهٔ مصره کلنجه مکر
اوغرادی تهمته بر قاچ نفر

فقر و فنا ده بر آلای کوشه کیر
محبسه بیورلدی قلیل و کثیر

والی مصرک بو ایدی عادتی
ایلسه بر طایفه یه حدتی

اولماغیچون حکم سیاست ادا
قرعه یازرلردی طوروب ولا

کیمنه تاکید ایله ضرب شدید
کیمنه تابید ایله حبس مدید

کیمنه قتل و کمنه قطع ید
کیمنه حد کیمنه نفی بلد

بعده انی خلط ایدوبن بریره
صکره چیکرلردی او مجرملره

جمله یه حالنجه همان اول محل
قرعه رموزیله اولوردی عمل

قاعدهٔ سابقه حکمیله شاه
ایلدی یغمانی چون برکاه

دستنه اول طایفه نک ناکهان
رقعه یکایک ایرشنجه همان

کوردی اچوب بیری مآلن انک
قتل یازلمش ایکن اول رقعه نک

دردرونیله انین ایلدی
ایکلدی دنیایی حزین ایلدی

صوردی

صوردی یانندن بری آه ایتدوکن
ای رخ ماهی سیاه ایتدوکن

رقعه سنک سرن ایدوب اشکار
توجه لر ایتدی ددی نه اختیار

اولدوکمه اغلیم اما که بن
قورقمزم بو خطر کاهدن

یوزومه حسرت قالور او کسوزلرم
اهل و عیالم پدرم مادرم

دوندی یانندن او سخی الوجود
دیدی رجالر له بحق الودود

بنم اولان رقعه ده عون احد
ایتمش اشارت رقم ایتدکده جد

جوهر جانمی اکر اولسه کم
هیچ بنم یوق جرم اغلرم

رقعه نی تبدیل ایده لم ای رشید
حاکم مصرک بنی اتسون شهید

سن یوری وار حسننکه واصل اول
کند و رفاهیتکه واصل اول

غربته دیرلر فقرا برزخی
چقمه وطندن حذر ایت برکچی

بویله دیوب کاغدنی الدی انک
صوندی نهانی او بر رقعه نک

منظره سندن اوشنه تا جور
خفیة انلاره ایدردی نظر

خلوتنه دعوت ایدوب لطفله
کولدی دیدی اول ایکی لایعقله

ایندی غرض رقعه نی تبدیلدن
طوغری سن ایدک سنره بو قدر حزن

دردو بلاده اول ایکی مشترک
سویلدیلر حاللرین یک بیک

مطرب ایدنجه بو هوادن سرود
طلعنه بنوب چاغلدی دریای جود

ایلدی اول دفعه ده بو فال و قیل
داور مصرک کوزی یاشی نیل

جمله سن ازاد ایدوب اول محترم
ایلدی غرقه لطف و کرم

میمنت بذل و مروت همان
اولدی کنش کبی عیان و بیان

بر بلوک افتاده خلاص اولدیلر
مرده ایکن اب بقا بولدیلر

چوق بولنور مرد سخی یوقلکور
بونده هنر حاصلی جان ویرمه در

نیجه جوانمرد سخی الوجود / دیدی که جان ویرمک اصل جود
ویردی جان ویرج سخا عقدنی / بذل درم بیرینه جان نقدنی
لطفنی منت ایدن پرهنر / خاتم طی دفترینی طی ایدر
خونی خسیسک غضب الله در / بذل بخیل افت ناگاه در
مهلک اولور ویردوکی تریاک ایسه / خاکه صالر منت افلاک ایسه
دود بخیل اولمایجق تار و مار / ظلمتله طولمادی بو دیر تار
بنده می خاقانی ایدر سنک قبول / اهل سخانک قولی قربانی اول
بخلیله رسوای اولور اهل تقی / پرده سیدر جمله عیوبک سخا

المجلس بالامانة

حکم شریفی بو در اول سرورک / سر ازل صاحبی پیغمبرک
محرم راز اولمغه بر مجلسه / رغبت ایدرسک هوسک وار ایسه
سنده او مجلسلرک اسراری / امدی امانتکبیدر جمله لب
اتمه امانتده خیانت صقین / یاقک الور صکره ندامت صقین
شیشهٔ اسراری شکست ایتمیین / واله و حیران اولوب اچمز دهن
ادمک اسرار دلی قانیدر / قانی دکل بلکی همان جانیدر
قان که طمردن چقه ای ذات پاک / وار در البته خوف هلاک
رازینه بر کمسنک اینانسیک / سرنی فاش ایلمه سن بازسیک
صمت و سکون اتمده مانند حوت / اوردهنک درجنه مهر سکوت
سمت لودر سالک اولانه بو یکره / باشکی ویر ایلمه افشای سر

حکایه

اشبو حکایت قتی مشهوردر / کوش ایدر جوهر حکمتله پر
جنس مقالاتمه قیل اعتبار / کورنیجه لور کاشف سر کبار
کاتب وحی اول شه ملک حیا / یعنی که داماد رسول خدا
حسته لنوب بر کیجه بلبل کبی / صولدی رخ پاکی بر زکل کبی
عارضه سی حاصلی مشتد اولوب / ضعف ایسه کوندن کونه ممتد اولوب
اولدی برزاول مرض ناکهان / رخنه کر قلعهٔ دار الامان
شدت ضعف و وجع صدر و راس / ویردی حیاتندن و سلطنه یاس
ایتدی وصیت او وجود شریف / یازیله عوف و علنه عهد لطیف
صدر خلافت اوله محراب اکا / بیعت ایده جملهٔ اصحاب اکا
اول سوزی او علی حمدان اتدی کوش / اولدی میسهولتی عقل و هوش
کندوسنه واجب ایکن کتم سر / نیجه غفلتله اولوب پرده در
کندی هماندم پسر عوفه دک / سویلدی رازی پدری یک بیک
مشتولدی یعنی امیر اولدوغک / عهد حکومت اکا بیورلدوغین
حضرت عثمان ایشیدوب اول سوزی / غیرتیله طولدی مبارک کوزی
ایلدی ایمان غلاظ و شداد / کیم حمدانیله ایدوب اتحاد
کندو ایله بر یره بر یره جمع ایتمیه / بلکه او کندوکی یوله کیتمیه
قلمیه من بعد انی همشاد کام / بر عمل اوستنه قویوب بر دوام
اخراجی بصره یه زد ایلدی / رد ایله ما بینینی سد ایلدی
ایلمدین چون شها دجله تا / تاج خلافتلرینی پر ضیا
کلمکه القصه رضا ویرمدی / طینتی طاهر اولوب کرمدی
امدی عرض و المغیبه مستفع / اول ابو نصایح نفس مستمع

پردهٔ اسراری اتمه چوش مرد ایسک اول شفقتله عیب پوش
چرخه کیرلدن فلک خیله باز کمسیه خبر ایتمدی هیچ کشف راز
هر سوزینی اچمه که اخر بو کار ایلدی ولاد سلاطینی خوار
سهو وخطا اتمه دیلرسک صواب ایلمه افشایه صقین ارتکاب
کشفی انک کم اولبدی دردلک ظاهر اولور حفظی جوانمردلک
داٸما جهانده ارایسک سویلمه محرمک اسرارینی نامحرمه
هر نقدر اولسه نهانی ادا قبهٔ افلاکه طوترلر بو صدا
حفظی در باعث شکر و سپاس کشفی در مورث خوف و هراس
اچمه حجابی که بو وضع قبیح اخر اولور مایهٔ ظلم صریح
پند سلفدر بو مبارک خبر سالم اولور حفظ لسانیله سر
نالهٔ نی اولمشکه سینه دف سر سوزینی سویلمکله شرف
بادهٔ غفلتدن اولوب پاک مست اتمه صقن ساغر سری شکست
فایز اولور صاحب صدق و خلوص کتم ایده سر تختی با خصوص
ای حرم رازک امانت کری بو دل اوارهٔ نک اول یاوری
سهو ایله خاقانی بیر سوز و ساز نافه کبی ایلمسون کشف راز

النظرة سهم مسموم من سهام ابلیس

بو بلجه فرمان ایدر اول خانمز خلق حسن صاحبی سلطانمز
کندوکی رسوای قلوب عالمه اچمه کوزک سهوله نامحرمه
شاهد ایله زنده اولان خط و خال دانهٔ مکر اولدی ده دام ضلال
نرکسن ایلیدن ای بیخبر زهر ایله لوح براد قدر نظر

اولمایی کور انک ایله رحم ناک توبه کشا کنده اولورسن هلاک
کوزوکه کوسترمه زن عالمی محرم راز ایلمه نامحرمی
جنت اومان صحبت غلمانیله ایلمسون خلطه جوانان ایله
تازه لرک دینه ویررلر ضرر طرف رخندن کورونن خالتر
حس ایدر اهل نظری روسیاه چاره اکا ایلمکدر نکاه
حسنله ممتاز زمین و زمان شاهد تقوا و رضاء رحمان

حکایه

نقد سلفدر بو حدیث نکو سینهٔ یاراندهٔ اولان کفتکو
روشن ایدوب چشم جهان بینکی دفع ایدر البته بلو بینکی
بویله روایت اولنور کم مکر بو عمر مقری ناقد بصر
بصره ده تعلیم قرات ایدوب درسیله تحقیقی بضاعت ایدوب
زمرهٔ صبیانه ایشی صبح و شام صدقله تعلیم ایدی با اهتمام
کنج دبستان اکا بستان ایدی کل کبی اکلنجه سی قران ایدی
اچدی هر نغمه سی در شله یا قرایدی بصره ایله کوفه تلی
علم قراانده اولوب یک تنه عمری کلوب یتمش ایدی یکسنه
کنیت مشهوری ابو النظر ایدی هم حسن بصری یه هم عصر ایدی
نصفی ایدی صنف بنی ادمک اجود قراسی ایدی عالمک
کندویه شاکرد ایدی بر نونهال یار قدیمم کبی صاحب جمال
برچمی واللیل و یوزی والضحی جبهه سی والشمس و رخی هلالی
لعل صفابخشی شکرخا ایدی طوطی طبعم کبی کویا ایدی
خال شب ارا اری اول غنچه نک نجمی ایدی انجمن مکتبک

مصحف حسن آچوب اول نوجوان سورهٔ یوسف اوقوردی روان
حاصلی استادا اكا مفتون ایدی صحفلری لیلی سنه مجنون ایدی
اول كلبه بلبل كبی آچوب دهن مسئله تعلیمنه مشغول ایكن
بركون اول استاده عجب حال اولور یوسه سنی المغه میال اولور
دترمه طوتدی تن صد چاكینی اویدی محصّل دهن پاكینی
اویدوكی ساعتده كلام مجید رحلهٔ حفظندن اولور ناپدید
اتمش ایكن عمرینی قرآنه صرف كندی ضمیرندن اونك حرف حرف
فوری دونر بر خر لا یفهمه عبرت اولور عامهٔ عالمه
درسیله تعلیمی قوبیرمز روز و شب درده نه بر چاره ایدردی طلب
كاهی شكست اولسه زجاج مزاج دردی اطبایه دیمكدر علاج
حضرت بصری یه واروب عاقبت دیدی كه ای قطب فلك منزلت
راز درون دل پیمان كسل علمكه عرفانكه سنك مخفی دكل
باكه عنایت نظرین قل مدد دیدهٔ دلدن كوتوره سون رمد
طبع سلیم اولهینه مستقیم فتح اوله ازكار كلام قدیم
شیخ ایشیدوب لطفله ویردی جواب دیدی كه ای حسبینه بی خورد و خواب
حل ایده مم مشكلكی بن سنك بو قلمه مفتاحی بو مخزنك
ساكه فقط دیرین ای ادیب بو مرض مهلكه كیمدر طبیب
عاشق ایسك بقعهٔ بطحاده یه وار نقد زحمت ایسه كعبه یه
سنك ریاضتله كوكل لوحی از جامع خیف ایچره مقیم اول براز
نغمه سی عشاقك اولوب پنجكاه اهل حجازه دوشه جك سوزه راه
یعنی قلندر چهریاسی نماز لطفیله بر پیر مسافر نواز

انده كلوب خلقه امامت ایدر نور رخی كشف كرامت ایدر
اهل نیازا كه عقیب الصلوة بیك دل ایله جانیله ایدوب التفات
جمله اوپرلر ید علیاسنی سن ده حی اوپ دامن والاسنی
حالكی اول حضرته عرض ایله وار چارهٔ كار انده در ای دلفكار
سویله بو احوال عجیبك اكا عرضه قل اوضاع غریبك اكا
حاصلی فریاد ایدرك بو عمر بدرقه و قافله دن بی خبر
بادیه پیمالغ ایدوب صبح و شام اندی كلوب ملك حجازی تمام
ایلدی میناده كلوب اولا مسجد خیف ایچره صلواتی ادا
كوردی كه بر پیر جوانبخت و كام كچدی او محرابده اولدی امام
بعده كلوب اهل صفا چوق چوق ایلدیلر پابن ذوق و شوق
طاغیلوب اعیان عرب عاقبت كون كبی قالدی او قمر منزلت
عاقبة الامر چو سرو بلند سر قد بالاسی لطیف ارجمند
لاغ و لطایفله اولوب خنده رو ایلدیلر شیخله چوق كفت و كو
سر كلماتندن اولوب انتفاع ایلدیلر سیری برینه وداع
شیخ اكا تعظیم بلیغ اتدی هم كوندرودی كندی بله بر قاچ قدم
بعده حجالتله كلوب بو عمر ایغینه دوشدی چو كلبرك تر
نالهٔ دلسوز ایله بلبل كبی سر دلی آچدی او كاكل كبی
شیخ او سوز دلی ایشیدیجك راكجه دیدی بو زین حقه طوتوب فاتحه
ال یوزه سوردی او عالیجناب اتدی دعاسینی خدا مستجاب
اولدی دعوات اجابت قرین صدر قبولیته واصل همین
فی قراءة سینه سی غل و غش لوح درونده اولوب منتقش

ایلدی کمالا اول آنی لایزال   فضل و کمالیله بنی مثال
نطق معنا ایله گویا همان   مرده ایکن بولدی تمام تازه جان
واجبه چوق حمد و ثنا ایلدی   حضرت بصری یه چوق دعا ایلدی
پیر جهانگیره ایدوب جان نثار   دوشدی ایزی توزینه احیا
پس آنکا اول اهل صفا مرشدی   کرلمه اللهی سوزینک دیدی
کیمدر ایدن سر افشا سکا   کیمدر اولان همتنه رهنما
سویلدی احوالنی حسن عصرینک   یعنی جناب حسن بصرینک
پیر عزیز اولدی بر از خنده ناک   دیدی او هر جانی بنی ترس و پاک
چون بزی رسوای جهان ایلمش   نکتهٔ پنهانی عیان ایلمش
لازم اولان شمدی ایدر بیش کم   بنده آنی عالمه رسوای ایدم
امدی کلوب جامعه کیردکده سن   انده نمله بولشوب کور روشن
قدر جلیل ایله او مرد طویل   شیخ حسن کندو ایلهی تنویله میل
بویوله اولمقدن ایسه رهنما   انده دعا اته نویردی سکا
غصه دن القصه سنی بی سبب   کندی خلاص ایتسه تولوردی عجب
تخل ایله اما کی شعار اتمه   خاطر رنجیده کی انجیتمه
صالمسه فردایه صالوب کعبته   خیر ایشی بلکی قومیه ایرته
طی مکانیله کلوب سر زمان   بونده فقر ایله اولور رهبر نشان
بصره دن البته ایدر دایما   کعبه ده بش وقتی بزمله ادا
بویله کرامتنی قال و قیل   عارفه لایقمی در اولمق بخیل
حاصلی مقصودن اولوب سر بسر   بصره یه عزم ایتدی نیه بو عمر
تابعی مستقدن ایدر دل کسل   قوة قدسیهٔ ارباب دل

یعنی

یعنی شنا ورلک ایدر سکا   بولنور اول بحرده یوز آشنا
شاهد غیبی دررانی عینیه بین   مقصد اقصی ی دل عارفین
کرچه کوزلرده اولور دلربا   جمله دن اعلاسی بودر مجملا
خوبلرک مجلسنه چون رباب   وارمادن اغنی ایده سن اجتناب
سارق اولور نقد دلی روح خوب   هب اولور اول طائفه دزد قلوب
نقطهٔ کفر اولدوغیندن اول جاللر   دینه خلل ویردوکی اثبات ایدر
عشق حقیقی یه کل ای راه زن   بته مجازیده نولور یلمه دن
دوشمه هوا زمنه مجنون کبی   اینکی چکشمی کلکون کبی
راهزن اولور مغلطهٔ ماسوا   اویمه هوا اهلنه خاقانیا
جوهری کوزمیل عرضدن کسل   همت عشقی آکا مصروف قل

من لم یشکر الناس لم یشکر الله

بویله در اول مهر سپهر ارتفاع   حقه مطیع و ثقلینه مطاع
ذاتکه هر کیمدن ایررسه نعم   شکرین ادا ایلمی کورر لاجرم
لذت ذوق ایچره ایدر عقلی گم   شکر شکر لازیدنکم
کی صفا ای عارف بسیار فن   محنته کفران نعم اولمادن
کوزله ولی نعمتنک نانینی   تا بیله سن صانعک احسانینی
امدی کرک باشقه کرک مشترک   نان و نمک حقی بلنمک کرک
شاکر انعامه اولور مستحیل   نعمتنی منت رب جلیل
باشلمه قول شکر نهان ایتمکه   رحمتی با شکر جریان ایتمکه
حافظ قران کبی صاحب زبور   فایق اولور دیدی عباد شکور

شکر خلایقدن اولنسه بری / خالق عشک نیجه اولور شاکری

حکایه

عقل پریشانک ایدر مجتمع / اول بو مقالاتی بریر مستمع
ایتمک ایچون خدمت شکری ادا / نیجه سلوک ایلدی کور انبیا
حضرت داووده علیه السلام / چونکه ویرلدی کله احتشام
یازدی سر باجنه دست قدیم / ذلک تقدیر عزیز العلیم
وحی جلیل ایله کلوب جبرئیل / دیدی که ای صاحب صدر جمیل
نطق ویرن ناطقهٔ کامله / سا که سلام ایلدی اکرام ایله
حکم نبوتدن ایدوب بهره‌ور / عسکر جالوته جهاد امر ایدر
صنعت زرهیله ایدوب التفات / صوت نفیسی بیورر معجزات
چون او شمال طرفنی شمال / کلدی همان امره ایدوب امتثال
لشکر جالوتیله جنک ایلدی / کوزلرینه عالمی تنک ایلدی
قلب منافق کبی اولدم همین / ضدی کریزان اولوب اعدای دین
تختی جالوت ایسه تابوت ایدوب / دوزخه عزم ایتدی جهاندن کیدوب
دست کهرباری قلوب سنکسار / ایلدی جالوتی جنود ایله خوار
قالمدی بر کمسه محصل اسن / هیچ نه سپاه و نه سپهدار دنی
ایلدی پس حکم جلیل اقتضا / کم ایده داووده خدای غزا
از زمان ایچره ویروب امتیاز / ایتدی علم کبی انی سرفراز
خلعت غرای خلافتله اول / تخت حکومتده چون اولدی رسول
امرینه فرمانبر اولوب کائنات / ایغنه اقدی چو نیل و فرات
مملکتی جنک ایله ایدنجه کشت / لشکرینه تنک ایدی بو پهن دشت

کنکره

کنکرهٔ قصر سعادتلری / اولدی داروب طاق فلک سپهری
کشف اولوب القصه جمیع علوم / دست شریفنده حدید اولدی موم
قوت قدسیه‌لری صوندی ال / جامع اقصایه اورلدی تمل
اصمز ایدی ترکیبه اسکندری / جمله‌سی فننده ید طولالری
کلدی رکابینه انک سربسر / هر نه قدر وار ایسه جباره‌لر
خاک خاپندن ایدوب التجا / ایلدیلر عفو و عنایت رجا
اوقوسه چون بلبل فصل بهار / طاغ آکیلر اقمز ایدی جویبار
کاهی اچوب اتسه تلاوت زبور / قوش طورترلردی وحوش و طیور
سویلسه اول طوطی قدس لسان / سدره‌ده روح القدس اولوردی قمان
قلسه آغاز اوشه پر فتوح / ذوق و صفادن پراچوب مرغ روح
آز قالوردی طیران ایتمکه / هم قفس تندن اوچوب کیتمکه
زرهله آماده ایدوب جوشنی / اولدیلر احداثه سبب اول فنی
جمله نعمادن او بار خدا / ویردی سلیمان کبی تز اکا
یعنی ایدوب سعینی مشکور انک / هر جهتن ایلدی معمور انک
پس اکا دولت عظما ایچون / موهبت نعمت مولا ایچون
استدی کم شاکر اوله متصل / ویرمیه آلایش دنیایه دل
اکا بنا ایسه او بنای قدس / معتکف مسجد اقصای قدس
یعنی که داود علیه السلام / شکر مدامه دوریشوب صبح و شام
قلنش ایدوب جوهر تحمیده صرف / عمری نقودین هب اکا قلدی صرف
النه امر ایلدیکم سربسر / شکریله ذکریله عمل ایده‌لر
عمر کریزان اولیجق پای دار / حمد فراوان اوله هب کار و بار

پس اولارک دخی یا مرود و	ایشی کوجی اولدی رکوع و سجود
نصفی کیجه کیجه‌نک کندولر	شکر ایدوب اولورلر ایدی نوحه‌کر
کامل ایدوب شرط عبودیتی	صبحه چقاردی کیجه طاعتی
شکری ادا ایتمده چون بی شکر	ایکی بوکولردی و کلبرک تر
صکره اوزاولادی طوروب صاف صاف	صبحه دک ایلرلر ایدی اعتکاف
ایلیجک بعده صلواتی ادا	شکره شروع ایلرلر ایدی قربا
برنیجه ساعت کلوب انلره دخی	طی ایدوب اجابه اول برزخی
نعمه حقک اولوب شاکری	نی کبی ایکلرلر ایدی هر بری
ظهری قلوب بعده نیه برلوک	عصره دکین نفسه اولورلردی یوک
یار عبادتدن ایدوب قدی لام	هب صلواتیله طوردی مدام
عصری ادا ایدجک اول انجمن	عرف نبی دن نیه برنیجه تن
یعنی که احفاد سعادت نژاد	مغربه دک امر ایدوب انقیاد
قایم اولورلردی عبادات ایله	شکر ایله تسبیحله طاعات ایله
حاصلی هر ساعت لیل النهار	ویردوکی نعمتیچون کردکار
سلسله حضرت داوددن	شکر جلیل ایله اولوب نغمه‌دن
هر بری بردن بیکه بیکدن بره	شکر عظیم ایله ایدی شاکره
کتسه اول رباب سپاسک بری	نیه کلوردی یرینه اخری
شکر و عبادتدن انک نیک بد	یرلوکی اولمدی خالی ابد
متصل اول زمره شکر اشتغال	نائره ذکر ایله اولوردی قال
و بلیه ایکن شر مله عجم بیر ایدی	شکرک ادا ایده مدملر ایدی
اشکری شکر اولمغین ایکی بیک خوش	حق دیدی اول طائفه‌یه اعملوا

منعم

منعم اولور شاکر انعام ولان	بخته لنور انک ایله جام اولان
شکر ایده کوریکم شرف شکر ایله	یدی یوز اولور بر ایکین سنبله
ایلمه احسانه اسانت صقن	اولمه کرفتار فضاحت صقن
جمله کلور شاکره لطف و کرم	هر نه ستم اتسه ولی النعم
شاکر ایسک محسنک احسانه	حقه دخی شاکر اولورسن نیه
رابطه در بو اثر پر خلوص	شکر نیه لطف ازلک باخصوص
اولسه فنا طولوسی ذینک	شاننه لایق نیجه اولور شکر انک
خوان عطاسینه کوره یوقلکور	مرتبه شکری نیتسه میدر
صنف بنی نوع بشر اولا	قنغی بریز ایلسون انک ادا
نعمت ایمان ایله اسلامی کور	ایلدوکی عزت و اکرامی کور
نیلر ایدک اولسه عقیدک خراب	السنی وسوسه و اضطراب
کندوزکی پاره ایدوب مستحق	اولماسک اصلا کیجه کوندزلق
باده عشقنده صفا کورمسک	جام فناسنده بقا کورمسک
قطره آب اسکاملده خلق اتمسه	دامنینه دنیک الکت بیتمسه
ویرمسه نی فرد و بهاب و نان	منفعت نفس الیماسک هر زمان
جسمکی تمتازه طوتوب کل کبی	زار و زبون اتمدی بلبل کبی
عاقل ایسک بونلری فکر ایت یوری	دم بدم اول نعمتنک شاکری
شاکره حق فوری براتن ویرر	رزقنک اکثر برکاتن ویرر
حضرت داود کبی فی المثل	اجر اولور شاکره جنت محل
ای طرب افزای دل بی ثبات	پرده کشای حرم مشکلات
ایلمه خاقانی بی طاقتی	غفلت صرفیله ملامت قتی

من لا یرحم الناس لا یرحمه الله

بویله بیورمشدر اول صاحب کتاب | حضرت پیغمبر عالی جناب
رحم ایده کورر رحم که فضل رحیم | رحمته غرق ایده سنی ای حکیم
سمت ترحمده کی دولتلولر | دار نعمده اولور معتبر
اول ثقلینک سندی مسندی | شفقتی ایمانه علامت دیدی
رأفت و رحم ایله بولان اشتهار | رحمت مولی ایله اولور حصه دار
حکم ایده جکدر حق فزع اکبرده | شفقت ایدر شفقتی غالبلره
پرتو ایمان که ایدر کوکنی پر | قلب رقیق و دل مشفقده در
دلده قومز ظلمتنی فرقتک | شعشعهٔ مشعلهسی شفقتک
رحمتک اکر غالب ایسه بیکمان | رحمت رحمانه ایرر سن عیان
یوغیسه رحمتک جبری نیدن آل | مرحمت ایتمز سکا ده ذو الجلال

حکایه

قول اصحدر بو کلامی ایشیت | اهل سلوکک استدوکی سمته کیت
ایلمه رحم و شفقتدن عدول | عدل صحیح اولسون ایشک شفق اول
ملک ولایتده وحید و فرید | والی بسطام ولی بایزید
آتمکه بر فرج کله بغدادیدن | کتفنه الدی او شه و فنون
بویلجه در قاعدهٔ اولیا | خدمتی جهد کندولر ایلر ادا
دولتیله دوش سعادتلری | اولدی او حرداره ثقیلکش بری
کندو می خرواری ایله کندولر | وقت سحر کلنوب اتدی سفر
خانقهندن حلبه ارتیاب | بر ایکی یوز فرسخ ایدی اسیاب

حمل ثقیل ایدی او پیر سخی | الدی پیاده او قدر فرسخی
خیلی بعید اولمغین اول اسیا | طاقتی طاق اولدی ایرنجه کا
اغزینی حرواریک اچوب ناکهان | کوردی بر مورچهٔ بی زبان
کندو مقامندن اولوب کلکسل | کندم اراسنده کزر متصل
اولمش ایدی لانجاسی و جسمک نحیف | کاه دوشر کاه طورر اول ضعیف
غربته دوشمش کبی بی اختیار | درد ایله آواره و سرکشته دار
حرمن حرواری طقور طولانر | سعی ایله مقصودی میسر صانور
عینی ترحمله ایدنجه نکاه | شیخ بیلوب داعیه سن قلدی آه
جاننه کچمش غم مهجورلق | المش ایدی درد وطن دورلق
شوقدن اول وجد صفا صاحبی | چرخه کیروب دوندی کرمن کبی
درد دل زارین ایدوب شکل میغ | دیدی بن اولدم بوکه باعث دریغ
کندو حضوریندن ایدوب بی نصیب | وادی حیرتده بن اتدم غریب
وای بنم ذهنمه و فهمه | وای بنم علممه و فهمه
حاصلی اول فن ادبکاسی | یاندی قرنجا سلیمان کبی
بغلدی اغزین او جوالک همان | شهره عزیمت ایدوب اولدی روان
نوحه کنان ایکلیه رک درد ایله | کلدی مشقتله ایله منزله
اولدی کوزی آب ترحمله پر | طویمدی شفقتله مشقت ندر
یعنی قویوب الدیغی یرده انی | تا ینه اول مور بولوب مسکنی
اندی حیاسی ایله اتحاد | خشنود اولوب اولدی ینه مسرور و شاد
مورک امورنده ایدوب اهتمام | شفقتله قلدیلر اقدام تام
مور دلفکاره ایدن شفقتی | خلقه قیاس ایت نجولور رحمتی

مورو طن دورا یریجک کورینه
کتفنه بو کلندی ادحملی بینه

واردی بوکز کارینی اتدی تمام
مرحمتک ملکنه ویردی نظام

اهل فنا بویله سلوک اتدیلر
رندلر اکثر بو یوله کتدیلر

سنده اکر مسلم ممتاز ایسک
معرکهٔ دینده سرباز ایسک

شفقته اولدک ایسه بحجت
قبروکی پرنور ایدر اول مرحمت

رحمه شفقتدن اولان بهره ور
هرنقدر مجرم ایسه تزکچر

جسر صراطی صاپلیجی کرد کار
اکه هیچ اولمزسه دینور یوردی دار

عین عطا جرمه نگاه ایلمز
جمله موزی نامه سیاه ایلمز

مرحمت ایلرکوریجک مستحال
خاکه قارشمش اوج اسمان

استرایسه مغفرتین عام ایدر
عالمی حب عرقهٔ انعام ایدر

ماحصل ارباب کسل زعمنه
مشفق اولان فائز اوله جنته

دیکلر ایسک طوغروسی بودر سوزک
حکم اولنور کفرینه شفقتسزک

شعشعهٔ شفقت ایله صدق پاک
دهری کنش کبی ایدر تابناک

دیننه خاقانی ویرر نام شان
خلقه ترحم ایله اولان مهربان

سنده دوشر دکسه اکر شانکه
شاهد اولور قوت ایمانکه

الدنیا ملعونة ملعون ما فیها الا ذکر الله
صدق رسول الله صلی الله علیه وسلم

عالمه اول ایکی جهانک کونی
لطفله ایما بیوررلر بو سوزی

تا وکنه لعنک اولوبدر سیر
عالم وعالمده اولان سر بسر

بیوهٔ دنیا قتی ملعونه در
اول عجبمی ایچی لعنیله پر

اولمار

اولمازیمش لعن خدادن امین
کمسنه الا که مکر ذاکرین

ذاکر اکر مست اوله کر خودایق
مغفرت حقه اولور مستحق

ذکر الهیه ایله یان یاقل
نفی وجود ایت سوزک اثبات قل

ذاکر اولور حاصلی مذکور حق
فیض اولور اول طالبه نور حق

یا محمدی بو مزرعهٔ خالیه
بر نفس اول طائفهٔ عالیه

غفلتیله کچدی ساعتلری
قالمدی عالمده قاوتلری

ایلیه انواع جواهرله پر
بو صدف عالمی کراعلیه در

حکایه

جوهر الفاظمی ایدوب کوشوار
نیلر ایمش غافلی کور روزکار

طالب دنیایی بو کردون دون
دیکله نه شکلیله ایدر سرنکون

برستم آباده ایدوب استناد
نیجه فساد ایلدی فرزند عاد

بولدی کلو شهرتی طغیانیله
مظلمه جوریله عدوانیله

اظلم خلق ایدی و مغضوب حق
فتنه ده شیطانه ویرردی سبق

پشت وپناهی ایدی جابرلرک
باشی ایدی هیئت متکبرلرک

باطل ایدی طالب دنیا ایدی
کافر ایدی منکر عقبا ایدی

حاصلی چون صوتی رای شتر
قصر ارم قصه سی مسموعه در

کان جهانده قومادی سیم و زر
قالمادی دنیا صدفنده کهر

تا کوجی یتدیکجه ایدوب جمع مال
اتدی رعایایی پراکنده حال

هرنقدر وار ایسه زر صاحبی
قلدی پریشان انی کاکل کبی

لعل و کهر قسمن اوسودازده
کورسه قومزدی ایدی کمسه ده

شویله لعبیله ایدردی نهان
لؤلؤ دنداننی هر جوان

حاصلی خوفندن اویدی کوبرک   لعلی کورمزدی پری زحلرک
دست طمع کاری اولوب کارکر   هیچ قومادی کمسنه بر ذره زر
ایجدی تطاول الینی عالمه   ویردی فنا صنف بنی ادمه
ما ملکی ملکتی الدی هب   ایتمکه خوبانله عیش و طرب
ایلدی بر قصر عدیم البدل   جنته دک اولدی ایله ضرب مثل
باشلدی شدادی بنا قیدینه   اوغرادی اول بند بلا قیدینه
جای اساسن انک اولدی حفر   خمر و کلابیله تمام ایتدی تر
بعده شروع ایلدی تعمیرینه   لعل و کهر نیغدی طاش یرینه
بغلدی بر طرح بنای عظیم   کرپجنک بیری زر و بیری سیم
جمع ایدوب نیجه بیک زرکری   ایتدی مرصع هپ اوکرپجلری
بالجغنک آبنی ایتدی کلاب   طپراغنی عنبر ایله مشک ناب
جنته تقلید ایدوب اول بدکمان   ایتدی ترابینی انک زعفران
دکدی ایسه اول وضیعه استادلر   خام کمشدن نیجه یوز بیک شجر
هر شجرک سایه سی برکشنک ایدی   پشته لری عنبر ایله مشک ایدی
بردر شهوار ایدی هر شاخسار   لعل و جواهردن ایدی برک بار
قرموزی یاقوت ایدی هر ورد   صافی زبرجددن ایدی سرولر
ساخته قصرنده اولان هرچنار   جلوه ایدردی نته کیم نخل یار
جمله سنک بیرغی التون ایدی   تازه نهالم کبی موزون ایدی
ایلدی اول فاسق ایدوب دقتی   حوضلرین جمله شکر شربتی
صافی عرق برله اقن بالتمام   خمر ایدی فسقیه لرندن مدام
حوری و غلمان کبی خاشاکا   ویردی جوانانیله زیب و بها

هر برینک صوتی جوان نفسین   رشک نکاران ختا و ختن
ایلیوب القصه اکا اهتمام   عمری کبی عاقبت ایتدی تمام
نقل اولنور کیم یاپلورکن انی   کوردی دیرلر اول لوینی
مژده اتمامیله کلدی خبر   ویردی بشیره نیجه یوز کیسه زر
عجب و غروریله سوار اولدی اول   اوق کبی اول منزله طغرلدی اول
ایردی قپوسینه او باغک ارم   الدیلر اطرافنی خیل و حشم
اوشدیلر اوستینه شال غراب   جیفه کبی چوره سن الدی کلاب
چلدی رکابندن ایاغنی اول   یر یوزینه سایه وش ایتدی نزول
بر ایاغن بصدوغی ساعت یره   ایلدی قاهر غضب اول کافره
باد عقیم اولدی وزان اول زمان   طولدی عفونتله کون و مکان
طالب دنیا اولان اشخاص کول   شوم قدمدر دوکلی یاپمش اول
اولسه کر زمره همایون نهاد   کندو اوجاغینه صو قویمزدی عاد
سیف حق اول قومی قلوب قتل عام   ایتدی سرایت او شآمت تمام
قالمادی بر فردی او رهزنلرک   شیمدی یرنده بیل اثر انلرک
بردم ایلخنده نته کیم لعل بار   ایلدی نابود انی پروردکار
بولمش ایکن رغبتی التون کبی   کچدی یره هر بری قارون کبی
طالب دنیا دنی دون اولور   دربدر و خوار و جکر خون اولور
ترو بیابان ضلالنده هپ   بیلمه ده در سرسکی دنیا طلب
کنج رز التنده اولور در کمین   شرزمه ضاله ظالمین
سرو کوزلر کبی ای بو الفضول   سن طلب ایتدکجه قچر سندن اول
شیخ جهان ایسه سلمان دیمه   ظالمه تبعیت ایدن ظالمه

طالب دنیا اولانک اکثری / نفسنه ظلم ایلدی ویردی سری
ما حصل اول زمرهٔ اهل عناد / عادتی اکثر اولور نامراد
طرح اولالی دائرهٔ لاجورد / ذاکرک اولمادی بیدروی زرد
نیجه پر آلوده کی ماسوا / نیجه پراکنده دل پر هوا
اوتنی یوقدر بونک ای نیک ذات / طول امل ایله هوس تا یکی
ذکرینه مشغول اولی کور سوزینی / وارلق او درغیری هوا و هوس
ذاکره الله نکهدار اولور / دللری مطلع انوار اولور
ذاکره یتمزمی شرف غیری قو / زمزمهٔ اذکرکم واشکروا
دست هوادن کوزیجک ظلم و حیف / قوت توحید ایله قل سل سیف
مرغ دله دانه بیدر فربو دام / عارف ایسک ذاکر حق اول مدام
جیفهٔ دنیایه اولان انصاب / طالب اولانلره دیمشدر کلاب
صانمه جهان اوزکه صفاکاه در / بونده غرض معرفت الله در
ملک حیواتک نعمی یوقله کور / ذکر در غیریسی بیهوده در
ای ملک مملکت بی زوال / پادشه سلطنت لایزال
باغلمه خاقانی قید غمه / یعنی که دنیایه حریص ایلمه

دُمْ عَلَى الطَّهَارَةِ يُوَسَّعْ عَلَيْكَ الرِّزْقُ

خوش دیمش اول شارع فرخنده فال / صاحب حوض کل باغ جلال
دامنکی جاکرین پاک دیک / پاک رو اول ایلمه آلوده لک
ایله طهارتله عمل دائما / وسعت رزق اوله میسر سکا

کردنی

30

کردنی فقرک کیدروب نیتمو / دفع ایدر بیستهٔ آب وضو
حکمه وضودن اولوکی صبح و شام / مورث رزق اولدی طهارت مدام
ایلر ایسک وسعتی ست ارزو / باصمه قدم بریره بی شست و شو
آب حیاتیله یونرسه یوزی / طاهر اولور رخنهٔ طهارتسوزی
جام الستله اولور پاک مست / چشمهٔ غصدن اولان آب دست
اهل هواده ار اولور آب رو / جامعه کیردکجه کیرزنی وضو
هر بری آلوده ناپاک اولور / جیفه کبی مزبلهٔ خاک اولور

حکایه

صیقل ایدر لوح دل سقیه‌یی / باز بو عجب نکتهٔ نوکفته‌یی
نقد غنا کور نیجه تحصیل اولور / عرض تحمل نیجه تکمیل اولور
بشره کلوب بیدی فقیرک بری / ای هنر معرفتک ماهری
طاقتمی شدت فقر ایتدی طاق / ناله درایشم ایشدندن ایراق
اکثر عمرم کچوب افلاسیله / دوندم ویوللرده طورن سائله
التونه صولنسم اولومی خاک اولور / خاکه یاپشسم نمناک اولور
نوری اقر کوزلریمک درکبی / دوندی ودریایه کورنمزدهبی
اغلمه دن باقلشوب اعمی لغه / رشک ایدر اولدم کوره بینالغه
امر معاشمده پریشان دلم / مست کبی واله ولایعقلم
حاصلی تبعیت ایدوب فقریله / نام غنیایی الی بلمم دیله
بیلسم ایا که ایروب فتح باب / اتشمه دست غنی صاحب آب
دیدی کا بسر بشارت نما / دفعنه افلاسک ازسک وا
مطلب اموالک ایسه ب رو / بیره قدم باصمه کوزنی وضو

ایلمدن غسل ایلیجی احتلام کمسه ایله اتمه کلام و سلام
وسوسه اهل کسلدن کسل توشهٔ پرهیز ایله اول متصل
خیر یوزین کورمز ایمش بی ادب فقر و ملوثلک اولورمش سبب
پاکلر کدر بو مزین بساط ایلمه ناپاکله هیچ اختلاط
طیب و طاهر یورین بی جهت کسب ایدر البته غنا عاقبت
ایلدی بشبرک سوزی تاثیر اکا ویردی بو معنا ایله تغییر اکا
نصح ایدوب جانه خاطر پسند پندی ایله اولدی انک کاربند
ایتدی حقیقتده او رند مجاز ترک ایدوب الوده لکی احتراز
ایزد پاک ایتدی اکا عن قریب ملک غنانک ثمراتن نصیب
کشت ایدرک دشت عراقی مکر ایغی یر خلقیه اوغور کجر
خلقه کجوب یرجه جرک مغزینه قونمش ایمش یر اولوجاه اغزینه
رفع ایدیجک خلقهٔ اول کامکار کوردی که اژدر کبی بر غار تار
بویوجه مخزن که کورمزدی قبهٔ کنجینهٔ کردون کبی
هر طرفنده نیچه پرزر کوکم لعل و جواهر له طولو نیچه خم
پشته کبی زر بغلو جابجا در کهردن دوکلی پر ضیا
پاک نهاد اولمغن اول ناتوان الدی بو دکلو تحفی رایکان
میمنت عفت اولوب اشکار ایلدی اول ربذری مالدار
باشره چقدی می کلکون کبی طالع سعد اولدی فریدون کبی
هر سنه حتی که ایمش ثقات اون ایکی بیک سکه ویردی زکات
تجربه فرد ر کوروز اکثری پاکلرک پاک اولور اخری
باغ جهان ایچره چو کلبرک تر حاصلی تردامن اولان تر بتر

مرد غیور اکثرا اولور پاک باز نیته کبی غرض اولور اهل مجاز
اهل صلاحیله غنادی قومز صوم و صلاته ابدی یوز یومز
اضرانی دست هوا خاک ایدر دامن ناپاکی صد چاک ایدر
کذبه چقار صدقی حمیت سزک فاسد اولور سوزلری دولتسزک
ایرجک اما که محل درو کل کبی پاکیزه اولور پاک رو
خیر ایده فرقنده بی باک اولن پاک اوله می جیفه ناپاک اولن
نفسکی حفظ ایله ایسک متصل واضح اولور سنه تجرد نصل
خوار اولور الوده لوث هوا پاک نهاد اول یوری خاقانیا
چکمه قلم اتمه ورق سوده لک پاک و اول نیجه پر الوده لک

قال رسول الله صلی الله علیه وسلم العدة دین

بویله بیورمش اولی النعم بحر همم کوهر کان کرم
وعد کرم ذمتنه قرض در قرضی ادا ایتمک ایسه فرض در
هر نه که لطفکدن ایدرسه صدور ایلمک اولی در آنی بی قصور
کسب کمال ایلمه پرکاردن دونمه صقن ایتدوکک اقراردن
ادمه حقا بو تر عیب و عار کندو کلامن ایده بی اعتبار
عمر کبی دایم اولور همنشین عهد و امان اهلنه ایمان و دین
قدرتک اولدیجه ایدوب جد و جهد ایلمه عمرنده صقن نقض عهد
اکثر اولور اولنده نقد سلف عهده وفا ایلمین ناخلف
نارنی قل عهد و قرارک متین محکم اولا دیر ایسک او تار دین
نیلر ایسک ایت بو سوزم قل قبول عهده خلاف اتمه همان سن اول

حکایه

شو قله لایعقل اید ر آدمی
دیکله نیم پند پسندیده می

حسن قبول ایله ایدوب اهتمام
نکته لرم ایله تتبع تمام

بر کشی همراه اولوب اسماعیله
بادیه کبی کتدی بانیجه بیله

کشت و کذار ایلیه رک سوبسو
ابن خلیله دیدی اول بادیه کو

اوده برازمان نعم اولدی ندیم
بروارایم بو قبیله بن مسکنم

بن کلیجک بونده توقف بیور
لطف ایله بر لحظه بو موضعده دور

کل کبی شیرین سیر او مخدوم کل
ای روشنی چشم چراغ رسل

اتمکیچون نفس انک تزکیه
دیدی نه حاجت بو قدر توصیه

قتلنورم بن سنی اتمم نکول
بعده کلوب سن بنی بونده بول

ایلدی پیمان او مرد کزین
نقل مکان اتمیه تا کلمدن بن

بویله روایت اولنور اتفاق
خانه سنه واریجق اولدی مذاق

عهدین اونتدی و بلند افسرک
جد محمد سن کبی پیغمبرک

کلمکه وعد ایتمش ایکن اول نبی
عهدی کبی اتدی فراموش انی

کچدی ایشب اوج کون ارادن بویله
اونتدی یولی هیچ اول منزله

دل کهرین قتله دلمدی
کلمک انک خاطرینه کلمدی

بر نیچه کون صکره کزرکن بنه
یولی دوشر منزل معهودینه

سرو سهی مدکی اول مستقیم
کوردیکه بر کوشه ده اولمش مقیم

انی کلنجه اوراده بکلمش
جفت ایدوب بریکادیر تکمش

اول یرایمش جای صلوة وضو
ضعف جوارح قومش رنک رو

تکری یورلمش دود دخی دلسروب
زحلری صولمش بدنی اوریروب

روح مجرد اولوب اول جسم پاک
جوع و عطشدن اولایازمش هلاک

دیدی اول مهر وفا کانه
عهد و امان ملکتنک خانه سنه

بونده نه بکلرسن ای نقد وجود
مقعد صدقه شه صاحب وجود

بدر رخ آلکک ای بو الحسن
کون کبی ماهیتنی معلوم ایکن

بویله نیچون ضعفه نیابدر
شعله زن سینه احیابدر

اول کشی یه دوندی و اولا جناب
حسن ادا ایله بیوردی جواب

قلبنی تلطیف نوازش قلوب
دفع غم و حزننه کوشش قلوب

دیدی بو در رفاعت ماسبق
مرسله واجدر احقاق حق

بنزایله محصوص ایدوب لحقی
ذاتمزه فرض ایدرز رحمتی

حشر اولالم بونده سنکله دیو
وعد ایله اولمش ایدی کفته کو

رحت اقامت صباکوای بیک تمام
بونده سنی بکلر ایدم صبح و شام

دوندی رفیقی اکا دیدی جنید
الحق اولور صدق ایسه نعم الوفا

ایشلرینک خجلت اولوب موجبی
سوردی یوزین یرلره چاره کبی

اینیه که ویرمه کدر رای کوکل
پرده اغفالی کیدر رای کوکل

اکلیه وارسه دل اکهک
بیندنی فرزند خلیل اللهک

لالدر اوصافنه اشراف انک
همت اضعافنه انصاف انک

صدقنی تحقیق ایدر حق رسول
صادق ایدی وعدینه حقا که اول

فارس ایسک سنده بو میدانه کیر
انده تقلید ایله تحقیقه ایر

طول امل عهدک اساسن بوزر
دست دراز اولمه صفق الحذر

وعدیکه وفا اتمه مجبور ایسک
حقه یقینسن نه قدر دور ایسک

بوعلیه اول صنعتله الفتک
استمز استاد ازل خدمتک

عهد شکنلک خجلتن کیدر … نقضی انک دینکه نقصان ایدر
بونده دبیران عدیم النظیر … یازدیلر ایمانی نیسه ایمانی بیر
زمرهٔ ارباب وفا حاصلی … عزت دارینک اولور نائلی
مردم بد عهد ایسه معیوبدر … پردهٔ پندار ایله محجوب در
ای قولینک عیبنی مستور ایدن … دعوی وفا قیمتینی خوار ایدر
دفتر خاقانیه صح چک که تا … یازمیه لر نامنی انک بیوفا

المستشار مؤتمن

دیدی او سرمایهٔ نقد سلف … آدم ایله یوسفه خیر الخلف
مشورت اهلنده امانت کرکدر … ابلیسه ماشابهتنکی چک
مشکل حل ایدوب اصلاح ایده … صدق و صفا ایله دیه شیمدی
دردلو کم خون غمن ییه دوکک … اولمیه جایز که سنوکدی یدوکک
ایلیجک انک ایله مشورت … کتم اولنسه لازم اولن مصلحت
خائن اولورا که دیمزلر امین … خائنی دفع ایله بودر حکم دین
طرح ایدن اول مجلسک ادابنی … بللولمش مشورت اربابنی
شرط بودر مشورتک دیرکبار … مؤتمن و پاک کرک مستشار
صقلیه اسرار اماناتنی تا … قدرینی رازک بله خنداولا
صدق و خلوص ایله ایدوب هر ایشی … بی غرض اوله وریشی آلیشی

حکایه

کاتب بو گفتار خوش آثاری کور … قول اولو العزت وابصاری کور
مشورت امرنده ایدوب قیل و قال … نیجه سلوک ایتدیلر اصحاب و آل

نقل اولنور بو کلمات حسن … عم نبی حضرت عباسدن
حین وفاتنده وصیت ایدوب … لطفیله اوغلنه نصیحت ایدوب
دیدی خلیفه سنی ای خوب فن … راجح ایدوب جمله اصحابدن
ذاتکه یعنی که ویروب اعتبار … ایلرایسه مشورته اختیار
ایلمه غفلت صقن اوچ نسنه دن … استرایسک کم اولسن شادوشن
اول و کیم سترنی فاش ایلمه … کمسه یه هیچ رازنی آچوب سویلمه
کذب و دروغ ایتمه صقن ثانیا … مسکنکی قیلمه دم اژدها
نار ه اتار کاذبی قول دروغ … جوهر ایسه لابد اولور بی فروغ
کذبی ایدر رحمة للانام … جمله ادیانده و ملل ده حرام
عیب در کذب بلور خلق یقین … انک ایچون دیدیلر المین شین
ثالثا او کم اتمیه سن غیبتی … عز و حضورنده بولوب رغبتی
پک سخن اول ایلمه نماملق … پخته لرک کاری دکل خاملق
هب براغودن ایچلو چون صدف … پک سخنان علماء سلف
دیدی نمیمه اولور شور قبیح … فی المثل اولورسه ده قول صحیح
سر ایسه زیرا که امانت در … احمق انی عین خیانت در
ظاهر خالی ایسه ای پاک باز … غیبت و زمدر ایده کور احتراز
منکر و مکروه ایدوکین بونلرک … ثابت ایدر سوزلری پیغمبرک
کذب و نمیمه سخن چینلک … اولدی مسلم هره دینلک
بونلرک الحق اوچنی بوقله کور … نص و احادیث ایله منهیه در
مسئله مشورهٔ کشف ایدر … سورهٔ شوراده اولان نکته لر
حاصلی میشومدر افشای راز … عاقل اولان انده ایدر احتراز

بجو قدر اکرچه بو زاده کفتکو
برنیجه کون دولت ناپایدار
حاکم شام اول ملک مملکت
کندویه بر سر خبرین سویلدی
اولدخی آتاسنه وارب اودم
اولدی خلیفیله براز کفتکو
خفیة امر کله او سر سوزلرین
اناسی منع ایتدی دیدی کیم سیر
کشفی مضرتله رزالت در
پس سکا ای راحت جان پدر
ذلت افشا ئله مغلوک اولور
مبتذل اولماغه رضا ویرمزین
بو سوزی عثمان ایشیدوب اولزمان
والد و مولودار اسنده دخی
محرم ایکن بیری برینه دن مکر
دوندی ایتدی اکا بو قدر دخی
کشف المندن دلوکی صقلرم
قورقم اوکم ذلت افشای راز
سرنی اظهار ایدن کسنک هر
اولیجق اول فن قبیحه مقصر
منفعتندن سنی مأیوس ایده

جمله دن اول واقعه نک بیری بو
ال امینیله طوتنجه قرار
این عنینیله ایدوب مشورت
محرم ایدوب رازنی شرح ایلدی
دیدی که ای والد والا همم
سترملوکه متعلق همو
عن حضورنده دیمک ایسترین
نفع فضیلتدر اولک مستتر
باعث خذلان ندامت در
ممکن ایکن نفع نه حاجت ضرر
مالک اولوب نفسکه مملوک اولور
ساکه بو معنایی نثر اکور فرین
اندی تعجب دیدی ای مهربان
وارمکی بو قاعده نک برزخی
سر صاقنورلرمی پدر له پسر
ذهنکه آسان ایده بن مشکلی
نقد دل کاملکی صقلرم
عادت اولا نطقکه می احتراز
طبع حسن اوله دل انفسک
میمنت حوصله کتم سر
ذلت و حرمانیله مأنوس ایده

فضلنه بو حفظ لسانک دلیل
منفعت کتمی اولور نیجه باب
دورایدلی بو فلک واژکون
سهلدر رسمله زر صقلمق
حفظی در اسرارک ایدن نطقی لال
سارقی زیرا که بونک کله بس
ماله ضرر سارقه الام اولور
غفلت ایله کاهی اولور کشف سر
سر سلاطین اوله با خصوص
وقت اولور افشا ایله قان اولور
مخزن رازک اذا اولور اکثری
خلق اکا زیرا که نکهدار در
مهر کلید ودر و مخزن کبی
اله بونک طشره دن ای مرد کار
کلمز ایسه قلبکه کرد کسل
سبق لسان صحبت اخوان کبی
غایت مشکل نولا دیو مکر
دیدی جوابنده او رشک ملک
عاقل و صابردن ایدنجه سؤال
دوسته شولکم دیمز اچوب دهن
شاید اوله دشمن اولوب دوستنک

جمله دن افزوندر انی شویله بیل
ذلت افشاسی کبی نی حساب
مشورت اهلینه اولور رهنمون
مشکل اولور لیک جر صقلمق
حفظ اکادی یوقسه ندر حفظ مال
اکثر اولور دزد زر و مالدن
ستره خیانت ضرر عام اولور
کوشنه اعدانک ایروب منتشر
وارد اولا سوزلری حکم چون نصوص
مملکتک اکثری ویران اولور
مالک امینندن امانت کری
نیجه سی خارجدن اکا یاردر
خازن و بواب عصارن کبی
مفسد و موذی نیجه طرار دخی وار
نقل ایدیین بر ریس فی المثل
وسوسه فتنه شیطان کبی
حضرت لقمانه سؤال ایتدیلر
نفسی بلوب سری نهان ایلمک
دیمش او داننده صاحب کمال
صقلدو عین دشمن بدخواهدن
اجله ترک یوزه لر دوستنک

یا خود انکله اوله خصمم عدو	راز درونک طویه‌لر مو بمو
مشکل اولور صکره تدارک اکی	کیج بولور ادم طرف راحتی
حضرت یوسف بو قدر فضلله	دوشدی بو معنا یله دلدن بله
حاله سنه سویلدی رؤیاسنی	واقف ایدوب اول اخی ابناسنی
قتله قصد ایلدیلر مجملا	اولدیلر اول مغلطه‌یه مبتلا
عزم جهاد ایلسه فخر جهان	بیلمزیدی سرنی بر نکته دان
مشورت اهلندن بر ایکی نفر	اگه اولیدی او خبردن بشر
گاه اولورا ماکه بو افشای سر	خیره موافق اولوب ولی مضر
بو عکس افشاسنه جدا رضا	کشفنه انک حکمت ایدر اقتضا
مشورت احکامنی اجرا ایدر	اینه سندن کدر غم گیدرر
میمنت مشورت ایلر ظهور	غالب اولور نیته که بهرام گور
مشورت صحابه بی ریب وشک	زهد گرک صدق و دیانت گرک
اولمدیمی صدقله اول نامدار	حضرت پیغمبر ایله یار غار
مشورته ایلتی اولور مطمئن	دکمه سی بلمزنه مقولیدوکین
اهل نظر اول یوری ای استبین	ایجایی کور پردهٔ رازی صقین
گیزلو ایشی گوزلمه یلدز گبی	کشف عیوب ایلمه گوندز گبی
اتمه دلو کله اوزوکی خوار دهر	قاتمه الو کله دهن ماره زهر
پردهٔ راز دلی اول مستتر	فرض مقامنده در کتم سر
بویله قرار ایلدی بو پرده دن	حکم و شاورهمی ابراز ایدن
اهل امانته اولور حق معین	حاصل خاقانی امین اول امین
صدق و صفا ایله دله مژده ویر	محرم عشق اول حرم اللهه گیر

السماح

السماح رباح

بویله بیورمش او سخی الوجود	ناظم دیباجهٔ دیوان جود
رنجنه سرمایه نک ای نیک نام	فائده و سود ایسه قصدک مدام
دستکی اچ بخششه حاتملک ایت	عالمه بخشایش ایله جملک ایت
ابر سخا رفع ایدیجک سایه بان	قطرهٔ بارانی اولور در فشان
حاصل ایدر بونده دعا و ثنا	انده جوار کرم کبریا
دیر جهانده قوری افسانه چوق	لطفله احسانه ایرنسنه یوق
طی اولنجق حکم سجل سما	جنتک ابوابنی چار سخا
حضرت حقک ایشی احساندر	رحمتی دریاسی خروشاندر
عالمی وقتا که پر الطاف ایدر	محسنه احسانکی اضعاف ایدر
استرسیک سنده او یمدن دری	مالکی دریا گبی بذل ایت یوری

حکایه

خامه کش دفتر جود و کرم	چکدی بو اوراقه بو یوزدن قلم
تیغ زن اتدی سخن پاکنی	اول قلمک دیکله حکایاکی
اخر اولوب دولت ساسانیان	شاه اولدیغی عالمه نوشروان
دولتی گوندن گونه افزون اولوب	کاسه گون انعمه سیله طولوب
اولدی او دوران همایون نهاد	سلسلهٔ عدلی گبی امتداد
عدلی سیاستله ندیم ایلدی	خدمت این قدیم ایلدی
کوس عدالتله نفیر کرم	چالنوب عدلنده انک دمبدم
لرزه بر اقمشلر ایدی مجملا	عالمه اول صیحه صیت و صدا

مملکتی کشت وگذار ایلسک / جور وستمدن یوغیدی کس سلک
اهل دلی نمر ایدی خاک بر / ذره جه چکنمز ایدی کشت زار
جانب نا محرمه اول یوزی اغ / باقمغه حتی کوزه اندی یاساغ
الفتی عدلک کیدروب دهشتی / امن و امان المش ایدی وحشتی
گربه انیس اولمش ایدی چوقله / شیر الشمش ایدی سینه کوشبله
شام وسحر کورکله میشک التی / اونمغ ایدی امیشی فاریسی
ماهیه مزرع اولمش ایدی شنا / بازه کلنک ایلر ایدی اقتدا
بولدوغی اهولریله نی درنک / قان بالاشوب قردش اولوردی پلنک
کبک ایله دایم قونشوب شاهباز / یرلر ایچرلردی طوغانیله قاز
سلسلهٔ عدلی طویل ایلدی / طولین انک بر نیجه میل ایلدی
کونه اوزنجیر عدالت مدار / کاکل دلبر کبی ویردی قرار
سالکه جای اولمش ایدی هم حرم / قصهٔ عدلین نه دراز ایده لم
امر سیاسنده ایدوب اهتمام / دیدی ندا اندوروب اول نیکنام
وای اکاکم حکم همایون شاه / طوتمیه کوشنده انک جایگاه
حکمه قولاق طوتمینی واقعا / کوشنی قطع اتمکه حکم اتدی تا
هیبت ایچون عبرت اولا ثره / اکلنه مرکز بلنه دائره
هرکشی فرمانه طوتوب کوشنی / حفظ ایده نقد دل پرهوشنی
دیر ایدی عیانه شول کوش کیم / کوشهٔ نطقده دکلدر مقیم
باشدن اول کوشی برنو گرک / بی ادبه کوز قولاق اولمق کرک
نقل اولنور فصل زمستانده / بارش و باران اولاجق اندن
ایلمیوب کمسنه اعتماد / خارج بغداده دیکلردی داد

شامه دک

36

شامه دک ایلردی رعایا یچون / جان عزیزینه جفا نیجه کون
برنیک اولدی ادکر دوربین / ایلسه وضعن بکنوب افرین
اکه بیک التون ویربلور دیهمان / بویله ایدی قاعدهٔ خسروان
دایم اوکنجه چکلوب بک بیک / اون ایکی بیک یدیلوردی ایدک
مونی حریر ویا لیسی ابریشم / جمله سنک میخی زر ونعلی سیم
رخنلری پردر غلطان ایدی / هر بری کون کبی فروزان ایدی
دونسمک ایچون نته که برک شجر / رهگذر شاهده اول سیم وزر
تا فقرا کسب ایدوب انتفاع / ایلیه لر جنسن عایی متاع
اولمش ایکن عدلیله عالمده طاق / جودی دخی بویله ایدی اتفاق
مکرمتی عالمه مبذول ایدی / عالمک احیاسنه مشغول ایدی
حاصلی اول شاهلرک یکرکی / برنفس احیای قلوب ایتمکی
ویرمز ایدی سلطنت عالمه / ملک فریدونه قباد و جمه
ضعف اکار مده او خلق کریم / لطفله بر دائره یه وار دیکیم
دولت کسیر ایسه نی اختیار / فخر جهان ایدیلر افتخار
دیدیلر عهدنده صالندم بکو / عالمه بر ملک عادلک
اولدی مداینده مکرر خصوص / واقف اولوبدر اکا اهل جلوس
برج اسدده تنکم افتاب / باصدی سیر ایلر ایکن اول جناب
نور ویروب دیدهٔ انصافنه / ناظر ایکن کونک اطرافنه
کوردی که بر مفلس آب رو / خانه سی کنخده ایدر کن وضو
حین طهارتده او شخصک یمین / ضدی اودستنده اولان طشت طین
اندی انک شیشهٔ قلبن فکار / سنک کدورتیله اول انکسار

کوردی انک زار و ذلیل اولدوغن — اکلادی فقر ایله علیل اولدوغن
قلزم اشفاقی اولوب پرخروش — کوزلرینک اشکی تری اندی جوش
دفعیچون اول مضطربک ضیقنی — ویردی مجوهرلکنی ابریقنی
دیدی بابا کورب اول امر پاک — فهم ایدن اسراری اولا شرمناک
کوردو کم اذعان ایدیبتو جملا — قلبنی منکسر ایدن اول ماجرا
حاصلی اول خاطره‌یی دفع ایچون — ایلدی کنجوره اشارت و کون
لطفله حیرانته اول خوب فن — اتدی عطا قرق مرصع لکن
بیریدن اول بیره دکوب اتفاق — مکرمتن اول شه ملک عراق
کون کبی مشهور جهان ایلدی — رشک کریمان کیهان ایلدی
کمسه او سردن خبره یتمدی — کمسنه تحصیل وقوف ایتمدی
کچدی بو منواله نیچه روزکار — اولدی نیجه کردش لیل و نهار
ایرمدی بر کمسه محصل بنه — کندودن اوزکه اول ایشک غیورینه
بویله اولور نعمت بی امتنان — بویله کرک مکرمت رایکان
همتی بر مرتبه‌یه واردی کیم — قالمادی دوزخ فقیر سقیم
بویله ایدی حاصلی هر وقت و آن — همتنه منت نوشیروان
منت ایله اولسه ور مدد درم — آدمه منت اولندر کرم
منته کچمز دیمش ارباب سود — منّدن آزاده ایله اولان لطف و جود
حاصلی منت ایدوب همتی — کونی محیط اتدی تمام نعمتی
دلدن اکا ایلر ایدی بذل جان — کورسه مواساتن اکر بایکان
دوری مرور اتدی مدارایله — عدلیله انصافله داراتیله
عاقبت الامر انی بو تیره خاک — مهد لحد ایچره ایتدی خابناک

کنج کبی زیر زمین ایلدی — کنج غمه کوشه نشین ایلدی
دور ایدنلی بو فلک آسیاب — دونمدی برکسنه‌یی ارتیاب
اولمدی بر فرد ایله یار ایکی کون — ماتمنک باعثی اولدی دوکون
سوکیله سوری فلکک یوقلمه کور — بیری برینه متعاقب دورر
چونکه تمام اولدی زمان کیان — بعده کلوب فرقه عباسیان
اول خلفانک خلف اشرفی — یعنی خداوند جهان مکتفی
ملک عراقه اولیجق پادشاه — ایلیجک ضبطنی عالمپناه
برکون اوتکچکن بحر فن — استدی کم دجله بغداددن
قرشو کچه نهرینی خالدن — مرقد کسراینی اچوب سیر ایده
تاکوره تحقیقیله هر ممتحن — خاکده عادل چورو فرد یدوکن
کوردی اچوب کورینک واقعا — مسندی اوستنده او صاحب وفا
آیینه وش پاک و مجلّا یاتور — خاکده صاحب مهر دلارا یاتور
رنک رخی کورمش اصلا ضرر — جسمی تری اولمامش افسرده تر
بو بهده‌یی دیر برهمن پسند — حکم پراکنده استاد زرند
بویله ایدی قاعده زردهشت — هب بو مقوله ایدی او دین درشت
قبره متوج قونلوب شاهلر — جمله لباسیله یاتوردی مکرم
خلعت خاصین کیوب رشتنه — خاتمنی وضع ایدوب انکشتنه
مرقدین ایلرلر ایدی صبح و شام — عود له عنبرله مبخّر تمام
ایلدی بو معرکه جان شکار — مرحله عالمی هب سوکوار
پرکله دریعنی بو دیر خراب — بونده نه جم قالدی نه افراسیاب
عدل و سخانک کوره انجامنی — عالم برزخده اولان کامنی

اتمز ایمش عادلی پروردگار
بیت فرسوده قلوب خاکسار

عادله حق عدلی مقام ایلدی
لحمن انك خاکه حرام ایلدی

عدلیله اعضای وجودی مجوس
صولمایجق خاکده چون سندس رؤس

عدل ایدیجك یا تمز ایکن مشرکین
عادل و بنجه نیجه نور اهل دین

مسئلهٔ جود و عدالتده گور
قصهٔ اعرافه معروفه در

رنجکی ضعف اتمك ایسه مطلبك
عدل و عطا ایله یوری مکسبك

عدل ایدر انوار دل رنگکی
تیغ سخا حك ایدر امساکنی

جود و عدالتدن اولوب بهره‌ور
ایله بو میدانده عرض هنر

الی فلکی غرقهٔ الطاف ایدن
معدلتی عادت اشراف ایدن

خاطر خاقانی قل پر صفا
مشترکه ویره ویرمه بخیله غنا

الدین یسر الدین

هم دیمش اول مهر سپهر اعتبار
حضرت پیغمبر عالی تبار

حرصه اویوب اتمز ایکن جمع مال
دیننی تکمیل ایدن اهل کمال

عار دررزقت همتده دین
ایله اداسیله انك دین بین

چهرهٔ ایمانی صقن یاره‌لر
ناخن دینی چنغ اوزاتمه کیدر

قرضده یمن اولمز ایمش وازکچ
ایلمه ارباب دیون ایلرلج

چرخ فلکده مه گردون ایسك
یلدزك اولمازینه مدیون ایسك

دیندن اولمی کیسه دیشنی خبر
دینکی اوتمه دیمش اتمه لر

دف کبی کل مجلس اهل دله
گرمه گوگسن اولنور دنیله

اولسه سلوکنده نه دکلو سبك
داینه مدیون اولور البتده یوك

دغدغه در ایلمه کل ایکی بر
بورجکی جان نقدی ایسه اجی ویر

حکایه

عقده‌گشایان حکایات نغز
مسئله دن بویله ایدر کشف مغز

جانیله مطبوعك اولورسه اگر
ذهننك اولور فائده دن بهره‌ور

عرصهٔ ابرارده چابك سوار
خواجهٔ احرار کرامت شعار

نقد محبتله بولوب قدر و جاه
فقر و فنا مملکتنه اولدی شاه

طوتدی بو یولده انی یاران عشق
وارینی یغما ایلدی ترکان عشق

قالمادی قلبنده انك مجملا
ذرّه قدر دغدغهٔ ماسوا

اسمنی ایلردی حرز جان
سلسلهٔ طاهرهٔ خواجگان

دمبدم اولورلر ایدی سود مست
بندی ایله طایفهٔ نقشبند

مسلك توحیدی ایدردی عیان
زیر کلاهنده کی اول طیلسان

ایلدی اول مرشد گردون مدار
ذکر خفی نك شرفن آشکار

زاد توکلدن ایدوب قوتنی
صاچدی جهانك در و یاقوتنی

قلبی گوکلی زن و فرزنده
برنیجه گون نفس سمرقندده

خاطره نقش اولدی اول خواجه‌یه
کیم کیره یارانیله گرمابه‌یه

حاصلی حمامه او پاکیزه‌تر
یوز ایکی یوز کمسه ایله کیردیلر

مزدنی حمامك او فرخنده فال
بولمیدی حالاکه اداده مجال

اتمش ایدی سیمله زردن تهی
بردل ایدن خواجه عبید اللهی

پس او عزیز ظرف مصردل
بلدی که برحته بو مالك دکل

اتمدی حمامی اکابی سبب
قدر رجا اتمده سوی ادب

بعض ایکنجی اولدقده دین
قلدی کذالك ینه اغماض عین

مرتبهٔ حالنده رو به رو * شونجه طورب یعنی وبیهوده کو
لطفه مناقض کلمات ایلدی * جهلی مؤکد نیجه سوز سویلدی
ایلدی اول مرد خسیس النسب * سوء ادب برله رسومن طلب
انک ایچون فرقهٔ اهل کلام * شتم عوامه دیدیلر کالهوام
مژدینه کرمابه‌نک اول هما * ویردی کرامتلو کلاهن اکا
دوندی اوبی دولتانی اتدی رد * کندویه رحمت قپوسن قلدی سد
پیر الینه الدی کلاهن همان * باشن اچوب دیدی که یا مستعان
انله جنک سن ایکن رازقی * ارض و سمانک سن ایکن خالقی
خلقه بزی زار و زبون ایلمه * خلقه درکی نکون ایلمه
قوللرکه صدق و صفا ویر مدام * ایکی جهان ایچره غنا ویر تمام
نطق نوابیده ایشت نکته سن * دیدی خدایا کرم ایت بارچه سن
یعنی فرج ویر دل اهل دله * نعمت امروز یله فرد ایله
تشنه لب عشقکی اچ ایلمه * خستکی محتاج علاج ایلمه
هب ایشیدلمشدر رای خوش سخن * اهل بخارا و سمرقنددن
صکره اکا کامده انس و جان * شویله غنا ویردی که اولیر بیان
نیجه عمارتلر ایدوب ابتدا * جسرینی جیحونک اول اتدی بنا
خانقهنده ینه شمدی بیله * کونده بیک اتمک ویریلور سایله
صاقله بو سلک کهری اتمه کم * حق بو که غایت ثقه‌دندر سوزم
ایدی صد بونده که ذل دنیوی * اهل کرامتی ده ایدر زبون
قرضیله زنهار آکشوب اتمه کار * دینی ایله غوتده ایکن اولمه خوار
بر برینه مائل ایکن بو قلعه کور * نیجه کیشی دینی ایله مایس اولور

قرض

قرض که مقراض محبتدرر * کبر قلوب اتمکه آلتدرر
دینی کثیر اتمه که خیر البشر * دینه انی شین ایله تعبیر ایدر
درهم ایله همتی اوتمه سن * عترت آل الدین ولوکان دون
همم دیون ایله صفا طالبی * بورجه کیروب خرج ایدن ابله کجی
فکر محال ایله کیدر دینه دن * منتظم الحال اولمایم دیرایکن
صوم و صلواة اهلنه خاقانیا * فرض فرایض کیدر قل ادا
باغ قناعت مزین ایله زاد * اولمه کرفتار حقوق عباد

القناعةُ مالٌ لا يَنْفَدُ

بویله بیورمش او نبی الکریم * واقف اسرار کلام قدیم
لقمه‌یه بمز خوان کرمدن حریص * حرص و طمع آدمی قوزنی قمیص
کیمکه بساط طمعه اوردی پای * اکا فراخ اولمدی تونکنای
کنج قناعتده اولان بکمز بنج * هیچ دوکنمز دیمش اول مال کنج
ملک قناعتده غنی بول یوری * فن فراغک اولی کور ماهری
طامع ایسک حوصله‌یه باکمن * طعمهٔ مور طمع خام سن
جوع طمعکاره ویرور لرزش * اشربهٔ اطعمه من قنع
قانعی مرزوق ایدیجک اول مجیب * ایلدی طماعه مذلت نصیب
باده حوصله نیدرسن طولو * خام طمع اتمه که جشم اولوب
قسمته راضی کرک اهل اصول * ترک طمع ایله سماینت اول

حکایه

اکلبه بو معنی کهرین کوش قل * بزم صفادن بنرمی نوش قل

قانع وشاکر در اولان مجتبا — کورنجه اندی کذران اتقیا
در بیاض صدف کنفکان — دختر سعد اختر فخر جهان
یعنی که مخدومهٔ فرخنده ذات — فاطمه اول سیدة الکائنات
زیور تقوا ایله پرزین ایدی — کوزلرینک نوری امامین ایدی
روز وشب اولکان داب حسب — ذکر خدا فکر رسول ایدی هب
صرف ایدرو اوقاتنی اوزخر کرام — قوت وقناعت یجنوردی مدام
کیجه صایلمزدی قمر طوتسه صوم — جامه سنک بخیه لری جون نجوم
خانه سی کنجینه سی سی یوغدی — خدمت ایدر جاریه سی یوغدی
خدمت بیتی طوریشوب روز و شب — دولتله کندولر ایلردی هب
دور ایده لی حاصلی پرکار چرخ — مرکز عالمده بولنمادی نرخ
اولمادی بو دولتنی اعتبار — نسل و تبار اهلنه برلحظه یار
بای وفقیره او معین وظهیر — آتمک ایچون برکون ایدرکن خمیر
جاریه سینک بری حیرانینک — یاننه کلدی او کرم کانینک
بیک دل ایله خدمتن ایدرکن دبلک — لقمه تنورینه انک هر ملک
چرخده عرض ایلر ایکن التهاب — آتمکنی اتمک ایچون آفتاب
تار دلی جان ایدرکن فتیل — شمعنه پروانه اولوب جبرئیل
کوردی که قان دیریب اول کل یوزی — کبرده خمیرینی یوغورر کندوزنی
اغلدی قیطبه کوروب حالتی — اکلامدی قدرت اجلالتی
فقر وقنادن صاتوب اول حجتی — اجیدی و یاندی یاقلدی قسمتی
دیدی که ای نور عیون رسل — روشنی چشم و دل جزو و کل
دختری سن حضرت پیغمبرک — همسر ماه افسریسن حیدرک

اتمه کنو رضربونی عوض قبول — هم اولو سلطاندر اتاک رسول
ملک جهانده ملک انبیا — اولمش ایکن والده ماجد سکا
ناز و نعیمیله مبارک تنوک — نشو ونما بولمش ایکن تن سنک
صبر ایده مم کورمکه بو قلتنک — کثرت ضعفنک عدم قدرتنک
اول ید پاکیزه لرای سیم تن — سرد اولور القصه خمیر اتمه دن
ضعف اصابیله کوج اولور توقتی — کم ایده مخدومه ایکن خدمتی
باکه بر استاد اولوب پیشوا — طفل ایکن اوکرتمشدی کیمیا
وار تصرفده رسوخم بنم — صنعت اکسیره وقوفم بنم
اصلنی اول جوهرک ای نقددین — کوستره یین سکا عین الیقین
بعد تعلم ایدوب اول جوهری — حشره دک اول عجز و تعبدن بری
خدمتک استون صغایوب ساعدی — قوللر ایدین جاریه لر الدی یدی
بنت ملک سلک ملک افعال سن — ملک و ممالک طولوسی مال ایده سن
دفع ایدیجک قلت تفیده‌ه — خیر ایله ذکر ایت ستم دیده‌ه
لطفله خاتون قیامت اکا — دیدی که ای مشفقهٔ غم زدا
ایلدی چون سائله بو سخن — جسمنی منبع اضداد ایدن
چونکه ارامزده بورسم اولدی طرح — اول ایده دکک بیجولر ایله شرح
قلبنی ایدوب وسوسه دن عاریه — دوندی ایتدی اول جاریه
جنس معادندن الوب جوهرین — بر برینه خلط ایدوب روز بهترین
بعده اکا اتش ایدوب دالکی کون — نفخ ایده روز محو ایدنچه دبن
طاهر اولورصکره بامر خدا — کون کبی انده کهر کیمیا
صاحب اودجوهردن الوب آدمی — حکم ایده بیک درهمه بر درهمی

ختم کلام ایدیجک اول نامراد — گولدی دیانوی سعادت نژاد
دیدی او فتنه اویجق مشتعل — ایلمی رحمت چکلور متصل
ایلدی پس طشره او نور بصر — منظرهٔ عالیه سندن نظر
کوردی که صحراده تزایله پر — کوده سی افسرده بر شتر نیور
کلمز اولوب کونه درای سسی — بر جملک مرده نیور کوده سی
اکا نگاه ایدیجک اولدم همان — جملهٔ اعضاده کی هر استخوان
اولدی سراپا قزل آلتون انک — دوشدی ساکنی اکا دیبانک
اول نظر خوشتر اکسیر اثر — ایتدی او یابانی شتری صافی زر
حضرت مخدومهٔ عصمت پناه — یعنی که اول بنت رسول اله
جاریه وارسنک اولسون دیدی — مخزنک آلتون ایله طولسون دیدی
بزده یوق اکسیره ایده احتیاج — جوهر فقر ایله بولور بدر رواج
اهل تصوف دورشوب بی سلوک — صبر وقناعتله ایدرلر سلوک
جاریه اول سره ایدیجه نگاه — اولدی پس ایمانه گلوب عذرخواه
جان ایدوب صحبت دلسوزنه — فاطمه نک دوشدی ایزی اوزرینه
ایتمدی ارتق هوس تخل ریت — اولدی گلوب خادمهٔ اهل بیت
سنده قناعتله بولورسک صفا — خاکه الک صولنک اولور کیمیا
گوکلی غنی اولمیش ای خوش نهاد — زاد قناعتدن اولور نامراد
هیچ طمع دل کبی اولمز بلا — حرصه فنی مشکل اولور ابتلا
عاقبت حالکی اندیشه قیل — بن قناعت وشین بیشه قیل
نوری ایکن شمع ابو القاسمک — حالنی کورال نبی هاشمک
کونی ایدن نطق تفسیله بر — دیدی ایقیلدی خیرتنده در

زهد در دیرلیسک ای خیره کاه — ترک طمع ترک هوا ترک جاه
عشق شهرین کور اوبر جامی تو — حرصه دوشنمه طمع خامی تو
ای قپوسی شاهلره سجده گاه — قانعه نعمت ویرجی پادشاه
کوکلی خاقانی نک ایت بی الم — خوان قناعتله ایدوب مغتنم

الصبحة تمنع الرزق

حسن ادایله ایدوب التفات — بو یله دیر اول سوزلری اجابات
ایتمه صباح ایچره چوق خواب — مانع روزی در اولدر تو خواب
آچ گوزوکی غفلت وقت سحر — نازل اولان رزقی قهر منع ایدر
جام صفاده نوعکس انکسار — ساغر اقبالک اولور پر غبار
فقرک ایچر زهرنی تیز ایله — الذابن اکثر اوشکر خواب ایله
صبح سعادت کبی تسخیر ایدر — دولت دارینی سحر خیزلر
خواب سحر دلده تدارک توقر — دولت بیدار آنی اویومز
ادستنبه بیدار اولانک هر سحری — سبعهٔ سیاره کبی کوک دونر
طالب اقباله بو سری طویور — خواب سحرگاه ایدیجک بخت اویور
غفلتی ترک ایله سحرگاه حق — عاشق ایسک کله سر راهده

حکایه

اهل صفاهان وحجاز وعراق — بو یله سرود ایلدی بالاتفاق
نغمهٔ عشاقی ایدوب استماع — نای ونوا ایله برابر سماع
عالمه پرویز نیو چهر چهر — شاه اویلیجق خواجه ابوزرجمهر
خسروه استاد ایکن اولدی وزیر — ایتدی انی کندو رتبه جهانگیر

حکم وزارتده اولوب مستقل
طولدی روی آوازه‌سی اطرافه اول
دولت کسراده محصل مدام
عالم اسیر ایدی او فرخ روک
احسن اخلاقیله مشهور ایدی
ایتمشیدی ذاتنی اوج پادشاه
فخر ملوک قدمای کیان
علم و هنرله او حکیم شهیر
ارتوغ ایدی ایلکی دنی خسروه
اولدی پس اول وارث اقلیم جم
ایلدی تعلیم فروع و اصول
ایده مدی اول حکما بیروی
اودر او دریادلی غمناک ایدن
ایتمش اولدر اولانی خاک و باد
زرا انکا سالار اشارد ایروز
طفله که کوسترمیه ارشاد چهر
فیض نصیب اولمز اکا عاقبت
رایحهٔ رشدی نه شم ایلر اول
عمرنی خسر کبی ایلر تلف
حاصلی اول اوزنا قابله
وبردی دمادم اول ادیب کبار

شاهه نصیحتده ایدی متصل
رکن عظیم اولمش ایدی طایفه اول
یعنی مدار انک ایدی بالتمام
ایلده بر آدی وار ایدی خسرو‌ک
چاره جبر ایتمده مجبور ایدی
کیمی معلم کیمی دستور شاه
خسرو هرمز دخی نوشروان
بونلره خواجه ایدی هم وزیر
رام ایدی بالطبع او چابک روه
واقف انواع علوم و حکم
ایده مدی لیک انی مسلم اول
حکمتیله نرم دل خسروی
نامه نامی لرینی چاک ایدن
حکمتیله سلطنتک انقیاد
ایله قیاس ایتمه که کسرادیر ز
اوله اکا خواجه ابوزرجمهر
سویله قالور جاهل نی معرفت
نه کورینور کوزلرینه طغری یول
اضرار اولور بر ولد ناخلف
یعنی که پرویز پریشان دله
خواب سحردن صیقلی شهریار

تاب قومز

تاب قومز نجم نحوست کبی
خواب سحر کهنده حضور او ممه‌سن
دلدن امید برکاتی کوتور
خوابکهندن طور الی ماسوا
نسلی ایتنک ایوکیجون اوره مز
آدم ایسنک خواب سحر کاهی قچ
سن دخی اویورسن اولان خوابناک
اولمش ایکن روی صفا خوش نما
وقت سحر اولمه‌لی تا جور
غنچه صفت کل اچل ایت دفع غم
تازه زمینلرده اولوب نعت خوان
مرد سحرخیزی اودل مرشدی
مغلطه سن حاضر ایدوب دنیا
کوچ کلور اولدی کیدرک ایندی
قوللرینه اول ایسر کیقباد
خواجه کلور کن یولنی الەلر
جام می عرضین ایدوب خرد و خام
امری ایله برینچه انج اوغلانی
دزد کبی اولدیلر اکسوز عیان
خیلی پرستار اکه ال صونديلر
الدیلر اسبابی اثقالنی

بخت سحرخوابک اولور موجبی
صنعتنک اولدیسه تحصیل یوقی
یربقر اولور مثلا کوک دمور
که کلاب اولدی سمان مبتلا
بیت برکت نیدوکی کوره جز
دفعه سعی ایله ایدنجه غلو
چهره اقبالین ایدر خون خاک
خواب تغافلدن اولور قایتقرا
حاصلی بیدار کرک شاهلر
اویمه نرکس کبی تا صبحدم
بسط کلام ایلیه رک هر زمان
دشمنه غالب اولوردیر ایدی
خواب لذیذینی اوچوردی انک
طبع جوان تحفه مقالات بیر
بر کیجه اصمرلدی کم بامداد
هم صاغنی هم صولنی الەلر
بیضه کبی هپ صویه‌لر بالتمام
غافل ایکن ایلدی عریاننی
اول کذرانی ایلیجک ناکهان
شمعه پروانه کبی قوندیلر
جبه و دستار و زر و مالنی

کلدی اول اوضاع غریبه اول — یارکه حسرت بولدی وصول
ایجادی اول یابدن اصلا نفس — ایتمدی پس نیته که بانک جرس
خسرو پرویزه چیلکو چون بها — کولدی آنک حالنه بی اختیار
لطف ملوکانه‌یه آغاز ایدوب — خلعت خاصیله سرفراز ایدوب
دیدی که ای عارف یاسرس — غالب اولوردی بر ایدک آرکن طورن
پس ندن اولدی شکار بو نه رام — اولمش ایکن نومی صباحک حرام
بس بلورز بحی معارض قوسون — کوردک عمرنده صباح اولموش
یس بو اهانت بو خسارت نیدر — ساکه اولان ایشو فضاحت ندر
طورمده ایلک دبر ایدک تیز — یلدی پس ساکه سحرخیزلک
دیدی او کشاف رمز مشکلات — دونمدی سیاره ایله تا ثبات
اولماغی عهد نخست اشکار — یعنی که بو دفعه لیل النهار
ای شه جم فهم سکندر منش — اتمه سنتم دیده لره تیزرنش
تخلیه بیهوده ایدوب قیل و قال — نیجه یر اولسون بو حوادث سؤال
جمله سوزم‌ده نیه بن صادقم — ینه سوزم بودر رای محتشم
خواب سحر کهدن آیندیلر حضور — دشمنه البته مغلوب اولور
وقت سحرده بولنور سرینک — الت فتح اولدی سحرخیزلک
بنده‌دن اول طایفه بدکهر — تیز اویانوب بر ایکی ساعت مکر
اولما منعیش خو ایله غفلت پرست — حاصل اولمشلر اوله چیره دست
یعنی مقدم طورلندر تیکا — غالب اولنلر بو کیفیته عالیا
نصرته اول قومی ایدن مستحق — صورسک اولور ایدی بیدارلق
حکم قضا اولدی چو حجت نما — دیدی معارض ثبت المدعا

پند ادیبک سحر کاملی — الیدی الزام اوشه عاقلی
امدی کرک شاه و کرک کوشه‌کیر — عاقل اودر کا وله نصیحت پذیر
غفلت ایله یاتمه مست و خراب — بونده آنی الدامیه خورد و خواب
اویمیه اول نته کم جلیتم جام — کوزی آچقلردن اوله صبح و شام
انفس بی فائده‌دن دور اولا — غائب ازلر کبی مستور اولا
باب شرفدن اولیمار بهره‌یاب — اولمیه انجم کبی شوریده خواب
نصف لیالیده اولور ریکال — جرعه جام می پیر مغان
دویدی نه سر وار ایدوکین کیجه‌ده — عاکف بیت الحرم میکده
وقت سحر رندی ایدر باده نوش — دولت بیدار دل نیفروش
خوابی قوناکاه کلور لطف حق — وقت سحرکاه کلور لطف حق
پس ا دجمال عظمت انتساب — کاندی پس پرده غیبی حجاب
اهل دله جلوه کر اولماز مکر — نصف لیالیده یه وقت سحر
عاشقی سیراب ایدر ای تشنه لب — مشربه صبحدم زنیم شب
یاکه تیز دیرایه کر کبریا — سنده قوللم ستن کله خاقانیا
بلبل فردوسه قفند ریودلم — کل کبی بیدار اولی کور صبح و شام

آفة السماح المن

بویله بیورمشلر او صاحب وقار — نعمتنی منت اولمام شهریار
منعم ایسک اولما سوای پاک — نعمتک آلوده من و اذا
برک و بهار کرمی بی کمان — باد خزان کبی دکر امتنان
صقلایش منت احساندن — روضه انعامی جوانمرد اولان

اتمکه نعمت نیجه سن تار ومار / عکر منت کبی اقمی وار
منت ایله ایلمه بذل درم / قلمه اذاییله ایدرسک کرم
ایلمه قلب فقرایی فکار / اچ کوزدکی حاصلی ای مالدار
منت ایدرسک اوسماط جودعک / منته کچمز دوکلوب صاچدوغک
من واذا افت احسان ایمش / بادیه ده خار مغیلان ایمش
منت ایله ویرمه اکه سیم وزر / رهزن اسلام دراول الحذر

حکایه

کوش ایدوب اشبو خبر محرقی / اغلمه عذرایی دنوت وامقی
هرسوزیدر بر کهرآب دار / ایله قبولا نکده انی کوش وار
اجود عربان اراسنده سخی / معن ایدی دیرلر حکمایی دخی
زایدک اوغلیدی او فخر الملوک / جود فتوتله ایدردی سلوک
ملک سخاده اوشه بی ریا / عالمه بی منت ایدردی عطا
خصرته مسئله معلوم ایدی / منع اذانکه سی معدوم ایدی
بخششه حتی بری ایکی بر بهتر / اهل سلوکک برینه صوردیلر
بذل وعطا باده دیدیلر ایله / ابر بهاری نیجه در معن ایله
دلده جوابنده ایدوب سرزنش / شبهه می وار معن سنجیدر دیمش
ابر چمن چینی عطا اولسه کر / اندوکنی اغلیورق بذل ایدر
مالنی ما ایدوب انفاق ناس / لطف ایدیجک معن معانی شناس
کل کبی خندان و زرافشان اولور / هر برایی سنبع احسان اولور
ویردوکین اول نیته جرم کتمش / یعنی کوله کوله ویرور غنچه وش
وردایدوب اوصافی ایکی روز وشب / مدحن اوقوردی فصحای عرب

فن

فن کرم اوشه ماهرک / قابل سینه کلدی بری پاکوک
حالتی اجمال ایدوب اول بشر پاک / ایلدی بر مطلع ایله عرض حال
بو بیدی مضمون که ایا جود معن / جود سخای دل بر سود معن
معنه ایلت حاجتم الله ایچون / واسطه اول اول بوجه ده رکاه ایچون
بی کسم اول بابده بن دربدر / سن ایده سن تاکه شفاعت مکر
شاه اوقیجق مطلعنه مطلع / استدی کم انی ایده منتفع
نعمتنی منتن اظهار ایدوب / ابر کف دستنی دربار ایدوب
شاعره کوندردی او صاحب کرم / بر ایکی همیانه یوز بیک درم
نیجه تحف کم کلیمز صاغنه / بر نیجه یوک امتعه و اقمشه
بعده ایکنجی کون او نیجه سحر / پس نه اول مطلعه قلدی نظر
یوز بیک ایله نه بیوردی اکا / نیجه هدایا کیده خلعت بها
نوبت ثالثده طوروب پادشاه / ایلیجک نه او شعره نکاه
قاعده سابقه سن بالتمام / اتدی رعایت نه اول انیک نام
ایدر ایدی اوشه عالیجناب / ویرمه ده اول یوز بیکی یوز بیک حجاب
شاعر ایسه بولمز ایکن توشه سی / کوردی بو احسانی اندرشی
اوج کونه دک اتدی تحمل کا / کوردی انعامنه یوق منتها
طبع حسینیه بو اتدی خطور / دیدی مبادا اوشه بیل زور
اندوکی احسانه پشیمان اولا / جمله نک آلتمی قربان اوله
بویله دیوب ایلدی عزمت اودم / روز چهارمده شه محتشم
یلینه بازوب نظمنه امر ایلدی / شاعره معهوده ویرلسون دیدی
غیبتی عرضه ایدوب حاصلر / سویلدیلر خاطره سن سربسر

اولدی بو سوزدن تنکم وارد پاک — اوشه اقلیم کرم خنده ناک
دیدی انک حوصله سی ازیمش — حشمت ایله حوصله انباز ایمش
امدی انک حقی ایچون کم جهان — رامدر احکامنه هر وقت وان
جمله حریم دوکنیجه تمام — مقدم‌کا اتمک ایدی احترام
حاصلی تیدکجه کوجم قوتم — اکه عطا ایتمک ایدی نیتم
بوله دیوب اول ملک شهره زن — یاندی انک اتدوکنه سوز فطن
اهل کرم کورمز ایمش دوزخی — ایله سخا ایله عملی سن دخی
منت جودیله وجودی کیدر — قبله قارونه سجودی کیدر
اهل مروت اولوراق یوز زده تنک — بخلی کیدر باده کتور رند ایسک
اتمکه جودک صدقن زیرچنک — منت اولور زهر کرمده نهنک
لطف حق اولسون دیر ایسک نیما — لطف ایدیجک ایلمه من وآزا
ایله ایسک مالکی بذل ای غنی — منتله ایلمه باطل انی
قلبکی اسراردن اکاه قیل — معنی کبی کارکی شه قیل
نسبت جود ایلمک ای خوب قرین — زائد ایمش غیره ملک معندن
قانی برانک کبی پر مکرمت — کیم الله‌ی منت ایده موهبت
لطف وکرم تیغنی چک ای کوکل — تن وازانک بدنن ایکی بول
عدلیله جود ایلیه کورز دوچوق — بونه دخی یوندن اوته نسنه یوق
لوح وقلم حقی ایچون یا آکه — نامه اعمالمه قلمه نکاه
شندنی خاقانی نکون چکدی چون — اتمه مواخذانی یازنکی کون

السعید من وعظ بغیره

بوله دیر اول آوردوران پناه — کون ومکانه ایشکی سجده کاه
محتمله شول کشید زهیک بخت — کاولمیه انده هونن تخت ورخت
کمنک احوالنه رشک اتمیه — نفس بدآموزه اولوب کیتمیه
دوشمدین اول دردیه اولوب مبتلا — غیر بلیرک دردی اکا تید اولا
سرسری پای اتدی فلک پامی سر — عارفه بو وعظ ونصیحت بتر
غصه سنی ایلمسون پایمال — ایلده مصیبت کوریجک حصه ال
سهوی قو اعما کبی ای خردبین — ایچی کور القصه بصیرت کوزین
کورسک اکر غم زده بر مدبری — عاقل ایسک اول محنتنه یوری
عبرتیله ایلر ایسه تخته نکاه — جهان کوزینه کحل اولیجی انتباه
عبرت الان شحصه اوباب امید — امت ایچنده دیدی اولدر سعید

حکایه

دکله بو اخباری کل ای مردکار — بیند کتاره ایده کوز اعتبار
اولدک ایسه حاصلی غیرت پذیر — مسئله حفظکده اولور جایکیر
حضرت قطب فلک اختصاص — یعنی کبیر شبلی او رئیس الخواص
عهد او ایلده چو شمس وقمر — قید حکومتده ایلدیلر مکر
الله عیاسک اولوب بانزول — دشمن ایله دایم ایدردی جدال
محرم اسراری ایدی اول درک — هم امراسندن ایدی نام ترک
اولمش ایدی حاصلی اول کو الحسب — عهد زمان خلفایه سبب
نیدما صیله مقید ایدی — کرسنی جاه اولمش ایدی شندی
برکون ایرودی موسم سال جدید — بس کرامتله کلوب ولدی عید
دار خلافتده صدا اندی کوس — ایلدیلر پای وکد دست بوس

جمله یه قانون قدیم اوزره شاه ایتدی رعایت نظر ایله نگاه
یک بیک اغلدی اول اوینک نام هب امرا و وزرای تمام
اندره گیدردی اچوب جانه بس خلعت تشریف ملوکانه بس
صفهٔ دیوانه دوشندی بساط تا چکله دوستنه انک نشاط
بکلرینک بیری اولوب بی خبر اول دوشن نطعه توکردی مگر
غفلت ایله سیلدی او معطوره دن کید وکی خلعت یکنه توکروکن
خلعه تحقیقنی فراشلر سمع شهنشاهه یتشدردیلر
ایلمکین اول کیشی سوء ادب اولدی اودم مظهر خشم و غضب
ضرب شدید ایله ایدوب خوار و زار خلعتن الدردی انک شهریار
غل ایله نفی بلد اتدیلر سوردیلر اول حالله رد ایتدیلر
حضرت شیخ اکا ایدنجه نگاه وادی خیرتده قالوب قلدی اه
شبلی یه اول کیدیکی زر نقیب اولدی اودم بر قفس عندلیب
وجد ایله حالت کلوب اول امر اشده استدیکم خزینه قالقوب کیده
بویله اونجه دیدی اول پاک تن خلعت سلطانی ملوث ایدن
خلعت حقی نیجولور قل نگاه ایلین آلوده چرک و گناه
جامهٔ جسمی یزه کیدردی حق ویردی کوزه کوزه ایشیدر قولق
بر نیجه مکروهه ایدوب ارتکاب ایلمکله ناپاک و خراب و بباب
هرکون اکا سعی و بلیغ ایلرور طعنهٔ خنجر ولی تیغ ایلرور
گاه انی الوده ایدوب جاهله اوغرادور زجا جه جکر کاهله
گاه ایده روز فسق و هوا ایله خوار کنده و مردار و تبه روزکار
طاهر و پاک ایده ملک بر نفس طاعت و تقوی ایله ای بوالهوس

بس

پس حقارت خلعتی اول نابله یا فرسن او بدی لباد ایله
شاه جهانک کتورب جاهلی قو حضورنده قودی اول ولی
عبرت اولوب بیر غریزه اوکار فقر و فنا ایلدیلر اختیار
کوشهٔ غولنده مقیم اولدیلر مظهر انوار قدیم اولدیلر
اول روش موجبی فضل خدا ایتمش ایمش باعث ارشاد اکا
مدت ادنی ده او شیخ بنام رتبهٔ اعلایه یتشدی تمام
حق انی عصرنده فرید ایلدی شویله که منصوری مرید ایلدی
سنده کل ای طالب گنج و وصال غفلتی صات عارف ایسک عبرت ال
اچ یوری عبرت کوزینی صبح و شام هر ایشه عبرتله نظر قیل مدام
خلقه اصابت ایدجک درد و غم ادم او در عبرت الیه بیش و کم
غیره مصایب سکا تنبیه در دوسوزن قلبکی تنزیه در
چونکه بو اینهٔ عبرت نما روی فنا کوستراک صوک سکا
گردش گردون فسوس و فسوس عاجز ایدر اولسک اگر جالینوس
ایلمدی یول اوستنده صقن اولکمه دامن نصاحی کل الدن قومه
گریه در رغفلت ایدن نره شیر مرد اکا دیورلر که اوله عبرت پذیر
قدرتنه صانعک ای معتبر دیدهٔ عبرتله قیل اکثر نظر
سرعت سیر فلک عمر کاه ادمه خاقانی یتر انتباه
مخزن عبرتدر اولوب حلقه دار ایله بو مجلسده جواهر نثار

کفی بالمرء اثما ان یحدث بکل ما سمع
صدق رسول الله

هم بیورر اول شه مالک رقاب   ملک دله پادشه کامیاب
کیشیه بو جرم بتر کم همان   هر نه ایشیدرسه اوله قصه خوان
سمعنه یاقلشمیه قول ثقه   کوشنه کیرنجه هنندن خفیه
ایلیه هر کذب صریحی پسند   سویلیه یا ویله حدیث بلند
اندن اوله هر سخن ناصواب   حاشیه‌لندرمکله بر کتاب
روزن کوشنه نه کیرسه نهان   طشره اته انی ممر زبان
بلمدوکین بلدوکین الوب دله   جانی چیقه سویلمینجه ایله
زن کبی ایشتدکلکی صقمق   سویلمه ایلیتمدنی یصتمدین
رستم ایسه صایلور البته زن   دیکله دوکین عالمه دستان ایدن
اثم اولور حاصلی بیهوده کو   هر سخنی دیکلیمک در زنکو

حکایه

اکله بو معنی ده‌نندر قال و قیل   شعله رشته جانک فتیل
نطق مسیح ایله سوزم اره کور   نفخه روح القدسک عینی در
وار ایدی بر پیر عریض القفا   بو مرض و عارضه‌یه مبتلا
معتصمه ادای ایدی او زمان   روی زمین اولمش ایدی کنجدان
دربدر عالم اولوب هر صبح و شام   قاپو قپو کزمده ایدی مدام
سویلر ایدی یعنی او شیخ غریب   سویلیه مجنون کبی یابانه هب
ایشی کوجی اولمش ایدی نیش خند   کوشنه کرمزدی ایدنصح و پند
خلقک و مقراض کبی اجسه دل   غرضی قماشینی کسوب منفصل
ایلدن ایشتدوکنی او مردود نفس   بیرنه بیک قاتوب ایدردی قصص
خو ایدرن ایدوب غرضنی فروغ   اولمش ایدی مایه کذب و دروغ

بلدیکی حیله ایدی لاف ایدی   لافی سوردیکی لفاف ایدی
عالم شیب ایچره او پیر دورو   اتسه شبابیله اکر کفتکو
ویردی ضمیرینه کوره هر سوزی   طولمش ایدی حوصله ایکی کوزی
عالم ارسنده اولوب یا فضول   عالمی ازرده دل اتمشدی اول
بویله دیلنندن یاغیجی ترهات   عاجز اولوب عامه کاینات
برکون انی معتصمه سوردیلر   سویلدیلر حالینی انک سربسر
هر برسی یلیوب اقدام تام   ایلدیلر عرضه نفاقن تمام
سویلدیلر سوزیله سوکن انک   هم عدم حسن سلوکن انک
اوستنه اول قوجه کنهکارک اول   واله و حیران قالوب اولدی ملول
حکم خلیفیله اوروب نیچه لت   جلسه‌یه سوردیلر انی عاقبت
کوشه مجلسده او پیر غبی   قالدی برازکلده قلان حجر کبی
چاه غمک قعرینه ایدوب اشیان   مرغ دلی ایکلر ایدی هر زمان
برکیجه نومید اولوب آه ایلدی   درونی و امعتصماه ایلدی
صبحه دکین ایکلدی مانندنی   کوزلرینک یاشینی ایدوب نقل می
چونکه انک ناله‌لرین کوردیلر   معتصمک سمعنه ایرکوردیلر
حاضر ایدوب مجلسنه بامداد   اولدی نیه خشم و غضب اشتداد
حدتیله دوندی اکا معتصم   دیدی که ای پیر حرف منعدم
عالمه اتدوکک ایشلر نه‌در   مملکته بو کورونشلر نه‌در
نیچه بیه دک طونمز ایکن ال اوق   لیوه ایله یاوه ایله دق و لق
لاف و مساویله بولوب اختصاص   کمسه دلکدن سنک اولمز خلاص
کنده و زوکه خلقی ایدنجه عدو   سعیکه نولدی سبب ای یاوه کو

بیر ضریر ایکن اولوب راه زن
دیدی جوابنده پس اول احسنه دل
سز نه بیوردکسه مقتدر اول
الیقم ای خسرو مالک رقاب
اولمشم القصه بکون باش اچق
پایه عدلکده اوزادوب دلی
بقمه یوزم قاره سنه رحمت ایت
ریش سفیدیمه ایده جک نظر
دیدی که ای کم خرد سالخورد
بیلیم اماکه اوریش سفید
بویله دیوب ایلدی ازادینی
بر ایکی کون کچمدین اول واقعه دن
جند کرامنده خان جنید
اولمش اوشخصک یری صحن جنان
شام وسحر سیر در دشت ابد
دیدی که سن ذم ایله مذموم ایدک
پس ندن اولدک صالحی خاکه قن
اکا ایدی وشهید الممات
موت ایروب آخر نفسمده ملک
حضرت بیچون ایله ده ابتدا
انی دخی جرمه ایدوب اعتراف

لایق خشم اولمغه باعث ندن
ای ملک العرش معلا نه طل
دزد هوا طوتدی یولم صانع وصول
هر طریقیله ایدرسک عقاب
داخی بتر دردلره مستحق
سویلمکه هیچ یوزم یوق دلی
اق صقالومه بنم حرمت ایت
معتصمه ایتدی بو معنا اثر
کوستربلوردی سکا بردست برد
ویردی سکا بنده حیوات جدید
روح روان بولدی صباتنی سن
کوجدی عدم شهرینه اول شهردن
واقعه ده کوردی که بی بنده قید
باغ بهشت ایچره کزر شاددمان
غنچه بلبل کبی کل کشت ایدر
هاویه ده باتمغه خود موم ایدک
مغفرت حقه سزاوارسن
دیکله ایا شیخ سعید الحیات
تندن الوب روحمی قبض ایدجک
اولدی خلیقیله اولان ماجرا
ایلمدم هیچ سوزمده خلاف

عرضه ایدوب اول دم زبا شفقته
دیدم ایا کامده کارساز
یوزقراسیله اوده یقمه بنم
باکه خطاب ایتدی اودم ذو الجلال
ایلدوکک زلتی ولوالامره دن
حیله طریقنده دوشوکندوکک
خدعه ایله پادشه علمی
دیدم ایدوب خجلتله سرفرو
معتصم ای خالق کون کهن
ایتدی امورمده عنایت بنم
زیل مردتلیه عیوبم تمام
قلمدی مسئول مواخذ بنی
سن که بزه رازق رزاق سن
یعنی سنک ای ملک منتقم
ریشمی بیاض اولنه یوم السؤال
جرمنی صورماغه حجاب ایلرین
امدی صحیح ایسه بو نطق ازل
خجلت جرمیله سرم پای ایدوب
ایلمه ای مرحمتی چوق غنی
قالمدی هیچ طاقت عذر کناه
چون بو مقالاتمی ایتدم تمام

انده دخی سویلدم اول نکته
جرم ایده نه شفقت ایدنی نیاز
اق صقالومه باغشله بستم
دیدی که ای پیر پراکنده بال
باکه ده اتمکمی دیلرسن بکون
یعنی قولم معتصمه اندوکک
الدامق امیدین ایدرسن همی
باکه او نتشلرم اکدردی بو
بیری ایکن زمره مخلوقدن
ریش سفیدیمه رعایت بنم
ایلدی مستور او شه نیک نام
جرمنی عفو ایتدی بنم ای غنی
معتصمک خالقی خلاق سن
نیجه قوللک وار برین معتصم
شفقت ایدوب دیر ایدک ای ذو الجلال
هیچ نه عتاب و نه عقاب ایلوین
موجب مضمونیله قل عمل
پیرلر ایچره بنی رسوای ایدوب
سوی عمل برله فضاحت بنی
ریش سفیدمده چو موی سیاه
جرمنی عفو ایلدی رب الارباب

مسکنمی باغ جنان ایلدی   لطفنی حقمده عیان ایلدی
دار نعیمك نعم سرمدی   وحشت قبری بکا کوسترمدی
دوندی مرادیجه بو چرخ فلك   اولدی انیسیمله جلیسیم ملك
پر کهن منبع ذلات ایسه   فایز اولور پیر خرابات ایسه
شیخ متنك حق اولور مرشدی   بو سوزی پیران طریقت دیدی
یعنی بولورلر دخی سیئات   ازال عمره ایرشنده نجات
از اولور ای طالب عمر دراز   بیر حریصه غضبنی نیاز
معترف دنینه دیمش عارفان   هم عنقا الملك المتعال
قصه‌دن آل حصه کی ای معتبر   کم دیدیلر عارفه بر کل هنر
لازم ایمش اولیه‌نی ریب و شك   رحمت ایچون عمر طویل ایتمك
کشتی یه اما که ایا پر شکیب   بیکده بر اولمز او سعادت نصیب
بل بونی ای شیخ مشایخ فرید   کم یالکوز پیرلك اولمز مفید
بکمریدن البته هدایت کرك   فیض کرم عین عنایت کرك
دوشمز ایسه ظل حمایت باشنه   بو قدر اکا چاره کرك بیك باشنه
سوزی اوزاتمه صفا ایمه دورو   اتمه‌یی کور کندوکی بیهوده کو
کر دیر ایسك اشکرم ولسون قولای   خلط کلام ایلمه ای ژاژخای
کذبه یر اولمیه بدنام لق   عورت ایدر آدمی نمام لق
اکك ایچوندر که دیمش اهل فق   زن کبی ترك لاف زن تیغ زن
ای در لطفنده ایدن اخترلم   ریش سفیدنیه عصانك مدام
اهنی خاقانی زارك ایشت   بقمه یوزی قاره‌سنه شفقت ایت

خیر الناس انفعهم للناس

بویله دیر اول مالك دریای جلیش   اکرم اولاد کرام قریش
یکرکی کیمدر دیر ایسك ادمك   دیکله حدیثن سند عالمك
ناسك اودر افضلی کیم صبح و شام   نفع لنه انك ایله خاص و عام
خیر ایده خیرستیه مخلوقه هم   مملکته نافع اوله بیش و کم
قنده فقیر اوله توانا ایده   روح کبی بولدوغی احیا ایده
جودینه نسبت ایده جك بذل مال   حست اوله فیض سحاب النوال
فتح اوله ذاتینه در موهبت   جود یله شهرت بولا حیدر صفت
بدل سخا ییله ایده اهتمام   صرف ایده اول صفته عمرین تمام
حاصلی بردر بکه بیکدن بره   شامل اوله منفعتی هر یره
افضل ایمش خلق جهاندن سخی   نفع رسان اول ار ایسك سن دخی

حکایه

بومثل دلکشی قیل استماع   کوکده ایشتسه ملك ایلر سماع
عقلن الور ادمك اولدیجه پر   جام فسانم بتم افسونلی در
بر کیجه اول قبله روحانیان   حضرت پیغمبر اخر زمان
لطفله ارخاء عنان ایندیلر   عزم بنی طی ایدوبن کندیلر
بطش شدید عضد احمدی   عسکر عربانه کوز اچدرمدی
بر عرب او معالی نسب   هیچ قومادی حاصلی عاصی عرب
جمع اولانی چو کیسوی یار   صبحه دك او کیجه ایندی تار و مار
یعنی هب اول طایفه بی نظیر   جزیه قبول ایندی قلیل و کثیر
قرعه لرنده کلیجك قارعه   جانیله عزم ایلدیلر شارعه
جنسن مبیعی عربك سن بایعه   جمله بنی طایك اولوب طایعی

اندیلر ایماندن آکوب التذاذ   خاتمک اوغلینی شفیع اتخاذ

تا که کلوب حضرته اول پاک زاد   قوم و قبیلیله ایده انقیاد

شفقتله اول شه انجم حشم   ایلیوب اظهار کمال کرم

طی ایدوب طومارینی جنکک دوره   صلح ینی طیته رضا کوستره

عاقبت اول طائفهٔ بی نفاق   کلدیلر اول حضرته بالاتفاق

اولدیلر اول زمرهٔ اهل نیاز   بوس رکابیله کلوب سرفراز

اندیلر اول قوم سخاوت شعار   باب رسوله کلیجک جان نثار

اول قدماء رسلک اقدامی   صوردی کوریجک ولد حاتمی

دعوت ایدر دولتنه حالیه   کندو رد استدوشدی بابنه

اکر خطا ایدیجک اول واجب   دیر ایدی یا سید قوم عجب

صدق خلوصن کوروب اسلامده   ایلدیلر افراط اکا اکرامده

اولدی شرف پاک نهاد و المعین   اصلی انک اهل جواد اولماغین

دولتله پادشه انبیا   ایلدی بر مرتبه توقیر اکا

کا اولمدی بر کیمسه یه اول احترام   سیر ایدنلی بو فلک تیزگام

هر برین اول قومک ای عالی نژاد   تسلیه لر ایتدی علی الانفراد

حاصلی تعظیم بلیغ ایلدی   جمله سن آزادهٔ تیغ ایلدی

اولدیلر ارباب کرم بی حرج   دغدغه دن ایکی جهانده فرج

انفع ناس وللمعین ای پاک دین   کافر ایکن حاتم صاحب یقین

عالم ظاهرده بامر خدا   جمله قلوب اولدی مسخر اکا

کندو کیدوب کردش نامیله   حشره دک زنده در اول نامیله

اندی انک اخر او ممدوح فن   النی اولادینی اصحابدن

برلرینی صدر قبول ایلدی   شویله که مقبول و مسئول ایلدی

حاتمه بر کون کلوب ارباب حال   ایلدیلر جود و سخادن سؤال

دیدی رجا ایلملکک اول نامدار   بری کلوب عرض ایدیجک افتقار

شو لقدر انعام ایده سن که اکا   اولمیه فقره ابدا مبتلا

کمترینه القصه رجادن قاله   منت ارباب غنی دن قاله

اب رحن حاکه دوکوب صاچمیه   غیری یه محتاج اولوب ال آچمیه

بر دخی عمرنده کوره احتیاج   اولمیه بر وجهله محتاج و آج

خلقدن الحاصل اولوب بی نیاز   کسب ایده بین الکبرا امتیاز

خواه کبی یغنی اولنجه فنا   اولمیه بی زاد و قالوب بی نوا

زنده ایکن معنی عدیم الوجود   اکه نه شی در دیدیلر اصل وجود

حین ضرورنده سخادر دنمش   بذل و عطا عفو خطادر دیمش

تیغ سخا حط خطایی بوزر   ضرب مثلدر بو همایون خبر

مالکین ایلدوکیچون عطا   کورمز کبی بالا ترا اولور سخیا

مدح ایدر احسانی جهان اوزن   حکم ازلدر سویلسور محسنین

کلمیه جوق دور ایده چرخ کبود   حاتم طایی کبی صاحب وجود

قصهٔ مشهور تواریخدن   بیری بودر رقم بو سرای کهن

ماتم حاتمله طولوب حاصلی   خاک ایدیجک کل کبی سرمنزلی

هر کشی قان اغلمغین روز و شب   سیله حمر اولدی عراق عرب

طشدی فرات ایلدی طغیانی شط   جسر خراب اولدی یقلدی صد

کثرت بارانی دم ماتمک   قبرینی مکشوف ایدیجک حاتمک

کوردیلر اعضاسی اولوب مضمحل   شویله یاتور کوره کبر خاک کل

لاکن اولوب اینده وش منجلی — دوشنه دک اول ایکی بارک الی
محکم اولوب سنت توکل کبی — خاکده تم تازه طورر کل کبی
اتمش انی افسرده اول دود — میمنت جودیله بولمش وجود
الت لطف اولمغین اول بادشاه — کافرک اغصاصن ایدیجه پناه
غالب انی خاکه غدا اتمین — تازه دخی یقمز ایدر شاد وشن
اکله بو معنی ده ندر مدعی — مؤمن اولنجه نجولور اسخیا
فخر رسل ممسک ایله مفسدی — مشرک ماده نیه یقین دردیدی
شرک اولیجق جهلیله مادر ردیر — عجیله بخل اولدی قرنداشلر
مشکل اولور داء دل نی غنا — اکه اطبا ایده مزلر دوا
چاره سی یوق اول مرض مهلکک — قافیه سی ممسک اولور مشرکک
اهل سخا اکثر اولورزی عدیل — بکت اولورکونه خسیس وبخیل
حاصلی اول مجمع با مهربان — عالمه وردیجه بلا در رهان
هر بری برجیفه اطرفدر — مبتذل خور ومزخرفدر
هر بری بر ناکس ول سخت اولور — هر بریسی بر بدبخت اولور
نفعه چالشمایل عرفان ایسک — خست ونسیانی قو انسان ایسک
کشمکش هاویه دن مجملا — عاجز ایکن نیجه سی حاقانیا
یمن سخا ویله خلاص اولدیلر — منفعت عامله خاص اولدیلر

علموا اولادكم الشعر فانه يفتق الذهن ويورث الشجاعة

حقنه

حقنه شعرک اوتی فصیح — بویله اشارت بیوررلر صحیح
صنعت ایدی عادت معتادکوز — نظمه حریص ایده سز اولادکوز
شاعره مفتوح اولور اسرار حق — شعر درایینه انوار حق
هرکه فیض اولماز اوفن عدیم — طبع سقیم اولامی جسم مستقیم
نظم ایچون اول دالی دالاهم — دیدی اولور موجب جود وکریم
چوق صفا نویدر بو رموز بدیع — لابد اولور اهل مروت شجیع
تام اولوب یعنی فتوتله جود — صاحبنی البته ایدر غرق سود
شعر سلوکک اهلنه آلتدرر — اول آثار کرامت درر
اولمسه اشعار بلند اشتهار — نقد سخن بولماز ایدی اعتبار
رودی زمینی طوتاردی هر زمان — خلعت نظم شعرای جهان

حکایه

قافیه سنجان عدیم النظیر — هب بو حکایت خبرین بویله در
طبع سلیس وسخن مستقیم — اکثر اولور مظهر لطف عمیم
فحل فحول شعرای عرب — ابن زهیر اول النقی النسب
داخل ایکن حلقه اصحابه ده — بولمش ایکن غبطه سی هر بابده
اتدی اصابت اکابر کاصعب — نفی بلد اولدی زهیر وعلی کعب
قلعه محمیه هجرتدن اول — طرح اولنه دیو بیوردی رسول
اولدی او مردود دنی لوری — وادی حرمانه دوشوب بی نوا
کندوی برکمه قبول اتمدی — دامن مقصودینه ال یتمدی
غائب اولوب غول بیابان کبی — بادیه ده قالدی مغیلان کبی
کشت ایدرک دشتی چوباد نسیم — واردی براقلیمه اولدی مقیم

درد شدید ایله او مرد رشید … قالدی او دیده اولوب نا امید
بر نیجه مدت غمنی انتها … ایلدی اداره انی جملا
ایندی فراق الم کوی یار … قلب حزینن او غریبک فکار
عاقبت اولدی پای صفا کستره … یعنی در حضرت پیغمبره
حالنی اول نادره وجه عرض … ایلدی بر خوب قصیده ایله عرض
ایتمش ایدی نظمنک اول خوش نهاد … مطلع مطبوعنی بانت سعاد
اولدی مشاهیر قصایددن اول … هپ اکا اقبال ایدر اهل قبول
قبه اسلامده اول شاه دین … اولمش ایکن لطفله مسند نشین
کلدی قصیده یله او فرخ لقب … شهره کیروب ایتمدی سوء ادب
نیته که انهار بهار اقران … دوشدی باغنه او سروک روان
چهره شرحیله کلوب لاله وار … داغ دلی آچمغیچون آشکار
آینه ذاته مقابل طوروب … پای سعادتلرینه یوز اوروب
ایتدی قراءت انی آواز یله … ناله جان سوز یله دلساز یله
شویله که رقت کلوب اول سروره … ایتدی اثر خاطر پیغمبره
کوش ایدوب اول مهوش آچق سوزلری … طولدی صدف کبی کوزل کوزلری
شاعر نظمی اوقونیجه تمام … سرو کبی اولدی شه عالی مقام
لطفیله تحسین ایدوب اولدی انه … هم صالنورلردی ایکی جانبه
حله سندسی شرفک اول ملک … طالب ایکن اطلسی چرخ فلک
اکه عنایت بیوروب اول زمان … ایلدی بر دوشنه القا همان
کیدروب اول خلعتی اول نور ذات … جسمنی انک ناردن ایتدی نجات
کسوه لرین یعنی امام الحرم … ایلیه انواع عطا و کرم

ارقه

ارقه لرندن چقاروب کعبه دار … کعبه عطا ایلدی بی اختیار
عفو ایدوب اول جرم غلیظ انک … ویردی اکا امتعه سن دینه‌نک
کل نه قریم مدح ندیم اول دیدی … اهل مدینه یله مقیم اول دیدی
بولدی شرف دفع اولوب اول غائله … رخصت فرمان همایون ایله
هپ فصحا خیلنه بل بونی کیم … شرط ایدی اکرام نبی کریم
فرض دکلمی اوشهک بی نزاع … سنت غرا لرینه اتباع
حاصلی نظم اهلنه تعظیم قل … جمله‌دن اول زمره‌یه تقدیم قل
دور کرک بی تعب و انقباض … اهل سخندن سخن اعتراض
جوری قو امدی کوزک آچ ای فلک … سنت ایمش شاعری اغزلتمک
کیشی معارفله بولور رغبتی … بو قدر اول قنده فواید فنی
کاهی اولور ذکر ملک صبح و دم … نطق کریم فصحای کرام
که کیشی بر مصرعه مالک اولور … عرشده تسبیح ملایک اولور
قاعده در اکثر مضمون خاص … مهلکه‌دن صاحبین ایلر خلاص
اهل دله مائل ایسک چون نهال … شاخلرک سدره‌ده دوش طرفه حال
قل عزما شقنه سایکده جا … هر برین افلاکه چقار چون صبا
قبه چرخ فلک پر فریب … طفل دل زنده کورینور مهیب
یونده حضور ایلیمز عارفان … ظل کرم اولمیاجق سایبان
کورمدن کیم نیجه رعنا ایمش … سایه لر التنده بولور پرورش
اوکیونیمز هیئات صرغامه ضیع … غیرلره بکزمز ارباب طبع
اولدی هپ اول مجمع روشن نهاد … مشعله دار الطریق سداد
بدرقه قافله عقل کل … مظهر الطاف ملوک و رسل

ایلمه اول سلیه بر کج نظر
کیم براوجی شیر خدایه جعفر

قنغی طبیعت که اوله منتظم
منتظم الحال اولور شو بله کیم

رشک ایدر احوالنه تا حشره دک
مرتبه صاحبلرینی ریب و شک

حسن بصر ایرمز اولور شانینه
کل کبی محسود اولور اقرانینه

نینه شعر شرف ایاتی کور
السنه اهل مقالاتی کور

جمله اوجرخله در اصل و فرع
یاربلیجی شعر بله عشیله شرع

ای فصحا صقن ایدوب روسفید
مخزننه دللرین ایدن کلید

لطفله خاقانیه قل فتح باب
نظمی گلستاننه ویراب و تاب

ان الله یحب السهل الطلق

بو بله دیر اول در فرخ لقا
کام روا کام ده و کامیاب

نور کن اولور شاهد مقصوده یک
یک سخن و یک دل و یک رو شیک

یکجهت اول خلق ایله حیدر کبی
اولمه ایکی دللو قلندر کبی

حقه یقین اولماغه نی ریب و شک
طبع شکفته دل خرم کرک

منقبض اولمز اشک اولسون نشاط
دینه علامت کبیدر انبساط

کل کبی کل صو کبی اق متصل
طلعت بشاش ایله اول صاف دل

شرط ازلدر که اولور نیک خو
قنده ایسه خوب لقا خنده رو

استر ایسک قرب الهیده جا
منبسط الوجه اولی کور دایما

امدی کورلریوز دل چون آینه
اولدیلر ایمانه ایکی بینه

خو کبی نرم ایله اچق قشلو اول
بو ثلاری ننه سوردیر رسول

حکایه

روح

روح مقالم که ایدر جان نثار
اب حیات اندن اولور بهره دار

بحر صفانک سخنم دردری
اکه صدف کبی قوتلو طوتوری

حضرت عیسی ایله یحیی مکر
بر برینه بحث ایله دخل ایلدیلر

برج نبوتده او سعد اختران
ایلدیلر سیری بر بله قران

اول ایکی خورشید سپهر ارتفاع
یعنی معاصرلر ایدی بی نزاع

ثابت اولوبدر بو کلام صریح
منشرح القلب ایدی غایت مسیح

نطق نفیسیدی کلید فتوح
خنده جان بخش ایدی قوت روح

اهل صفا عسکرنه باش ایدی
حاصلی افراطله بشاش ایدی

نته که کبک چمن مرغزار
قهقهه سندن بولنوردی ویار

طبع شکفته ایله کلام ایدیجک
عالم قدسی دونوردی ملک

بو غدی مثلی او شکر خنده نک
بر کل خندانی ایدی کلشنک

اچلوب اول غنچه کلزار جان
جام می مجلس روحانیان

آچه دهن کولمکه آغاز ایدوب
بزم سمواتی طربساز ایدوب

رعشه دوشردی دل امر و مهه
اته صراحی کبی کر قهقهه

امن و امان ملک لاینام
دایم انی اتمش ایدی شاد و کام

ضدی ایدی خلقت یحیی انک
نیدوکنی بلمز ایدی خنده نک

غائله نازیله اول نور پاک
اولمادی عمرنده کولوب خنده ناک

اب بقایا غسه اولوب خوشکوار
باد بهشت استه نیجه روزکار

طوله فراجیله سپهر اول کنش
اغزین اچوب کولمز ایدی غنچه وش

برکون او پیغمبر پرهیزکار
اغلر ایکن نیته که ابر بهار

ناله اهیله ایدوب زمزمه
درد بله دیدی ایسر مرحمه

نیجه برای همنفس اهل فن … نای کبی اکلنک ولی ایکین
بجلیس اغلیوب صبح وشام … عمرکی خنده ایله کچوردک مدام
قلبکه خنده سنی انتها … ویردیکمی ای کل رعنا غنا
صورت غفلتده رایدر سک نظر … سنده کی اول خندهٔ بیهوده لر
یوقسه مهالکدن اولوب مطمئن … مکر خدادن متغافل میسن
بونده کوبن اجلن ایدر خطا … اکه یا بیلمادی بو ماتم سرا
اول سخنک زمزمهٔ ناکهی … اتدی طرح خاطر روح اللهی
حضرت یحیی یه ایتدی همین … ای خلف محترم مرسلین
رحمت فیاض ازلدن مکر … یأس ایله قانط میسن ای معتبر
قطع رجا ایلیوب اول بابدن … حاصلی کسدکمی امیدک یاسن
شفقتی دریالرینک غوطه سن … یوقسه بیلنلر کبی بیلمزمیسن
مغفرتی عام اولان اول باروز … شق خواصی ایده می شرمسار
نیجه برابروکی ایدر چین چین … خوف خطادن قلبسن درکین
قلب شر نفکده اولان انکسار … کتمینه بوخزن ایله لیل ونهار
بویله جواب ایلیجک اول حکیم … اولدی مخاطب المندن سقیم
حاصلی بربیرینه ضد اولدی هب … خوف ورجا اچدقجه لب
اولمادی حل عقده سی بو کوهرک … ارهلرنده ایکی پیغمبرک
مضطر ایتدی وغم هانکه … حضرت یحیی نی مسیحا بیله
بیک جلیل ایتدی او ساعت نزول … دیدیکه انی مأموران تحول
غبطه ایلیوب اکرام تام … قلدی سنره حضرت باری سلام
قوللرومه دیدی خبر ویرکه سن … قنغسی ایتدیسه بکا حسن ظن

بارکه عزّ وجلالم حقی … نور تجلی جمالم حقی
ساحل قربمده اودر محترم … یعنی رضام انده بن اکلیه یم
حقدن اووجهیله کلنجه خطاب … اولدی حجاب اول ایکی عالیجناب
ایلدی فرمان شریفی نیاز … نور وظلم ارهسنی امتیاز
حکم الست ایده لی آفاقی پر … عادت قانون ازل بویله در
دفع اولنوب خاطرهٔ انبیا … شبهه ده قالمز اوکروه وفا
حل ایدر اول مبهمی الهام ذات … حکمتنه کشف اولور اول مشکلات
مسئله هر نیسه جهاندا اول محل … ما حصل اکلنمز اولور جمله حل
عارف بالله ایسک امدی هما … خزنی کیدر متصل اول شادمان
اولماز المیش شویله بل ای نیکخو … مؤمن اولان تیره دل تنگ رو
یمنی اولور هر فرح فرک … اشلری اولماز یوزی کولمزلرک
دینه سر اصدق وصفادر کوکل … قاشنکی چین اتمه خطادر کوکل
تا اویلیجق موتیله رخول یوزک … صاف کرک قلب وقشن اچق کرک
ضرب مثلدر کشی ای زازن … قاشنه کلور اشه کلور ضمنه سن
مؤمن اولان ثقلتیله یوریمز … قاشنی چاتوب یوزینی دوریمز
یوزینی اغمز صفن ای اهل دین … اولمیالی کورقاره کوکلو صقق
واجبک الطافنه قل اعتماد … روز وشب اول حاصلی مسرور وشاد
غنچه کبی ای بت کل پیرهن … یومه دمادم دهنک خنده دن
کیم دیدیلر ادمک اهل فنون … همتنه کوره دونر دهر دون
دیکلمیوب طعنه زنک دژ رهمن … اله یوری عینکه دنیا غمین
حکمه چالش شبهه کلنجه دله … تبع توکلت علی الله ایله

بارکه

سلسلهٔ بندكی‌نه ایده كور — همتی بر پاره بلند ایده كور
بونده مقدار اولان ای پرخرد — چونكه اولور هنر بهانك ويد
لایق اودر كم كیجه عمر عزیز — عشرتیله تا اوبنجی رستخیز
حضرتهٔ خاقانی صفت ای اخی — كل متوكل اولالم بر دخی
اهل ریا غمزنی ترش باك — كل كبی هر بار اولالم خنده ناك

تهادوا تحابوا

فضل هدایاده او ذو الفضل جود — نكتهٔ جانبخش ایدوب عین جود
امته اكلاتمغه بهبودنی — كندوسی بالنفس بیوردی بونی
دوستلرك هر نقدر اولسه بینی — ایلك ایله ایت بنه ادوسند
جبنهٔ احبابك ایدرسه كرند — ایله هدیه ایله انكا پای بند
بر بر كاه ایسه كبی بر گزار — كوندر احبابه ایدوب اعتذار
دوستلغی ارتحف ایلر زیاد — اولدی هدایا سبب اتحاد
كوزله رفیقك بو كذركاهده — همرهك اونتمه صقن راهده
كیم بو عمل دوست ایدوب دشمنی — لایق فردوس ایدرك صون سنی
دكلهٔ نی كوشكی طوت كوشش ایت — صنعت اسلامه دوشبر پرورش ایت
قبله نما كبی اولوب یكجهت — كعبهٔ قلب فقرایی كوزت

حكایه

پیر خرد بویله روایت ایدر — اهل مصافانه حكایت ایدر
حكمت محض اولمغین افسانه‌سی — مزرع دلی ده اوله صاكر دانه‌سی
تحفه مزید ایلمش الفتی — دكله اصحابیله اولان صحبتی

نوازشی

بیر لیسی اصحاب كرامك مكر — حوصله بر كلیر طبخ ایتدیلر
جان اریدوب اتش اقدامیله — انی پشوردی طمع خامیله
طبخ ایدیجك حاصلی اول كله — اكدی او دم نكته ماضلتی
ارزدی طبعلری طبخ اتمكین — داد مادی بر لقمه‌سن اول ارابتین
دیدی دو شرمی بو طعام نفیس — شمدی اوله طعمه طبع خسیس
عاقبت اول جود و سخا معدنی — كوردی انصافه مناسب انی
سمت هدیه‌یله او راسی جهان — جارنه ارسال ایدوب اول یار جان
نفس نفیسنه غدا ایتمدی — سعینی جهد ایتدی هبا ایتمدی
صایم ایكن كلدی چو نان اول بر كزار — قرب سرانیده اولان همجوار
صفلمیوب اول سری افطار ایچون — اول دخی كوندردی انی جار ایچون
بولدی تسلسل او تحف ماحصل — هیچ بریسی صونمدی اول اشه ال
قلزم شهری طولاشوب اون كبی — دوندی او سرقتهٔ كردون كبی
دور ایدوب اصحابی بكایك بنه — كلدی یاسن اول اس عنم یرینه
ایلر ایكن فكرتن افطارنیك — كندوبه كوندردی بری جارنیك
حمد ایدوب الله كفاف ایلدی — اینهٔ قلبنی صاف ایلدی
نور مودت اولیوب اول تخته سر — ایلدی اصحاب رسوله اثر
یعنی اولوب باعث حب و داد — الفته اولدی سبب ازدیاد
اولدی محبت كوكه اعدیجه شدید — ارەلرنده اوكروهك شدید
بیری بیرینسدن اومزدان تیغ — قل قدر اتمزلر ایدی جان دریغ
الفت ایله بر برنیك روز و شب — حسن سلوك ایدی ایشی كوجی عجب
ایدی سوزم دكله بنی اسله كل — نسخه‌می كور اكه كوره قل عمل

ایلمه وحشت یوری ای مردکار
الفت احبابله درکار و بار

دیدیکه اخوانیله در جالینوس
عالم فانیده بقا النفوس

بحر محیط اولالی عالم مدار
چرخ ستمکار اولالی استوار

اولمدی مرد اهلکی اولوشغ زل
قطع تعلق ایدن احبابدن

جاهل نادانه ایچلمز یوربر
رمز علومی عقلا فهم ایدر

دارعلک نقش نگارینه سن
ویرمه کوکل اوزنک آل اصحابدن

باغ مجیدده کل و لاله دیک
اولسون ایشنک حاصلی بخشندهلک

تحفه جانانه دل و جانی ویر
مرتبه یتدیسه کوجک انی ویر

مالکی ویر یوری چوق سویلمه
نقد دل و دینی دریغ ایلمه

کل کبی مفتوح ایدوب ابوابکی
لطفله کاهی کوزت احبابکی

تحفه کی عرض ایت نه ایسه خبر و کل
یعنی عزیز اولماسی لازم دکل

کندو زوکه اتمه هدایاده زور
پای ملخ حکدی سلیمانه مور

انک ایچون بیر خرد مرشدی
دین محمدده خرج یوقدیدیسی

وضع اولالی کونه یورتکمز بساط
مسلم اولان بویله ایدر اختلاط

حال بوکم حاصل ایدوب حوصله
باقمیرقی ماضیه مستقبله

النهری خلقک اولیور جاکسار
وحشت بیر دهشتله خوار و زار

حاله صالوب جرعه بیمانه سن
تحفه ناچیز و فقیرانه سن

غفلتله دوستدن ایله دریغ
کندو فضاسینه باغ اولسه میغ

چوق جالش اتمه صقن کوکلق
یولده قومز آدمی مبتذللق

بیر تو الفت له ایدر قلبی بیر
نور فیوضات الاهیه دور

عالمه ای حکمه متن عام ایدر
تحفه روحی شه انعام ایدن

حالم

خاطر خاقانیه ویر انشراح
الفت عرفانله بولسون فلاح

زُر غِبّاً تَزْدَدْ حُبّاً

دیدی او مسجود جباه ملک
قبله اقبال سماک سمک

نور محمددن ایدرسک امید
فلک الفلکه اولور بیر مزید

صحبت احباب اولیجق بر دوام
شوقی اولا شاید که بیر زمان نظام

ایله زیارت هوه سن گاه گاه
اولمیه تا راه مودت تباه

بویله حکیمانه سلوک صواب
اولدی قلوبه سبب انجذاب

حقت عقلیله بولوب اشتهار
اته صقن کندوکی بی اعتبار

دعوت اولنادین ایکن خوان سیم
بیر یره واروب صقن اولمه مقیم

ینه می کلدی دیمه دن کیدرک
یکدر الجق نیه کلمز دیمک

ایده بیر انکله تجلی هلال
رؤیتنه مائل اولورلر رجال

کوکده کنش اولمغله بی ثبات
النز اکا کمسه یقوب التفات

حکایه

نادره کوی حرم انس و آن
بویلجه نطق اتدی ویرا هل صفا

نسخه طبعی اولیجق درفشان
ایله هب اول پنده لری حرز جان

زبده اصحاب اولان اول ناموس
یعنی ابو الهریره غضنفر لنظر

افصح راوی احادیث ایدسی
جامع تربیع ایدی تثلیث ایدیسی

عارف بالله ایدی اول کاردان
بویله بیلورکانی ذو العقل اولان

بحر معارفده اویکدانه در
بلمدیکه دنیا ندر عقبا ندر

عاشق ایدی وجهنه پیغمبرک
جمعنه بیر شمع اندی اول سرورک

خاک رهن ویر مز ایدی عالمه
بلکه مدار فلک اعظمه

بلیوب القصه سروری غمی … عمر کون اولوردی حرمی محرمی
شام اولیجق خدمتی مخدوم ایدی … بزم شهنشهنده الک موم ایدی
اول ملک باعث رفعتلری … نه فلکک شمس سعادتلری
عزتیله عزم سفر اتسه‌لر … میل غزا ایلسه‌لر کتسه‌لر
یل کبی یانجه نشتاق ایدی … یعنی رکابنده غزاخوان ایدی
یوریمده اتلویه ویرمزدی یول … اکثر حاله پیاده ایدی اول
نور درونیله که پرتاب اتدی … مشعله عسکر اصحاب ایدی
سومش ایدی حضرت پیغمبری … قمره عیسندکی رخ انوری
اولمز ایدی انسز او بزم نفس … کیجه جلیس ایدی وکوندز انیس
بر نفس ایرلسه اول روح پاک … ایی هلاک ایله ایدی انفکاک
هر کون اکا شفقتن اظهار ایچون … کندویه اخلاصنی اشعار ایچون
لطفیله اول والی والاکهر … دیدی دکلدر یوری بو معتبر
وصلت دائم در ریت العشق … رابطه قلت حب و وداد
کویله اتامده هر ایت سبح … ایله زیارت ایدجک کیج کیج
آره‌یه تاکرمیه کین دکلی … حرصی کیدر مجلسمه از کل
تا نکه آتشم سکا افزون اولا … دل طلب وصلکله مفتون اولا
انکله ذوق وصالک امید … ایله کوندن کونه شوقم مزید
شرط محبتده ایا نیک خو … موجب افراط اولور اول ارزو
ذلکی بو الفت لیل و نهار … قورقرم اوده رکم ایده بی اعتبار
دیدی جوابنده کی ای سینه صاف … صف شکن صف شکنان مصاف
اول سنی ارسال ایدن امید ایچون … ولوله اه سحرکاه ایچون

سم ازل

سم ازل حقی ایچون یا رسول … سن بنی بو عیبیم ایله قیل قبول
ای نعم عاطفتی چوق حبیب … بو قپودن اتمه بنی بی نصیب
کرچه سوزک جواهر درر … حکمت محض اولدوغی ظاهردر
لیک انی ایله حجت سکا … منعم الجق بو دراجق سکا
خوار اولادین دیده حق بینوکه … اتمه نظر بنده دیر بینوکه
تک نکرانم سکا اولسون بنم … نور ایله طولسون اولیجک مدفنم
بلکیه بین قابوکی جاروب کیبی … بیر بیره دیر نمیه بن صو کیبی
یعنی طوتایین ایشک باشنی … یاصدینم ایشک طاشنی
بویله دیوب اولیجق خودپرست … قاپدی سعادت طوپنی اول تیزدست
عرشه ایرشدی اوجی چوکاننک … کوکلنه کیردی اوهفالکانک
شاررشک اتدی زمین وزمان … یعنی که میدان انک اولدی همان
مالک اولوب نیجه که امشکره … آبردی نیجه بخت صفاکستره
ویردی شرف رتبه قرب رسول … اولدی دلیل اکثر اصحابه اول
قدرینی انصار ومهاجر انک … بلدیلر اکرامن ایدوب دیننک
خلق ارسنده نته کم سیبویه … اولدی مجعده مشارالیه
اکمشش ایدی حایل اولادن رسول … جمله ادعیه‌سی حق قبول
بدر غزاسنده اوحاه تمام … جوع عطشدن اولیجق تلخکام
قرب رکابنده ایدی بو طهر … درجهانی بله ایلردی سیر
اندی جرابندن او صباح رضی … هر ایکی خرما چیقاروب انده عرض
حضرت او خرمایله افطار ایدوب … دست عطاسنه کهربار ایدوب
ثمری اودم قرنی طونیجه یدی … بعده جرابو کی کتوراج دیدی

اجدی حیرانی پس او کان وفا / محرم راز حرم مصطفی
آب بقا کبی او حضر حرم / ایتدی لعابن اکا القا او دم
نعمت آب لب خیر البشر / جوده سنی ایتدی اتک شکر
کان کهر کبی اولوب اول حراب / در خوشاب ایله طلو لعل ناب
قلبنی تکمیل ایتدی ایدی آرزو / جوده ده موجودی ایتدی فی وجه
مرتبه لی ذکر ایتدی او خاص رسول / ال صونر اولوردی جرابندن اول
اب و نعم تاندن و نو اسیم و زر / جمله دن اولورلر ایدی بهره ور
مهب عطا خیلی بیلور صو کور / کم اکا ترک ایده طغرجیج دینور
نقل اولنور کم او شریف الحسب / چکلمدی هیچ قلت زاد و تعب
جان کبی سر بسته چکلکه و آن / بیلنه بغلمدی جرابن همان
تا اولیجق حکمتیله استوار / فتنه ٔ بی فائده حرب دوار
انی او هنگامه ده اول روسفید / ایلدیلر غفلت ایله ناپدید
حاصلی اول صدق و صفا معدنی / الدوروب الدن یاوقلدی آنی
دیدی حرارتیله او صاحب کرم / خفه جرابه بر ایکی قطعه هم
ورد زبان ایتدیلر اصحاب هب / بولمش ایدی کشته نبی العرب
قدر و مدار استین اهل سخن / غیرت اولور واعظ پرگو بدن
نطق ملر رکتورر دردسر / باشلمه ده یان صدا آجی کیدر
اهل دلی بجت نثر اکتده یک / سر دسبک روح اولیکور زید التسلی
جمله جواهرده ایسک بی محل / نغمتی فو کمسه یارالمه کل
آج گوزک ای دلبر صحبت ندیم / وجه منیرکدن اولور دیده سیر
اوله جهان عاشقی حاقیک / خلقه کورندکجه کدر رنجنک

موشه

سورت ایلمش حاصلی کیجه اونی / کثرت رؤیت عدم الفته
گور تمیش انی شاهان جهان / خاصه که زمره ٔ عثمانیان
جان کبی حکمتیله نهان اولدیلر / گنج مرادی بو رآده بولدیلر
اشبو سراپرده ی فوروب خلا / برلرینی ایتدی حجاب خفا
دادگر عالم کون فتح داد / حق بوکه عزتلرین ایتدی مراد
اتمکش ایتدی مدح بر بار عام / عید کبی خلق انی کوزلر مدام
قاعده منکر اولیدی بو کار / حضرت قطب اولور ایدی آشکار
وار ایسه تکلف سنه اولوب مریره / کوشنکی طوت نکته ٔ پیغمبره
نی کبی نیلرسن اولوب بر هوا / دیکلمدکمی سنی خاقانیا
دم قدم اتمکلک ایسه نتیک / پایکی چک دامنه عزلتک

اکرموا الضیف ولو کان کافرا

مکرم ضیف اول که او دریای جود / بویله بشارت بیورر با وجود
علمه مهمانک اولان نا مدآن / بلکه اولا نادره ٔ روزکار
قطب اوله جایز که یا خود مجسر / یا اوله مرد آشنا خدانک بری
هر نه ایسه ضیفه تواضع کرک / جمله حالینی تتبع کرک
روز غریبک شب دیجور اولور / قلب مسافر فرقتی مکسور اولور
ضیفکه فرش و صفقی ای نیک نام / لمسه بیله خفیه که اتمه کلام
سهویله زینهار اوتوروب یاننه / او یکلنوب سوکه ادا او غلاننه
سالکه صعب اولدی بو یا فنی تونیق / کوچجه دراجق قونق اغرلامق
کیم بو خصوصه صمدانی نام / کندوسی بالذات ایدر اهتمام
خانه کی مهمانک ایچون سل سوک / کوم کان برکات اندر در

حکایه

جانمه بو مسئله‌یی دیکل کیم … بویله دیدی ناظم در النظیم

کیم کدردن دلکوکی صاف قیل … مکرمتی ضیفکم اضعاف قیل

بر کیجه بر برهمن ناتوان … کشت و کذار ایلیه‌رک ناکهان

حضرت ابراهیمه مهمان اولور … کوشه خوان آننده نکدان اولور

زال کهن سال فلک کبی تا … نمش ایدی شیب او قیمه دوتا

اولمش ایدی نیجه ییل اول خرزده … سبحه کش حجره آتشکده

جامه‌لری دود کبی قبقره … کندوسی نمرود کبی مسخره

برزخه از قامتی ایدی کتمکه … مرکز اصلیه رجوع ایتمکه

نعمت ایچون چونکه چکلدی سماط … فتح اولوب اول نطع سهر انبساط

اولدی صلا خوان خلیل الله … بای و کدا کلدیلر اول درکهه

میلی نغابسده ایب هر کیمک … کلدی سر خوان ابراهیمک

صفره‌یه ال صوندیکی چون اول نی نوا … صوردی آکا دینن ابو الانبیا

آکا جوابنده مجوسم دیدی … عازم معموره طوسم دیدی

راهبم ارزوز روشت در … کوهکه دشتی غرضم کشت در

ایلدی چون بویله ادای کیفیات … ضیف خلیل اولان او پیر ضعیف

کورمدی لایق کا بیده اول پاک ذات … دوستک و دشمنه التفات

یعنی کلوب خوان خلیل فونه … انک ایله بریکه ال صونه

دوتندی ایتدی آکا اول سموزن … رازق روزی‌یه دون ای پیر دون

حاصلی یادینکی ترک ایت دیدی … پایه بو مائده‌دن کنب دیدی

کوفنی ایدوب اه ایتدیکی جواب مجوس … رنک رخی اولدی اودم سندروس

دیدی

دیدی که یوز ییللق الهی بو کون … نفسم ایچون آدم نیجه ترک ایلسون

امر معاشمده کفلمدر اول … رزق ایچون اندن ایده‌مم بن نکول

صفره کبی صفره‌دن اولدی ایراغ … قلبنه یازدی رقم استفراغ

حضرتله قالقوب یوله اولدی روان … داخی نیلمزدن اوقدر خنده خوان

حضرت طاووس ملائک اودم … روضه ابراهیمه باصدی قدم

دیدی که ای واله باحترام … سانکه سلام ایلدی رب الانام

قت قت ایدوب حال نیزه‌غنک سؤال … دیدی که ای ذات همایون خصال

ویردک ایکن ایت آنی خولمز … قانی سنکله یا نیزم قوملز

یوز ایکی ییلدر که بن اول مدبیره … بسلدم اصلا دیمدم وار یوره

غیره صپیرسن دیو ردق انی اودم … نعمتم بو ایتی سد المدم

اندی بو معنایلی یامر خدا … حکم قدر بر له قضا اقتضا

بر کیجه چک زرعی اول اتشن زنک … مطبخکه اولدی حواله سنک

قوری یغوب خاطر اوار سنی … یوزینه اوردک یوزینک قاره‌سنی

قهر یله معبودکی سلب ایت دیدک … بیچکومی بیمه یقل کیت دیدک

امدی رضام استرایسک ای خلیل … درعقب اول شخصه یتش اول دلیل

عذر ایده‌رک یانکه ال لطفله … خانکه کل بینه اتیکله بیله

خاطر ویرانی معمور قیل … ~~حکمی اوابیلجک~~ قلب پریشانی مسرور قیل

حکمی داولیجک جبرئیل … دوشردی درد عظمتدن خلیل

دیدی که ای پادشهی جمله‌نک … لطف فراوانکه حد یوق سنک

دولت آنک کم اوله قاپکده قبول … ایلیه‌سن قوللوغه انی قبول

بویله دیوب اتدی اوظل اله … اغلایه‌رق اه ایده‌رک عزم راه

یتیشوب اردنجه جو باد سحر
اوپدی یوزینی کوزینی ایدوب لابه بر

اندی نفر علم ایله رآهسته
دوندی اولمرا هیله خرگاهنه

اول ایشنه خبران اولوب اشکست
رند قدح نوش کبی اولدی مست

حضرت ابراهیمه ایتدی سؤال
دیدی که ای خاص در ذوالجلال

رد ایله امر اتمش ایکن رخلته
نولدی سبب شمدی قبولیته

سویلدی سرنجه سرانجامنی
حضرت حقک اکا پیغامنی

دیدی معاتب می اولورا اولا
خاطر بیگانه ایچون آشنا

بونه عطا بونه کرم در دیدیسی
بونه سخا بونه نعم در دیدیسی

پس کتوروب صدق ایله انکشتنی
دوندروب الشکریه ششتنی

اولدی مسلمان اودم اول مهربان
گبر ایکن ایتدی یرینی حق جنان

مونس اولوب حاصلی ابراهیمه
قالدی ابرنجه خبر خاتمه

فهم ایدوب اکلمیسن ای صاحب حکمت
خلقته نولدی خلیلک سبب

مرتبه خلتی گلمز د بله
البق ایدی گرچه نیجه بشر طلب

لکن ایدوب بونده ثقات اتفاق
هب دیدی جمهور عدیم النفاق

عالمه اطعام طعام اندوکی
هم دخی افشای سلام اندوکی

باب مدینه آچلوب بیبریته
دیدی علوم نبویدن ثبته

کسب مرام ایتمز ایدی بو خریف
کاری اکر اولمسه اکرام ضیف

محرم خاص اولمز ایدی اول جناب
اولمسه منظوری بو دیر خراب

طعنی قو مهمانلکه ای میزبان
وصوکی نه امتدر انک بیکمال

ضیفکه اکرام ایده انته کمل
کافر بی دین ایسه ده فی المثل

بونده در اکثر برکات و ورود
بونده بو دعوامزه چوقدر شهود

ضیفکی

ضیفکی قونقلمز سک اکر
نقد دل و جانکی چک ما حضر

نعمه در اندوکی ضیفک هجوم
کم اولور البته یمن قدوم

دولت آنک کم بلمه قیمتلرین
نعمت محض اکلیه صحبتلرین

کلک مسافر دیلیوب قیش و یاز
آدم اودر کم اوله مهمان نواز

مقدم مهمانه ایدوب بذل جان
دامنی خدمتده اوله در میان

تجربه ایت بو کسری خاکده
میمنت اولمز قتی امساکده

هومش اودرکم بری کلسه اوده
اول قونوغی جان کوکلدن سوه

کاسه مهمانی مدام ایله پر
گوهر اصداف دل انکله در

ای غربا پرور مسکین نواز
بی بدل و بی امل و بی نیاز

عجز ایله خاقانی دل مطمئن
قابوکه کلدی قونق المزینی

اطلبوا الخیر عند حسان الوجوه

هم دیدی اول شارح ام الکتاب
ناطق حق هادی راه صواب

مقصدک ایت وجه حسندن طلب
خوب اولانک خوب اولور افعالی هب

هر نه مرادک وار ایسه ماه و سال
ایله کوزل یوزلولره عرض حال

تاکه سنک استدوککده زیاد
ایده کوروب حاجتکی بر مراد

اکلیه تا حقیقتنی ذاتنک
سعی ایده تحصیلنه حاجاتنک

لطفی کبی وجه حسندن بولور
شکل و شمایلده ده تأثیر اولور

معرفت اربابی اررخوبلر
اهل تجارب بوکه حکم ایتدیلر

الدی غنیمت کده الین خاکدن
خوبی کبی بر کل روبی حسن

وجه حسن حاصلی ممدوح در
هر برینک جسمی بر روح در

نطقمی تحقیق ایدر ای خوش خصال
کوش ایده والله یحب الجمال

حکایه

رفع اولنجق بر نو رخساره دن / برقع زیبای عروس سخن
رخصت مشاطهٔ دهر دینی / اتدی بو جهایله نمایان آنی
مصر ملاحتده عزیز المقام / یوسف صدیق علیه السلام
صدر حکومتده چون اولدی مکین / اولدیلر اعزاز ایله مسندنشین
عدل تمامیله ایدوب یار عام / عالمه اولدی سبب انتظام
اتدی او درگاهدن آوازکوس / چهرهٔ اعدایی اوکون سندروس
حوصلهٔ سندیکی کرامت انک / اولدی نظامنه سبب دینک
خلقه رضا ویرمز ایدی اول وجه / جمله دن عدوانی گوردی کریه
یعنی طبیب دل بر قهر ایدی / مار غمک زهرینه پازهر ایدی
قلب منافق گبی ای کاروان / شویله جهان تنگ ایدی کم اول زمان
چاه زمین بحرهٔ بولنمازدی نم / طولمش ایدی اهله بودار غم
قیتلغیله پیر زن دهر دون / اتمش ایدی ارلری زار زبون
جلهٔ مردانه گیروب زال دهر / بطن ایله ظلم اولمش ایدی زجر و قهر
جان گبی محجوب ایدی نان عزیز / بر قوری کفگیر ایدی هم آب کیز
ماحصل آز قالمش ایدی دیر کتاب / اولمغله معمورهٔ عالم خراب
یوسف صدیقه اولان ظلم و حیف / غیرته اندرمش ایدی بهش سیف
تیغ حمیتله ید انتقام / کسمش ایدی راسن رخایی تمام
طفل دل خلقه بولنمزدی زاد / بسلمسه عالمی ام البلاد
قالمدی نیلک جریاننده سود / شوره یره دوندی بودیر کبود
بو بلا مصیبتده او صاحب وفا / کمسه یه جکدرمدی هم کز جفا

لطفله

لطفله اولدی رعیت نواز / اتدی رعایاسنه حسب بی نیاز
رأی ایله قورتردی او وجه حسن / قاهرهٔ مصری بلایاتدن
احسن تدبیر ایله دیرلدی حسب / اولمش ایکن مرده بلا عرب
شبلدی طوپراغه چو کاسه نحاس / کره به اطفال ایله ام القیاس
حلقهٔ چوردی بنه دولاب وار / بر یوزینی ماشطهٔ روزکار
سنبل گیسوسن ایدوب حین حین / بنه گوزتلندی عروس زمین
کنگرهٔ بام سماوات دنه / دیدی ملک اذهب عنا الحزن
عینی او نور نا فلک احضرک / ضابطی صدیق اولیجق بر برک
صبر و سکونی بر کاتیله حق / یوسف کنعانی ایدوب اوداجی
ذاتنه ربانی وزیر ایلدی / کندویه اخوانن اسیر ایلدی
قلدی محصل گیدرک کبریا / انلری تدریجله محتاج اکا
سویله که اول دیله انا بله / فقر و فنادن دل خونابیله
هر بر سبب عرضه ایدرک احتیاج / گلدیلر اول بارگهه پاک تاج
سوزلری گجدی اولکرم کانه / مصر دکل حضرت سلطاننه
اتمش ایکن انلر او حتری غلام / خشمه گلوب ایلمدی انتقام
بحتله حتی قد مای عرب / خاطرینه گلمدی دیر لر غضب
انلره اول داور عالی نصاب / ایتدی تلطفله سؤال و جواب
فائده شغلنجق بو گلمزینی / یو گلمزینه قودی گتوردکلرینی
تحسین اولو صاحب وجه حسنا / هیچ بیر امزلقی گلور حوبدن
قیداولونو بدر بلش اتمز تکلف / شرط اماننده وجاهت بله
بالکوز اعلیسنی کافی دکل / اهل دله مسئله مخفی دکل

خلق حسن صاحبی محبوب اولور خوبلرک خلقی ده محبوب اولور
قبح اولور فعلی قبیحک مدام کمسه‌یی اتمز ایدی شاد کام
تاج کیوب اولسه دخی اولیا کمسه‌یه خیر اتمز ایمش بدلقا
صورتنه کوره اولور سیر سوزی مدرک ایسک دیکلمه صورتسزی
قنده ایسه ایت که بولورسن مرآد خوب قیاقتلم ایله اتحاد
روح روان ایله اولوب توامان خلقی ایدر خوبلرک فیض جان
بونلره آدم نجه قول اولمسون سعیلری نیجه قبول اولمسون
ایکلمه خاقانی کوروب مطربی طوطی کویای شکر خاکبی
باغده کنجینهٔ اشعارک آچ کوهر کفتار دررباری صاتج

استعینوا علی قضای حوائجکم بالکتمان

کتم سر ایرده سنی کبریم ایلدی فرمانی بو منواله کیم
تا دراوتان حفظنه اسرارینک حاصل ایدر سودنی بازارینک
حاجتک اولسون دیر ایسک جانله باردم ایت امداد الکتمله
یعنی ایشک اولماسون افشای راز کل کبی اجلتادن ایت احتراز
هرکسه احوالکی شرح ایلمه حفظ ایده کور سرکی عیب سویلمه
رازکی ای طوطی شیرین ادا سویله ایسک حاجتک اولمز روا
سردلی جمهوری ایبرد کیج میمنت اولمز صقین افشاده هیچ
مژده ایدن مذنبه غفر اله مشورت اتمک دیدی نسوانله
مؤمن ایسک مدمن خمر ایله سن بر نفس اولمه حذر ایت هم سخن
امرد نابالغ ایله باخصوص سرکی سویلشمه که یوقدر خلوص

حکایه

زمزمه

62

زمزمه پرداز نواخوان روز اندکی بنه پرده دلدن سروز
زال جهانی بغیر اول داستان بیک دل ایله دیکلرلر انی کوش جان
بندمی کوش ایت بنم ای پاکباز اهل هوادن ایده کور احتراز
کون کبی هر جایی اولورلر صقین محرم راز ایلمه شهر اوغلانینی
جنتی استه‌سک اکر رایکان اولمه یوری انلر ایله هم زبان
هر بیرینک الفتی مذموم در بوم کبی هر بیری مشئوم در
ماحصل اول انجمن ناقبول اکثرا دور اسفه و نادان و کول
آخر اولوب نادم و خوار و ذلیل نهج صواب بولمیه‌لر دلیل
کر اولایم درانیسک ای یوزیکده انلره قلشمه اکر رند ایسک
ناک و بیرمه دلوا اوله دنی ایکلمه اول زمره ایله حاصلی
صحبتنی کرم اتمک نیتک صوکی ندامتدر او کرمیتک
بن دخی سابقده چکوب چوق بلا بونلرک اولدم بریته مبتلا
سرو کبی نا اولیجق خوش خرام نازنیله بوبندم تمام
شوقی ایله یا انمغه دل موم ایدی خادم ایدم اکا او مخدوم ایدی
بولور ایدم الستنه بی قیل و قال خوش سودینی احضاره اولیدی مجال
بیله سوروب ذوق رفاهیتی بیله کچوروک الم شدتی
عالم رغبتده جلیسم ایدی عالم غربتده انیسم ایدی
بیله چکوب حاصلی اتبع صوفی بیله کچندک نیجه بیل اچ طوق
یعنی بنمله طوروب اول نابکار نیجه زمان اولمش ایدی یار غار
قلبی رقیق ایدی انک صورتا سر ایدی معنیده جو بادشنا
کعبه یولنده بکا همراه ایدی هم نفس اه سحرکاه ایدی

حج سفرنده او پریشان دله   اولمش ایدم حاصلی عمر آحله
وادئ نار ایچره خود اول بیوفا   خدمت ایله جانلر ارتدی بکا
رکنی معا ایلیوب بن استلام   قرب حرمده بیله طوتدق مقام
صف مطافه کیریجک بن خلیل   اوکنه دوشدم اکا اولدم دلیل
سعی وصفا ایلمه‌ده روز وشب   ~~قالدی بر مسئله الکسک کدک~~ تیه کبی پویان ایدی بانجه هب
قالدی بر مسئله الکسک کدک   شرط مناسکده ادا انمدک
روضهٔ پاکه بن ایلندم آنی   اول خس وخاشاکه بر قدری بنی
بویجه زمان یار شفیقم ایکن   همم او طریق ایچره رفیقم ایکن
کندودن القصه چکوب دامنم   سینه دریغ ایتمز ایکن اول تنیم
نقد دل وجانه قصد ایلدی   دینمه ایمانه قصد ایلدی
عاقبت اولدی بنم اول باشی جوق   دشمن بدخواهم ایله متفق
ایلدی اول مسکن نان ونمک   عرضی ناموسمی خاک ایله یک
حکم زنانیله او نامرد دوده   زال فلک کبی بکا اندی جور
بن بکل کبی بی خار صانوردم آنی   کندومه غمخوار صانوردم آنی
اتمشی ایمش سمت وفادن کریز   حکمه بلدی او سک ناتمیز
یار دکل حسبه بر مار ایمش   حقلی دله دایه خونخوار ایمش
چرخ نکوت انی کبروب قانمه   ایلدی بالذات عدو جانمه
بخت صدا قشله ایدوب قیل وقال   زر کبی خالص یکنو رکن اوختال
سنک محک کبی اولوب روسیاه   بوکدی بلیمن ثقلت بار کناه
حق انی رسوای جهان ایلدی   وادی نکبتده نهان ایلدی
عبرت اولوب عامهٔ عالمه   قارشیمز اولدی بنی آدمه

طم

محرم ایکن بزمم دله نی مثال   اولمش ایدی همدم ارباب حال
بویله ایکن شعبده باز فلک   اندی دلندن رقم صدقی حک
صکره دونوب اکری خیال ایلدی   سعی که تحصیل کمال ایلدی
وسوسهٔ فاسدی هر رهزنک   ایلدی اخلاقنی تبدیل انک
عقده‌کشای الم عام وخاص   ایلدی اخسر بنی اندن خلاص
حکم قدر یعنی ایدوب اقتضا   فوت اسرار ایله دست قضا
اکری کمان کبی ایکن اول دنی   شیر کبی ایلدی تیر آن آنی
اولدی غرور ایلمکین اول پلید   قالب ابلیس کروب ناپدید
وادی خذلانه دوشوب اهلکه   دربدر اولدی خلف التهلکه
همدم اولوب حاصلی دیو ودده   غول کبی قالدی او بیغوله‌ده
عزت امید ایلر ایکن بویله ذل   قسمت ایمش نیلم ای کوکل
جوشه کتوردیم شکوا انی قو   انی اوکر دوآنه صالندر عدو
فتنه ایسه حق انی اصلاح ایده   عالم انصافده سیاح ایده
دوشمه بالک یوزیوله تیغ وشش   آتش ایدر بیمروکی اول کشمکش
نفه باصله اولیکوار کبیی   دفعه بر بن یانمه خنجر کبی
قل حذر ای سرور شمشیرزن   تیغ صفت بیله صالندرمه دن
خامه کبی مغبر اولور سن صقن   دفتره قید اتمه اسامی لر بین
مرغ دل اول بولنک اولدی هب   خاللری دانه دام تعب
شعشعهٔ مهر ضیا کستر که   خلق اولالی حق بوله مهرولرک
یوزقره سن مشتوله ای پاک ذلت   وجهنه اول زلف شدید السواد
قتی در اول طائفه نک دونلق   شوق محبتلری مخروق لق

ایله بیری رویله سر ایلمه   کم عدم الفتله آدمه
شکل تمثلده ایدوب اتحاد   عرضی متاعینی ایده بر مزاد
نوحه فهرست جرید کده کسر   نقش ایله بر ایله نگار الحذر
بلمه کوردکمی اوبی دولتی   سابقهٔ حق ولی نعمتی
ادم اولان بونلره آدم دیمز   بونلر ایله بر نفس اجمز یمز
بونلر ایدر ادمی رسوا ایله   ستری تفاخر ایدر آفت ایله
بونلره زیرا که جناب مجیب   وهر سری انصاف وادیدن نصیب
بهره اولوب میکده سرشاریه   عیبک اچر هر بری عورت کبی
غافلیله یار اولیماز اهل دین   بویله دیمش له سلف صالحین
ایشمز اهلله هر ناتراش   انجق اولور اهل دله دل خراش
درسی حقیقتدن اشلر سبق   باطلی خاشاک کوروب دیه حق
باطلک اکثر ایدر اول دستبرد   باشنی کوپال ستم بعقله خرد
فاسقی افنایه مهیا ایکن   شیع کبی شیر شرپنجه زن
بونلرک اقدامی تمامی ندر   شام سحر شرب مدامی ندر
هر بریسی منشاء کذب وغرور   هر برینک ایشی کوچی شر وشرور
قندنایه زمرهٔ اهل فساد   کنج زر الشده قالوب نامراد
ایکی جهانده برکت بولسون   مبداء شرک صوکی خیر اولسون
حاصل اولمق دلین کامیاب   متصل الله دن ایدر اجتناب
ای دل معشوقه بروب انتظار   عاشقی مطلوب ایدیجی کردکار
ایله خاقانی ابدا صله قبول   مطلب اصلی‌یه بولنجه وصول

حب آل محمد یوماً خیر من عبادة سنة

بویله

بویله دیمش صاحب صدر قبول   مونس حق یعنی جناب رسول
ساعت حب شرفا اکلسن   افضل ایمش طاعت یکساله دن
انلره بر لحظه مودت همان   فایز ایدر عاصی‌یی امتنان
نوحه سفینه‌سیله ایدن التفات   ایلر او طوفان بلادن نجات
آل دن اوزکه اره کوربک سک   دینه ده کم واردی میل ایده جک
حاصلی دوشدیه دلا کیمک   جنته اولا وجیب اللهک
لایق فردوس اولوب ای کاردان   دولت دیداره یرسن عیان
بر در بیضا کبی ای ذو الحسب   بلکه در اولاد صحیح النسب
ویردی قوبوب نیجه‌سی شام وسحر   هب بو حدیثیله عمل اتدیلر

حکایه

سر عشله طی ایدرک صبحدم   عرضه اوراقی کمیت قلم
بشلادی پاپ پاپ جولان اتمکه   رتبهٔ اشرافی بیان اتمکه
کعبه ده عبد الملک اوغلی هشام   رکنی کلوب ایده مدی استلام
حلقه حجم تانله اول بعد طاشش   خلقده کثرتدن اولوردی صواش
جیفه صرف ایدی او خلف خشین   آنی کتورمزدی ملکلر سفین
سرمه دکل اکرچه مسلمین   اولمادی الغصه اورتق الیق
اولمشی ایکن حاکم شام وعراق   بویله دشردی کلیجک اتفاق
غیرت حق کلدکی ظهور ایلدیکی   دولت تجددن آنی دور ایلدیکی
حکم الهی ایله جحک مشام   شرطن ادا ایده مدی بالتمام
بعده او مقبول شه با شرف   حاصلی عمر شهدای نجف
زینت دیوان سنی وولی   یعنی علی ابن حسین علی

رکن یانیدن اولوب آشکار   نیته که انوار سهیل نهار
ظاهر اولوب مهر نبوت کبی   کورنوب انکشت شهادت کبی
باشلدی جولانه جو طاوس باغ   اولدی عیان اول کهر شب چراغ
کلدی خرامان او سهی سرو بن   ایندی توجه طرف رکنه جون
کلدوکی ساعتده او مشغول حق   حلقه ارباب طواف اولدی شق
سلکی بچاجک او خورشیده فر   جرم قمر کبی ایکی بولدیلر
انسی و ملک صف صف اولوب طوردی هپ   یاننه یوز اوردی کبار عرب
نطقه مجال اولمادی بر کمسه ده   کلدی محصل حجر الاسود ده
لطفله اول قبله بیت الحرام   دونه دونه ایندی انی استلام
سجده طواف ایلدی ایله باخشوع   بیتی طواف اتمکه قلدی شروع
حلقه اهالی کورییجک معتقد   رشکدن اولدردی هشامی حسد
کوردی او غفلتلری اولدی ذلیل   بلدی مؤید در او فخر جلیل
اولدی محیط او هوادن تمام   بوی قساوتله مشام هشام
کوردیلر انک یکنی صولدوغن   اکلدیلر انک پذیر اولدوغن
شوم ایدرک حقینه اول مدبره   کلدی صناد عرب بر بیره
آل امیه ایدن افتخار   اولدی هب اول حادثه ده شرمسار
قالدی او باطل عمل ظالمی   اورتاده بر طوپه طونلمش کبی
ظاهر اولوب ذات بعض علی   ایتدی تجهیل اول سک سنکین دلی
کلدوکنه اولدی پشیمان او دم   قالدی او مردود حرم متهم
ناطق حق شاعر عالی مقام   یعنی فرزدق اول امیر الکلام
کوردی اهانت شرف شانینی   هیبتی شوکت عنوانینی

مدحته

مدحتنه اجدی لب اول حضرتک   یعنی امام عظمت رتبتک
وصف شریفین انک اتدکده طرح   ایلدی بر خوب قصیده بله شرح
درج ایدوب انده نیچه مضمون خاص   ایلدی محسود عوام و خواص
کوکبه سنده متعلق آنک   زبده سن احضار ایدرک مهر فلک
نیجه مقالات بلند ایلدی   شو یلکه جبریل سنده ایلدی
مادرینی والدو آلا سنی   والدینک پایه اعلی سنی
جد جهانگیرینک اعزازنی   حضرت حقیله اولان رازنی
کام روای فلک اولدقلرین   عقده کشای ملک اولدقلرین
وصف ایدوب اول نظمی تمام ایلدکی   عرضه شبستان امام ایلدی
حالت اولوب باده اشعاردن   سوردی صفا لیه او لطیف البدن
قت قت او خیر الخلف انبیا   ایلدی احسانله تحسین اکا
بولدی دینلدر رکثر فحول   فوز و نجاتی او قصیده یله اول
شاعره اول مفخر اثنی عشر   اون ایکی بیک اقچه عطا اتدیلر
سیر خطیم ایلر ایکن موسمیله   کلدی او شنی صره مختومیله
دیدی فرزدق نیجه کورسون ضرر   اهل کرم قابوسنه دق ایدن
جانله اول صره ی ایدوب قبول   یاننه یوز سوردی رسولک اول
اولدی حضورنده هشامک بو حال   ویردی آلک دولتنه اختلال
عجزنی اعوانی کوروب بلدیلر   دلدن انک الفتنی سلدیلر
بعض بنی هاشم او کلبی بنه   خوار و حقیر ایلدی اعوانینه
در بدر مضطرب و مستهام   شاه روان اولدی محصل هشام
آدمه قدسیله ایدلدن سجود   جنکی زیانده بولدرک صلحی سود

آل علی زینت عالمدرر
قهر بری ممتاز ومسلم دررر

حین صباوتده بولورلر وصول
سرّ الهیه آل رسول

آدمه معتبده ویرذب وامتیاز
آل محمددر ایدن سرفراز

دوشمن اولان انلره رسوای اولور
ایکی جهانده سر ایکن پای اولور

بر نفس اولوب سبب انکسار
ایلمین اینه لسرین بیرغبار

کورمدی راحت یوزنی حشره دک
حشر اولیجق حاصلی بی ریب وشک

اولدیلر اول شهزمه ناصواب
مظهر والله شدید العقاب

شول کشی کیم بحث دیانت ایده
انلره حاشاکه اهانت ایده

بغض ایدن اول طائفه یه بیرنفس
رایحه جنتی شم ایلمز

زمره ساداتی ایدن بونده خوار
انده ینه یدایله اولور حقه دار

حقک اوکیم خاص درخاصی در
بونلرک اعداسنک اعداسی در

جنته اشم انک ایدوب بدل جان
جان ویریر اول زمره یه او جانیان

استر ایسک حاصل خاقی نجات
حقه سنی واصل ایده مصطفی

دیکله بنی آل سنی غالبه
نقد دل وجانی ونی قبل هب

یشیب ابن آدم ویشب فیه خصلتان الحرص وطول الامل

اول کله تارک شاهان دین
بویله بیورمشدی بونی حق الیقین

جسمی بنی آدمک اولدقجه پیر
اولمه ده درضعفله نقصان پذیر

زلزله شیبله بنیاد تن
صرصلوب اولدقجه بدنان پرشکن

تازه جوان اولمه ده در ماه وسال
تعلقته طول امل حرص مال

پیری ضعیف ایلجک شیبنی
بر ایکی خصلت قالور قوتی

جمعت مالک ایکن اولمه حریص
یوسف ایسک واجی بتیر قمیصی

عیش وطرب تازه یه اولمز عجب
سور و شغیله گذران ایسه عجب

فسق وهوایه بودر اما بلا
کیم اولسه پیر اولیجق مبتلا

حکمیه ظهورایله شوریده لک
حکمی ایدر پیر جهان دیده لک

درهم اصابت ایده هردم دله
طعنه شیخ تعصبنی ایله

حکایه

جان قولاغن آچ سوزیم ازعان ایدن
دکله کل اصلا فنرافق نه سن

کارگر اولمزسه کلام شفق
دونکی اوقرقنده ازان فاسقه

وار ایدی عهدنده کلیمی مکر
قاهره مصرده بر دربدر

سوندوزی مخمور ایدی احساسی مست
شام وسحر اولمشی ایدی می پرست

ایلمز ایدی گیجه حکت بانته
چاک کریبانستنی وآنانه

کوی مغان ایچره نگهبان ایدی
متصل اولمست ایدی حیران ایدی

یعنی اول بعقل جام هوا
باده کبی قانزل ایدی دائما

نبد وکنی بلمز اندی اتفاق
حین تکلمده سباق وسیاق

جیفه روز ایدی او بطال شب
کمه مست اولمسه اجمزدی لب

جامه قوجالدقجه حریص اولدی اول
قدی صراحی کبی اندی نزدل

کنج ایکن انصاف کلور خاص وعام
اول قوجالدقجه قودوردی مدام

گجه آیلمزدی الکرای وعویل
می کبی دیوانه ایدی قیقزل

اولمشدی ایدی بی می وبی میکسار
طرفه ظریف ایدی اوبدکار روزگار

زمره صبیان له اولمست دون
اوینر ایکن حاصلی برکون اوبون

منزلیه دوشدی اوسوای عام
ایکی الی اولدی نجاست تمام

سلدی ملوث الیندن اول بی قدم   پاسنه بر طفل یتیمك اودم
آنی یتیم وخشادی تطهیر ایلدی   کوبدی بیراز دفع خبث ایلدی
مرده ایکن بولدی صناسن حیات   کندونك اولدی دوکلی کائنات
ایلدی اوضاعی اوستاتنه‌نك   خاطر مکسورنی مسرور انك
حکم قضا قرار اولوب اول زمان   سرخوش ایکن اول کشینك ناگهان
جسمله جانی شکر آب اولدیلر   مایل سکناک تراب اولدیلر
فجأة انی اجل الدی اله   دوشدی عدم شهرینه مستانه‌له
جاننی موت اوفی نشان ایلدی   روحنی عقبایه روان ایلدی
روزی مقسومنی یعنی یدی   حاصلی بزم اعلنه یاهود بدی
مجلس عالمده او مست خراب   اهل خرابات ایدی اولدی تراب
دخی ایدوب اول لحظه‌ده موتنه حق   دیدی که ای سمع کلامه حق
رحلت ایدوب حاصلی بدن نابری   عمر نیك اولدکلوکیجه اخری
اکه جوارمده مکان ایلدم   بزملکمهین باغ جنان ایلدم
خدمتنی ایلدی غلمان وحور   اکه غذا اولدی شراب طهور
جام لقامیله ایدوب مست پاك   ایلیه سن اندم انك تابناك
اعدی مقام یوری دارای رسول   خدمت یا کیله مشرف سنی اول
لمسیه سنه قدر او مبارك تنك   قل ید بیضا کیله غسلین انك
کندك ایدوب کورده تلقینی   هم دخی تجهیزنی تکفینی
ایله مصلیده صلوتن ادا   بعده انی دفن ایدوب ای مقتدا
خیر ایله ذکر ایت یوری وار صبح شام   اسمن انك ورد ایدبین ای نیك نام
درکه خاصه‌ده بنم بی کمان   شمدی اودر زمره خاصکان

حضرت

67

حضرت موسی کلیمك اودم   جام دلندن سلنوب زنك غم
امر شریفك دیدی جان وتنه   روح کبی اندی روان اوستنه
دامنی خدمته ایدوب درمیان   دفن اولونجه اوولی زمان
ایلدی خدمتکه او نور بصر   شمعنه پروانه کبی یقدی پر
بعده زمینه ایچره ایدنجه نهان   عالم غیبه قالوب برزمان
بلمدی کیفیتن اول شاریك   کیم دن اولدی کرمی واجبك
عالمی محجوب ایدن اشعاسله   سرینی کشف ایلدی الهامله
جمله بوافانه بی اهل خبر   عشق محمده ایدی دیدیلر
مستلم ایسك دفع طرح قل یوری   قلب ویار التقای فرح قل یوری
ایلك ایدنلر دیمیوب مست ایمق   کندونی قدر دسه ایدر مستحق
قاشنی چین اتمه یتیمك صقن   یقمه خطابیله حریك صقن
خاطر ایت یعنی سکت ایلمه   برتر ایکین قدر کی ست ایلمه
ایللر ایله‌لج ابریجی اولمه کل   کیمسه‌یه زنهار دیمه‌سن سکل
نقد اولور الحق کرم واسعی   آراولور اول رندسرامدکبی
کرچه او سلطان قوك حکمت   پیر وجوان دیمز ایدر مغفرت
فوز نجاته ایرشنجه اولوم   الده براننك وارمیش طونه لوم
اینه ذاتنه بی ریب وشك   باری وآرنجه باقجق یوزلرك
اخری هرچند که بیر یاس در   میل هوا تازه‌یه لا یاس در
تازه اکر زمره شریك اولور   پیرلك اماکه خطاناك اولور
پیره کر استبرق اولورسه قمیص   قول رسول وزره اولور حریص
ارشاد دفحه مهالك اولور   حرص طمع سمتنه سالك اولور

حسب کجرا وفاتی بیتا شیله   فکر بله اوهام و خیالا تیله
حاصلی نیلمز ایدر نازلر   بیرامی اشامه بو رنج ای بیسر
بیر اولوب ازمق قیتی بد یلکدرر   معنیده کافردن اشدلك درر
کنج صلاح ایچره اراول کوشه‌کیر   غفلتی ترك ایت بو رکلکلرده هم
اولمادك عمرکده‌می صاف سنز   بو قیدر انصافلك ای انصافسز
قلبکی اتمز می الدن دونیم   کلدی الساعة مه شیئ عظیم
ای ملك العرش عظیم الجناب   دافع شور و شغب و شیخ و شاب
مظهر ایدوب شفقت ربانیه   بر نظر ایت لطف خاقانیه

لیس الشدید بالصرعة انما الشدید الذی یملك نفسه عند الغضب

بوبله دیر اولمی فارس رفرف سوار   یعنی که پیغمبر صاحب وقار
اهل خرداکه دینر پهلوان   کیم ایده قوتلولر بی ناتوان
اوله بهادر لشکر بی نظیر   اولمیه غالب اکا بر کشتکیر
مرد دلیر اولدر اکا ذوفنون   حین غضبده ایده نفسن زبون
ملك شجاعتده اولور مرد کار   ازدر نفسیله ایدن کارزار
نفسنکی ضبط ایتدك ایسه مردسن   عرصه دین ایچره بوکون فردسن
هر نقدر تند قضا قهر ایسه   قدرتله نادره دهر ایسه
نفسنه مغلوب اولان اوتن شجیع   قاسم ایله طونالم اولمش بدیع
حین حمیتده کیروب رحمته   اردیه عورت کبی بی غیرته

حدت و خشمی اراولن رد ایدر
محو ازالسه یولین سد ایدر

حکایه

68

حکایه

باشلی سر تازه ساغرن اینه   دونه سنجای و د فدن یئه
کاسه کشی اول ساغر پر سوخ جك   قل بو مقالیله سرود ایدیجك
وار ایدی بر شاه عدالت پناه   کشور عدل ایچره قورتوبارگاه
عالمی انصافله ایلردی ضبط   اکه مفوض ایدی بو ضبط و ربط
ذاتنه بر کسوه تاندی احتشام   سام اولیمازدی قپوسنده غلام
اولمادی آلوده یقین بل آنی   جبرك مظالمدن الك دامنی
وار ایدی بر پیر و زنیك دخی   اکلار ایدی جنتك دوزخی
صانع حلم ولماغن ای بر اصول   قنده ایسه عدله معین ایدی اول
مائل عدل ولسه ایدوب انقیاد   ظلمه توجه ده قلوردی عناد
پادشه عادله بی ریب و شك   حاصلی بر اصف منصف کرك
بر کون ایدوب دولتله بزم جام   ایلدی دیوان اوشه جم مقام
ظلم بیله اشراف عجم صاف صاف   طولدی او درکاه سلاطین مطاف
کاسه کشی خاصی بکم تشادوشن   سفره خونکاره یمك قوراکین
هیبت دهشتدن اولوب بی عمل   دتردی ذو اتمك الی بر سهل
جامه سلطانه دوکلدی اول آش   اولدی غضبدن کوجنوب دل اخکر آسا
قتلنه امر ایلدی فی الحال انك   وضعنی دوندردی بو افعال الك
حکمین اشتدکده او ثابت قدم   بلدی هلاکینی مقرر او دم
خوانی ایله کاسه یی پس بی نکول   باشنه اندردی تشنت هلاك اوله
تاج وقبا دوشدی ورد ایسه وریش   اولدی هجان بر فرصت خشتش
موجب ایکن لرضه بو وضع پلید   شدت خشم و غضبه ای رشید

گرچه تغیظ غلیان ایلدی   دفرت حدت حلمجان ایلدی
آتش خشم وغضبی شهریار   آب مروتله ایدوب تار ومار
دفع ایدوب اعنی غضبی شدتین   صوردی حلیمانه انک حکمتین
سایه صفت خاکه دوشوب انفعال   دیدی او زوار عدیم التفاق
رازی الله سبیلوز خسروا   بن سنک آدنی قولوکیم بی ریا
بونجه زماندرکه اکدارو کم   بادصبا کبی هوادر و کم
اکا عوض جانمی القسم فدا   نعمتنک حقی ادا اولنمز ادا
کورمدم الیق بونی کم بی جهت   ظلمه ادک جکله عاقبت
دیه لر انصافی در پادشاه   عفوکه تا هر ارکین دستگاه
دوکمکله اوستنه بر قطره خوان   باشنی کسدی بر نیک دوکدی قانی
آتش دوکوب اوسنکه بر قج فنق   کندومی اندم غضب مستحق
بویله گناه ایلیجک واقع   قیله اولنمز می ترد خطا
تا دیه لر جمله رعایا سپاه   حق بوکه معذور در پادشاه
دوکمکمن اول جرم وخطادن نکا   شاه جهان اتدی سیاست اکا
عدلله انصافله اول نام پاک   یاد اوله دلکده بنا ولدی خاک
بویله دینجه او حریم حرم   ایلدی انصاف او شه احترام
اتدی پس املاکنه اتباز آتنی   قلدی وزارتله سر افراز آنی
جامه دکشدی جقاروب سر سیر   خلعت ودستاری اکا دیر دیلر
محو اولوب اول جرم وخطا وکناه   عفو عطا خامه سنی جکدی شاه
اولماغین انصافله اول متصف   اولمادی سمت غضب منحرف
نفس بداینک ویرمه وجود   فهم وخرد دینکه اولسون شهود

یعنی کلنجه غضب بی مثال   دفعنه سعی ایده علی کل حال
جنک وجدلدن اریلسک قل حذر   صلح ایچون اولی دربدست خلایق ناس
مرد مبارزلقنی منظلوم اولور   صلح وصفا جه جلیلک موم اولور
یوز سوزادلوز زن کبی اهل غضب   حاذقل طفره ایدر روز وشب
بیر ایدر آخر حشر اتبیل آل   طفره سی هضم اولنمز انک ماحصل
راست کلور بر قبولی قوت لوبه   یا سوز اتر بر اولور دولتلو به
حق بو بهانیله بر اغوب فتن   عالمی تطهیر ایدر اول جیفه دن
ایلر آنی تیغ اجل چاک چاک   جسم جبیننده ن اولور خاک پاک
تار غم امتله یانوب دود اولور   دائرۀ خاکده نابود اولور
بویله دیمش حکمای عجم   حشمله قالقان اوتورر باندم
حشمه محرک اولیجق نفس شوم   حین تهورده ایدرسه هجوم
اولمه غضبناک اولوب اول مدبره   سن غضب حقی کتور خاطره
خلقله هر بار اولیجق سوز وسوک   ایله خلوصیله محصل سلوک
اهل غرضی بولما دیلم خرد وخواب   صاندیلر اول زمره سرابی سراب
اته غضب مسنکه عنقا کبی   قاف تملقده اول عنقا کبی
جکمدی کوشنده خاقانی هم   دائم اولان مظهر اسم حلیم
جهلی هبا ایلدکی کبی علم   جکه افاته حجاب اولدی حلم

طوبی لمن شغله عن عیوب الناس عیبه

بویله بیورمش او فلک بارگاه   دین دول ملکتنه پادشاه
جانکه تحسین اکاکم سوبسو   کندوزینک عیبنی ایدوب جستجو
المیه نقصاننی خلقک دلنه   فکر عیوبن ایدینه مشغله

عیبی انک پرده اولا فاجره   فهم عیوب ایلمیه باصره
عارف دیندار اولیجق عیب بین   خلق بیلورلر بونی عین الیقین
عیبنی کورایلمه کشف عیوب   اولمایی کور غرقه بحر ذنوب
کومی کیدر فاسقه و مجرمه   آدم ایسک هیچ بر بکم دیمه
عیبی جلب بوعت لار بیدر   عیبی تجسس قتی یک عیبدر
بغمدکی جرم اهلنه ای دوربین   کندو قصورین کوروب اعتنادین
شول کشی که اهل دل و دین اوله   عیبی قور البده عفو ایدین اولور

حکایه

اهل بصیرتدن النشلر خبر   عاشه بویله دیمش فصل نظر
قصه اطوار بزرکان دین   دائم اولور چاره قلب حزین
اول عظمت مجلسنی تلخ ایدن   سلطنت بلخی براغوب کیدن
واقف اسما و سمی خلیل   اجل مجلائی جمال جلیل
یعنی که قطب فلک وجد و حال   حضرت ادهم او رئیس الرجال
جذبه عشقله کیدرکن دوان   کوردیکه بر پیر زن بد زبان
یوزی آجیق بیوه دنیا کبی   قاشی چاتیق طاق کلیسا کبی
چهره سی بی بهره برقع لجک   غلغله بیهوده کلام ایدرک
کشت کذار سر بازار ایدر   جوکی کبی عصر بیکار قتار ایدر
راست کلوب اکا او مرد خدا   دیدی که ای کهنه زن بی حیا
عالم ازاسنده دوشوب دلکره   نیچون آچرسن یوزوکی ایلمه
حکمنی مستوره لکک دیرسکه   برقعک اور نوبه بولکه کیرسکه
کارده ناچار ایسک ای بی ادب   چاره بوردنسک نیچون اولوردی عجب

دوندی جوابنده اوزال کماهی   دیدی عجب نفاسک اولمز می سنی
احمه ساکه دیده کی نامحرمه   کندوکی اوغرتمه ساکه ورهمه
شیخ ایتدی نیجه کورد و افتاق   طالب حقده نظر ماسوا
اولدی او سوزدن متنبه عزیز   ایلدی پیدا براولو کسوه تیز
هیئات زنبیلده بر طرف تاج   کیم کیمنک دردنه اولور علاج
کورسدی خبر اول ایسی غطبلده   اوردی آنی سیت زنبیلده
بالشنه کیدکده اینوب دوشنه   راهبر اولدی دل پر هوشنه
بصد وغی بردن اوستن کورسه   اولدی بالشندن آنی اندرمدیسه
کسوه مرقومی کیوب قیشنی باز   بالشنی قالدرمادی اول بهرواز
یقیوب الفقه بها رودیه   عزلتله جلدی بالشا خرقه
سالک ایسک مالکی تاره یوق   حالم بلنج اندوکی اوضاعه بق
لغو غلغلطه ایلک الا دیله   ایله عمل سر و مروا ایله
الکری لکین کورسه هر بنک اکر   طفو داولان تیر کبی سر کجر
کرچه خدا واجب مختار در   اسمک اما بری ستار در
عیبکی اچسه بری ای ذوفنون   خوشنمی ایدی صورمعیب ادلسون
تارند اهنده یانرنی مثال   عرضی مسلمانی ایدن پایمال
کندو قصورک کورایانا تمام   عیب ارامقده بیتربت شغل نام
عارف اول اوینز دیدیلر دمدم   پرده شرعی یوری هتک ایلمه
عیبه خطا در نظر ای راستبین   یازدی بو معنایی دبیران حسین
کشف عیوبیله نیجه پارسا   اولدی که فقار عذاب خدا
ستر ایله لکن نیجه اهل فساد   ایردی جوار درستاره شاد

عیبنی اتمز قوننك اشکار   روجی حفیظ ایلچی کرد کار
پادشه داد کر ادا ورآ   رازق روزی ده هر دو سرا
دیده حاقانی افتنجه باشنی   عیبنی سنه ایله انك اتمه فاشی

الحزم سوء الظن

بویله دیر اول محرم آز ازل   رأسی خود اسی حزم لم ینزل
احسا خلافله اول نیکخو   لمنه حقنده بس ظنی قو
خلقله اما ایدیجك اتحاد   هر کسه انمه قتی چوق اعتماد
ساده دل دلمه قتی کم بد گمان   کامنی اصابت ایدرای نکته دان
یعنی حلمی نه سلوك ایله وار   حلمتله اول که گل خاره خار
مکر و دهانکدن اولورسن امین   عاقبت اندیشن اولان کابیش بین
ایلهندار حکله گذر حاصلی   بونده فلك هیجه صاتر غافلی
هر سوزیله انمه اینانوب عمل   کیشی ده اندیشه گرك بر سهل
هم سخنك غورینه ایرملك گرك   سعرفتك حکمتی و بر ملك گرك
حاصلی هم مسئله ده صبح و شام   التزم ایتمش وقتله اهتمام

حكايه

صف صف اولوب ملك سنحی تشکلرے   بو بله ندا ایندی مسادی لرے
سل ایده سیفنی قلم شرع تا   باطلی حق صنبه لر اشقیا
اینه پیر تو نور جلبیے   شیر خدا یعنی علی ولی
صدر خلافتده قرار ایدیجك   امرینه رام اولدی سماك و سمك
عقلنه حاکم اقلیم شام   اولدی خلافتده اماك تمام
وقعه عثماندن اجوب دهن   ایلدیلر حضرتنه سوء ظن

پس بو بهانه ایله آزدوب بدیے   بیعت رضوانه رضا و برمدیے
بعضیسی اصحاب لکر ایك اکا   ایلدی نعت ایدوب اقتدا
عسکر اسلام اولیجق جانبین   خلقه عیان اولمغیچون غیر و عین
حضرت داماد رسول خدا   مظهر مرآت رخ هل اتی
انك ایله قلدی ضروری جدال   بی سبب اولدی نتیجه حرب و قتال
تا که دو شوریکی اونشوور وفتن   نتیجه لری عمده اصحابدن
ایلدی اول حادثه ده ترك سر   حضرت عمار کبی معتبر
بعضی روایتده دیر اهل یقین   انده شهید اولدی اویس القرن
نصرت ایچون ابن ابی طالبه   جان عزیزن گلوب ایدی هبه
منصب دنیادن اولوب حصه گیر   شرقه غرب ایله گید رکتی فقیر
گوردم انك مرقد اعلاسنی   سرمه ایدوب خاك معلاسنی
ساحل صفینه گیدوب بالتمام   جمله قبور شهدای عظام
سیر اولنوب یعنی وجنگاه صعب   مرقد مقداد و ابن کعب
انده زیارت اولنوب مجملا   هر برینه اولدی دعا و ثنا
قتلنه اصحابك اوصحراده هب   والی شام ایدی محصل سبب
شفقت ایدن طابعه وطاغیه   انده دیدی فئه باغیه
بعضی رموز ایلکلین حق رسول   شبهه ایدوب حق خلافتده اول
اکه کنایه ایله اولان کوشه دن   ایلمدیے فهم مال سخن
خاطره سی باعث تشکیك اولوب   تارده الت تخریك اولوب
واردی تیز بیدك بیدرا مجدیے   حیدر کرار ایله بحث ایلدیے
پیر شر و شور اولدی بو که ملك و دین   جور فتن طولدی زمان و زمین

اشته اسوده ایکن انس جان — موضع حرب اولدی بو دار الامان
ایرمز ایکن عسکر اصحابه کرب — ایشلری اولدی دون کون ضرب حرب
تیغ زنان اولدی او شیران لر — زره کبی بر بریشه کیردیلر
بعده کلوب اندی خوارج ظهور — ایردی دم فترت اهل فجور
فتنه ایقاضه سبب اولدی اول — حادثه کرب عرب اولدی اول
معرکه آخر اولیجق عاقبت — اول ایکی صاحب دل اولوب تهمت
نادم اولوب اندوکنه حکمدی بیم — ایکی سیده بویله مراد ایدیکم
سلطنت احکامنی تعطیل ایده — یعنی بر بنی بیرینه توکیل ایده
جمله صحابیله ایدوب اتفاق — بی کدر و بی غرض و بی نفاق
ایکی وکیلک سوزی مقبول اوله — اهل خلاف ارهده مقتول اوله
هر کمی نصب ایلسه لر بلا بد — حکم خلافت اولنه اکه رد
ساقی حوض لبن و کوثرک — یعنی که اول وارث پیغمبرک
اولدی بو کاره صفا گستری — کاوله بو دعوایه وکیل اشعری
جانب اخرده بولوب اختصاص — حکمه وکیل اولمش ایدی عمرو عاص
پس بونی فکر ایلدیلر عاقبت — ایکی سیده خلوت ایدوب مشورت
بعده کلوب ایکی بلوک بربره — بیرکی صعود ایده انک منبره
فضل هو کلده ایدوب قال قیل — هر بیری ابراز ایده بو زبانی دلیل
غالب مغلوب ایده بیعت همان — رفع اوله اندیشه اسلامیان
وار ایدی موسی ده بر از طبع کول — حاصلی بیر مثل ایشیتدی اول
ما صدق اولمش ایدی انکا ای حکیم — نکته المؤمن غر کریم
عمرو ایسه بر عاقل و بخند ایدی — ذهن ذکا بیله بهره مند ایدی

غفلتا

غفلتا مسحوری ایدی شهر و کند — عادتا مالوفی ایدی ریشخند
فهمی کبی فتق نفاسی برده — حاصلی ممتاز ایدی تدبیرده
پس او ایکی راهبر نامور — بر طرفه طوغری چقوب کیتدیلر
سویکه حسی اولنر اولوب خیمه گاه — اکلانیلمز اولدی صدای سپاه
بر یره اوتوردیلر اول ایکی مرد — هر بیری دلخسته روز نبرد
عمرو کچوب تا اننه بیسه غا بله — بسط کلام ایلدی موسی بله
اول آنی بیلکچون امتحان — کوشنه یاب یاب دیدی اول کاردان
انده تدارک ایدوب اول عقلی جوق — دیه بیلم دیکلیجک کمسه یوق
باشلدی اهسته کلام اتمکه — عرضه اشتیاق و غرام اتمکه
کوردی بلامتدن آنی بهره دار — ایلدی حمد اول سر سردان کار
پیر پریشان ایدوکین اکلدی — الدمق اسان ایدوکین اکلدی
اندی خطابی اکا الفت بله — سویلدی تعظیمله آداب ایله
دیدی که ای پیر مبارک قدم — شاهد ایدی فضلکه شاه حرم
حضرتکه عرض ایده بیلم رازمی — دکل بنم پند طرب سازمی
ایکی خلیفه‌یله حرب اولدی کون — بونلره جائز دکل امداد و عون
هر بریسی فتنه بادی درر — باعث افساد اعادی درر
بویله قالورسه بو کشاکش مدام — اولدیلر انصار و مهاجر تمام
ایسته دینه کلدر بو دود — طعنه طاشن اتمکه باشلر یهود
لازم اولان شمدی بودرکم همان — بوله بر حاکم صاحب قران
مسلک شیخینه سلوک ایلیه — فاضل اوله فرع سلوک ایلیه
غضب ایده وزرنه علی بالاتفاق — قالمیه تا بعد ارامزده نفاق

امدی خلافتده نکمس اولمغه
عدلیله انصافله تقوا ایله
یک بیک اصحاب ارسنی یوقلکه گور
شمدقصورمله سنم خاصم
حاکم اولنجه ولد اسعدک
یوقسه خدا حقی ایچون کندی دین
بویله دیوب ختم کلام ایلدی
طرح ایدوب اول مغلطه فاسدیی
گورمو جه او کلامی عمر بنه
رای سنه کدر ردیی بیک جانیله
عمرو اکا تحسینله جوب دهی
جمله اصحابه اولوب مقتدا
حکم خلافتدن ایدوب منفصل
او غلوکی ذلیله انمه ننزول ایلسن
بعده جقوب مجبز مله اک اخی
فضلی مخدومکی وصف ایده بین
پایه منبرده او ساعت همان
بویله دیوب عهد قرار اندیلر
ارتسی وضع ایلدیلر منبری
جیدر صف درله کلوب میر شام
سرلری عسکرده کی سرورلرک

حاکم معموره دین اولمغه
قلب رقیقی و دل دانا بیله
دولته لایق سنک اوغلک درر
بوکه سنک اوزولدک نصب ایدم
محکمه شرعی طورر احمدک
هتک اولنور پرده شرع مبین
نسخه فضیحتی تمام ایلدی
بعده سنم بلدوکم اولدر دیدیی
فوری دنوب اندی علادن کرینز
حاصلی الدندی او پیمانیله
خبر دعا اندکی دیدیی اعدی کسن
دولتله منبره چق اول
ابن ابی طالبی معزول قیل
ایلمه سون کمسه سکا سوی ظن
حاکم شامی جقاروب بن دخی
نصب ایدوب اندن اینه بن کیده بن
بیعت اولنسون اکا بی امتنان
عسکر اسلامه کلوب بیدیلر
صفدری صفینه او بی حد جمر کی
اولدی جناحین اول ایکی اهل نام
الدیلر اطرافنی جب منبرک

هم بری

73

هم بری اوتوردی کچوب قولنه
منبر عزم ایلدی پس اشعری
فضل و کراماتنی تعبیر ایدوب
دیدی که قاتل اول امام اجم
آره لرنده اولانی اختلاف
سمع دل و جانیله دکلک سوزیم
پس جقاروب خاتمن انکشتدن
بعده اینوب عمرو صعود ایلدیی
صکره بیز دیدک پدریمن قلدیی یاد
هم دیدی که حاکم لرک البته بیر
شه کتل عالم اولور خاک یک
بن دخی عزل اتدم اولوب غالبی
ایلدم ابقا بسته سندیی بل
خطبه ده جونکم بو سوزیی سویلدیی
بویلجه نصب اندم انی بن دیدم
عمرو انی اشعار ایدیجک اشوبیی
شرم ججالتدن تنها او پیر سعید
سلکوب اودم دامن پاکن علی
دشمنه هیچ ایلمیوب التفات
والی شام ایسه صفا کسب ایدوب
ایلدی و فاداره جفا ایلدیی

بیر یسی صاغینه بیرکی صولنه
خطبه صوکنده کتوروب حیدریی
قدر و مفاخرتنی تفسیر ایدوب
سفلک وحاسب اولدی مجامع
ایلدی اصحابی قتیل مصاف
سلطنتدن انی خلع ایلدم
بویله جقاردم دیدیی اول ازکان
خطبه ده تسلیم و درود ایلدی
فضلنی شرح ایلدی فوق المراد
فتنه اولوراو لمیجق منحصر
مملکته نایب حق بیر کیرک
ابن ابی طالب کبی موسی سنک کبی
حکم خلافتده اودر مستقیل
خاتمن انکشتنه وضع ایلدیی
شمدی اودر جمله دن احسن دیدیی
اولدی بحا بیله جهاندن بیری
عاقبت اولدی کدرک نا پدید
دولتله جلدی جلدن انی
کوفیه عزم ایلدیلر دیر ثقات
میل دمشق اتدی اورادن کیدوب
حق بوله انیده خطا ایلدیی

خاکه دوشوب بونجه خدیوان دین جقدی کوکه دود دل آتشین
حاصلی هم شیمه شر بیشه سوز اکسه اوتوتغالری دتر رهنوز
کوفه ده سل اتسه علی ذوالفقار شاه سلح دتر ردی صفار دکبار
کیمدر او سلطانه مقابل اولنش نوبت ربعده معادل اولش
توسه کرك بر ایکی روباهله نیجه شنشله اسد الله ایله
دین اوینه رکن قوی ایدی اول وارث علم نبوی ایدی اول
دشمن ایله اولان یکجهت بولدیلر اتمکلرینی عاقبت
امدی بو بر دیر مکافات در مجمع انواع بلیات در
دور ایدیجی عالم کونی سپهر کینه کش اولدی عوض مهر مهر
خاطر هوس ده اکر اول حزم اتمز ایدی سهو ایله اول سمته عزم
خطی یوق الحق قتی صافی دلك غفلت اشد ربونی واضح بلك
معتقد خلق اولوب اهل ذکا وهمی قومز دکمه ده حاقانیا
ایلمه غفلت که کجر ای و بیل غافل اولنلر صاتلور منصل

الکریم اذا حاسب سامحه

شویله سیورمشلر ایدوب دفع غم کان کرم یعنی شفیع الامم
اهل کرم اوله محاسب اکر دفتره اغماض ایده رك تر کجبر
اسکه بقمز ابدا سوء المثل ناقصه بیهمتانه ایسه صونز ال
دوکه حو آمرده اولمز ندیم معبد عالمده عبد کریم
همتی القصه بلند ایت تمام کوزله همتی کبی علو مقام
جرمله نقصانه نظر ایلمه واریروکی تا رسقه ایلمه
ایله کرم سنته کشت و کذر عفو خطایی ایدوبن نکار وبار

خوفی

خوفی ایله وزدی کجور مهمان اوزکه سنی عفو ایده کور رایکان
سینه فکار اته کنهکاری سن اعمی صفن کحیثك کار اتمه دون
اهل مروتده دررفیض حق ایله کرم سنده حساب الیحق

حکایه

مخبر اثار کبار رسل مجلس صاجدی بر انك بر کی کل
طولدی چمن رایحه مسك ناب جام شراب اولدی ینه بر کلاب
بر کون او تاج سر افلاك اولان پادشه مسند لولاك اولان
جنلرانه شفیع دپناه بیره کوکه ملجأ امید کاه
بحر وفا قلزم صدق وصفا یعنی ولی نعمتمز مصطفی
شمع کبی کوشه محراب ایده ساکن ایکن صحبت اصحابدن
ایلر ایدی اولنشه فرح مقال حضرت صدیقله خوشش قیل وقال
کلدی بر اعرابی روشن ضمیر شام سحر بادیه ده کوشه کیر
قدنی الراحله لام ایلدی نیجه صلاتیله سلام ایلدی
اکه توجه ایدوب فیض جود صوردی مرادینی او صاحب وجود
حضرته اول اشبه اهل البوآد دیدی من الحاکم یوم التناد
سید کونین اشیدوب اول سوزی کولدی کنش کبی مبارك یوزی
لطفله اول ملك وملك مرشدی حضرت الله تعالی دیدی
ایلدی الحاحله شیخ العرب شهد شکر باری مکرر طلب
دیدی او دم جهکده کی انوار ایچون حقیله سویلشه وکك اسرار ایچون
کنده می بالنفس ایدر اول کون کلام یوقسه اولورمی بر کی قائم مقام
کنده و میدار حاصلی بی ریب وشك حکمه یاخود نصب اولنورمی ملك

بیرینی توکیس ایدەمی اول خلیل
جشمی رسولک اولوب اشکیله پر
هر نیجه کە غلغلت و افدا ایله
چونکە مراداته بولدی وصول
لطفلا اول نقد ازل مخزنی
قلدی توجه او وجه التفات
دیدی کە ای صاحب خلق عظیم
حایل حجاب اولسە مروتلولر
قوفی کوش ایدیجک ای مارع و
کاری کریمک دین و کون واقعی
یعنی حجاب اولسە محل سؤال
ویریجک اول مژدە شاە حرم
اندی دوکلدی یا فجوع یارینه
دیکلیجک اول سوزی بی اختیار
وجاریلە حالت کلوب اصرارە حجب
تاب سرا پردە سلطان دینی
کوکلی هر لحظە دە مفتوح ایدیسی
اهل حوایج کلیجک صبح شام
یوغدی امهال و تکلف ابد
یا یە ایکن یا بینە عرشش عظیم
مسکنی ایتمزدی حجاب خفا

جانب حقا صندن اینوب جبرئیل
دیدی کە و اتلهی صورن کند در
بوبلە سؤال اندی او صاحب دلە
پس کولرک عزم طریق ایدی اول
ایلدی دعوت بنە تکرار آنی
خندە سنک وجهنی صوردی اکا
سهل اولور امر اولسە محاسب کریم
ازە جوغنە قالمیوب اغماض ایدر
دیدی فقیە اولدی فقیە اولدی بو
ستر خطا درد حی عفو عطا
ترکجە البتە کریم الخصال
ایغنە دوشدی ابو بکر اودم
انجم اسکی مە رحمت ربنە
دوندیلر اصحاب سهر اقتدار
اولدی او دم مورث شوق شغب
نینە کە درکاە بهشت برین
راحت روح دل مجروح ایدیسی
قندە ایسە حضرت فخر الانام
اوقیود دکسە اولنمزدی رد
یا بینە دربان ایکن انک حکیم
قندە ایسە بولنشولردی اکا

دنز

دنز ابدی کە هر کلنە اوزرشب
حاجتنی نبیە کورردی رسول
سندە کرم سمتنی الدن قومە
باغ مروتدە او آتان غنجەلر
شرطکرامتدە مراتب کوزت
کنبد دورانی ایدنجە خراب
عرصە میزان اولیجق نزدحم
دوستنە قومازدینە دە اهل ضلال
اکرم ارباب کرم مادر خدا
نزدە اول اندیشە دە نیلەم خزان
رب کریم ایلر ایمش النفقات
یومغشی اهل کرمە نهمی بیم
اولماسە نیلەردی بزی الضطرا
ای ید صنعت جوکوی زمین
محشرە خاقانی ایلتدکە بار

اندە یە اعرابی ایمش یا عرب
دولت دارینە بولوردی وصول
نرکس مخمور اوبوب اویومە
خلقە کرم سمتنی ایماء ایدر
تام کرم مادە قالاجق عاقبت
جوق دونز الجق دخی بو اسباب
فایز اولور اهل سخا و کرم
قطرە سیجر کرم لانیز آل
صدر شفاعتدە در مصطفی
اوبلە قوی مسندە دار ایکن
مشغولق ای یک جهنان عصات
بویلە در قول رسول کریم
نزدە واللە سریع الحساب
خیمە جوکان سپهر بر ین
اتمە او میداندە شرمسار

العفو الیائس مما فی ایدی الناس

بویلەدر اول تاج سر انبیا
استغنا ایسک ایدە غنی حق سنی
ایلە رجا حقنی قلبکدە جک
ناسک الندە اولنی هستمە
طوت منصرف طرفنە هر زمان

راهبر قرب جناب خدا
خلقدن امیدکی کسع لدک غنی
دغدغەدن همت الین کبر جک
رازکی کشف ایلمە نا محرمە
دست تصرف سنک ولسون همان

کوکلی غنی لر که توان کر در ر   شهر بری معمور و معمر در ر
مالك الاینشنه دکدی   چرخ بلند اختر باشی اکدی
مسالك مردانه اولوب ایروکیج   رتمه تنزل زن دنیا به هیچ
دوشش طرف فقره غنا بول یوری   ایل فنا اولده بقا بول یوری
عشقی عزالسن ایده کور درکمد   آل بنه بیندن سکا بر دانه بند

حکایه

اولدی صفاکی دل اهل یقین   باده بزم خبر عارفین
سند هالکه استه ایسك نقل وحی   دیکله نوای دلی مانندنی
اول کلهی عرشده قندیل اولن   رتبه ده همتا به جبریل اولان
کوهر دریای جمیع علوم   غوث عجم یعنی که ملای روم
بلخ دیارندن ایدوب ارتحال   رومه نزول ایتدی جو ماه هلال
ختمه قریب اولمشدی ایدی اول زمان   سلسلهٔ دولت سلجوقیان
پادشه مملکت روم وریی   نسل کیانیدن اوکی ایغ کیی
صاحب تیغ وتبر وکمر زایدی   یعنی که فرزند فرامرز ایدی
حضرت ملایه اولوب پایمال   قهرینه محل اوله علی کل حال
کندودن ایرلمز ایدی جان کیبی   خلطه ایدوب دربنله ایمان کبی
کوردی که اماتتی اوفتوح دملك   معتقدی اولدی شه عالمك
اکا مفوض ایدی دیر اهل داد   مصلحت سلطنت کیقباد
استه لر کونی اولورلر دی نقد   دستکر بنده ایدی حل وعقد
ما حصل الکه امن ایدوب دنیانك   نسبه رکابینی طوترردی انك
اول طمع وسوسه‌دن خالیه   بایدی ایکی مدرسه عالیه

ایلدی

ایلدی تعیین وظیفه‌سله هم   کونده الکی یرنه بیک درهم
انه بنجه علما عظام   قریه رکابنده یوروردی تمام
عادت حکمته بوقانون ایدی   قاعده طرز فلاطون ایدی
حاصلی استاد اولیجق شهسوار   جمله تلامیذی اولوب خاکسار
کیمی اوکنجه کمی اردنجه هب   یعنی یایو بورر ایدی روز وشب
حضرت ملا بو تکالیف ایله   دوشده اول جامه تشریفیله
مدرسه‌دن عزت واکرام ایله   کوکبه ابهت تا سله (?)
اول شه صدیق حسب اول زمان   خلوت خاصینه کیدرکن نهان
ظاهر اولوب صورت منکرده شیخ   کلدیلر اسلوب قلندرده شیخ
طوندی لجامین بیرزسم ودی   اول حکم ای مفتی عالم ودی
مشکلمی حل وبیان ایت بنم   دفع ایده یم شبههٔ مردافکنم
طوردی دیدی اول خلف یار غار   نیسه سؤالك بیور ای کامکار
شمس بقوب دیدی اکا خنده ناك   پاك ییرتمشی سنی داور پاك
قنقسی افضلدر عجب ای رشید   ذات محمدی یا خود بایزید
آتش دهشتدن اینروب جانه دود   آب کبی دیندی اول بحر جود
دیدی بو بسطامی محلی دکل   افضل مخلوقدر اول اصلی کل
دوندی ایتدی کولرک شمس دین   پس نه دن ای تاج سر عارفین
نصب اولالی حضرت خیر البشر   لفظ عرفاندن ابا ایتدیلر
متصل اول جملهٔ اشیایه ام   دیر ایدی ماهیتکی بلمدم
حقه عرفانك دیوب بایزید   بویله ادایی نیچون ایلر بدید
دون الب اول عارف صاحب نظر   بای عرفانی نیچون نفی ایدر

ویدی تردد سنه او قطب مبین
باده کش میکده واصلین

یرنه قدر قربه ایرشسه رسول
شوقنی تسکین ایده مزدی وصول

سویله حرارتده ایدیسه اول صفی
دکمه شراب اتمزیدی منطفی

آتش عشقیله او شمع هدی
شویله طوتشمشیدی کار شمس ضحی

بر شرار اولمزدی اکا حاصلی
فرقت ارتمزدی او روغن دلی

تشو القدر عطشنه ایدی ضمان ایدیسه
کیم عطشندن دلی سوزان ایدیسه

یا بدن اوستنده یانردی قمیص
قربه ایرشنجه اولوردی حریص

سر احد احمده موصول ایکن
حجله شبادن او مقبول ایکن

آب وصالیله اکر روز شب
حوض دلی اوله دخی لب لب

لا بد ایدردی ینه فریاد و زار
اکه غنا و بر مز ابدی اول بحار

یاقی قالوردی ینه دل تشنه لک
ینه بولنمادی صانوردی ینک

عرش کبی همتنی اعلا ایدیسه
مظهر انوار تجلی ایدیسه

بو یزیدک اته عجب ولوله
مرشد بسطامده اول حوصله

یعنی انک حرصنی برزاز ایدیسه
سهو بله سیر آب شرابیم دیدیسه

نشئه پذیر اولمغله جرعه دن
صاندیکه غرق اولدی خم مبده تن

کوشش ایدیجک شیخ انی اه ایلدیسه
شوقنه دنیایی کواه ایلدیسه

حیف وب ایتدی بدنن خاکسار
دوشدی بیره سایه پرورکار

مرغ دلی عرش مکان ایلدی
عالم قدسی طیران ایلدیسه

بو بله کورنلر آنی باشش اندیلر
ترک الکلاه اتدی قباسن اندیلر

اغلرق حضرت ملا جلال
اندی سمندندن اولوب پایمال

الدی بغوب هیئات دجوسنه
اول سر یاد دولت زانوسنه

روی

روی زمین اولدی تهی بیر زمان
کندو به کلدکده او روح روان

ایلدی ملا به جهان بر نظر
اول نظر اولدی اکه نور بصر

شاید غیب اجاری رخنه دن نقاب
یعنی کورندی او روح مستطاب

خدمت فتوا بیله مأمور ایکن
بر جهته کل کبی معمور ایکن

دولتله بولمش ایکن اتفاق
حین قفاده بو قدر طمطراق

جون افق روشن شبر یزدن
شمس طلوع اتدی او مهر انجمن

شعشعه شمسیله غشی اولدیلر
جشمه خورشیده تمم بولدیلر

اندی او داد ار ولایت پناه
عرف اضافت بر بنه بر کلاه

جاک اولارق دامنیله آستین
بر طرف اولدی جله واربعین

جاره ارکن دلمی ال بی جاره یه
تا بله دف کلدی بو کلزاره یه

ینه محبتده اولوب رخش ران
طی مکان اتدی او ساعت جهان

عشق بولشدن کتوردب حضرته
ایلدی ملایی محل وصلته

مرد خدا دایم اولور بیر حروش
کیمی عریان و کیمی زنده پوش

اولمز او میخانه ده هیچ صاغ و صول
اتمز او درد صفی واصافت قبول

بر بری بو کنبد فیروزه وار
کهنه پلاسیله ایدر افتخار

حرفه تقواده کی خصر بر تکه
سلک جو آیر کیدر رستالکه

عالمه اول زمره نزولیله مو
دردیلر اندر مدحدر سرفه و

محکمه عمده نه بودق ولق
یختی فوخا فافی فولق طوت قولق

دیکیه دعوایی وقف اندو کم
قاضی حاجات دررشاید هم

من حسن اسلام المرءة ترکه ما لا یعنیه

بو بله بیورمش بونی اول شهریار
مالک افسر ملک تاج دار

شاید اسلامی ایدر خوشنی تمام
ترک هوای سخن ماسوا

قاعده دن حشوه دراز اتمه پایی
مومن ایسک دلده صفن تراز خاکی

لایق دین اولمیانگ ترکن ایت
قول رسول الثقلینی ایشیت

دیر جهان اولمده دخی میکده
چوق مزه یوق لغو یله سویلشمه

لاغ لطفیله نیجه داریغ سخن
کافر اولور تکلمی حال الکلام

مومن ایسک پس نه روادر
بویله عیب مغلطه تا روا

کل کبی مرکوشه دن احسن خبر
طعن ایده لر وضعک بیگانه لر

لیسوء قوناسکاکی خوب رو
دیمینه بیهوده سخن یاوه کو

مشکل اهل ادبی اندی حل
کاشف سر کلمات ازل

حکایه

ناقل احکام ولایت بینه
طوطی عرفانه طوتب آیینه

باشلدی تلقینه که آماندن
شوقیله بن شرح ایده یم دکلسن

کورنجه لور هر دم پیر جهان کار
نیله آنی عاقبت اول پیر و یار

مست می مجلس عشق جلیل
احمد جام اولکه دینور زنده پیل

منکر عمر ناره ایدوب ارتکاب
میل هوا احمدی بی ارتیاب

بیهوده گفت آره دان احمدی
سنزی او ممتاز جهان احمدی

عمر لر انی یه لر روز شب
کچه کی سکینله وقار یله هب

بویله ایدی عهد طفولیتده
بویله ایدی دولتله پیشتیده

جکمدی عمرنده او شمس ضحی
ذره قدر دغدغه ماسوا

نطق نعمنده اولان پاکلک
اکا نصیب احمدی غمناکلک

ضایع ایدنجه آنی بو کهنه دیر
اولمادی آلوده او مقام عبیر

عشق

عشقی صفابخش اولوب اول کمله
ایلدی بازارین انک حقیله

پیر عظیم بله کذران اتدی کم
اولدی امین اثنای قدم

شویله بیرکجه اولوب بی قرار
لطفله اول صاحب عرض و وقار

کشت و گذار ایده رک اصحابله
تا لب جیحونه کلور نابیله

کندولره موبه باصنجه قدم
هر بری امر ایلدی کم بسم و کم

پیره اولوب شنجله عزم ایده رک
یل کبی صو دره یوریوب کیده لر

صوت بلند یله چقاروب سسی
وردینی یا احمد ایدوب جمله سی

دمبدم الله دیوب اول جناب
صوده دنزدی نه کم اسباب

چرخ ایده رک کچدی دوان ایدن
ایله تر دامن پاکیزه سین

یا قلنجق ساحل امن و نجات
اولمشی ایدی ذکری انک اسم ذات

پیری مریدک شاشوب امواج دن
سهو یله یا حق دیدی اجوب دهشن

فوری او ساعت صویه غرق اولدی اول
بحر فنا ساحلنه بولدی یول

غیری لری جقدقلوب صاغ اسن
آب نهنگ افکن جیحوندن

اصلنی تشخیص ایدن اهلتک
قدرینی بونده ن بلور اول حضرتک

فی که اماند پیر کار ایدی
دائر هکونی نکهدار ایدی

کشف ایدی پیر یار ارشیی اول کلک
حالنی هب ماضی و مستقبلک

فیضی جون شیخ پدیدار ایلدی
سنجه ماضی بی مرید ایلدی

غو یله اول مرشد اهل کمال
مظهر لطف و کرم بی زوال

مدت ادناده اکا ویردی شان
بولدی تکلوب رتبه عالی مکان

همتل ایلدی ارشاد آنی
عدله قلوب مونس و معتاد آنی

بابی انک اولدی عدالت مدار
خاکنی بر باد ایدیجک روزگار

آتش دوزخدن امین اولدی دل   وارث فردوس برین اولدی دل
حیدر صفدر را وصفی الصفات   دیدیکم اوج سخنده در رهلکات
بخل ایله بخیله بو ادر دیدی   بو اوجی آفت نه بلادر دیدی
جوده فتوتکه متلازم درر   بیری بر بنه متلازم درر
اهل بخل کبی فقر ایله سن   هیچ معمر اولور دل شکن
اول هوای ملك تاجدار   آخر اولور ذلتله خوار و زار
فارغ اول ای اضعف مور و مگس   تار هوسی وار کسی انده کس
نیجه بر القصه بو گفت و شنود   شیوهٔ بی معنی تا از مود
نفسه معین اولمه کونورم بو کون   کفر در حاصلی فرعونه چون
اولمه هم اهلکی هوا اهلنك   بانن بغلشمه ریا اهلنك
مرد بطلی یاره که او در سیره   جان یا قشور را کلامه تنی پیرو
دور ایده‌ی دائرهٔ چرخ تا   نغمه سی ناسازك اولور ناسزا
جرب زبان اولمه صفن حوزغم   شفقت اولور ساکه حکم سنا الم
عاقل ایسك موتی فراشکده بیل   نحو لبیله انه کلمات رذیل
الدی فقعاك اشنه همت اجل   اثر در موت اندی هجوم امدی کل
دامن احراره یاپش ای کوکل   ایشی دکل اول انده ملك ایشی ای کوکل
غفلتله نطق سبر بشا نمز   قورقم اودر جهل ایده عرفانمز
که دهو ادن قاله وزر وسیاه   عفو گناه اولمیه اول دم ده آه
حال پریشان نیجه اولور بلمزم   دفتر دیوان نیجه اولور بلمزم
آد و کی یاد ایده‌نی یا ربنا   لجهٔ عفوه الکه قل آشنا
مرحمت ایت نعمتك اوزره سنك   حالنه خاقانی دلخسته نك

الکلمة

الكلمة الطيبة صدقة

بویله در اول کنج تمنای بوتان   آدم حوایه مربی اوتان
عرض اولور نیجه مرض احتیاج   شربت احسان وکرم در علاج
اکر تصدق ایدمزسك اکر   حسن ادا ایله کلام ایت نثر
نسخهٔ حکمتدن ایدوب انتخاب   سائل دلخسته لره ویر جواب
اولمه فقیری کوریجك سخت رو   رفق ایله اول خوب سخنی نرم کو
سائلی رد ایلمه دوندرمه یوز   کیم صدقه در اولور بخشی سوز
اهل قبولی ایشت ای همتشبین   ردی عبس در اوکه وهلك حقیقین
نهی ایدوب اعمی ایچون ایا بله   حق عتبیله و تولی ایله
ایندیمی وحی اوکرم کاننه   علم لدن کشورنك خانه‌نه
سائل مبرم دن ایدرسك سؤال   اکه بلا خوردیمش ارباب خال

حکایه

نکته کشایان محبت نسب   ملك شهوده کتوروب بیت
طالب فتح ایلدیلر بی تعب   مسئلهٔ مشکله عشقی عجب
نقل اولنور دور او ایلده بو   قحط وغلا بربره اندی غلو
مشعلهٔ ظلمت آب حیات   علم لدنی ده بدیع النکات
اول شجر اخضر خضرا صرام   یعنی نبی خضر علیه السلام
حاضر اولوب عسرت مخلوقده   کشت و گذار ایلر ایدی سوقده
گوردی بری سایلك اول ماهی چون   شئی طلب اندی دیدی الله ایچون
جقروب اول عاشق رب غفور   حضرت موسی کبی اندی حضور
یعنی که مذکور اولیجق اسم حق   گل کبی دوشدی یوزی اوزینه جق

عشقله لا یعقل اولوب بر زمان … نوحه زنان اول سر سرگشتگان
ویردی تملقله ایله سائله … دامن پاکینی تمنا بسیله
دیدی ایدوب قامتنی منحنی … سنده یه مالک دگولم صاقینی
بن سکا اوز نفسمی اتدم هبه … وار یوری بیع ایت بنی هر طالبه
ال تمنم صب سکا اولسون حلال … صرف معاش ایله علی کل حال
سائل انی فوری مزاد ایلدی … کندو قوللر دیو ادا ایلدی
صاتدی انی بر ایکی بیک درهمه … اول ولد ارغم اولان ساحمه
کم سر ایله پدر اسعدی … ایکی سیده زبده اصحاب ابدی
حضرتی ایوب اتدی فرخ قدم … خدمت ایچون باغنه تعیین اودم
بردم ایچنده او خدا بو خدا … طاعتی کسوب ایلدی بر جوش قضا
وجهنه باغک نکلی جدا ایلدی … لاله‌لی بر داغ جدا ایلدی
جولر اقتدی ایجنه جا بجا … هر بری جون چشمه آب بقا
اولدی پس اول غیرت دار السلام … برک شکوفیله منقش تمام
حضر او حد بقیل مقید اولوب … طاعت ایچون مایل معبد اولوب
ایلدی بر بر تخته کم هرکتر … شکلی مصلی ده چمن صفه لر
پس او مصلی یه قلوب اهتمام … ایلدی محرابنی صافی رخام
شویله جلا بولدی او سنگ کسف … اینه وش یوز گوررسوردی لطیف
خدمتنی تکمیل ایدوب اولدم همین … صدق و صفا بیله اول استاد دینی
نیت ایدوب طاعت روز و شبه … کجدی او محراب صفا مطلبه
مسجد اقصاده مسیحا بکبی … شمع شب ارای شرتاب کبی
قلدی توجهله قیام و قعود … کاری مدام اولدی رکوع و سجود

اهلنه

اهلنه ساجم کلوب اتدی سؤال … دیدی که اول ولد و غمز ستنه بال
روحمش ایدی خیلی ضعیف المزاج … بلکه یکون انتیلر اوله قرنی آج
اکر کفاف ایچون او زحمت سنات … سر عنیله الدی بر زنان و آب
کور صعا سیل کلوب اول همام … بر نیجه بلبلق ایشی اتمش تمام
باغ شکر خانه سنا اتمش نبات … کندو سی مشغول مدام صلوات
عبرت الوب ساجم صاحب کرم … قالدی تحیرده بر زمان و کم
طوردی صلواتنی قلنجه اذا … بعده کیم اولدو غنی صوردی انکا
بیم سیم بیدی عباد الله ک … دیر سیم بعنی او کار اکهک
هم سنک ادنی قولوکیم شهد بلک … دائم الکده طولوکیم شهد بلک
دیدی کیم پس الهی سورسک نکجا … صوغردی ای راست رو اولیا
بنده انک عقلنی الوب اسم ذات … نعره اوروب دوشدی او فرح صفات
باندی بر زوال وجد هوشی اولنو … عقلی کلنجه کلدی یی صو لوب
باشلدی فریاده او صوح مرشدی … اغلیه رق ساجد حضرم دیدی
کوش ایدیجک انی ادوال الهیم … سرو کبی ایلدی ازاد اردم
دوشدی ایاغنه افسر صوکبی … یوز بیره سوردی سر کیسو کبی
حضر الکا جوق خیر دعا ایلدی … قلبنی پر نور صفا ایلدی
دیدی الهی اولوب عشقکله قول … عشقکله دولته بولدم وصول
پس اورادن اولدی او نجم سعید … ساجم ایله سویلشرک نا بدید
منکلم عشق اولما ابد کنش … ایلیه عشاقه صقن سرزنش
بازه عشقله ایدوب دفع غم … مست الست اول درسوب و مدام
مسلکک اولدیسه بو فن شریف … ملک معارفده اولورسن حریف

مدرس عشقده ای بد سکال	بحثنی کیدر انمه یوری قیل وقال
لابد ایدر عالمی حیران عشق	کوکنه دولت سلطان عشق
اکلمه بازیچه صفت عشقی اینی	یغمه بالک یوز بوله‌ک اتشنی
خوبلره شوقت اه ایله	کندوکی کمراه گناه ایله
کیم جه تخیل اولنور ایش دکل	بر صوچی وار دیکه کورلمش دکل
عشق ایشی بر فن حداداد در	اکثری خلقک اکا معتاد در
حاصلی مشکلدر او صنعت حکم	باور اوله دلبرک ای بی خبر
کندوکی وار ایله هوادن بری	شهوته صرف ایلمه دل گوهری
عشق اکا مخصوص در رکم ازل	عشقله ایلک دیدی دائم عمل
قوت عشقله اچان پر و بال	طایر قدسیله ایدر اتصال
یوقه بو ویرانه ایکن دون در	میل ایدنک حالی دکر کون در
عشقله سیر ایله اول پر صفا	اولمز الیسم حاصلی حاق ایا
خاکه صالوب خاکله یکسانلغی	کوستره یم چرخه بو فاردانلغی

البلاء موکل بالمنطق

صادر اولوب یعنی بو قول لطیف	بویلجه بویرلدی حدیث شریف
چرنغدار ایرسه بلا و قفا	جاهلی بر کوردر اکا مبتلا
چقدی یرلیر قفس عصدن	زاغ سیه روکبی چوق سویلین
اولدی بو میدان سخن چونکه ال	بر سوزیله کوی سر اویر همای
درد و بلا نطقه موکل در	اغزوکی طوت بر ضرر اولوری گلور
دلدن ابر پر نه ابه ادمه	دیجکله سوزم کل تقی چوق سویلمه
دلدکی کم متصل اجک دهن	ناطقه ده تاب تکلم قوبین

دل

81

دل ایلی نجات پرده ده دروانا	حفظ لسانی ایدر ایا سکا
اولماز ایدی انلره ذلت نصیب	سویلمسه طوطی ایله عندلیب
اغزک اچوب صاتچه دراری نثار	صلکه صدف کبی اولور کلکه خرد

حکایه

بانی سده او وزیر منیر	یعنی ارسطو سکندر ضمیر
مسئله سری اولوب سرزده	یازدی مصحح کتب حکمه ده
اهل سلوک ایچره فلک دستگاه	یعنی که منصور مظفر سپاه
وجدله حالتده بولوب لذتی	اچمشی ایدی جام می وحدتی
کندوبی ضبط ایده مدی عاقبت	رازدی اجدی کلستان صفت
واصل محجوب ایدی اول نامدار	جرعه ده انکله ایدی هب مدار
کندوسی مستغرق مدهوش ایدی	اکثری بیهوش ایدی خاموش ایدی
اغزنی اچمزدی طورب هر کسه	دائم انا الحق دیر ایدی سویلسه
گوکده ملک دیجله ایدی خطبه سن	کندو دخی بلمز ایدی رتبه سن
قاعده‌ء اهل تصوف بیلور	بعضی ولینک روشنی بویله در
ما حصل اولمشدی او مجذوب حال	عاشق دیوانه روی جلال
بر گیجه حتی صلتحادن بری	دیدیکه ای فتح غنا ماهری
شمدی کیمک در شرف اختصاص	کیمدر او درکاهده خاص الخواص
دیدی سر ستار ایر بجک یکمان	قهر ایله بغداده بردار اولان
صکره یاقوب خاکنی خاکسترین	دجله‌یه دوکدیلر دراهلرین
حکمت حقیله او بیلده حکم	ماه محرم اولجق جلوه‌کر
اولدی اول اتش کنده واقع انک	واضح اولوب منبجی اول وقوعنک

ایلدی جلاد سپهر دوتا / شیخی سیاستلرینه مبتلا
اوت ایلر اوستنه صفار ولیتار / داره چکوب ایلدیلر سنکسار
دیدیلر اطرافدن آتوب مردزن / طشش قویبرنا بویله دور سرعلن
پیر ایدی حضرت شبلی انک / خاطره اغلردی او شور اغلنك
اهل شریعت کلیجک بر یره / اول دخی تبعیت ایدوب انلره
دارده حلاجی کوروب طوردی اول / آندی انکا بر کل ایله اوردی اول
ایلدی اوریجق طنین اکین کل کبی / اورنلر اکین نعره بلبل کبی
آندی او کلدن کل اول نامدار / اغلدی آوازه صالوب زار زار
شویله بعداده طولوب ناله سی / کوکی حرس کبی پر آندی سسی
شیخ کلوب باننه آندی سؤال / دیدی که ای راغب کنج وصال
طشلدیلر ایل سنی اه اتمدک / انکی دعوالره کواه اتمدک
بکلی بن کل ایله اورمغین ای مرد حق / بویله نه وار راز خبریش اولاجق
دیدی بنی بشزبی لکحان / بلمزایدی حالمی ای نکته دان
شرعه مخالف عمل اندک دیو / اهل عراق اوستمه اندیسه غلو
حالمی سن ایجمله بیلورکن بنم / ناراحتمنك ارتدك تنم
پس نجه قیا دوقعدن اتمین / کمریه خلقی نکمران اتمین
کل دکل اول آتشی دکندر بکا / جسمه قتال خنجر ندر بکا
دوندی پس اول کامل صاحب کمال / بیم عدم آمد شد ارباب حال
راز درونی بیه اچدك دیدیسه / خاکه نیجون کوهری صاچدك دیدیسه
اچ ابدوب اول ساعت اوندن / حیبت ایله دیدی نجا العارفون
آندی فنا جیبه سن اول دمده چاك / واصل حق اولدی او معصوم پاک

ناره

ناره یاقوب جسم صفا کستری / نقطه دوکوب حاکل خاکستری
اتدیلر اول پیر سعیدی شهید / کون کبی اولدی طولنوب ناپدید
حفظ ایدر انسانی حفادردینر / کشف ایدیجی آدمه خبر ایلمز
اجر نکار اتمدیمی روزکار / اوبله عزیزی بویله خوار
رازدیی احمدی اهل درون / انك ایچون اولمادیلر سرنکون
اجمه بوطومار رموزاتی دور / شیوه سنه سنه تلهی کور
زاغ وزغن کبی اولوب سبزه کو / خلقله بیهوده مقالاتی قو
پرده اسرار جلوه اولسه له / نجله نشبتان سخن جلوه کر
حفظله کل یادنه انلوری کور / کشفله وارحالات منصوری کور
سنده اکر عاقل و دانا ایسک / اهل مذاق ایچره نوا ایسک
نطقکی حفظ ایت صوبی قان ایلمه / سبق لسانیله زبان ایلمه
کشف کرامات ایسه مذموم در / اوزکه مقالات ایسه موهوم در
عاشق اودر کم ایده اوحق اوآن / سهل اوله یاننده انک بذل جان
سمت وفادن اوصانوب کتمیه / سر دیره سن ایچمیه ای انیه
ای دوکلی رازی بلیق کاردان / واقف اسرار نهان جهان
عشقکه خافلی لاسیقل ایت / اهل وفا خلقیسنه داخل ایت

کثرت الضحك یمیت القلب

نطق غفیله ایدوب جان نثار / بویله در اول مونس پروردکار
ترك ایده کور خنده بیهوده یی / قیده صالمه خاطر اسوده یی
کثرت ضحکیله بولوب اشتهار / کولمه صقن بوق یره دیوانه وار

آدمه زیرا که روی خلاقی کل — دیدی چونکه اغله بوزی وار ازکل
زنده دل اول حضرت عیسی کبی — قلبکی تار ایتمه کلیسا کبی
غنچه وش اچلمه دلوب پر صفا — غلب الور انکله ددی مصطفی
قول اصحدر بو کلام صریح — بونده محصول اولمز اغلمق صحیح
ایکی ده بر خنده یه دیرنه عجب — کریه یه مورث در اول خنده عجب
خنده نک معنی بیهوده نه — آینه قلبه ویرمش کدر
عارف معلوم ور مدعا — شام سحر اغله دیغنله سکا

حکایه

دیکلی خرص می کلزک ایسک — شیفته دف و نی و چنک ایسک
اوزکه هوا بغلدم اهنکله — کوش طوت آوازهٔ اهل دله
ملک سباده وار ایدی بر ملک — اکه مسلم ایدی آزاده لک
دراز ایدی اکه شه بی غمان — کل کبی خندان ایدی اول شوخ جان
ملکن اکمش ایدی تخم نعیم — نکته الناس علی دینهم
یعنی اکا اوبکوبین بالتمام — عیشی مدام ایلر ایدی خاص و عام
خلقی دخی کندو کبی دائماً — اولمش ایدی حائز ذوق صفاج
هر بری جم کبی فرحناک ایدی — شام و سحر هر بری ضحاک ایدی
متصل اول طائفه انبساط — ایلیوب اغراق ایله عیش و نشاط
حاصلی بلمزلر ایدی دون کون — ساکن جنت کبی غم نه ایدوکون
جوله کی اینه ایدی اول برکت — بازوقتی اول شهر صفا کترک
میوه لری نازک و مقبول ایدی — شام کبی صولری مبذول ایدی
کوثر ایچنده نه کم لعل تر — شعله ویریردی صوده کی طاشلر

سرو صنوبردن اچلمزدی یول — بغسک الر جنت ایدی صانع وصول
عالمی اول شهرهٔ محبوب دینه نک — ویرمش ایدی حق بر کانن انک
شویکه هر بیلده ویریردی مدام — بهره لی هر میش ایکی روح کنز تمام
انلرک اول طول فرح عاقبت — قلبلرین صرده ایدوب بی جهت
اولدی مبدل الم و شدته — حزن و غمه مسکنت و ذلته
ثابت اولوب حکم حدیث شریف — قوت ضحک انلری اتدی ضعیف
باشلدیلر ظلم جفا اتمکه — زمرهٔ مظلومه ازا اتمکه
اهلرین الدیلر ادنی لرک — عرضلرین نقد یله علی لرک
صرصراه اتمسه که دستبار — کار ایده مزدی بالکوزر روزکار
بر کیجه بواز در مردم ربا — یعنی که چرخ فلک بی وفا
اولدی سما حلقهٔ آتش فشان — زلزله دن دتردی کون مکان
قالمادی لذات اثری بکدیر — اولدی اوکلزار رم شوره یر
ایلدی انهارین اشتار دن — آب بقا کبی صفا بخش ایکن
زهر یله زقومه اوجا اخشین — مشرب الشدردی اولوب همنشین
آب دکل آتش بیرتاب اولوب — چشمه لری سیرکه شراب اولوب
غمردی کچردی چمن اهلین تمام — اتدی حق اول ممکلته انتقام
اولدی دونوب هر شجر میوه دار — شاخ مغیلان کبی پرشور و خار
نکبت ذل عدم شکر حق — انلری اکلتدی او وادی یه حق
جنک ایده رک بخت سحر خواب له — اغلایرق کریهٔ خوناب ایله
حجله سنی قوم باصوب اتدی هلاک — عبرت افلاک ایکن اولدی خاک پاک
شهر سبا قصه سی مشهوردر — نظم شریف ایچره ده مسطوردر

دیده انصافله قیل بر نظر عالم فانیده بقا اوله کر
غارکبی غالنز ایدی بی حجاب تاب سر ابرده افر اسباب
کم نه بیلو غیری قوای نیک فی فنده ایمش دخمه کادوسی کی
نیره به کندی جسم کردون حباب زال نیجولدی بره می کجدی زآب
وار فناده نه کم لعل بار مهر سلیمانک ایسه ادکی وار
اندی بودکلو ملکی سه نکون دخی دونر فلک بی سکوت
چرخ غلط دور ایدیجک کاه کاه عافل اولان حاصل ایدر انتباه
تن عرضی جوهری سود در موت کبی دشمنه موعود در
خنده بی فو مهلکه انجاکه بیج ضحکلی اونوت ارزدر ضحاک بنی
اینه خاکی کورن بیر کدر بزم صفا خنده سرین ترک اید
سویلنور افه اطله بو قول حق کولمه که کولمکل درر اغلمق
ضحکت مجلسده میباحی لیرک قهقهه درکاری صراحی لیرک
اجلور انیاره دیو صبر تیجه برکل خندانه کولر غنچه بر
کوکمه له جوع استمز ای خنده زن کمسه بی بود ارخرن شاد و شن
حاصلی بوکه دنی بیر انقلاب دیرع ده و دلده فوشر ابو تاب
حالمه خاقانی صفت منصل اغلا بجقدر بنوم ارباب دل
بوزومه کولمز بو سهر عبوس جام اجمز اوسته دونز کاوس

لایشبع المؤمن دون جاره

اول اسنده مسند ال عیاج بویلجه ایما بیورر مجملا
فت قت ایدر رجنی سرمایه کلک هر کیجه صور حالنی همسایه کک

اتمه

84

اتمه بخسس ده کسل زنهار سن نه بیلک انیده قل حصه دار
حلقتنی کونینک ایدن باشنی کور مومنی طو یماز دیدی همسایه سوز
دینکه تا یوغ میدر اندن که سن طوق یاته سن جارک ولا ایج ایکین
کور کوزت ای مومن بیر حصه کار منترک عادونه ده مجور
هر بری کل کبی اولوب بیر خلوص صالح و دیندار اولالر باخصوص
قوکشو به ویرن ایو سن شعشک قوکشولغن حاصل ایدر خضرنک
تکه جفا ایلر ایسه جارنه وارث اولور جاری انک دارنه
حق جواری کوزدن بالتمام غیمت اسلامی بیلور والسلام

حکایه

سرو کبی خامه امتنکین ختام کنجنی بو روضنک اندی مقام
باشلدی رقص انکه انغد آمه بو نغمات طرب انجا مله
ملک عراق ایجره سرور وار ایدی کم ادی بهمن لقبی یار ایدی
حالله قارون ایدی ملکیله جم انک ایدی بندر شاه عجم
دین مجوسی ایجره اولاشی پرست اولمشی ایدی بر بهمن چیره دست
کرچه که بر کیزنه کار ایدی لیک دسونده کرم دار ایدی
ال علیدن بر کاجون نور و نار انک ایله ولمشی ایدی همجوار
ایلکسیلده و لدی جوغدی سیدک اماسندی یوغدی
دست تهی نینکه جام هلال شهری طولاشمقده ایدی ماه و سال
کمسه انکا اولمادی بغدادده شفقت ایدرنده وازادده
طلمز ایدی نینه کم صرغ هوا اوسته اوشدکچه انکا اشقیا
ایشی کوجی ناله ایدی اه ایدی جمله سوزی دستره الله ایدی

اولدی عزتده کولوب شادوشن   یبره ایدی کوشنه بیت الحزن
چرخ مرادنجه مرور ایتمدی   دینه ده بر لحظه حضور ایتمدی
ملک ملامتده کزردی ملول   بی لسی ایدی یعنی بنیم کبی اول
دور ایده رک بو فلک بدکهر   فصل بهار ایلدی برکون مکر
عید مجوس ایردی بو آتشکده   اولدی ینه موضع جشن و نبیده
اهل قامیل ایدوب باشنه خوش   اولمغ ایچون برنجه کون باده نوش
اولدی مهیا نعمی همنک   خلقی طولدی می صرد افکنک
رغبت ایدوب عادت معتادینه   سهر بیه انتسابنه اولادینه
یوک یوک ایدوب خلعت و افسرلری   پشته کبی یغدی سر اسرلری
بشدی و بالجمله اولوب بالتمام   برنجه یوز درلو مسک طعام
پس او نقابسدن آلوب برنجه   ایردی جوارنده اولان صالحه
حضرتله اهلینه یعقوب اول شریف   دیدیکه ای همسر پاک و لطیف
وار یوری کاشانه‌سنه همتک   بلکه کوروب روی عزیزک سنک
حصه پذیر اولیه اولادموز   اولمیه دوغنی غمم ایدوبن زادموز
خاطر عکسور یله مستوره سن   کوندوربن دیدی سبزا دوره سن
استمدین شفقت ایدرسه انکا   اجر خبر یله ایلبه مولا انکا
ویرمزایسه عرض ایده سن احتیاج   یتمسون اطفا ستندیره آج
امری ایله واردی چون اول سیده   حاصلی اخذ ایده مدی فائده
سروکبی طوردی دکلدی براز   کافره محتاج اولمز لکن
عرق بنوتده کی غیرت انکا   ویرمدی حقت که ایده التجا
بلکزی قیزردی می کلکون کبی   دوندی ینه ساغر پرخون کبی

ورد له

ورد له اول یار مبارک نظر   انعلا یارق زوجنه ویردی خبر
همن انک کورنشن ایدیجک کلدوکین   حزنلی جان وجکر دلده کین
سوزلرینی اردنجه کلوب دکلدی   سوز شکایتی کبی انکلدی
بعده کلوب جمله و معتلری   عامه اول زر روز بیشتلری
شیب و تخاوی لری دیبالری   اطلس و کمخالری خارالری
یک بیک ارسال ایدوبن جارنه   قوتادی افطار ایده جک یارنه
اول سنده اول سند ملک دینی   قبه اسلامه عمود متین
یعنی که ارباب دلک دولتی   شیخ سری سقطی حضرتی
کعبه یه منوی اولوب اقبال له   کلدیلر اول باب فلک منزله
بعده کلوب اندی او حق طالبی   روضه یه انوار تجلی سببی
کوکب دری یه مقابل طوروب   وجهنه قرشو بره یوزله وروب
انتی عشقیله بغوب بالنی   حضرته عرض ایلر ایکن حالنی
روضه دن اول طوطی قدسی زبان   سویلدی بالذات انکا ولدم حمان
دیدی که ای شیخ کریم الخصال   طیبه دن ایلیجک ارتحال
خلق‌ه بغداده ای نیک نام   آره مجوسیله ارانسن تمام
دار بنم اول بقعه ده بر دوستم   مسکن مالوفی در ربای خم
لیتی بارو آدی بهمن در   بر همین بردل و بر قین در
ایلیوب اعزاز ایله اکرام تام   ایده سن اول بهمن نیدن سلام
مشغول اولیوب نعمت تو ایله   عزت و توفیق ایله اداب ایله
اکه دیکلم روضه دار السلام   حشمده سنسنه انکا اولسون سلام
شیخ ایشدوب آنی آنی ایلدیکی   ابشکنه وضع جبین ایلدی

رحلت ایدنسیله وداع ایتدیلر   سر عشقله نجه بقاع ایتدیلر
قافله خلقی گیدرک روز و شب   منزلی اولدقده عراق عرب
قلعۀ بغداده بولنجه وصول   کوی مجوسه اردی صانع وصول
چونکه بولوب ایلدیلر دق باب   جعفدی اوبیر عظمت انتساب
شیخ صورب دیدیکی ای بر عجمن   عمرک ایچنده دیه خیر ایتدیکن
سن نه عمل ایلدک الله ایچون   تندک اولا اول یوجه درگاه ایچون
کم حسنک نشانی صانونیج ونن   کون کبی رفع ایلدی قدرک بلون
دیدیکی عمرم اولنجق بوز بشه   اولدی اوتوز دختر اوتوز پسر
جمله سانم ویروب ارنباطه بن   ایلدم افراطله خیر حسن
نجم سحر کبی قالوب طاله شیخ   داخی نه ایتدک دیدیلر که شیخ
کند والمله دیدی بیک رابعه   خیمه زنار اوروب ایتدم ضیعه
سینه شفقکله اوبیر بیتام   دیدی دخی نیلدک ای نیک نام
دوندی ایتدی اکا اول غمزده   ایلدم احداث اوتوز آتشکده
آتشی بوز آتشکده بولدم خراب   جمله سنی یاپدم ایلک باب باب
دین مجوسیده بو افعال خوب   دایم اولور باعث محو ذنوب
غالدی بوکز بجه تحیرده شیخ   عمدن اولوب یخ کبی افسرده شیخ
دیدی بلطف ب بیامنه   ای طو نمشان آتش آتشی زنه
دین محمده قبول اوله جاق   نیلدک اینه او فعاله بعاع
اکدی قوبوب عید سهکارنی   جارنه بذل ایلدوکلن وارینی
شیخه آچوب حالتنی بی غایله   سویلدی تفصیلله اجمال ایله
نعره اوروب شانه کبی دوشدی شیخ   شخص فرو مایه کبی دوشدی شیخ

عقلی گلنجه او جهان مرشدینه   سا که بر اعلی خبرم وار دیدیکی
دیدی خبر گیمدن اوله ای عزیز   دونه نی جوابنده اول اهل تمیز
دیدی که اول مظهر الله‌دن   ایکی جهان فخری اوآن شاه‌دن
دستنی دستنه الوب اول ارک   سویلدوکین سویلدی پیغمبرک
رفع ایدوب انکشتن اوساعت جهان   اولدی مسلمان او سر راستان
ایتدی انابت ال الوب شیخدن   کورمدی ارتق خبرن خوب فن
نجه سخاوتن که نثار ایله   جنته تابع تنر اولور جود ایله
جیفه کبی یاتمه اولوب کنده شش   حرصی کبیدرکاو علف خوارشی
بغمه نشاط حسنه بانی بی کور   امر تجمعده تر آنی بی کور
حسنه اوکره نه دل اهملک   بر سهل انتقامه ده دیرت الک
تجلی فوصتابه بلکوفی یار سنی   اکله وش یمکلک اسرارینی
سنی خواصک اولنور انعام عام   بولدیلر عقباده علم مقام
بل بونی تحقیق که طبع خسیس   منصبله عالی اولمز نفیس
مردنی جاه حلا کبیدر   رایحه ارتر نقدر اوله بیر
عالله منصبدن بولنمز کهر   ذاته بقیر رتبه الالج نظر
جاهله جاهلده بولنمز شرف   سلک جواهرده گجر می خزف
ویردیکی قرعوبله مرووده نشان   هیچ اوقوی مرتبه یی نشان
هر نقدر اولسه محصل تخنی   ماه منیر ایسه دنید ردنی
عارف ایسک ال قرنیک جهان   دامنن الدن قومه ای نگار دان
بونه ه مدام ایلک ایدن خدمتن   حاصل ایدر انده لقای دولتن
زینت اولنجق نور درخشان ایله   عدن ایچی پیغمبر عدنان ایله

قائل اولور اولمش ایکن اهل نثار
خدمت سما د ایله چوق مرد کار

وارایسه بالکده اگرچه ال
عرض جمال ایدی سکا ذوالجلال

که خبرک یوغیسه مومیمدر
حاصلی غفلت بوراده شومدر

واسطهٔ دولت امن وامان
آل علی آل علی درهمان

ای سنده مسند اهل قبول
مقصد اقصای کسرده فحول

جانا خاقانی قولکدر سنک
رجر بینی جکدرمه الکادنینک

خاتمهٔ ترجمه و حسب حال خاقانی مرحوم

منت اول اللهه که ولدی معین
بنده جفره دم هله بر اربعین

شرعهٔ دائما ولدن بودآم
جای نو کلده ایدندم مقام

قوت طبعم ایدیجک دستیار
کهدی الجوق کهر شاهوار

قلدم او جوهرله بفضل اله
شاهد انشایی مرصع کلاه

یعنی بو معموره نظمک مدام
رخنه و ویرانه لرین بالتمام

نیشتهٔ خامهم رقت ایدوب
اسمنی مفتاح فتوحات ایدوب

صنعتنه سعی کثیر ایلدم
تحفهٔ درگاه وزیر ایلدم

خاطره بو کلدی که بو ترجمم
نام شریفیله معنون ایدم

تا بوره سالم بوله رفعنده جا
اوله قبول کرم اسنجیح

چشم هنربین ایله باقوب مکر
نظمه اول صاحب عالی نظر

حسن قبولیله پسند ایلیه
خاطر اعدایی نژند ایلیه

کونره صحبتان عرب مشعلم
شمعی حسان عجمدن یقم

دیه صفا اهلی ایدوب سرفرو
اینه اهل ضمیر اولدی بو

اولکه

اولکه گروه فضلای کبار
خوان عطاسندن اولور بهره دار

رای منیریله اولوبدر متین
عرض سلاطین ایله ناموس دین

بحر دراول غلغم قلزم جود وسخا
منفعت اخذ ایلر اولان آشنا

سرو کبی فارغ و آزاده در
روضه ده اوله بر جنغلی زاده در

یوسف مصر دل عرفاندر اول
نتیجه ستان زر در غران در اول

قلعه اگری بی ولوب پادشاه
مملکت رومه چکه کن سپاه

بحر کبی عسکر منصور ایله
چالقانیجق شرطهٔ طابور ایله

جمله بیلورلر آوازهٔ اول شیردل
علت ایدی فتحه او کون مستقل

مصرتی آوازه صالوب عالمه
توغی دکلدی فلک اعظمه

برتر ایکن نیر اعظم کبی
کورسه بر افتاده شبنم کبی

رفع ایدر التبده او خورشید فن
چنبر افلاکه چکه خاکدن

معتبده زورق اولسه کشتینه
فلک فلک غوری قدر عکسنه

شویله سنترل ایدر اول آفتاب
لم که منیدن ملک ایلر حجاب

باب فلک پایه سنک مجلسی
خاک جنابینه ایدن التجا

عالمی منصور کبی اتسه کشت
پاشته دار اولیه بو مهن دشت

شفقتی کندیجه اولوب مضمحل
قدری ترقیده اوله متصل

مرحمت ایلرسه اوداله کبر
حالمزه نوع تقید تیسر

نور تجلیکی ازل صاحبی
یوزنی راغ ایده مالکلوی کبی

باب سراپرده لری دمبدم
اهل حوایجدن اوله مزدحم

فضل خدادن بودر امیدمز
حمد و ثنا ایله چو ختم اولدی سوز

ایره نشاینه بو پیر دعا
یعنی او کاهده مقبول اوله

میسر جوان بختمزی پیر ایده   دشمنمزی طعمهٔ شمشیر ایده
دیدهٔ نوبت پر هیبتنه   نفخهٔ صوریله بوله غایتنه
صبحهٔ کوسنده انک هر زمان   گم گم اوته گنبد هفت آسمان
یعنی که لرزان اوله بو دشت غم   صوت نغمه شدن انک دمبدم
نیجه دک نظمه شروع ایده لم   بحث اصولیله فروع ایده لم
بو نیجه زمان بلبل طبع حزین   نای کبی کسمدی ایکلهوسنی
طرح اولدی ایچره اعجوب گنبد ایوان عجیب   اولدی گوکل طفل دبستان عشق
باغ جلال ایچره اعجوب بر دوبال   جلوه که اولدقچه تذرو جمال
شاهد لطف ایلسه رفع نقاب   پاک اولور پردهٔ جرمم حجاب
ای کرم و رحمتی چوق پادشاه   ای ضعفا پسند و تکیه گاه
ای دم دهشتنده اولوب چاره ساز   عهده وفا امرین ایدن بی نیاز
وارمغه یوز یوق در احسانکه   دایه نور ز لطف فراوانک
قافلهٔ عمر گذار ایتمده   لشکر قوت چکلوب گتمه ده
الده عمل یوق ایاغم الدی موت   ایلدم اوقاتی هوا ایله فوت
بو نیجه گیسوسی هوس طفلدی غل   قالدی ضلالتده مشوش گوکل
قورسه سلوک اهله باشی المدیکی   بلدوکی پاکلدوغنه دکمدیکی
غفلتله وسوسهٔ نفس ضال   ویردی بدن مملکتنه اختلال
چوکدی ضعیف اولدی وجودی دریغ   اوسته صیاد اجل چکدی تیغ
سالک اولنلر چقار اربعین   ای بنجه یوز چله نیجه اربعین
بنده امید ایلرین ای ذوالمنن   واصل اولام حاصلی بو چلهدن
ایلیه لر انی خدا و رسول   ال علی یوزی صوینه قبول

اوله

اوله محبوب ملایک شعار   خاص سرا پردهٔ پروردگار
کمسنه دخل اتمیه ستماسنه   سنک حسودا بیرمیه بالسنه
مهلکه دن حافظی منفک اوله   تارک دولتده مبارک اوله
هیچ صاتانلر فلک فانی   یاد ایده لر خیر ایله خاقانی
عجز ایله نقصان مز ارباب دل   عفوله تصحیح ایده له متصل
فتح اولیجق صفحهٔ شعر و سخن   انده بو اشیایی یازوب نظم ایدن
غرهٔ شعبان اولیجق خوش تمام   اندی بیک اون بر سرده اکا
جون سنهٔ هجرت خیر البشر   اولدی بیک اون بر ایکین اثنی عشر
سال حسابینی ایلتدی بینه   ماه ربیعک ایکنجی سنه
جون شب مولود جناب حبیب   ایردی علیه صلوات النجیب
بجهلتله قدمی کام ایلدم   ترجمه ده ختم کلام ایلدم
طوغدوغی گونلرده اوبدر تمام   بولدی بو نظمم شرف اختتام

الحمد لله رب العالمین والصلوة تمت علی سلطان المرسلین وعلی آله
وصحبه اجمعین تمت رسالهٔ ترجمهٔ احادیث اربعین
بعنایة الله الملک المعین فی یوم الخمیس احد وعشرین
شهر الشوال سنه اثنی وستون ومائه والف
من الهجرة النبویة علیه افضل الصلوة
والتحیة الی یوم الدین

مما اخذ هذه المجلة من مؤلفات ائمة اهل السنة

شرح وصايا للأمام الأعظم ابو حنيفة الكوفى جوزى بالخير وكوف	شرح فقه الاكبر الذى رواه ابو مطيع البلخى عن استاده وهو الأمام الاعظم
معتقدات الأمام ابى المعين النسفى تغمده الله بغفرآنه	شرح عمدة النسفى
شرح مختصر العقايد النسفية للمحقق التفتازانى	شرح آخر للمختصر المذكور المسمى بحل العقايد
شرح عقيدة ابن الحاجب المسمى بتحرير المطالب	كتاب المحصل للأمام فخر الدين الرازى
كتاب السواد الاعظم للشيخ ابى القسم السمرقندى الحنفى	مختصر كتاب الحجة فى بيان المحجة لحجة الأسلام الغزالى
كتاب الاربعين لحجة الأسلام الغزالى ايضا	شرح منظومة السيد ابى العباس احمد بن عبد الله الجزايرى للسنوسى

شرح العقايد الوسطى للسنوسى ايضا	شرح طوالع البيضاوى للمحقق الأصفهانى
شرح المقاصد للعلامة التفتازانى	شرح المواقف العضدية للمحقق الشريف قدس سره
شرح قسم الكلام من تهذيب التفتازانى للمولى عبد الله اليزدى	كتاب كنز الأسرار
كتاب التمهيد لابى الشكور السالمى الحنفى	شرح قواعد العقايد للغزالى لمولانا ابن الصدر الشروانى
شرح مسايرة ابن الهمام للفاضل المقدسى	الرسالة الفارسية للمولى المحقق عصام الدين الاسفرائينى
شرح العقايد العضدية لمولانا جلال الدين الدوانى	شرح يقول العبد لمولانا على القارى

كتاب النور اللامع والبرهان الساطع
رواية ابى جعفر الطحاوى للشيخ ابى
شجاع الناصرى

بسم الله الرحمن الرحيم

ربنا لا تزغ قلوبنا بعد اذ هديتنا وهب لنا من لدنك رحمة
انك انت الوهاب محامد زاكيات اول مبدع كائنات
وموجد مصنوعات جنابنك انحا فكردهٔ معلای ساحهٔ
تقديسى ولمغه شايان وحقيقدر كه دستيارئ عنايت
وتوفيق ايله پايئ تمكين استدلاليانى تشديد وتوثيق
ايدوب رهنماى سر منزل تحقيق اولمشدر شعر
من بدل وراه بيمناكست چون راهنما تويى چه باكست
اول آفرينندهٔ متعذر النعت والوصف ومتكلم بى صوت
وحرف كه لوامع طوالع آيات كلام مجيدى انارهٔ محجهٔ
تمجيد وتوحيد ايدوب باصرهٔ كليلهٔ انظاره توتياساى تنوير
وتجديد اولمشدر عقل از دو نوبصر فروزد كر پاى بروى نهد
بسوزد توفيق اكر نه ره نمايد آن عقده بعقل كى كشايد ارادهٔ
قديمه سى موجب مراد وكشيدهٔ بسملهٔ ايجادى برهان تناهى ابعاد
ايديكن اثباتده منطوق دفتر آفرينش قطعى المفاد اولوب
صحايف مكونات نكاشتهٔ قلم ابداعى ودواير اجرام نزيبات
نقرزدهٔ پركار اختراعيدر وصلوات ناميات وتحيات
فايحات اول خلاصهٔ موجودات ونقاوهٔ ممكنات جنابنك

جنابنك حوض مورود لب تشنكان عصاتامت ومنبع زلال
فيضا فيض شفاعت اولان خاك پاك مشكسايينه شايان
ابلاغ واهدادر كه باعث ترتيب مقدمات مصنوعات
آنتاج ذات قدسى السمات وسبب تركيب كاف ونون بسائط
ومركبات سطوع نير وجود قدسى الصفاتيدر ودخى
حماة دين مبين وهداة راه يقين اولان آل واصحاب
واتباع واحزابى ارواحنه كه هر برى متحير ماندكان ديجور
حيرته نجم هدايت ومنار سمند جهاد بسته لرى توتياى بصر
بصيرتدر شعر فهم النجوم الزاهرات من اقتدى بهم اهتدى
پس از حمد خداى متعال ونعت پيغامبر شود واجب دعاى
پادشاه معدلت كستر. بحمد الله سبحانه بو مجلهٔ كسسته شيرازه نك
جمع وترتيبى وتفصيل وتبويبى پادشاه اهالى پرور معدلت كستر
وبو شهنشاه قدردان حكومت انديشك عهد سعادتنده
قرين اتمام اولدى كه شيمهٔ كريمه سى تقويت شريعت حضرت
سيد المرسلين وسجيت پسنديده سى تأييد احكام دين
مبين نير رائى ثاقبى مرتفع ساز ديجور رفتن وجوياد
عدل ورأفتى سيرابى بخش كرد ونكهن اول پادشاه
شاهنشان كه نيل سعادت بساطبوس پيشگاه والامكانى
صناديد اكاسره يه غاية الغايات مأمول واحراز شرف
ناصيه سايى خاك آستانى اساطين تبابعه وقاصره يه
اقصى النهايات مطلوب ومسئولدر اول آفتاب مطلع
سلطنت عظمى وقطب مدار خلافت كبرى جنابى كه
علوشان سعادت نشانى محبوسانى حبطه حدس وحواس

وكوتهنظران خطهٔ عقل وقياس ايچون سلّمپايهٔ برهان
سلّمى ايله ادنى مدارجنه وصول مستحيل الحصولدر
اول شهريار خجسته كردار ستوده اطوار كه نشانهٔ
خدنك دلدوزى صفحهٔ سينهٔ هر ظالم غاشم وكشمكش
دعاوئ سركشان اعادى يه شمشيرى حاكم حاسمدر
بو پادشاه سليمان دستكاهدر كه خزيدهٔ شعاب سنكلاخ
خذلان اولان ديو سيرتان شرك وضلالى هنكام
قصدكوشمالده قلاب طناب خيمهٔ معلا قبابى ايله
خواه وناخواه خاك آستانه سنه جبهه ساى
وبو شهنشاه عدل افزاى ظلم اكاهدر كه اعداى دين
وشرذمهٔ متمردينه تصميم جهاد ايله تعبيه ساز عساكر
نصرت مآثر اولدقجه كوى سر بى دولتلرن صولجان
سُم اسبى ايله ساحهٔ جالكاه فسيح المساحه سنده
ناصيه فرساى قيلمشدر وهو معز الدنيا والدين
غياث الاسلام والمسلمين قاهر المتمردين قامع الكفرة
والمشركين حامى البلاد داعى العباد المؤيد من جانب
السماء المنصور على الاعداء السلطان ابن السلطان
السلطان الغازى محمد خان لازال اسمه الشريف حلية
نخار للمنابر وخيله واطناً جثمان الاعادى بالسنابك
والحوافر وانوار سلطنته منافق العز شارقه وعذبات
راياته برياح النصر خافقة ومابرحت البشاير تلثم
مواطى قدمه والفتوح تتبع مواكب خدمه ما تعاقب
الضياء والظلام وتتابعت الشهور والاعوام بالنبى

93

بالنبى وآله واصحابه العز الكرام دعاگوى دولت عاليحضرت ولى
النعمى وبو رساله نك جمع وتاليفى وزمان واجب الاذعانلرى ايله
وقوعى بولديغى بيانندهدر جميع ارباب افهام ومجموع اشخاص
برايا وافراد انام ايچون سعادت دارينه فائز وكماله
نشأتينى حائز اولمق تحصيل كمالات علميه وتزكيهٔ نفس
وتهذيب سجيه دن عبارت ايديكى مقدمات يقينيه ومسلمات
ضروريهٔ جليه دندر لاسيما آيات باهرهٔ قرآنيه دن وجوامع
الكلم احاديث شريفهٔ نبويه دن مستنبط اولوب مشكوات
ساطع الانوار شريعت غرادن مقتبسه اولان علوم سبعهٔ
دينيه واكا وسيلهٔ اكتساب اولان فنون آليه مع تكثر
شجونها وتوفر فنونها ذمت اصحاب همته اقتنا وتحصيلى
واجب وضبط واتقانى متحتم ولازب ايديكى اجلاى
بديهيّاتدندر فلهذا ارباب تاليف وتحرير دن جم غفير
شكر الله مساعيهم وسهل لهم ان يصلوا مباغيهم تشمير ساق
همت وشد نطاق عزيمت ايدوب هر فنده نيجه كتب
نافعه ونيجه رسائل بارعهٔ رايعه تاليفنه مبادرت ايتمشلردر
واكثر مؤلفات متداوله لغت تازيا اوزره وضع وتصنيف
اولنديغى جهتدن فنون مشهوره دن بر فن متعدٌبه يوقدر كه
تعميماً لفوائده وتقييداً لاوابده لسان تركى اوزره
آنده وضع آثار ومؤلفات اولنمش اولميه وبو جمله
بيننده علم كلام اسمى ايله موسوم اولن فن جليل المقدار
بالنكه اساس علوم شرعيه اولديغى جهتيله جمهور عندنده اهم
وبجلسنده عموم نفعى سببى ايله آكد والزم اولوب

قرآن وحديثدن مستنبط
اولان علوم نافعهٔ هفتگانه
بعض علماى اعلام مؤلفاتنده
ذكر اولنديغى اوزره بو
وجهله تعداد اولنمشدر كه
على طريق الاجمال ايراد
اولنور اول علم كلامدر كه
اكا علم الهى واصول دين
دخى اطلاق اولنور ثانى
علم اصول فقه ثالث علم
فقهدر كه علم الشريعه
وعلم المذهب اسمى ايله
دخى تسميه اولنمشدر
رابع علم تصوفدر كه علم
مكارم الاخلاق وعلم الرياضه
وعلم التزكيه وعلم التخليه
اسملريله مسمادر خامس
علم المكاشفه در كه اكا
علم الحقايق وعلم المشاهده
دخى ديمشلردر سادس
علم اخبار وقصص سابع
علم التذكيردر بس بو
جمله ده ذكر اولنان علوم
سبعهٔ دينيه دن مراد
بونلردر فليحفظ فانه
نافع جدا منه

خواص وعوامدن هر کسا یحوز محتاج الیه اولدوغندن بنآءً
احاطهٔ دایرهٔ تاکیدی اوسع ایدیکی نیه اشتباه ایکن
سائر فنونده معهود اولان نسق اوزره اصحاب آثاردن هیچکس
اول فنده اعتنایه صالح بر تألیف ترکی تسویدینه تصدی
ایتدیکی مسموع دکلدر بنآءً علی ذلك بو فقیر قلیل البضاعه
وحقیر عدیم الاستطاعه المستمد من آلاء ربه ذی العوارف
المستبیح فرج ذیل نعمه الزوارف عبدالباقی بن محمد المدعو
بعارف بصّره الله بعیوب نفسه وجعل یومه خیرا من امسه
عنفوان شباب وابان تحصیل واکتسابده موائد عمیم
الفوائد آثار افاضل اسلافدن ریزه چین ونا بین
صفوف دار الافادهٔ اساتذهٔ فنده کوشه کزین اولوب
نادیٔ خیطره لری بساطنده دوام اله مبادرت وساحهٔ
مجلس مدارسه لری غباری ایله اکتحال مواظبت ایدرك
فی الجمله تمییز سواد وبیاض وفرق جواهر واعراض مرتبه سنه
اکتساب قدرت واحراز مکنت ایدوب سبب بقاء ذکر
جمیل اولمق داعیه سی ایله اقوال اهل سنتی مشتمل بر رساله
ترکیه تألیف وتلفیقنه بذل همت وصرف قدرت مصمم اولوب
مهمات دینیه دن بعض مسائل کلامیه جسته جسته
فراهم کردهٔ قلم پریشان رقم قلنمش ایسه ده لکن تتابع موانع
وتعاقب صوارف وقوادع تعویقندن قطع نظر قصر باع
وقلت اطلاع اول مقوله کار خطیره یعنی امر تألیف وتسطیره
جسارتده باعث تردد اولمغین ناشی اثنای جزر ومد اقدام
واحجامده کاهی داعیهٔ جمع وترتیب ایله تحریك خامهٔ بدیع

بدیع البیان وکاهی فراغت جزم ایله تسوید اولنان اوراق
پریشان نهادهٔ طاق نسیان قلنمش ایکن بعد برهة من
الزمان سازکاریٔ توفیق فیاض کارساز وسوق عنایت
حضرت هادیٔ بی انباز بر خجسته وقت فرخنده هنکام
شادمانیده آب دانهٔ لطف وانعام ایله دست آموز اولوب
افروختهٔ چراغ احسان والتفاتی اولدوغم ولی النعم
مکرمت اندوز حضرتلرینك که مظان اجابت اولان
اوقات مبارکه ده خدمت دعای عمر ودولتی لازمهٔ
ذمت همت فقیر بلکه بی تساهل وتقصیر مواظبت کرده
صغیر وکبیر وضمیمهٔ اوراد برنا وپیر اولوب اول مأمول
قرین حصول اولمق استدعاسی ایله مقیمان حضایر
لاهوت وساکنان خطهٔ ملکوتك دست رجالری صوب
عرشه کشاده وناصیهٔ ابتهاللری محراب نیازه نهاده
اولمشدر اول وجهة الآمال عفات ومقصد ارباب
حاجات که نسیم لطفی غنچهٔ پیرای کلزار امانی وایام
دولتی جهانیانه مواسم تهانی اولوب نیر رای اوضح
من ذکاء ومحاسن مناقبی اوفر من نجوم السماء دنیلسه
شایان وسزادر اول ممهد دعایم دین ودولت ومؤسس
قواعد ملك وملت اول صدر صاحب مغازی ویکتا
ناوردکاه حماست وسرافرازی که معالم شریعتی احیا
واعلام اسلامی اعلا غایة الغایات مقاصد ومسئولی
وبیوت الاصنام کفره ومشرکینی جوامع ومعابد معائدینی
شرك آیینی مساجد وصوامع قلمق اقصای مبانی ومأمولیدر

اولجناب جلالتمآب دستوری ممالك‌مدارمه دولت معنوی
وصوری که غبار ذرمكاهی اكسیر فتح ونصرت
وسنك آستان دولت پناهی كیمیای سعادتدر اولوب
نیر رأی صائبی ضیابخش جادجهت ساحهٔ غرا ونجم
ذهن ثاقبی كوكب معلا دواق صدارت عظمادر وهو
البدر الظاهر والعیلم الزاخر ذو الرأی الرزین صاحب
الحزم الرصین سفینة نوح الاقبال سماء بروج العز
والاجلال منبع الكرم والسداد مطلع تباشیر الفیض
والرشاد مقرر قوانین الوزارة مدبر ممالك الصدارة
ذو الحزم الغالب على الآراء الصائبة منكس رایات
العساكر الخائبة غیث الندا غیاث الورى الآصف
المفخم الصدر الاكرم الاعظم اوقر الصدور واوفرهم
جاها الدستور المكرم مصطفى پاشا لازال النصر
طراز آیاته وبنوده وصدر السعادة متزینا بوجوده
بس اولكامبخش ادبا باستحقاق ولی النعم ستوده اخلاق
حضرتلری كه بوداعی ثناكذار اخلاص شعار كبی نیچه
دلشكستهٔ پریشان روزكاری حضیض خاكسار دیدندن
اوج اهتزاز وافتخاره ترفیعله سازكار اولمشدر
ذكری سبق ایدن صحایف پریشان تعبیر نهادهٔ طبقچهٔ
عرض واتحاف قلنوب رسیدهٔ نظر نقادلری اولدقده
بو آندك سرمایهٔ دید ودانشه مقتضای سجیت سنیه‌لری
اوزره حسن ظنلرینه بناء اول اوراق كسسته تاردی
اعتباده شیرازه بند جمع وترتیب اولمغله فراهم كرده قلنمغه اشارت

علیه‌لری صدور ایدنجه ناشی مهمات دینیه‌دن بعض
مسائل اعتقادیه‌یی مشتمل بر مجلهٔ مجمله تسوید وتحریرینه
مباشرت اولنوب فرمان عالیشان واجب الاذعانلری مصداقنجه
مستمدا من الطاف الفیاض الجلیل عزیمت صادقه ایله اول
امر خطیره اعنی امر تبییض وتسطیره شروعله ساعد اهتمام
تشمیر قلندی پس بو رسالهٔ نافعه وقبالهٔ رایعه محضا
اول صاحب سعادتك فیض نظر نقاد لطف وعنایتلری
ایله جلوه‌غای معرض بروز وظهور اولمش اولوب فی الحقیقة
هما آثار فیض همتلری اولمشدر جناب فیاض چاره‌ساز
اول ولی النعم عمیم الكرم حضرتلرن همواره خیرات ومبراته
موفق ایدوب صدر والای سعادتده بر دوام ومسند
دولت ورفعتده مستدام ایلیه بلطفه العمیم وكرمه الجزیل
الجسیم مقدمة الكتاب علم كلامك تعریفی وموضوعی
وفائده‌سی وشرفی ووجه تسمیه‌سی بیاننده‌در وفیها التمهید
اصناف السالكین الى معرفة المبداء والمعاد اثارة الشك
والجواب عنها تنبیه فی تفصیل احد طریق التصفیة والنظر
على الآخر الجرح والتعدیل علم كلامی تقبیح وارباببی
تفسیق وتجهیل ایدنلری رد واول بابده ایراد ایتدكلری
كلامك اسلافی توجیهده‌در تحقیق مذهب اهل سنتك
حقیقتی بیاننده‌در دفع شك والجواب عنه المسلك الاول
فی ذات الواجب تعالى وفیه مناهج ثلثة المنهج الاول اثبات
ذات واجب بیاننده‌در المنهج الثانی ذات واجب الوجودك
سائر ذواته مماثل دكل ایدیكن بیاننده‌در المنهج الثالث وجودی

فهرس ما فی الكتاب

حضرت باری ذات مقدسنك عینی مدر غیری میدر اوک
بابده ورود ایدن اقوالی ذکرنده در المسلك الثانی
فی التنزیهات وفیه مناهج ثلثة ایضا یعنی جناب حقك
صفات سلبیه سی بیاننده در المنهج الاول وحدانیت باری
تعالی بیاننده در المنهج الثانی جناب حقك زماندن ومکاندن
وجسمیتدن وجوهر وعرضیتدن واتحاد وحلولدن تنزهی
بیاننده در المنهج الثالث حضرت واجب الوجودك وصف
حادث ایله اتصافدن منزه ایدیکی بیاننده در المسلك
الثالث جناب حقك صفات ثبوتیه سی ذکرنده در
مقدمه ومناهج ستة المنهج الاول صفت علم الهی
بیاننده در المنهج الثانی قدرت الهیه بیاننده در المنهج
الثالث جناب حقك صفت حیات ایله اتصافی تحقیقنده در
المنهج الرابع حضرت واجب الوجودك سمیع وبصیر
ایدیکین بیان وتحقیقده در المنهج الخامس صفت ارادت
الهیه بیاننده در المنهج السادس جناب حقك متکلم ایدیکی
وکلام ازلیسی اثباتنده در المسلك الرابع فی السمعیات
وفیه سبعة مناهج المنهج الاول مباحث نبوت بیاننده در
المنهج الثانی انبیای عظام علیهم صنوف التحیات والسلام
حضراتنك عصمتلری بیاننده در المنهج الثالث حضرت سلطان
انبیا علیه وعلی آله واصحابه ازکی التسلیمات والتحایا
جنابنك نبوت ورسالتی بیاننده در المنهج الرابع ملائکه
کرامك حقیقتلری واحوالی بیاننده در المنهج الخامس اجنه
وشیاطین حقیقتلری وماهیتلری بیاننده در المنهج السادس

السادس کرامات اولیا بیاننده در المنهج السابع سحر وتأثیرات
نفوس بیاننده در المسلك الخامس وفیه تسعة مناهج
احوال اخروی بیان واثباتنده در مقدمه السنهٔ انبیای
کرامدن استماع اولنان احوالی قبول ایله تلقی ایدوب
تصدیقك وجوبی بیاننده در المنهج الاول حشر ونشر بیاننده
ومعاد جسمانی اثباتنده در المنهج الثانی ارواحك بدندن
مفارقت ایتدکدن صکره احوالنی شرح وبیاننده در
المنهج الثالث قبرده سؤال ملکین وقبرك عذاب ونعیمی
بیاننده در المنهج الرابع صحایف اعمال ذکرنده در المنهج الخامس
میزان ووزن اعمال بیاننده در المنهج السادس صراط بیاننده در
المنهج السابع جناب رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم
حضرتلرینك حوض موردی وعصاة مؤمنینه شفاعتی
بیاننده در اللهم ارزقنا الفوز بنصیب منها المنهج الثامن
جنت وجهنم وحور قصور وغلمان وجنت ونارك الآن
مخلوق وموجود ایدیکن بیاننده در المنهج التاسع امامت
وخلافت وخلفای اربعه نك رضوان الله تعالی علیهم اجمعین
فضیلتلری بیاننده در مقدمة الکتاب علم کلامك تعریفی
وموضوعی وفائده سی وشرفی وعلم کلام اسمی ایله
تسمیه سی بیاننده در تعریف الکلام کلام بر علمدر که آنکله
فی تعریف الکلام
عقاید دینیه اثباتنه قدرت تامه حاصله اولور ایراد حجج
ودفع شبهه استعانتی ایله وبعض فحول تعریف آخر اختیار
ایدوب کلام عقاید دینیه یه ادلهٔ یقینیه ایله علمدر دیمشدر
بهر تقدیر تعریفین مذکورین شرط تعریف وتحدید که افراد

معرّفی جامع واغیاردن مانع اولمغله اطراد وانعکاسدر
جامع اولوب عقاید دینیه ایله توصیفا ایدوب مخصوصا
دین محمدیه مراد اولنمق قرارداده اولیجق اولا عقایده
تعلق قیدی ایله اعمال شرعیه اثباتنه تعلق ایدن علم تعریفدن
خارج اولوب وثانیا توصیف مذکور سببی ایله صناعت
منطقیه وعلم جدلك دخی عقاید دینیه یه عدم اختصاصی
جهتندن خروجلری متحقق اولمشدر ادیان سالفه اربابنك
علوملری دخی خارج اولدوغی معلوم ومبین اولمشدر

موضوع الکلام

موضوع الکلام هر علمك مقاصدنه تقدیمی واجب اولان
اموردن بری دخی موضوع علمدر وهر علمك موضوعی
شول شیدرکه اول علمده آنك اعراض ذاتیه سندن
بحث اولنه وسبب وجوب تقدیم اولدرکه هر علمك
طالبی قتنده علم آخردن مزید امتیاز ایله تعین وامتیازی
موضوعنه علمله یعنی موضوعك موضوعیتن تصدیق
واذعانله در وکذلك علمك علم آخره نسبتله شرفی
دخی موضوعی اعتباری ایله در زیرا معلومات متکثره یی
متمیزه ومضبوطه اولمدقجه معرفت متعسره اولوب علوم
متداوله ده هر علم مسائل متکثره دن عبارت اولمغین ناشی
تحصیل سهل اولمق ضبط وتمییزه متوقف اولوب هر علم ایچون
بحسب الذات تمیز وانکشاف موضوعله حاصل اولمغه بیان
موضوعه تصدی ایدوب مقاصدا وزرینه تقدیم ایتمشلردر
مثلا مسائل عدیده یه مصادفه حالنده ملاحظه اولنوب
اول مسائلده بر صنفی بدن انساندن من حیث الصحة والمرض

علا
اگر سؤال اولنورسه علوم متداوله ده علم که تعریفا اولنه
بهر حال اول علم ایچون سائر علومدن تمیز وانکشاف
حاصل اولمق متحقق اولور وحصول امتیاز معرفت
موضوعله اولمغه مخصوص اولمش اولور دینیلور ایسه
تعریفله حاصل اولان امتیاز بحسب المفهوم اولوب بحسب
الذات حاصل اولان تمیز وانکشاف ایچون معرفت
موضوعله قرین حصول اولور دیو جواب ویریلور
وبو تحقیقه رساله نك عبارتنده اشارت واردر
کما لا یخفی علی المتأمل
منه

والمرض باحث بولوب بو مقدارنی دخی من حیث الاعراب
والبناء کلمه وکلامدن بحث ایدر بولسق ومقدما بدن
انسانی موضوع طب اولوب کلمه وکلام موضوع فن نحو ایدیکی
معلومنز اولدوغی تقدیرجه بو صنفك مسائل طبیه دن
اولدیغی صنف آخرك مسائل نحویه دن اولدیغنه جزم حاصل
اولور وبو دخی معلوم اولا که علم واحدك کاه اولورکه موضوعی
حقیقة امر واحد اولور مثلا عدد کبی که موضوع علم حسابدر

جواز تعدد الموضوع

وکاه اولورکه اشیاء کثیره متناسبه اولور کتاب وسنت
واجماع وقیاس کبی که موضوع اصول فقهدر واول وقتکه
موضوع فن امر واحد حقیقی اولمیوب امور متعدده اوله آنده
بحث مابه التناسبك اشتراکی جهتندن اولمق شرطدر غیری
جهتدن اولسه علم واحد اولمیوب علوم متعدده اولمق لازم
اولور وبو دخی قرارداده در که هر فنك علم آخره نسبتله

تعیین موضوع الکلام

شرفی ورتبه سی جهتی ایله اولور تعیین الموضوع کتب موثوقه ده بیان
وتحقیق اولندیغی اوزره ائمه فندن تعیین موضوع کلامده
اقوال متخالفه وارده اولوب قاضی ارموی رحمه الله اختیاری
اوزره موضوع علم کلام ذات الله در وحجة الاسلام
الامام ابو حامد الغزالی ومتکلمیندن بر طائفه قوللری
اوزره مطلقا موجوددر موجود اولدوغی حیثیتله وبو ایکی
قولدن هر برینی بر طائفه اختیار ایدوب ایراد ادله ودفع
شبهاتله تأیید وتوثیق ایتمشلردر لکن جمهور متأخرین
قول آخری اختیارنده اتفاق ایدوب موضوع کلام معلومدر
اول حیثیتله که اکا اثبات عقاید دینیه تعلق ایلیه یا تعلق

قریب ویاخود تلقی بعیدا ایله دیمشلردر وجمهور متأخرین
بو قولی اختیار وایثار ایدوب ادلهٔ واضحه ایله مدعالرین
اثبات واقوال قدیمه‌یی رد وتزییف ایتمشلردر تفصیلی
کتب فن معتبره‌سنده طلب اولنه علم کلامک فوائدی بیانندهدر فوائد علم کلام
بو علمک فوائد کثیره وعوائد عدیده‌سی اولوب از جمله
فائدهٔ اولی حضیض تقلیددن ذروهٔ تحقیق ویقینه
ترقیدر فائدهٔ ثانیه مسترشدینی ارشاده قدرت واقامت
حجج ایله الزام اهل عناده تمکندر فائدهٔ ثالثه قواعد دینی
شبه ملحدین ایله تزلزلدن حفظ وصیانتدر
فائدهٔ رابعه سائر علوم شرعیه بو فنک اوزرینه مبنی
اولدیغیدر که نفس الامرده علوم شرعیه‌نک مجموعی
بو فنه توقف ایتمشدر اولا اثبات صانع وعلم وقدرت
وارادتی ثبوتی ایله مرسل رسل ومنزل کتب اولدیغنه
جزم ویقین حاصل اولمدقجه تعاطئ علم تفسیر وحدیث
وتداول علم اصول وفروع متصور اولماز فائدهٔ خامسه
صحت نیت واعتقاددرکه رجای قبول اعمالی وترتب
ثوابی که منوط ومربوطدر وخفی اولمیه که بو ذکر اولنان
فوائد خمسه‌نک ثمره وغایتی سعادت دارینه فائز ونجات
نشأتینه حائز اولمقدر امّا شرفی ومرتبه‌سی بو وجهله
معلوم اولور که بو علمک موضوعی آنفا ذکر اولندیغی اوزره
جمیع موجوداتک اعم واعلاسی اولمغله اشرف معلومات
اولان ذات الله وصفات الله وافعال الله مباحثنه
متناول اولور پس هر علمک که معلومی اشرف معلومات اوله

اوله اکا تعلق ایدن علم دخی اشرف علوم اولمق متعین
اولور امّا بو علمک غایتی بو منوال اوزره بیان اولنمشدرکه غایة علم الکلام
فوائد خمس سابقه‌یه مترتب اولان سعادت دارین که اشرف
غایات وانفع ثمراتدر بو علمک ثمره وغایتی اولدیغی
مقرر اولیجق شرافت غایتی بیاندن مستغنی اولور وکذلک
ادله‌سی یقینیه اولوب مقدماتنک صحتنه صریح عقل حاکم
اولدیغندن قطع نظر نقول قاطعه ایله متأید ومتأکد
اولمشدر پس ظاهر اولور که بو فنک ادله‌سنده عقل ونقل
تطابق ایدوب عرق شبهه منقطع ومنحسم اولمش اولور وفنون
حکمیه‌نک اشرفی اولان علم الهینک ادله‌سی انجق عقله مبتنی
اولوب نقول صریحه‌یه مخالف اولدیغندن معلوم اولور که
ارباب حکمتک اول بابده اقامت ایتدکلری براهین عقلیه
اوهامه مبنیه اولمغله موثوقه اولمیه پس بو وجهله دخی فن
کلامک جهات شرفی جامع اولوب اشرف علوم اولدیغی معلوم
ومتبین اولور وکلام ایله تسمیه‌سی وجوه عدیده ایله
بیان اولنوب اولا مباحثی سلف متکلمین مؤلفاتنده
الکلام فی کذا وکذا عنوانی ایله مصدر اولدیغندن وثانیا
اشهر اختلافاتی مسئلهٔ کلام الهیده وقوع بولدیغندن
وثالثا تحقیق شرعیاتده تکلمه قدرت ایراث ایتدیکیدر
وغیر ذلک والله تعالی اعلم التمهید عند الافاضل السادة
ثابت وقرارداده‌درکه هر عاقل متکلف ایچون معرفت
مبدأ ومعاده وصول ایچون ایکی مسلکه انحصار اوزره اولوب
بری طریقهٔ ارباب نظر واستدلال وبری دخی محجهٔ اهل

ریاضت ومجاهده در وطریقهٔ اولایه سالك اولنلر
التزام دین وملت ایتمشلر ایسه متکلم اسمی ایله موسوم اولان
طائفه در دکللر ایسه حکیم مشائی نامیله معروف اولان
فرقه در وطریقهٔ ثانیه یه سالك اولنلر دخی ایکی صنف
اولوب اکر ریاضتلرنده احکام شریعت شریفه یه
موافقلر ایسه صوفیهٔ متشرعون دکللر ایسه حکماء
اشراقیوندن اطلاق اولنمغله متعارف اولان طائفه در
اثارة الشك واغلاق الغلق اجلاء افاضلدن بعض ملا جلال دوانی
متأخرین بو تقسیمده سؤال ایراد ایدوب احبار یهود
ورهابین نصارینک التزام ملت ایتمشلر ایکن آنلرك
نه اختیار طریقهٔ نظر واستدلال ایدنلرینه متکلم اطلاق
اولنور ونه مسلك ریاضته ذاهب اولنلرینه صوفی
اطلاق اولنور پس تقسیم مذکور اقسامنی حاصر اولمق
لازم کلور دیو دخل وتزییفنه متصدی اولمشدر وبعد
ذلك جوابه تصدی ایدوب متکلم وصوفیدن مراد متکلم
واتباع متکلم وصوفی واتباع صوفی مراد اوله واکتفاء
تصریح اولنمش اوله ویاخود مسلمون اولان اصحاب
کلامدن غیری یه عدم اعتبار واعتدادندن ناشی تعرض
اولنمش اوله دیمشدر الجواب الحاسم ارباب الباب مخفی
دکلدر که تعریف علم کلامده واقع اولان عقاید دینیه
قیدندن عقاید دین محمدی مراد ایتدیکن تصریح ایتدکلری
اوزره مناسب اولان بو تقسیمده واقعه اولان ملتدن
دخی انجق ملت محمدیه علیه افضل الصلوة والتحیه مراد

مراد اولنمقدر پس بو تقدیر اوزره شبههٔ سابقه بر طرف
اولور وتعریف کلامده بو وجهله تصرفدن یعنی عقاید
دینیه‌یی دین محمدی‌یه حصر وتخصیصدن مستفاد اولدیغی
اوزره ادیان سالفه رجالندن طریقهٔ نظر واستدلاله
سالك اولنلرك علوملرینه کلام اطلاق اولنمیجق کندولره
دخی متکلم اطلاق اولنمق متعین اولور پس تقسیم مذکورده
حق تعبیر بودر که طریقهٔ نظر واستدلاله سالك اولنلر
ملت محمدیه علیه افضل الصلوات والتحیة ملتزملر
ایسه متکلمون اکر دکللر ایسه مشائیون وطریق تصفیه یه
سالك اولنلر کذلك ریاضتلرنده احکام شریعت محمدیه
یه علیه التسلیمات الفایحة الزکیة موافقلر ایسه صوفیه
واکر دکللر ایسه اشراقیون دیدکلری فرقه در وجه مذکور
اوزره بو تحقیق وتحریر نتایج طبع کسیر وآثار خاطر فاتر
فقیردندر لکن بعد اللتیا والتی تقسیم مذکور بحسب
جلیل النظر غبار شبهه‌دن خالی اولمیوب احبار ورهابین
یا مشائی ویاخود اشراقی زمره‌سندن معدود اولمق
لازم اولور اما تدقیق نظر اولنسه تصرف یسیر ایله عقال
اشکالك انحلالی حیز امکانده در فلیتأمل تنبیه بعض محققین
طریقهٔ تصفیه‌یی طریقهٔ نظر واستدلاله ترجیح صددنده
بو وجهله تحقیق مرام ایتمشدر که طریقهٔ اولانک حاصلی
قوت نظریه‌یی ایله استکمال ودرجاتنده ترقیدر وبو ترقی
وتدرجده غایت قصوی ونهایت مقصود ومنتهی مرتبهٔ
عقل مستفاده وصول وارتقادر وطریقهٔ ثانیه‌نك محصولی

قوت علمیه ایله استکمال و مراتبنده ترقیدر و بو قوتك درجهٔ
ثالثه سنده نفس ایچون حاصل اولان صور معلومات
اکرچه مرتبهٔ عقل مستفادده دخی حاصل اولدوغی مقرردر
لکن بو مرتبه نك درجهٔ مستفاددن ایکی وجهله اکمل واقوی
اولمغیله رجحانی مثبت و مبرهندر وجه اول وهمك طریق
مباحثه یه استیلاسی جهتندن مرتبهٔ عقل مستفادده
حاصل اولان صور علمیه شبهات وهمیه دن سالم اولمیوب
بو درجهٔ خطیره ده قوای حسیه قوای عقلیه نك
مغلوب و مسخری اولدوغی سببیله قوای عقلیه ایله
حکم اولنان ادراکاته تزاحم و منافی اولمدوغیدر وجه
ثانی درجهٔ مذکوره ده نفس کدورات و تعلقاتدن ظاهر
اولوب کمال انجلاسی جهتیله مثلا نقوش کثیره یه
مقابل وضع اولنان مرآت کبی اشعهٔ مقداری صور
کثیره یه مجلا اولوب مرتبهٔ عقل مستفادده فائض اولان
صوری انجق اقامت اولنان براهین و ترتیب اولنان
مبادی یه مناسب اولان علوم مقداری اولمغله
بو صورتده نفسك حالی همان بر کوشه سی جلا داده
اولان آیینه کبی اولدوغی جهتندن آنده مرتسم اولان
صور مرتبهٔ اولاده منتقشه اولان نقوش علمیه یه
نسبت ایله قلیل و یسیر و نزر و حقیر اولدوغیدر
رباعیه ای دل ز طریق اهل صورت بکذر آیینه شود
ز هر کدورت بکذر کو بود صفای عارفان میخواهی
از هر چه تراهست ضرورت بکذر امام فخر الدین رازی

نفس ناطقهٔ انسانیه ایچون ایکی قوت متحققه اولوب بری قوت نظریه و بری قوت علمیه در و بو ایکی قوتك هر بری ایچون درت
مرتبه حاصله در اما مراتب قوت نظریه یعنی نفس ناطقه ایچون ادراکاتله کندی جوهرینی تکمیل جهتندن اولان
مراتب رابعه دن مرتبهٔ اولی
نفسك مبداء فطرتنده صور
علمیه دن خالیه اولوب لکن اول
صورك قبولنه مستعده اولی
دیمکدر که اول مرتبه ده اکا
عقل هیولانی تسمیه اولنور
وجه تسمیه صور علمیه دن خالی
اولدیغی جهتله هیولایه مشابه
و مماثل اولدیغیدر مرتبهٔ
ثانیه نفس ناطقه کندینك
آلاتی اولان حواس ظاهره و با
طنه یی استعمال ایدوب علوم
اولیه یی تحصیل ایله اکتساب
نظریاته مستعد اولدیغیدر که
بو مرتبه ده اکا عقل بالملکه تسمیه
اولنور وجه تسمیه اولدر که
نفس ناطقه بو مرتبه ده کندی
معلوماتی اولان اولیات سببیله
نظریاته انتقال ملکه سی حاصل
اولور مرتبهٔ ثالثه اولدر که معلوماتی
اولان علوم اولیه یی ترتیب
ایدوب آنکله مجهولات نظریه یی
بالفعل ادراك و مشاهده
ایلیه بو مرتبه ده اکا عقل بالفعل
اطلاق اولنور وجه تسمیه ظاهر
در مرتبهٔ رابعه نفس ترتیب
مقدماتی ایله استحصال ایتدیکی
معلوم نظریه یه کندیده مخزون
اولمشدر هر نه وقتده مراد
ایدرسه استحضاره قادر اولوب
تجشم کسب جدیده محتاج اولمیه
دیو مرتبه ده اکا عقل بالفعل
اطلاق اولنور و بو مرتبه ده دخی
وجه تسمیه ظاهر اولوب محتاج
بیان دکلدر اما مراتب قوة
علمیه دن مرتبهٔ اولی نوامیس
الهیه و شرایع نبویه یی استعمالی ایله تهذیب ظاهر ایتمکدن عبارتدر ایکنجی مرتبه ملکات ردیه دن تطهیر باطن
ایدوب عالم غیبه اتصالدن تعوین و اشغال ایدن موانعی دفع و ازاله دن عبارتدر اوچنجی مرتبه نفس عالم

دازی حضرتلری الشیخ نجم الملة والدین الکبری خدمتلرندن
قدس الله سبحانه سرهما سؤال ایدوب بم عرفت ربك
دیدکلرنده بو واردات ترد علی القلب تعجز النفوس عن
تکذیبها دیمکله جواب ویرمشلردر شعر و ثم وراء العقل
علم یدق عن مدارك غایات العقول السلیمة بعد ذلك کبار
صوفیه نفعنا الله سبحانه ببرکة انفاسهم الشریفة مؤلفاتنده
اکثر من ان یحصی بو معنایی ناطق نص جلیلری واقع اولمشدر که
کمال اشتهارندن ناشی تکثیر نقوله تصدی اولنمدی لکن
ائمهٔ فن اولان فضلادن بعض فحول آثارنده رسیدهٔ
سمع قبول درکه طریقهٔ تصفیه ده مخاوف و اخطار بیشمار
اولوب خارستان ورطات و مهالك انتهاج صراط سویدن
تعویقله دامنکیر سالك اولمغله تخیلات هواجس و تسویلات
وساوس هرآرهزار سالك محجهٔ طلبی بیدای حیرتده
سرکردان اولمغه مؤدی اولمشدر بتخصیص بعضیلرده دخی
مثنوی آن خیالاتی که دام اولیاست عکس مهرویان بستان
خداست مغزاسی اوزره اندك نمایشه فریفته اولوب مثنوی
ای برادر بی نهایت درکهیست بر هر آن کو میرسی بالله مأیست
مضموننده غفلت ایله کسراب بقیعة یحسب الظمآن ماء
حتی اذا جاءه لم یجده شیئا الآیه کندی نفس قاصرنده
کمال تخیل ایتمکله مطلوبنه وصول قرین حصول اولدیغی
زعمنده دوشوب طریق طلبده جد و اجتهاددن فراغنه مؤدی
اولور و کاه اولور که بو ناقص کمکرده راه مرشد کار آکاه
ظنی ایله دامننه دستیاز استرشاد اولوب نقد عمر کرانمایه سنی

عالم غیبه اتصالدن صکره صور قدسیه ایله تجلی ایلیه دردنجی عالم غیبه اتصال ملکه سن اکتساب ...
حاصل اولان تجلی جمال الهیه دکه هر قدرتك جنب قدرت کاملهٔ الهیه ده مضمحل اولق و جمیع علومك
علم شامل الهیه ده استغراقی
مشاهده سی ایله جمیع کمالاتك
جناب حضرت فیاض قلبنده
فائض اولدیغن مشاهده دن
عبارتدر و معلوم اوله که
بو ذکر اولنان مقدمات اکرچه
اصلنده مسائل حکمیه دندر
لکن شرعه و عقله مخالف اولمیوب
شروع اولنان علم ایچون یا مبادئ
تصدیقیه دن اصول موضوعه
و یا مصادرات مقوله سی
مقدمات غریبه لی استعمال
بین اصحاب الفن شایع و مستفیض
اولمغله جوازنه جم غفیر تصریح
و تنصیص ایتمشلردر و بعض
محققین بو مقوله مقدماتی
متکلمین قوت قریحه لری ایله
استخراج ایتمشلردر و فن
کلام سائر علومدن مطلقا
مستغنی اولوب غیر فنون مسائلنی
اخذه احتیاج یوقدر دیو
اثبات مدعی قلمشلردر اما
امام غزالی رسالهٔ لدنیه
سنده وجه اول اوزره تحریر
مقامنه متصدی اولوب اثبات
مرام ایتمشدر
منه

ترجیح طریقه

المحجة بالفتحات و تشدید
الطریق الواسع

بیهوده بذل وصرف ایتدیکنه بر وقتده تحصیل وقوف
ایدرکه تدارك مافات حیز امتناعه پیوسته اولوب
جلیهٔ امر وواقع حاله اطلاع سودمند اولماز زیرا
نفس الامرده مرشد ومزکی نادر اولوب مصادفه حالنده
دخی فرق وتمییز یا متعذر یا متعسر اولور بر محذور دخی
اولدرکه اثنای سلوکده دخی نظر واستدلاله احتیاج
بالکلیه زائل اولمیوب سالك حلیهٔ علوم دسمیدن
عاطل اولسه ورطهٔ افراط وتفریطدن ایمن اولمیوب
بلکه هر حالده حد اعتداله جاهل اولمدن ناشی ریاضات
شاقه یه اقتحام فساد مزاج واختلال مشاعری مستتبع
اولوب بطلان استعداده مؤدی اوله فلهذا
حضرت هادئ الثقلین الی صراط مستقیم علیه وعلی آله
وصحبه افضل التحیة والتسلیم بیورمشدرکه ما اتخذ الله
ولیاً جاهلاً قط وحدیث آخرده دخی وارد اولمشدر
قصم ظهری رجلان جاهل متنسك وعالم متهتك
التبصرة ظن اولنمسنکه اساطین دین اولان ائمهٔ
متکلمین شکر الله مساعیهم عقاید اسلامیه یی دلائل
کلامیه ایله تصحیح واثبات ایتمش اوله لر بلکه انلرك
انوار عقایدی مشکات نبوتدن مأخوذ ومقتبس
ارکانی دعایم ودلائل نقولله مؤسسدر زیرا مطلقا
علومدن هر فنکه علم که قوانین شریعت مطهره یه مخالف
اوله البته مذموم اولور والحاصل علم کلامده شرط
اولدرکه اصل مدعی شریعت شریفه دن مأخوذ ومستنبط

فی اشتراط المطابقة فی علم الکلام

مستنبط اولوب ادله سی براهین عقلیه اوله یعنی بو فنده
شرایطندندرکه مقاصدك اصلنده شرعیتا وله وعقل ایله
تأییدا ولنمش اولوب اصل معتقداتی یا کتاب اللهده ویا
احادیث شریفهٔ نبویه واخبار صحیحهٔ جلیه ده وارد اولمش
اولا که بو شرطلر مفقود اولسه علم کلام اطلاق صحیح
اولماز بلکه علوم دینیه دن معدود اولماز پس مسائل
کلامیه ایکی صنف اولوب یا اصل مدعی شرعدن مأخوذ
اولوب بعد التسلیم اوزرینه برهان عقلی اقامت اولنمشدر
ویاخود هم شرع وهم عقل تطابقی ایله مثبت ومبرهن اولمشدر
التبصرة اعلموا ثبتکم الله وایانا علی النهج القویم ووقانا
وایاکم من الانحراف عن الصراط المستقیم علم کلام
حقنده ردا وقبولا اکرچه اقوال متخالفهٔ کثیره وارد
اولمشدر نتکیم بر مقدارنی بو تحقیق عقبنده ذکر و
ایراد تصمیم اولنمشدر لکن جمهور محققین اتفاقلری
اوزره قرار داده اولان اولدرکه علم کلامه اشتغال
فرض کفایه قبیلندن اولوب هر کسه مرتبهٔ اطمینانه
وصول مرتبه سی تحصیل یقین فرض عین اولور زیرا ادلهٔ
وثیقه ایله مدلل ومبرهندرکه هر عاقل مکلفه ایجوز ذاتی
بیجون حضرت واجب الوجودی معرفت یعنی وجود
صانع لایزالی وصفات کمالیهٔ ثبوتیه وسلبیه سن تعدد
الطاقة البشریه ادراك وتصدیق بحسب الشرع واجبدر
پس بو وجه اوزره اولان معرفت نظر واستدلاله موقوف
اولدیغی مقرر اولیجق نظر واستدلال دخی واجب اولدیکی
بحسب الشرع قیدی تصریح وجوب معرفت باری اهل سنت قتنده شرعی
اولوب معتزله قتنده عقلا اولدوغنه اشارتدر تفصیلی کتب مبسوطه دن طلب اولنه

ذات اللهدن وصفات الهیه دن
ونبوت ومعاددن علی قانون
الاسلام بحث اولنوب
جناب حضرت حقك ذات
مقدسنه وملائکهٔ کرامه و
انبیای عظامه ویوم قیامه
علی وجه الاجمال علم واذعان
فرض عین اولدوغنده ائمهٔ
دین متفقلر اولوب علی وجه
التفصیل علم واذعانی
ائمهٔ حنفیه قتنده فرض
کفایه وشافعیه قتنده
بودخی فرض عیندر پس
طالب نجات دارین اولان
مؤمنه لایق وواجبدرکه
مسائل دینیه ده اقوال
اهل سنتی ضبط واتقانه
مجد اولوب علم اوطلاع تحصیلنه
سعی اوله مجرد لساناً اهل
سنت زمره سندنم دیمکله
اکتفا ایتمیه زیرا معلومات
مذکوره یه اطلاعسز اهل
سنتدن کچینمك بتینه سنه
دعوی کبی عدیم الجدوی
در
منه

متعین اولور زیرا شول نسنه که واجبک توقف ایده
اولدیغی واجب اولور والحاصل مسائل اعتقادیه‌ده تفصیل
قوانین استدلاله ممارست واعمال فکر ایله اقامت براهینه
قدرت تحصیل ایدوب الزام معاندین وارشاد مسترشدینه
مکنت مرتبه‌سی استحصال ملکه واجب علی الکفایه اولمش
اولور کندی نفسی ایچون طلب درجهٔ یقین فرض عین
اولدیغی کبی بو مرتبه‌لر ضروریات دینیه‌دن اولمغین ناشی
فقهای اسلام بوأهم الله الی دار السلام زمره‌سنده
جمع کثیر و جم غفیر تصریح ایدوب هر مسافهٔ قصیره‌ده
بو صفت ایله متصف بر کسه‌دن لا بد اولمغله خلفای اسلام
ایدهم الله تعالی حضراتنه بو امر جلیلده کمال اهتمامدن
ناشی هر مسافهٔ قصری بو ملکه ایله مالک و بو مسلکه
سالک بر شخصدن خالی قومق حرامدر نته که هر مسافهٔ
قرویه‌ده ظواهر شرایع و احکامه عارف بر فقیه نصبیدن
اخلا حرام اولدیغی کبی دیو کتب موثوقه‌ده تصریح
اتمشلردر التشکر الحمد لله تعالی علی جزیل طوله و قدرته
و حوله بو عصر همایون فال مسعود المآلده که لمعات
ساطعهٔ مآثر پادشاهی و اشعهٔ انوار معدلت کارئ
ظل اللهی چار جهت عالمه پرتو انداز عدل و نصفت و الویهٔ
مراسم حدود شرعی قویمی اهتمام تمام ایله حمایت جانبنه
عنان عنایتلری معطوف و مراحم بیغایتلری خدمهٔ
علوم اولان دعاگویان اخلاص اندیش ایچون التفات
و رغبت طرفنه مصروف اولمشدر و شوارق آرای صائبه‌سی

صائبه‌سی انارهٔ دیاجیر شبهات ایله مزیح غیاهب و بوارق
اسنهٔ خورشید التماعی طرد مخالفین ایچون شهاب
ثاقب مثابه‌سنده اولدوغندن ماعدا مشکات نبوتدن
اقتباس اولنان کلمات ساطع البرهاندن اذا اراد الله
بالامیر خیرا جعل له وزیر صدق ان نسی ذکره حدیث
واضح البیانی مصداقی اوزره سرسطر جریدهٔ سعادت
باهره و عنوان دیباجهٔ سلطنت قاهره رئیس وکلای
دولت و مقتدای اصحاب عز و شوکت صدر الصدور
و نخبة الاعصار و الدهور صاحب الدولة الکبری
و ساحب اذیال المراحم علی مفارق البرایا حضرتلری دخی
بر جانبدن سجیهٔ شریفه‌لرنده مرکوز اولان جوهر صدق
و سداد و طبیعت نظیفه‌لرنده مودع و مکنون اولان
اکسیر صلاح و رشاد مقتضاسی اوزره احیای معالم دین
مبین و اعلای سنت سید المرسلین امرنده تشمیر ساعد اهتمام
و شد نطاق جد و اقدام بیورمغله یوما فیوما صنوف
علوم و فضائلی توقیر و اصناف ارباب علوم و معارف
لطف و توقیرله تکثیره باعث اولمشلردر جناب حضرت فیاض
مطلق بو نظام مستحسن الانتظامی بر دوام ایلیه بالنبی
النبیه و آله و اصحابه البررة الکرام الجرح و التعدیل علم کلامده
تقبیح و اربابنی تفسیق و تجهیل ایدنلرک قوللرندن رد
و اول بابده ورود ایدن کلام اسلافی توجیهده دب
آنفا ذکری سبقت ایتدیکی اوزره علم کلامک فرضیتی ثابت و تحقیق
ارباب الباب لایق و سزا اولان اول فن جلیلی رد

وانکار امرنده اسلافدن نقل اولنان اقوالک ظاهرینه
فریفته اولیوب افاضل محققینک اول ابدع جواب وتأویللرینه
واقف اولمزدن مقدم فنی مطلقا رد وانکاره مبادرت
وارباننه بیلا وجه سوء ظنه جسارت ایتمیه پس
مناسب اولان اولدر که بو محلده طرفینک انکار وتوجیهلرندن
برنبذه ایراده تصدی اولنه متوکلا علی الهادی
القیوم اولا صورا انکاردن طریقهٔ معارضده منقول
اولان اقوالک بری اولدر که مسائل کلامیه ده نهج
متکلمین اوزره عقاید دینیه اثباتنده اعمال نظره
اشتغال حضرت رسول اللهدن صلی الله تعالی علیه وسلم
واصحاب کرامدن منقول اولمدیغی جهتندن بدعت اولوب
وبدعت مردود فی الدین اولدیغی حدیث صحیح ایله
ثابتدر کما قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم
من احدث فی دیننا ما لیس منه فهو رد الحدیث وبو
وجهله ایراد اولنان اشکاله اول سؤال اوزره جواب ویریلور
که اکر مراد اصلا مباحث کلامیه یه حضرت رسولدن
واصحاب کرامدن اشتغال صادر اولمشدر پس اکا
اشتغال مطلقا بدعتدر دیمک ایسه بو کلام ممنوعدر
زیرا مرتبهٔ تواتره واصلدر که رسول علیه الصلوة والسلام
واصحاب عظام کاه وبیکاه دلائل توحید ونبوتدن
بحثه تصدی ایدرلر ایدی ودائما اهل مکه القای شبهه
وشکوک قیلوب توحید ونبوته طلب دلائلدن خالی اولمزلردی
حتی حق سبحانه وتعالی حضرتلری انلرک حقنده بل هم

بل هم قوم خصمون بیورمشدر ودائما حضرت رسالتپناه
دخی سؤاللرینه دلائل باهره وآیات ظاهره ایله جواب
قاطعله انلری الزام وتبکیتدن خالی اولمزلردی وقرآن
کریمده خود بو سیاق اوزره آیات کثیره وارد اولمشدر
لو کان فیهما آلهة الا الله لفسدتا کبی وان کنتم فی ریب
مما نزلنا علی عبدنا فأتوا بسورة من مثله کبی واکر مراد
اول اولیوب حالا ارباب کلام بیننده متداول اولان
اصطلاحات ومؤلفات کلامیه ده مسلوک اولان طرق
مباحثات اوزره اشتغال منقول دکلدر وبدعتدر دیمک
ایسه بو صورتده اکرچه بدعیت مسلمدر لکن بوندن
مردوده فی الدین اولوب قبیح اولمق لازم اولمز زیرا هر بدعت
بدعت قبیحه اولمیوب بدیع مستحسنه یه نهایت یوقدر
علوم فقهیه وسایر فنون شرعیه یه اشتغال کبی وجه ثانی
اولدر که اصحاب کرامدن بر جماعت قدردن بحث وتکلمه
مشغول للر ایکن سعادتله حضرت سید الثقلین انلرک اوزرلرینه
مصادفه لری حالنده وجنات مبارکه لرینه احمرار ابراز ایده جک
مرتبه سیمای شریفلری حتوالرنده آثار غضب نمایان اولوب
اول جماعته خطاب ایدوب با خصم سالفه دن مستحق غضب قهار
اولمغله مبتلای هلاک وبوار اولنلرک باعث خساری
حالا بو سزک خائض اولدیغکز بحثه خوض ایتدکلری ایدی
بو خصوصده سزی اول امره بر دخی خوض واشتغال ایتمیه سز
دیو استیماز ایدرم دیو تاکید بیورمشلردر وحدیث آخرده
دخی قدر مذکور اولدقجه امساک ایدک دیو اول بابده تکلمدن

نهی بیورمشلردر نظر واستدلال ایسه جدل قبیلندن
اولدیغی محل کلامده کلدر جواب بو وجهله درکه حدیثده مذکور
واقع اولان نهی علی طریق اللجاج اولوب تعنت وتعصب
اولان جدل ایچوندرکه آرآء باطله‌یی ترویج وعقائد
حقه‌یی رد وابطال ایچون اوله نتکیم حق تعالی
حضرتلری قرآن عظیمده بیورر وجادلوا بالباطل لیدحضوا
به الحق ودخی آیت اخراده بیورر ومن الناس من یجادل
فی الله بغیر علم الایه بو مقوله جدال ونزاعک منهی اولدوغنده
خلاف ونزاع یوقدر واما شول جدل که حقی اظهار وباطلی
رد وانکار ایچون اوله مستحسن اولوب مأمور به اولدوغی
محل اشتباه دکلدر نتکیم الله سبحانه وتعالی وجادلهم
بالتی هی احسن الایه وقال تعالی ولا تجادلوا اهل الکتاب
الا بالتی هی احسن الایه وبو دخی نقل اتمشلردر که
انکم وما تعبدون من دون الله حصب جهنم آیت کریمه‌سی
نازل اولدقده عبدالله بن الزبعری اعتراضه تصدی
ایدوب امم سالفه‌دن بر طائفه ملائکه‌یی معبود اتخاذ
اتمشلردر وکذلک طوائف کثیره حضرت مسیحی معبود
اتخاذ اتمشلردر پس حضرت حقه معبودیتده تشریک وانلر
حصب جهنم اولیجق ملائکه ومسیح دخی تعذیب اولنمق لازم
کلور دیدکده اول رهنمای محجهٔ رشاد وافصح من تکلم
بالضاد حضرتلری لسان عربده کلمهٔ ما ذوی العقولک
غیرنده استعماله مخصوص اولدوغنه غفلتدن تعجب کنان
توبیخ بیوروب ما اجهلک بلسان قومک اما علمت ان ما لما

ابن زبعری‌نک زعم فاسدی اوزره عرض اشکال ایدوب لسان نبوتدن علیه السلام جواب ایله کلامی رد وابطال اولندیغیدر ۵

ما لا یعقل بیورمغله ابن زبعری‌یی تبکیت والجام بیور
دیلر وبو دخی روایت نحو الله رسیده رتبهٔ قبولدرکه حضرت
علی کرم الله وجهه ایله برقدری شخص باهر النقص معارضه‌یه
تصدی ایدوب افعال عبادک قدرت الهیه ایله وقوعنی
انکار ایتمک اوزره بن کندو حرکات وسکناتمه وزوجه
تطلیقه وجاریه‌می اعتاقه مالک اولدوغم ظاهر وباهر
اولوب انکاری ممتنع ومتعذر اولمغله افعال عباده خلق
الهی ایله اولمق قرارداده دردیدکده حضرت مرتضی دخی
جوابنده بیوردیلر که کندوکه اشیاء مذکوره‌یه مالک
اثبات ایتدکده مرادک اگر اشیاء مذکوره‌یه حاشا جناب
حق تعالی مالک اولمیوب انجق بن مالکیم دیمک ایسه حضرت
مالک الملکدن غیری مالک اثبات ایتمش اولورسن واکر
اشیاء مذکوره‌یه الله تعالی ایله معیتله مالکم دیمک ایسه
جناب حضرت واجب الوجوده شریک اثبات ایتمش اولورسن
دیدکلرنده شخص مذکور ایچون جوابه قدرت قالمیوب
ملزم ومبهوت اولدی بو دخی مقرردرکه نظر واستدلال
جدلک غیریدر زیرا جدل غیری الزام ایچوندر ولا مساعدته
عبارتدر نظر ایسه تفکر معناسنه در جدل منهی اولدوغندن
نظر دخی منهی عنه اولمق لازم اولماز وجه معارضه‌دن
بری دخی بعض رواتک نقل ایتدیکی اوزره علیکم بدین
العجائز حدیث شریفندن مستفاد اولان معنادرکه حدیث
مذکورده عجایز دینینی التزام ایله امر اولنوب دین عجایز
ایسه طریق تقلید ایله اولدوغی متعین اولیجق نظر واستدلالدن

برقدرینک معتقد باطلنی اثبات داعیه‌سیله ایراد سؤاله تصدی ایتدیکنده امام علی کرم الله وجهه کلامنی ابطاله ایله الزام واسکات ایتدیکیدر ۵

نظر ایله جدلک فرقی بیاننده در ۵

کف نفس وصون لسان لازم اولور بو وجهله معارضه‌دن
جوابا اول طریقله درکه اول احادیث مذکور کتب صحاحده
مذکور اولمغله صحتی تسلیم اولنور وتسلیم اولندیغی صورتده
دخی دین عجائزدن مقصود هر خصوصده حضرت حقه
انقیاد ایله تفویض اموردر یوخسه نظردن کف نفس
اولنوب مجرد تقلیده اقتصار دکلدر بو دخی معلوم
اولا که علم کلامی رد وانکارده ائمهٔ مجتهدین رضی الله تعالی
عنهم حضراتندن دخی اقوال عدیده منقول اولوب جمله‌سی محققین
فن طرفلرندن شکر الله مساعیهم مجاب وماول‌در از جمله
امام اعظم وهمام افخم حضرتلرندن منقول اولان روایتلردن
درکه قاضیخان فتاواسنك کتاب حظر واباحه‌سنده فن کلامی
تعلیم ایدوب اندن قدر حاجتدن زیاده مناظره یه خوض
واشتغال منهی عنه‌در دیدیکی یرده ذکر ایتمشدر که
حماد ابن حنیفه قانون اهل کلام اوزره مسائل اعتقادیه
ده تکلم خوض واشتغال ایتدکده حضرت امام انی اشد
نکیر ایله نهی وانکار ایتمشیدی اولدخی جوابه تصدی ایدوب
متقدما کندولرك اول وادیده تکلم اتدکلرن تعریض کونه
تذکیر ایله کندیلردن سبقت ایدن سننی اخذدن انکار
ومنعلرینك سر وسببن استکشاف واستعلام ایتدکده
حضرت امام دخی بز اکرچه فنون کلامده تکلم ایدردك
لکن کان علی رؤسنا الطیر کمال وقار وتأنی ایله مبادرت
ایدردك ورفیق وصاحبمزك زلتی احتمالندن نهایت مرتبه‌ده
احتیاط واحترازایله بسط مقال ایدردك اما سزلر شمدی

شمدی بحث وجدالده خوض واشتغال حالنده رفیقنه
زلت قدم وقوعنه مترقب وطالب اولمق اوزره اشعال
نائرهٔ جدال ایدرسز العیاذ بالله بر کسه کیم صاحب ورفیقنك
کفرینه رضا ویره اول کافر اولمزدن مقدم کندی کافر
اولمق لازم کلوردیو قطع پیوند قیل وقال بیورمشلردر
پس ارباب الباب خفی دکلدر که حضرت امامك بو نقل
اولنان کلامندن علم کلامی مطلقا رد وانکار لازم
اولمیوب بلکه بحث ومقاوله‌دن مراد بحث اظهار حق
اولمغله غرضی مجرد الزام خصم اولدیغی صورتده مقصور
ایدیکی متبین اولور وبو بابده منقول اولان وجوه
رد وانکاردن بری دخی امام ابو یوسفدن عنعنه ثقات ایله
ثابت اولان روایتدر که بر وقتده استادیمز امام اعظم
نعمان بن ثابت کوفی جوزی بالخیر وکوفی حضرتلرینك
مجلسنده حاضر ایدك ناکاه جمع کثیر ایکی نفر شخصی مجلس
حضرت امامه احضار ایدوب بو ایکی کسه بر برلریله نزاع
وجدال ایدوب بری قرآن کریمك مخلوقیتن ادعا ایدوب
اول بری رد وانکار ایدوب کلام الله غیر مخلوقدر دیو
مخاصمه یه تصدی ایتمشلر ایدی دیو پیشگاه رفیع حضرت
امامده تقریر مدعا اتدکلرنده حضرت امام اول جماعتی
ایکیسنك دخی خلفنده ادای صلوات ایله اقتدادن منع
ایدوب شخص ثانی یه اقتدادن منعك وجهی ظاهر اولمغله
کندولردن استعلام واستکشاف اولندقده شریعتمزده
بدعتا اولان منازعه فی الدینه اجترا ده ایکیسی دخی

مشترکلردر دیو جواب ویروب قطع ایدوب قیل وقالی
بیورمشلردر وبینه امام ابو یوسف حضرت امامدن
روایت ایدرکه منازعه فی الدین بدعتدر اگرچه اوزره
دخی تکلم اولنورسه دیو بیورمشلردر وبینه امام ابی
یوسف حضرتلرندن مروی اولمق اوزره فتاوای قاضی
خانك فصل اقتدا سنده مصرحدر که امر دینده
خصومت اوزره اولان کمسه بر قومه امامت ایتمك
جائز دکلدر اگرچه اقتدا ایدنلرك ماموملرك نمازی
صحیح ایسه ده دیوب فقیه ابو جعفر بو کلامی تنویر
وایضاح ایدوب امام ابو یوسفك مرادی جائز درکه
دقایق علم کلامده مناظره یه تصدی ایدنلر اوله
دیمشدر وبو قول دخی امام ابو یوسف حضرتلرندن
منقولدرکه دینی خصومات ایله طلب ایدن تزندق
ایتمش اولور ومالی کیمیا ایله طلب ایدن مفلس اولور
وطلب غریب حدیث ایدن کاذب اولور دیمشدر کذا
وکذا مفصلات کتب کلامیه ده شبهات مذکوره سیاقنده
دخی بیچه نقول کثیره ایراد اولنمشدر لکن بو محلده
مسبوق بالذکر اولان شبهاتی دفع وتوجیهلرده
اختیار ایدوب سوق اولنان اجوبه نك حسم عرق
شبهه ده فایده سی عامه اولمدن ناشی طی اولنان
شکوك وشبهاتك دخی اجوبه مذکوره ایله اندفاعی
مقرر اولمغله تکثیر سواده تجاسر اولنمدی الاجوبة المنقولة
من الفقهاء انفا ذکری سبقت ایدن وجوه معارضه دن

وجه ثانینك جوابنده سرد اولنان تحقیقات حالا ائمه
مجتهدین حضراتندن منقول اولان شکوکی دخی دفعده
کافی ایدیکی طباع سلیمه اصحابنه ظاهر وواضحدر لکن
مستقلا بو بابده اساطین فقهادن منقول اولان
اجوبه وتاویلاتدن کثیر الفوائد وجم الفوائد اولنلر
متبرکا بانفاسهم الشریفه ذکر اولنمغه مبادرت قلندی
از جمله امام ابو یوسفك حضرت امامدن منقولی اولان
بدعیت که ذکری سبقت ایتمشدر اول منازعه ایچوندر که
مقتضای هوا اوزره اولوب ایراث عجب وغرور ایلیه
دیو مؤلفات ثقاتده منصوصدر وتاتارخانیه وخلاصه
ومجمعده وغیریه کتب فتاواده تصریح اولنمشدر که
کراهتی مثبته اولان اول جدالدرکه ایقاظ فتن
واثاره بدعه مؤدی اوله ویا تشویش عقایده مستتبع
اوله ویا متصدی مناظره قلیل الفهم اوله ویا بحثلری
مجرد غلبه داعیه سی ایله اولوب اظهار حق اولمیه
والا اظهار صواب ایچون اولان مناظره که کلام مجیدده
وجادلهم بالتی هی احسن ایتی ایله مامور بهادر انده
شائبه کراهت اولمق نه احتمالدر شبهة اخرى ووجه
اندفاعها اگر بو محلده سؤال ایراد اولنوب مجتهدین
کرام حضراتندن انفا ذکر اولندیغی منوال اوزره رد فن
کلامده صدور ایدن نقول ظاهرندن بلا داع اخراج
ایدوب تاویلات مذکوره ایله توجیه وتاویلینی التزامك
وجهی غیر ظاهردر دینلسه اولان معنای ظاهرینه محمول

اولمغله ردیوا ایراد کلام اولنورسه کریوهٔ اعتسافدن
متجانب اولان اصحاب انصاف حقیقی دکلدرکه ذکری
سبق ومرور ایدیکی اوزره علوم کلامک فرضیتی
متیقن اولوب ادنی مرتبه ده عوام ناسک عقایدن
تشویشات مبتدعه دن حفظ وصیانت بو فن جلیلک
فوائدندن ایدیکی مقرر وثابتدر ولیحق افراد اکیاس
بلکه احاد ناسدن آنی رد وانکاره تجاسر محال ایکن
ائمهٔ دین اولان اساطین مجتهدین ذوی التمکیندن
انی تحریم وارباب تضلیل نه احتمالدر پس اسلافدن
صورت انکارده منقوله اولان روایاتی البته تأویل
وتوجیه تصدیه مرتبهٔ وجوبده اولدیغی مقرر اولور
وجه دفع آخر افاضل متأخرین آثارندن بعض مؤلفات
مرغوبه ده مسطور اولوب تشنیف سمع قبوله حقیق اولان
جواهر زواهر تحقیقندندرکه مجتهدین کرام حضراتی
زمان شریفلرنده علم کلام رؤسای ارباب اعتزال اولان
شرذمه یه مخصوص اولوب قطعا اصحاب رسول الله
وتابعین ذوی الانتباه مسلکنه سالك ومنهاجه اولان
اهل سنت میاننده معهود ومعروف دکل ایدی زیرا
اهل تاریخ وسیر اتفاقلری اوزره اهل سنت بیننده
فن کلامک ظهوری ابتدا امام ابو الحسن اشعری حضرتلرینك
انتشار اشعهٔ نیر ذات ساطعة اللمعاتلری زماننده
وقوع بولمشدر وامامك خود ولادتی هجرت نبویه نك
ایکیوز التمش سنه سنده واقع اولمشدر ورؤسای معتزله دن

امام اعظم ابو حنیفه نعمان بن
ثابت کوفی حضرتلرینك ولادتلری
هجرت نبویه نك سکسانجی سنه
سنده وقوع بولمشدر وسن
شریفلری اولحساب اوزره
کامل یتمش ییل اولمش اولور
وامام ابو یوسف حضرتلرینك
ولادتی یوز یکرمی اوچ سنه سنده
ووفاتی یوز سکسان ایکی
تاریخنده واقع اولوب
سن شریفی التمش طقوز سنه در
وامام محمد حضرتلری یوز اوتوز
برده تولد ایدوب یوز سکسان
طقوز سنه سنده وفات ایتمشلردر
وامام مالك حضرتلرینك
ولادتلری هجرتدن طقسان
اوچ سنه مرورنده وقوع
بولوب وفاتلری یوز یتمش
طقوز تاریخنده درکه سن
شریفلری سکسان آلتی سنه
اولمش اولور وامام شافعی
حضرتلرینك تاریخ ولادتلری
یوز اللی وتاریخ وفاتلری
ایکیوز درت وسن شریفلری
اللی درت سنه در وامام احمد
حنبل حضرتلرینك خود ولادتی
یوز التمش درت سنه سنده
ومدت عمری یتمش یدی سنه در
رضی الله تعالی عنهم وجزاهم
عنا خیر الجزا منه

تاریخ ولادت ابو الحسن اشعری

معتزله دن ابو علی جبائی تلامیذندن اولوب قرق سنه
مقداری مذهب اعتزال اوزره مستمر اولمشیکن دستیاری
توفیقله تیقظ وانتباه دیدهٔ بصیرتندن برطرفسان
غشاوهٔ شکوك اشتباه اولوب عالم مثالده خاتم الرسل
وهادی السبل رهنمای محجهٔ سداد ونیر وقاد برج
هدایت ورشاد حضرتلرینك شرفیاب مشاهدهٔ جمال
خجسته فال اولوب یعنی واقعه سنده اول سرو
بوستان رسالتك حاکپای عرش پیماسنه رومالدن
مستسعد اولدی وطرف باهر الشرف حضرت رسالتدن
شایان عز خطاب اولوب اول وقته دك مسلوکی اولان
طریقهٔ نامرضیهٔ اعتزالی ترك ایدوب مشکاة نور النور
نبوتدن مقتبس اولان اضواء هدایت اولان صحابه کرامك
ازاحهٔ ظلام شکوکله اناره وایضاح ایتدکلری محجهٔ
نیره که ما انا علیه واصحابی طریقه سنندن عبارتدر
انتهاجله مأمور اولدی وکلمهٔ جامعهٔ ترکتکم علی المحجة
البیضاء معنزاسی اوزره شهرهٔ صحابه وتابعین اولان
جادهٔ واضحهٔ محمدیه سالکلری اولان اهل سنت
وجماعت مذهبلرن تقویت وتوثیق وارباب اهوا
وبدعی تضلیل وتفسیق اولوب عموما ارباب اعتزالی
وخصوصا استادی ابو علی جبائی یی تبکیت والزام
واسکات وافحامه اشتغال ایلدی لدادله وثیقه عد ایتدکلری
مقدمات واهیه وآراء باطله لرن توهین وابطال
ایتمك اوزره کذارندهٔ اوقات ایکن تاریخ هجرتدن اوچیوز

ابو الحسن اشعرینك
واقعه سنده تنبیهله
مسلك اهل سنتی
قبول وانتهاجی که
انجرار سوق کلام ایله
ذکره تصدی اولندی

یکرمی ایله اوتوز سنه سی خلالنده واصل جوار رحمت
اولمشدر وکذلك مقتدای اهل سنت امام ابو منصور
ماتریدی حضرتلرینك دخی ولادتلری ولادت اشعریدن
مؤخر وقوع بولوب وفاتی اوچیوز اوتوز ایکی سنه سی
خلالنده در وکتب تاریخ ناطقه اولدیغی اوزره اصحاب
مذاهب اولان مجتهدین کرامدن هیچ بری اول وقتی
ادراك ایتمیوب جمله سندن متأخر اولان امام احمد
حنبل حضرتلری که خاتمة المجتهدین در وفاتی ایکیوز قرق
بر سنه سنده واقع اولوب وفاتلری ایله ارباب اجتهاد
منقرض اولمشدر پس بو تفصیلدن معلوم اولور که
ائمهٔ مجتهدین حضراتندن هیچ بری فن کلامك اهل
سنت بیننده ظهوری زماننه بالغ اولمیوب قدح ورد
ایتدکلری مرقوم آرای معتزله اولان مسائل مموهه
اولوب کلام اهل سنت اولمیه **حکایهٔ مستطرفه**
الحدیث ذو شجون مصداقی اوزره امام ابو الحسن
اشعری حضرتلرینك مذهب اعتزالدن رجوعی و تنصلی
حالنده استادی ابو علی جبائی یی اسکات والزامده
ایراد ایتدیکی اخوهٔ ثلثه حکایه سی مع شهرته بو محلده
صواب دیدی فکر کلیل ایله ثبت اولندی مآل بحث
وجدال بو منوال اوزره در که امام ابو الحسن اشعری
ارباب اعتزالك مطیعه اعطای ثواب و عصاته نکال
وعقاب حاشا جناب حضرت مسبب الاسباب بر واجبدر
دیدکلرین رد و تزییف صددنده جبائیدن سؤال ایدر

وفات اشعری ه

وفات الامام ابو منصور ماتریدی ه

امام ابو الحسن اشعرینك جبائی یی الزام صددنده ایتدیکی حکایت مشهوره در مع شهرتها ذکر اولندی ه

ایدوب بو عقدهٔ اشکالك انحلالی نه وجهله در که اوچ نفر
برادرك بریسی مطیعا فوت اولوب بری دخی عاصیا و اوچنجیسی
صغیرا وفات ایتمش اولسه بونلرك مآل حالی نه کیفیت اوزره
در دیدکده جبائی دیدیکه شخص اول دخول جنت ایله
کامیاب وثانی مبتلای صنوف عقاب وثالث نه معاتب
ونه مثابدر پس اشعری تکرار دیدیکه صغیرا وفات
ایدن صبی عرصهٔ محشرده یا رب حکمت ندر که بنی صغیرا
اماته قیلدك اکر بکا عمر دراز مدت اعطا اولنمش اولسه
حلیهٔ ایمان ایله متحلی اولوب مستحق دخول جنت اولوردم
دیسه نه وجهله الزام اولنور دیدکده قبل حضرت باریدن
بو منوال اوزره جواب اولنور که اکر سن مرتبهٔ سن تمییزه
واصل و بالغ اولنجه ساحهٔ حیاتده ابقا اولنسه ایدك
مصدر عصیان اولوب مستحق دخول نیران اولوردك
سکا اصلح اولان صغیرا اماتت ایدی دیوجك اشعری
دیدیکه یا بو صورتده شخص ثانی دخی کندو حالنده
استکشاف ایدوب یا رب چونکه حال بو منوال اوزره
در بنم فقیره دخی حال صغر و صباوتده موت اصلح ایکن
بنم حقمده امهال اولنوب مستوجب عذاب اوله جق خصوص
عصیانه مبتلا قیلمقده سر و حکمت ندر دیسه اکا جواب
نه کیفیت ایله متصور در دیدکده جبائی ملزم و مبهوت
اولوب بر وجهله نطقه مجال امر محال اولدی **تحقیق انیق**
بو محلده ذکری مناسب اولان فوائد نافعه دندر که
اشاعره و ماتریدیه اتفاق اوزره سالك اولدقلری طریق

مرضیه نك حقیقتنه وحدیث نبوی ناطق اولدیغی اوزره
یتمش اوچ فرقه دن فرقهٔ ناجیه بو طائفهٔ زکیه ایدوکنه
بو کلام شافی دلیل وافیدر که زمان ظهور وانتشارلرندن
بو وقته دك کتم عدمدن پای نهادهٔ منصهٔ وجود اولان
مشایخ دین وعلمای مسلمین اتفاق اوزره قبول واختیار
ایدوب بر فرد شذوذ وشرود ایتمامشدر و بو
قدر مدت متطاوله ده امهات مسائللرندن بر مسئلهسنی
رد وانکار مسموع ومعهود دکلدر پس بو قدر سنین
وشهور وزمان موفورده مجتمع اولان امت مهتدیه
نك لا یجتمع امتی علی الضلالة حدیث شریفنك مضمونجه
ضلالت اوزره اجتماعلری محال ایدیکی خود امر مقرردر
دفع شك اکر شبهه ایراد اولنوب سؤال اولنورسه که
اعتقادیاتده اهل سنتك مقتدا ورئیسی ایکی کسه
اولوب فروعده حنفی المذهب اولنلر اصول دینده
یعنی مسائل کلامیده امام ابو منصور ماتریدی حضرتلرینه
اتباع ایدوب فروعده شافعی المذهب اولنلر امام
ابو الحسن اشعری مسلکنه کتمشلردر و بو ایکی امامك
مسائل کثیرهده بینلرنده اختلاف اولوب علی طرفی
النقیض واقع اولان ایکی قولك لا محالة بریسی صواب
اولدیغی صورتده آکا مخالف اولان قول آخر البته خطا
اولمق مقرر اولور پس اهل سنت اسمیله موسوم ومسمی
اولان فرقهٔ ناجیه هر قنغیسی اولورسه طائفهٔ اخری
اول فرقهدن خارج اولمق لازم اولور بو شبههدن جواب

اتحاد مسلکی الماتریدیة والاشاعرة
٥

109

جوابا اول وجهلهدر که ماتریدیه واشاعره بینلرنده واقع
اولان خلاف ونزاع فروع کلام وجزئیات مسائلده
اولوب امهات مسائل اولان معظمات دینیهده اولمغله
مجرد بو مرتبه مخالفت ایله تباین وتناقض اولمیوب ایکی فرقه
متباینه اولملرینی اقتضا ایتممشدر وتدقیق نظر اولندقده
طرفینك قوللری بربرینه توافق ایتدیکی دخی مقرر اولوب
ایکی طرفك تعصب واعتسافدن متجانب واعتدال
وانصافله متصف اولان محققلری طرف اخری حاشا
بدعت وضلاله نسبت ایتممشلردر واصول مسائل دینیهده
اتفاقلرندن ناشی ایکیسی فرقهٔ واحده عد اولنوب اهل
سنت وجماعت اسمیله مسمی اولمشلردر و یتمش اوچ فرقهدن
فرقهٔ ناجیه بونلر ایدیکی مقرر ومتعین اولمشدر فائده
شازده امام ابو منصور ماتریدی حنفی المذهب اولوب
ایکی واسطه ایله حضرت امام ابو حنیفهنك تلامیذندن بری
ابو نصر عیاضیدن تلمذ وتعلم ایدوب او دخی ابو بکر
جوزجانیدن او دخی ابو سلیمان جوزجانیدن او دخی
امام محمد بن الحسن شیبانیدن اخذ وتلقی ایتمشدر که
رؤسای تلامذهٔ امامدندر پس مذهب حضرت امامی
اختیار ایله امامدن منقوله اولان اقواله اتباع وانتصار
مقتضای مذهبی اولوب آثار امامه مقتفی ایدیکی مقرر
اولور وحضرت امامدن منصوصه اولان اقوالدن
اعتقادیاته متعلقه یدی عدد مسئلهده ابو الحسن اشعری
امامه مخالفت ایدوب خلافنه ذهاب ایتدیکندن ناشی

الامام ابی منصور محمد بن محمد بن
محمود الماتریدی رؤسای فقهای
حنفیهدن اولوب فقهای ماوراء النهر قاطبه اعتقادده
ماتریدیلردر و امام ابو منصور سمرقندك
ماترید نام قریهلرندن
قریهده نشأت ایدوب
قمع بدع وازاحهٔ اهواء
سیف مسلول وقوآل بالحق
متورع ومجاهد امام جلیل
الشان ایدی مذهب اهل
سنتی انتصارده کتب عدیده
تألیف ایتمشدر از جمله مؤلفات
نافعهٔ مشهورهسندن معلوم
اولنلردر کتاب التوحید
کتاب المقالات کتاب تأویلات
القرآن کتاب رد اقوال المعتزله
کتاب رد اقوال القرامطه
کتاب رد اقوال الروافض
وکذلك اصول فقهده تألیف ایتدیکی مؤلفاتندن مشهور اولان کتاب مأخذ الشرایع کتاب الجدل و بونلردن
غیری نیجه کتب نافعه تألیف ایتمشدر وفاتی اوچیوز اوتوز سنهسنده وقوع بولوب سمرقندده مدفوندر جعل الله سعیه مشکورا ٤ ٥

مائز بیکی ایله بینلرنده مسائل معدوده ده خلاف متحقق
اولمشدر و بعض کتب موثوقه ده تعدادا ولندیغی اوزره
اول مسائل سبع بونلردر مسئلهٔ اولی انا مؤمن ان شاء الله
قولنده اولان استثنادر که امام ابو حنیفه حضرتلری
نحن نحکم بالظاهر والله یتولی السرائر دیوب امام اشعری
حضرتلری عاقبت امره سبق کتابه نظر ایتمشدر ثانیه
امام ابو حنیفه گاه اولور که سعید اولان شقی و شقی
اولان سعید اولور دیوب اشعری انکار ایدوب
نه سعید شقی و نه شقی سعید اولور دیمشدر ثالثه
کسبی امام ابو حنیفه اثبات ایدوب امام اشعری قدرت عبد
ایچون تأثیر اثبات ایتمدیکی جهتدن امامك و سائر
سلفك اراده ایدوب بینلرنده مشهور اولان معنا
ایله کسبی نفی و انکار ایتمشدر رابعه امام ابو حنیفه
وجوب معرفة الله عقلا و لغة ذاهب اولوب امام اشعری
شرعیدر دیمشدر خامسه امام ابو حنیفه مثلا رازقیت
کبی اوصاف افعال قدیمه در دیوب امام اشعری حدوثنه
ذاهب اولمشدر سادسه امام ابو حنیفه انبیای عظام
علیهم الصلوة والسلام حضراتندن صدور صغایرك
امتناعنه حکم ایدوب امام اشعری خلافنه ذهاب
ایتمشدر سابعه امام ابو حنیفه کفار اوزرینه وقوع
نعمتی اثبات ایدوب امام ابو الحسن نفی و انکار ایتمشدر
المقاصد المسلك الاول ذات واجب الوجودك اثباتی
و سائر ذواته مخالفتی و عند الأشعری وجودك

بعض کتب کلامیه ده اگرچه بین الامامین مختلف فیها اولان مسائل انجق مسائل سبعهٔ مذکوره اولمق اوزره مذکوردر و مصرحدر لکن مفصلات فنی متتبع اولنلر ایچون بونلردن ماعدا دخی نیچه مسائل خفیه ده خلافلری وقوعی ذکر اولنوب تحقیق نظر اولنده قدح خلافلرینك مثالی وفاقه منجر اولدیغی ارباب بصیرت ایچون ظاهر و باهر اولوب بعض فضلا مؤلفاتنده دخی تصریح و تنصیص اولنمشدر
منه

وجودك عین ذات اولوب سائر ائمهٔ فنك اول
بابده اقوال متخالفه سن بیان و تحقیقده در معلوم اوله که
اثبات ذات مقدس واجب الوجود ده ایکی طریق واردر
بری نصوص قرآنیه دن استنباط و استفاضه اولنان
طریقهٔ انیقه در که مشهورلردن اولوب عقلادن
معتد بر اولنلرك انی قبولدن نکول و شذوذی معهود
دکلدر و بری دخی براهین حکمیه ایله اثبات مدعا قلنمق
طریقه سیدر که انك دخی ایکی مسلك مشهوری اولوب
بری مسلك متکلمین و بری مسلك حکمادر و ارباب
الباب مستور و مخفی دکلدر که طریقهٔ اولی جمهور ایچون
انفع و نفوسده اوقع اولمغله قرآن کریم و فرقان عظیمده
بو وجهله ارشاد عباد کثرت اوزره وقوع بولمشدر
و ادلهٔ فلاسفه و براهین حکمیه خفا و دقتدن خالی
اولمیوب فتح باب شبهاته مؤدی ایدیکی محتاج بیان دکلدر
و بو بابده قرآن باهر البرهانده وارد اولان آیات
کریمه دندر که جناب حضرت حق بیورر ان فی خلق
السموات والأرض واختلاف الليل والنهار والفلك التي
تجري في البحر بما ينفع الناس وما انزل الله من السماء من ماء
فاحيى به الارض بعد موتها وبث فيها من كل دابة
وتصريف الرياح والسحاب المسخر بين السماء والارض
لآيات و سورهٔ اخراده دخی بیورر افرأيتم ما تمنون
ءانتم تخلقونه ام نحن الخالقون و کذلك قوله سبحانه
افرأيتم ما تحرثون ءانتم تزرعونه ام نحن الزارعون

لونشآء لجعلناه حطاما وكقوله عز قائلا افرايتم الماء
الذى تشربون ءانتم انزلتموه من المزن ام نحن المنزلون
لونشآء جعلناه اجاجا ومثل قوله تعالى افرايتم النار
التى تورون ءانتم انشاتم شجرتها ام نحن المنشئون
الى غير ذلك من الايات القرانية والحاصل سور قرآنيه
دن سكسان قدر محلده بو سياقده ايات عديده
وارد اولمشدر وبو طريقه انيقه اوزره بيان مدعا
اول وجهلدركه ديدهٔ عبرتبين ايله صنوف مصنوعات
بديعهٔ الهيه يه نكاه ايدن اولان عقلا عالم علوينك يعني
افلاك وكواكبك حركات عجيبه واوضاع غريبه سنه
وعالم سفلينك يعني طبقات عناصر وغرايب امتزاجاتنه
واثار علويه وسفليه يي واحوال معادن ونباتات
وحيواناتي باخصوص بدن انسانده ابداع وادماج
اولنان بدايع مصنوعاتي وروح انساني مشاهده
وملاحظه ايتدكده البته بو مكونات ايچون بر صانع
وموجد دن لابد اولوب لا محاله هر حادث ايچون
بداهت عقل شهادتي ايله بر موجد ومحدث وهر ممكن
ايچون بر علت مؤثره نك لزومنه فطرت سليمه حكم ايدوب
شهادت حدس صائب ايله بو مصنوعات عجيبه نك
على وجه الاصلح والارفق صانعي ذيل قدرتي غبار
حدوث وافتقاردن معرا بر قادر حكيم ايدكينه علم
قطعي حاصل اولوب بلكه ديدهٔ بصيرتي مشاهده حقدن
بي نصيب اولان كمكوردهٔ راهان بوادئ شرك وضلالده بيله

كذا فى المسايرة
لابن الهمام

بيله الوهيت اصليه جناب حق سبحانه وتعالى حضرتلرينه
مخصوص اولوب خالق ارض وسما انجق حضرت واجب
الوجود ايدوكنه قاطبة اقرار واعتراف ايله متفقلردر
نتكيم قرآن كريمده بيورر ولئن سألتهم من خلق السموات
والارض ليقولن الله بو معنايه مبنيدركه جناب حضرت
حق طرفندن خلقي طريق حقه هدايت ايچون مبعوث
اولان انبياى عظام حضراتندن مسموع ومعهود اولان
كلمهٔ شافيهٔ لا اله الا الله افاده ايتديكي اوزره خلقي
توحيده يعني وحدت جناب صانعه دعوتدر اثبات
ذات صانعدن بحث ودعوتلري معهود اولمديغي اول
بابده مخاطبينك فطرتلري شاهد اولديغنه مبنيدر
وبو دخي معلوم اولا كه اثبات ذات واجبده بو تقديم
اولنان مسلكي بعض كتب فنده اقناعيات دن عد ايتديكي
مجرد اثاره كوره يه نظر ايله استدلال اولنمغه قصر
واكتفا اولنوب خارجدن اصلا غيري مقدمه ضم والحاق
اولنمديغي صورته مخصوص ومقصوددر والا خارجدن
اكا غيري مقدمه ضم واعتبار اولنسه اثردن مؤثره
استدلال طريقه سي اوزره براهين انيه دن اولمغله
استدلالات برهانيه دن اولديغي ارتيابدن مبرادر
مشاهده اولنان مصنوعاتك مجموعي ممكنه ومحدثه
اولديغندن ناشي بر علت قديمه دن لابددر والا اول دخي
بر علته محتاج اولوب يا دور وياخود تسلسل لازم اولور
نتيجة المرام فى تحقيق المقام بو مسئله ده ايضاح مرام وتقرير

الطریقة الاولی فی اثبات ذات الواجب سبحانه

کلام اول وجهله در که عالم یعنی ما سوی الله بجملتها یا جوهر
ویا عرضدر واعراض وجواهردن هر بری ایچون ایکی
جهت متحققدر اولوب بری جهت امکان وبری جهت
حدوثدر پس مسلك متکلمین اوزره اثبات ذات
واجبده درت طریق واردر که بری حدوث جواهر ایله
استدلالدر وبو طریقه حضرت ابراهیم علیه وعلی نبینا
صنوف التحیة والتسلیم جنابلرینك مختاری اولان
طریقه در که غروب کوکب محسوس دیده بصیرتی اولدقده
لا احب الآفلین دیمکله افول وغروب که اعراضدندر
حدوثنی متقرر اولوب محل افول اولان کوکب که جوهردن
در محل حوادث اولمق سببیله مطلقا جواهرك حدوثنه
استدلال ایتمشدر پس هر حادث ایچون بدیهه عقل
شهادتی ایله بر محدث لازم ایدیکی خود متقرر ومتبادر
مثلا بر بناء رفیع مشاهده اولنسه انك ایچون بر بانی
وجودنه عقلك جزم وحسمی کبی طریقه ثانیه امکان
جواهر ایله استدلالدر وعلی طریق الاجمال حاصلی
بودر که عالم جوهری مرکب اولدیغی جهتله کثیر اولوب
ممکن ایدیکی معلوم اولور وهر ممکن ایچون بر علت مؤثره
یه احتیاجی خود متقرردر طریقه ثالثه حدوث اعراض ایله
استدلالدر هر عاقل ایچون واضح وظاهردر که رحم
مادرده نطفه اولا علقه یه وبعده مضغه یه متحول
اولوب وبعد ذلك لحم ودم اولمغه مستعد ومتبدل
اولور واحوال مذکوره نك نطفه یه طریانی مشاهده

مشاهده اولندقدن معلوم اولور که انك ایچون بر صانع
حکیم لازم اوله وبو مقوله احوال عجیبه متقنه که عقول
عقلا انده مودعه اولان حکم باهره نك ادراکنده
حیراندر مؤثر عدیم الشعوردن صدور ایتمك ظاهر
الاستحاله در تتمة الثالثة ومعلوم اوله که بو ذکر اولنان صورت
اوزره استدلال نفسده مشاهده اولان اعراضك حدوثی
ایله استدلال قبیلندندر اما آفاقده مشهود اولان اعراضك
حدوثی ایله استدلالك صورتی شویله در که اوضاع
فلکیه واحوال عناصر وموالید ایله استدلال اولنه
طریقه رابعه امکان اعراض ایله استدلالدر وصورتی
بو منوال اوزره تقریر اولنمشدر که جمیع اجسامك جواهر
متجانسه دن مرکبه اولدیغی متعین اولیجق جملهسی متفقه
الحقیقه اولوب متماثله ایدیکی متقرر اولور واتفاق حقیقت
وتماثل محقق اولیجق هر جسمك کندی ایچون حاصل اولان
صفاتله متصف اولمده اختصاصی بر مخصص اقتضا
ایدر والا ترجیح بلا مرجح لازم اولور وبعض کتب
کلامیه ده مصرحدر که اثبات ذات واجبده حضرت
موسی صلوات الله علی نبینا وعلیه بو طریق اوزره استدلالی
اختیار ایتمشدر کما ورد فی القرآن الکریم حکایة عنه
ربنا الذی اعطی کل شیء خلقه ثم هدی الآیة یعنی جناب
رب الارباب حضرتلری مصنوعاتندن هر مصنوعك
صورت مخصوصه سن وشکل معیننی حکمته مطابق اولمغله
مناط منفعت اولمق وجهی اوزره اعطا قیلدی دیمکدر

علاوة البحث بعد ذلك يعنی وجوه استدلالدن مذاق
ارباب کلامه اوزره اولان طرق ومسالك تحقيقنده
ذکر اولنان مرتبه ایله اکتفا اولنوب بوبابده مشهور
ومعروف اولان مسالك ستّه بيننده اولان براهين
قاطعه دن قلّت مؤنت سهولت فهمله راجح وممتاز
بر برهان حاسم ذکرنه مبادرت اولندی شهادت
فطرت سليمه ايله معلوم مدرکه البتّه واقعده لااقل
بر موجودك وجودی امر مقرّردر واول موجود دخی
لامحاله یا واجب ویاخود ممکندر اکر واجب اولورسه
مدّعا ثابت اولور واکر ممکن ایسه ممکنك وجودی
وعدمی طرفی مساوی اولدیغی جهتدن وجودی طرفنی
ترجيح ایچون بر علّت مؤثّره یه محتاج اولور والّا
ترجیح بلا مرجّح لازم کلور واول علّت مؤثّره واجب
اولمسه ویاخود واسطه ایله واجبه منتهی اولمسه یادور
ویاخود تسلسل لازم اولور ودور وتسلسلك
بطلانی ایسه براهين قاطعه ایله اثبات اولنمشدر
پس موجودات ممکنه نك البتّه بر علّت مؤثّره یه که واجب
اولا استنادی لازم اولمغله ثبوت وجود واجب
معلوم اولور ذیل البیان بحث اثبات واجبده سوق
وایراد اولنان وجوه استدلالدن هر قنغی دليل که
اولورسه ثبوت ذات صانعه دلالت ایدوب واجب الوجود
اولدیغنه دلالت اتمیه بهر حال ذات مقدّس صانعك
ازلی وابدی اولدیغنه مستقل دليل اقامتی اولنمق لازم

طريقة واضحة فی اثبات
ذات الواجب سبحانه
٥

لازم اولور امّا اول ادلّه که اثبات صانعدن ماعدا
وجوب وجود صانعه دخی دلالت ایلیه وجوب وجود
قدم وبقایی مستتبع اولدیغی جهتدن ازليت وابديت
اثباتی ایچون مستقل ادلّه ذکرینه حاجت قالمز
المنهج الثانی من المسلك الاول ذات واجب الوجودك
سائر ذواته مماثلتدن منزّه اولدیغیدر عند الثقاة
بوبابده راجح ومقبول اولان مذهب اولدرکه ذات
مقدّس الهی سائر ذواته مخالف اولوب یعنی ذات باریك
سائر ذوات موجوداته مخالفتی بالذات اوله ومابه
الامتیاز عين ذات اولوب امر آخر اولمیه پس ذوات
سائر موجوداتدن هر بری ایچون ذات باری ایله شائبه
مشارکتك عدم تحقیقی معلوم اولمغله ناشی جناب
حقّك ند ومثلندن تنزّهی معلوم ومتیقّن اولور
امّا قدمای متکلمیندن بر شرذمه اکا ذاهب اولمشلردر که
ذات باری ایله سائر ذوات بيننده بالذّات مخالفت
اولمیوب مابه الامتیاز احوال اربعهٔ مشهوره اولدر که بری
وجوب وجود وبری دخی حیّ اولوب اوچنجیسی علم تام ایله
عالم اولوب دردنجیسی قدرت تامّه ایله قادر اولدیغیدر
دیمشلردر وقدمای معتزله دن ابو هاشم قتنده مابه
الامتیاز احوال اربعهٔ مذکوره یی موجبه اولان حالت
خامسه درکه الهيّت ایله تسمیه ایتمشدر ومذهب مختاردن
که اولامذکور اولاندر ماعداسنك وجوه ردّ وتزییفی
کتب فنّده مفصّلا ننده طلب اولنه المنهج الثالث من المسلك

الاول وجود باریده اولان اقوال بیاننده در بو مسئلهده
اوچ قول مشهور واردر برنجیسی جمهور متکلمین مذهبیدر
که انلر مطلقا وجودک کرک حقیقت واجب الوجودک کرک
ماهیات ممکنهده زائد اولمسنه ذاهب اولوب ادلهٔ وثیقه
ایله اثبات مدعا قلمشلردر وایکنجی قول ابو الحسن
اشعرینک مختاری اولوب معتزلهدن دخی ابو الحسین
بصرینک ذاهب اولدوغیدر که انلر وجودک کرک
واجب الوجودده وکرک ماهیات ممکنهده عین حقیقت
اولمسنه ذاهبلردر قول ثالث مذهب حکمادر که انلر قتنده
وجود عین حقیقت واجب اولوب ماهیات ممکنه اوزرینه
زائد اولمق قرار دادهدر والله اعلم المسلک الثانی فی التنزیهات
یعنی صفات سلبیهٔ الهیه بیاننده در وتنزیهاتدن مراد
ذات مقدس الهی یه غیر شایان اولان نقایصی سلب
وازاحهدر الحجة الاولی من المسلک الثانی فی التوحید
یعنی واجب الوجودک من جمیع الوجوه واحد اولوب
ترکیبدن وتعدددن منزه ایدیکی بیاننده در اولا
ترکیبدن تنزهی بو وجه اوزره مبرهندر که اکر
واجب الوجود احدی الذات اولمسه یعنی ذات مقدسی
ترکیبدن مبرا اولمسه ادنی مرتبهده ایکی جزءدن مرکب
فرض اولنسه هر کلده البته جزئینه محتاج اولوب
وهر جزء دخی کلک غیری اولمق مقرر ایدیکی جهتدن
هر مرکب البته غیره محتاج اولمق متعین اولور واول
شیء که غیره محتاج اوله لا محاله ممکن اولور زیرا احتیاج

ترکیب اجزا جهتی ایله اولان
کثرته اطلاق اولنور تعدد
افراد جهتی ایله اولان کثرتدن
عبارتدر ه

احتیاج منافی وجوب وجوددر والله تعالی اعلم اما
تعدددن وتکثردن تنزهی یعنی مفهوم واجبک واقعده
ذوات متعددهیه عدم صدقنی اثبات وبیان صددندهدر
متکلمین وحکمادن هر طائفه کندو مسلک مخصوصلری اوزره
ادلهٔ متعدده اقامت ایتمشلردر که تفصیلی کتب فن مفصلهسنده
طلب اولنه اول جملهدن مذاق متکلمین اوزره بو
مدعانک اثباتنده مشهور اولان ادلهنک اوضحی واتقنی
اولان برهان تمانع که قرآن باهر البرهانده اکا لو کان
فیهما آلهة الا الله لفسدتا آیت کریمهسیله اشارت
اولنمشدر انک ذکری ایله اکتفا اولندی الحالة هذه اکر
فساد ارض وسمادن عدم تکون ارض وسما مراد ایسه اول
صورتده تقریر برهان تمانع بو وجهله در که اکر آله متعدد
فرض اولنسه ارض وسما متکون وموجود اولمق محال
اولوردی زیرا ایجاد مذکور یا مجموع قدرتین ایله ویاخود
هر برینک ویاخود برینک قدرتی ایله وقوع بولوب
بو اوچ احتمالدن خالی اولمز وبو احتماللرک جملهسی ممتنع
اولمغله تعدد آلهه دخی محال ایدیکی ثبوت بولور اما
احتمال اول یعنی ایجاد مذکورک مجموع قدرتین ایله اولمق محال
ایدیکی عجزی مستلزم اولوب شان الهه کمال قدرت
ایدیکی بی اشتباه اولدیغی جهتدن مبین اولور واما
احتمال ثانی یعنی حصول مقدور مذکورده قدرت قادرینک
هر برینک مدخلی اولمق محال ایدیکی ایکی علت مستقلهنک
معلول واحد اوزرینه توارد مستلزم اولدیغی جهتدن

متميّز اولوروا احتمال ثالثك امتناعی خود ترجیح بلا مرجّح
اقتضا ایتدیکندن لازم وثابت اولور. واما فساد ارض و
سماده عدم تکوّن مراد اولنور. وجه اصلحا اوزره بو مشاهده
اولنان نظامدن خروج مراد اولدیغی صورتده برهان
مذکورک تقریری اول وجهله درکه حاشا الله ایکی فرض
اولنسه بینلرنده تنازع وتغالب وقوعی امر مقرر اولوب
لزوم عادی ایله هر برینک صنعی آخرک صنعندن متمیّز
اولمق دخی متعیّن اولیجق اجزاء عالمده بو صورت
مستحسنه اوزره تناسب والتیام وتشخص واحد
مثابه سنده اولیجق قدر حسن اتّساق وانتظام
محال اولور. سبب بقاء انواع وباعث ترتّب آثار اولان
نظامه خلل طاری اولمق مقرر اولوردی **التمهید** معلوم
اولاکه بو مسئلهده باتّفاق ائمّهٔ الکلام ماهو الحق
مخالفت ایله مسلک توحیددن عدول ایدوب دیاجیر
شرک وضلالده سرکشته وگمراه اولنلر طائفهٔ ثنویّه
ومجوسدرکه ثنویّه فاعل خیر نور اولوب فاعل شر
ظلمت اولمق اوزره اعتقاد ایدوب فرقهٔ مجوس فاعل
خیر یزدان وفاعل شر اهرمن اولمغه ذاهب اولمشلردر
وزعم فاسدلرنجه اوزره جناب حق حاشا خلق شرّه قادر
دکلدر دیوب مبداء خیر وشر واحد اولسه ذات واحد
هم خیر وهم شریر اولمق لازم اولور دیرلر وبو شبهه‌لرینک
ردّ وابطال ایله جواب اول وجهله درکه فعل شرّه قدرت
مستلزم مباشرت اولمیوب مجرّد اکا قادر اولمغله شریـ

شریر اولمق لازم اولماز وبر وجهله دخی اکا خیر اطلاق اولنمدن
مراد خیری غالب وشریر دن شرّی غالب دیمک ایسه لزومی
ممنوعدر اکر فی الجمله خلق خیر وشر مراد ایدرلرسه استحاله‌سی
لزومی ممنوعدر دینوب شبهه‌لرینک وجه مذکور اوزره
ردّ وابطالندنصکره علی طریق المعارضه دیرزکه اکر
خیرا اولان شریرا اولانی ویاخود شریرک دفعه قادر اولرسه
عجزی لازم اولوب اکر قادر اولوب دفعه تصدّی ایتمزسه
شریر اولمق لازم کلور پس احتمال تعدّد مستحیل اولوب
وحدت ذات مقدّس الهی متبیّن ومبرهن اولور **دفع الشبهة**
اکر بو محلده اشتباه اولنوب بعض کتب کلامیه‌ده انکار
وحدت سببی ایله تکفیر اولنان مشرکینی تعداد صددنده
ثنویّه ومجوسی ذکردنصکره جمله عبدهٔ ملائکه وعبدهٔ
کواکب وعبدهٔ اصنامی که وثنیه‌در وطائفهٔ یهودی
که حضرت عزیره حاشا ابن الله دیمشلردر ونصاری آیین
که حضرت مسیحه حاشا ابن الله دیمشلردر جمیعا بونلر
طوائف مشرکین عدادندن تعداد ایتمشلردر اما بعض کتب
فنده ثنویه ومجوسدن غیریسنی مشرکین زمره‌سنه الحاق
ایتمشلردر پس بو ایکیسی بیننده تنافی لازم کلور دیو
سؤال اولنورسه جوابنده بو وجهله تقریر کلام اولنور
حقیقی بعض کتب فن عبارتندن مستفاد اولدیغی اوزره
الوهیتک جناب حضرت حقه مخصوص ایدیکنه اعتقاددن
عبارت اولوب الوهیت خواصی اولان امورک دخی
جناب حقه اختصاصی ائمّهٔ کلامدن جم غفیر تصریح ایلدیلر

حقیقت توحیده داخلدر واز جمله استحقاق عبادت
یعنی معبود اولمغه صلاحیت خواص الوهیتدن اولدیغی
نصوص قاطعه واخبار صحیحه ایله مثبت ومبرهن اولوب
الوهیتك اختصاصی ادلهٔ نقلیه وعقلیه ایله ثبوت بولمشدر
پس انلر که حقیقت توحید مجرد اختصاص الوهیتدن
عبارتدر اولمغه نظر ایتمشلردر ثنویه ومجوسدن ماعدا
سائر کفرهٔ مشرکین عدادندن عد ایتمشلردر اما
انلر که حقیقت توحید الوهیت وخواص الوهیت
مجموعنك اختصاصندن عبارتدر ایدیکنی ادلهٔ وثیقه ایله
اثبات ایتمشلردر اختصاص معبودیت خواص الوهیتدن
اولدیغی مقرر اولمدن ناشی جمیع کفرهٔ یهود ونصرانی
وعبدهٔ ملئکه وعبدهٔ کواکب وعبدهٔ اصنام ولان
وثنیهٔ کفرهٔ ثنویه ومجوسی کبی مشرکین زمرهسندن
معدود اولمق اوزره قرار ویرمشلردر وتحقیق مدعاده
بو وجهله تقریر کلام ایتمشلردر که یهودی ونصاری اگرچه
صانع عالم واحددر دیوب کندو زعملری اوزره
شرکی ثنویه ومجوسه نسبت ایدوب کندولر موحد
اولمغه ادعا ایدرلر اما انفا ذکری سبق ایتدیکی اوزره
حصر معبودیت لازمهٔ توحید اولمغه طائفهٔ یهود حضرت
عزیره حاشا ابن الله دیمشلر ایکن مجرد وحدت ذات
صانعه اعترافله موحد اولمش اولمازلر وکذلك طائفهٔ
نصاری حضرت مسیحه حاشا ابن الله دیوب ومعبودیتده
جناب واجب الوجود ایله تشریك ایدوب اب وابن وروح

وروح القدس عنوانی ایله اقانیم ثلثه اثبات ایتمشلر ایکن
کندو اعتقاد فاسدلرنجه ذات مع الوجوده آب وذات
مع العلمه ابن وذات مع الحیاته روح القدس اطلاق ایتمك
اوزره اقانیم ثلثهدن مرادلری ذات مع الصفات
اولوب ذوات متعدده اولمق ادعاسی ایله موحد اولمش
اولمازلر فرق النصاری طائفهٔ نصاری خذلهم الله تعالی
زعم فاسدلری واعتقاد کاسدلری مقتضاسنجه
اقنوم وجود واقنوم علم واقنوم حیات اولمق اوزره
اقانیم ثلثه اثباتی ادعاسنده اتفاق ایدوب بر فرقه
اقانیم مذکوره ایجودی سبب حدوث عالم اولوب اصل
وجود عالم اولمق ادعا ایتمشدر وبر فرقهسی دخی حاشا
وجود الله اندن مترکب اولوب اول وجهله اصل وجود
الله اولمق مسلکنه کیتمشدر وبو اقانیم ایچون الههٔ ثلثه
اولمق اعتقاد ایدوب با آنکه صفات ومعانی مقولهسندن
اولدیغنه اعتراف ایتمشلردر بینه مجموع ثلثه الله واحد
اولمغه ذاهبلردر وظاهر وواضحدر که بو زعم فاسد
مستلزم جمع نقیضین اولوب وحدت وکثرتك اجتماعی لازم
اولور وبوندن قطع نظر خارجده موجود اولمیوب اعتبارات
محضهدن اولان احوال واوصافدن ترکب ذاتی تجویز
ایتدکلری خود عجائب واطفالك بیله بلا تردد امتناعنه
حکم ایتدکلری امور واضحهدندر وبعد ذلك اقنوم علم
کلمه اطلاق ایتمشلردر ناسوت مسیحله یعنی جسد عیسی ایله
متحد اولمق ادعاسنده اگرچه اتفاق ایتمشلردر لکن

الاقنوم بالضم الأصل
اقانیم رومیة قاموس

اتحادی تفسیرده اختلاف ایدوب بعضیلری اعراضك
جوهر ایله قیامی کبی جسد عیسی ایله قیامندن عبارتدر
دیمشلردر وخفی دکلدر که بو تقدیر اوزره مجموع اقانیم
ثلثه اولان جوهرك ذاتندن مفارقتی یتمکسزین ناسوت
مسیحله متحد اولمشدر دیرلر بسه معنای واحدك ایکی
ذات ایله قیامی لازم اولور اما نك ایسه محال ایدیکی ظاهر
وواضحدر وبعضیلر اتحاد مذکوری اختلاط ومزج ایله
تفسیر ایتمشلردر ماء ولبنك امتزاجی کبی ومزج واختلاط
صفات اجسامدن ایدیکی خود بیانه محتاج دکلدر لیس
کلمه که امور معنویه دندر بلکه انلر قتنده ذات ازلیه نك
احوال وخواصندندر آنده بو وجهله متصور اولماز
وبعضیلری دخی اتحاد مذکورك انطباع معناسنه
اولمسنه ذهاب ایتمشدر صورت منقوشه نك شمعده انطباعی
کبی وخفی دکلدر که اول نقشی قبول ایدن جسمده منطبع
اولان نقشك ذاتی اولیوب مثالی ایدیکندن اشتباه
یوقدر **التذییل** فرق نصارادن مشهور اولان اوج
فرقه در که فرقه اولی ملکانیه وفرقه ثانیه یعقوبیه
وفرقه ثالثه نسطوریه در اما بو جمله دن ملکانیه
درلر که لاهوتدن بر جزء ناسوته حلول ایدوب جسد مسیح
ایله تدرع ایتمشدر واقنوم علم قبل التدرع ابن اطلاق
ایتمزلر وبو فرقه تثلیثی تصریح ایتمشلردر که قرآن کریمده
لقد کفر الذین قالوا ان الله ثالث ثلثة نظم کریمی بو

معانی زائده لازم اولور دیو کاکو اوله جوهرك ذاتندن

ناسوت اجساد وجسمانیات
معناسنه لاهوت ارواح
معناسنه اولمق اوزره
مصطلحلری اولمشدر
منه

بو فرقه نك حال خسران مآللرینه اشارتدر وبو فرقه نك
زعم فاسدلری اولدر که قتل وصلب ناسوته واقع
اولوب لاهوته ایجوز اولمیه ویعقوبیه کلمه لحم ودمه
منقلب ومبدل اولمشدر دیوب انجق حضرت مسیحه
حاشا الوهیت ادعا ایدرلر فرقان عظیمده لقد کفر الذین
قالوا ان الله هو المسیح ابن مریم آیت کریمه سی بو فرقه یه اشارتدر
ونسطوریه دیرلر که شمسك اجسام نیره یی اناره واشراقی
کبی لاهوت ناسوته پرتو انداز اولمشدر وبونلر دخی
قتل وصلبك حضرت مسیحه من جهة ناسوته لا من جهة
لاهوته وقوعنه ذاهبلردر **تنبیه** امام فخر الدین رازی
بعض مؤلفاتنده ذکر ایتمشدر که بر وقتده رهابین
ونصارادن بر قسیس باهر التلبیس ایله متعارف
اولوب قانون بحث ومناظره اوزره بعض مقدمات
واضحه ایراد ایلدم کمال بلادت ونهایت بلاهت
اوزره بر بلید بلید اولوب فهم معقولاتده ضعف
ادراکی کمال قوتده اولمغله جد جهید وکد اکید ایله
بو بر مقدمه یی هزار صعوبتله تفهیم ایلدم که وجود
دلیل مستلزم وجود مدلول اولوب عدمی مستلزم عدم
اولمدیغیدر مثلا حدوث عالم که دلیل وجود صانعدر
انك تحققندن یعنی حدوثك وجودندن مدلولنك وجودی
یعنی وجود صانع لازم اولوب عدم حدوثندن مدلولنك
عدمی لازم اولمز که وجود صانعك قدمی مقرر اولمغله
ازلا وابدا موجود اولوب حدوث ایسه ازلده منتفی

وفرق ثلثه نك بجملتهم
آرای باطله واهوای فاسده لری
صحیفه سابقه ده ذکر
اولندیغی اوزره ابطال
اولنمشدر فلهذا بو محلده
تکریر اولنمدی بطلانی
خود قتی ظاهردر منه

امام فخرك بر قسیس
پر تلبیسی الزام واسکات
ایدیکی حکایت
مستطرفه در

ومعد ومدر بس بو مقدمه‌یی منوال مشروح اوزره
فهم وتسلیمندن صکره افنوم علمی ناسوت مسیحله اتحادده
قصر وتخصیصك وجهن سؤال ایلدم جوابنده حضرت
مسیحدن احیای موتی مثللی بعض خوارق مشاهده
اولنمغله تخصیص اولنمشدر دیدکده تکرار دیدمکه
بو تقدیرجه حضرت موسادن دخی صورت ثعباننده
احیای عصا وفلق بحر مثللی خوارق کثیره صدور
ایتمشدر ضابطهٔ فاسده‌کز اوزره اکا دخی حاشا
الٰه اطلاقی صحیح اولمق لازم اولور زیرا مقدمهٔ
مذکوره‌نك مفادی اوزره ظهور خوارق دلیل الوهیت
اولیجق هر نه محلده که متحقق اوله مدلولی که الوهیتدر
آنی مستلزم اولور وسائر موجوداتده مجرد دلیل
مذکور منتفی اولمغله عدم دلیل عدم مدلولی مستلزم
اولمق جهتی اوزره الوهیتك انتفاسنی اثباته مجال
محال اولمق لازم کلور دیدکده ملزم ومبهوت اولوب
بر وجهله جوابه قدرتی قالمدی فبهت الذی کفر والله
لا یهدی القوم الظالمین تحقیق انیق بو محلده مطارح
انظار ومعترك افکار اولان مباحث مشهوره دندرکه من المباحث المشهورة
لو کان فیهما آلهة الا الله لفسدتا آیت کریمه‌سی اثبات
توحیدده بعض محققین حجت اقناعیه‌دن اولوب حاشا
تعدد آلهه‌نك فساد ارض وسمایی استلزامی لزوم
عقلی ایله اولمیوب بلکه ملازمتی عادیه اولمغی اختیار
ایتمشدر اما اکثر اهل کلام براهین قطعیه ودلائل عقلیه‌دن

عقلیه‌دن اولمه طرفن ترجیح ایتمشلردر وبو قول اخیره
ذاهب اولنلر ایکی مسلکه سالك اولوب بعضیلری براهین
وادله‌نك مطلقا ملازمت عقلیه ایله مشروطه اولمق
قولن اختیار ایله آیت مذکوره‌نك حجج عقلیه‌دن اولسین
ادعا ایتمشدر وبعض آخر ملازمتك عادیه اولمق دلیلك
قطعی اولمسنه منافی دکلدر دیمك اوزره ملازمتك عادیه
اولدوغنه اعتراف ایله بنا آیت مذکوره‌نك براهین
عقلیهٔ قطعیه‌دن اولدیغن اثباته تصدی ایتمشدر
وبو نزاع ائمهٔ فن بیننده قدیما وحدیثا تکرار ایدوب
حتی صاحب التبصره تشدید ونشدیدا ایدوب ابو هاشمی
آیت مذکوره‌نك مدعای اثباته دلالتنه قدحندن
ناشی تکفیر ایتمشدر افاضل محققیندن سعد الدین تفتا
زانی حضرتلری رحمه الله تعالی بعض مؤلفاتنده تصریح
ایتدیکی اوزره اقناعیت طرفنی اختیار ایتدکده معاصرلرندن
بعض فضلا اشد نکیر ایله انکارندن ناشی فاضل تفتازانی
جنابنك شاننه ناشایسته نیجه تشنیعات شنیعه‌یه
تجاسر ایتمشدر ومحقق تفتازانی احفادندن بعض
متأخرین تألیفاتنده مسطوردرکه شخص مذکور ابو
المعین نسفی‌نك حجیت آیت مذکوره‌ده اقناعیت ادعا ایدنلری
رد وتخطئه ایتدیکنه وصاحب کشفك اکا اتباعنه مطلع
اولوب فاضل تفتازانی حضرتلرینی تضلیله بلکه تکفیره
تجاسر ایتمشدی واول وقتده فرمان روای ممالك شرق
شاهرخ میرزا ابن که اکبر اولاد تیمور اولمغله موننده صکره

بعض فضلانك سعد الدین
تفتازانی مؤاخذه‌یه
متصدی اولدیغی حکایهٔ
عزیبه‌دردر

سعد الدین تفتازانی‌یه
بو خصوصده تشنیعی
منقول اولان بعض
فضلادن مراد شیخ عبد
اللطیف کرمانی اولمق
اوزره بعض متأخرین
تألیفلرنده تصریح اولنمشدر
العهدة علی الراوی
منه

بعض فضلادن مراد تفتازانی
تلامیذندن علاء الدین
بخاریدر رحمه الله
تعالی منه

جانشینی اولمشدر سعد الدین حفنك نتیجه کلمات قبیحه
ومقالات وقبیحة العقایدو بر مجلس عام عقد ینه
ترغیب واول مجلسه سعد الدینی وسائر افاضل عصری
دعوت واحضار ایچون تحریض ایتمشدی که اول عقیده نك
بطلاننی اثبات ومحض قومدن الزام واسکات ایلیه
اول یوم معهود ایچون بر وقت مخصوص تعیین اولنمشیکن
بامر الله سبحانه اول شخص منها لك قبیل ذلك فجاءة
هالك اولمغله بو حالت فاضل تفتازانی حضرتلرینك
جمله کراماتندن عد اولنمشدر العلم عند الله سبحانه
المحاکمه حجة الاسلام امام ابو حامد غزالی حضرتلرندن
بعض فضلا روایتی ایله منقول اولان تحقیقاتدندر که
مطلقا عقاید اسلامیه اثباتنده سوق اولنان براهین
وادله امراض قلبیه ایچون ادویه مجراسنه جاریه اولوب
مداومت امراض جسمانیه ایچون استعمال اولنان ادویه ده
طبیعتك قوت وضعفنه نظر ایتمك لازم اولدیغی کبی
مداومت امراض روحانیه ده یعنی عقول ضعیفه یی دلائل
نافعه ایله طریق صوابه ارشاد حالنده دخی مراتب
متفاوته عقولی مراعات اهم اموردندر وامراض جسمانیه
دفعنده تدبیره مباشر اولان طبیبك طبابتی مرتبه حذاقته
بالغ اولمش اولمیوب استعمال ادویه ده طبیعتك قوت
وضعفنی ملاحظه ومراعات ایتمسه اول معقوله تدبیرك
امزجه یی اصلاحندن فسادی اکثر ایدیکی امر مقرر اولدیغی
کبی کذلك جادۀ صوابه ارشاد حالنده دخی مقادیر

مقادیر ادراك عقوله نظر واعتبار اولنمسه اقامت اولنان
ادله نك عقایدی اصلاحندن افسادی اوفر اولور بس
بو تحقیقدن معلوم اولور که ادراکاتك مراتبی متفاوته
اولدیغی کبی ارشاد واصلاحلرینك دخی مراتبی متفاوته
اولمق لازمدر وتصدیقی سماع وتقلید ایله اولان
مؤمنك عقیده سن تحریر ادله ایله اثاره وتحریك نامناسبدر
نتکیم حضرت ارشد المرشدین صلی الله تعالی علیه وعلی آله
واصحابه اجمعین صحبت شریفه لرندن استفاضه انوار
قدسیه ایله مستعد اکتساب معارف الهیه اولان اصحاب
کرام انجامه افاضه علوم تبقنیه قلمغله هر بری صاحب
نصاب جواهر زواهر معارف دینیه اولمشلر ایکن
عوام طائفه عربدن فهم وادراکی درك مطالب عالیه ده
قاصر اولنلردن انجق مطالبه تصدیق ایله اکتفا بیوروب
ایمان تقلیدی ایله حاصل اولان تصدیقلری ایله ایمانلرینه
حکم بیوروب اول امردن یقین برهانی ایله حصول بولن
تصدیق حقیقی یقینی تکلیفنه مبادرت بیورمامشلردر
وکذلك ضعیف العقل وجامد الطبع اولان مقلد جافی که
ضلالت اوزره مصر اوله آنك ایچون مناسب اولان اقامت
حجت وبرهاندن بدل حواله سیف وسناندر واما متردد
وشاك اولنلردن آنلر که نوع زکادن حصه مند اولوب
مفید قطع ویقین اولان برهان عقلی فهمنه ادراکلری
بالغ اولمیه آنلر ایچون نافع اولان اولدر که ممکن مرتبه
سی طبیعتلرینه چسبان وملایم اولان کلام مقنع ایله

معالجه ده تلطفا اولنوب ادلهٔ یقینیهٔ برهانیهٔ القاسنه
مبادرت اولنمیه زیرا امور عادیه دن مجرد بونلر عقلله
اهتدا هر کس ایچون میسر اولمیوب طرفنا لهیدن بعض
افراد عباده افاضه و اعطا اولنمشدر و اکثر اشخاص خلقك
نقصان ادراکدن ناشی براهین عقلیه درکندن عجزلری
مقرر بلکه آنلر ایچون ادلهٔ قطعیه مضرت رسان ایدوکی
بی اشتباهدر اما صاحب ذهن وقاد اولان فطن زکی
و متیقظ اللمعی که آنی کلام خطابی ایله اقناع و تسلیت
ممکن اولمیه آنکله حین مقاوله و محاجه ده دلیل
قطعی ایراد اولنمق واجبدر پس بو مقدمه تمهید اولنوب
بو ضابطه ضبط و اتقان اولندقدن صکره معلوم
اوله که کافهٔ خواص و عوام وجود صانعی تصدیق
و توحید ایله مأمور و مکلفلردر و حضرت هادی السبل
و جناب خاتم الرسل صلی الله تعالی علیه و سلم جمیع
افراد کائناتی طریق حقه دعوت ایچون مبعوث اولوب
از جمله عامهٔ مشرکین که ادراك ادلهٔ قطعیه دن قصور
فهملری متحقق اولمشدر آنلری دخی جادهٔ واضحهٔ ملت
زهرایه هدایت مأموردر و اول طائفه کبی غلظت
طبع صاحبی اولان اشخاصه ایسه نافع و سازکار اولان
امور عادیه یه مبنیه اولان ادلهٔ خطابیه سوق و ایراد ایله
دعوت اولنمقدر و قرآن باهر البرهانك مشتمل اولدیغی ادله
و براهینك بعضی دلیل برهانیدر که فهم و اطلاعی علماء
راسخینه مخصوصدر و بعض آخری خطابیاتدندر که عوام

عوام ناس ایچون نسق اول اوزره اولان حجج و ادله دن
انفع و اسبددر پس عقول خواص و عوامك مراتبی رعایت
اولنوب قرآن عظیمده هر برینه مناسب اولان وجه اوزره
سوق کلام اولنمشدر کما قال سبحانه و لا رطب و لا یابس
الا فی کتاب مبین الآیه بو جمله دن لو کان فیهما آلهة الا
الله لفسدتا نظم کریمی طریقین مذکورینی جامع و مشتمل
اولوب علی طریق العباره ادلهٔ خطابیه دن و علی طریق
الاشاره براهین قطعیه دندر وصوت اولانك یعنی
بو آیت کریمه بحسب العباره ادلهٔ خطابیه دن اولدوغنك
تفصیلی بو وجهله در که آیت کریمهٔ مذکوره نك علی طریق
العباره مدلولی لزوم فساد سموات و ارضدر عند فرض
تعدد الآلهه یعنی حاشا آلهه متعدده فرض اولنمز سموات
و ارضك بو مشاهده و محسوس اولان نظامدن خروجی
لازم کلمکدر و ارباب البابه خفی دکلدر که سموات و ارضك
فسادی لازم اولمق لزوم اختلافدن ناشیدر و امکان
اتفاق متحقق اولمغله اختلافك لزومی قطعی دکل ایدیکی
ظاهر اولیجق لزوم فساد عادی اولدیغی مقرر اولور و امام
فخر الدین رازینك بو معنایی تحقیق صددنده تفصیل
مشبعی وارددر محلنده طلب اولنه اصحاب عقول سلیمه یه
مخفی دکلدر که بر دلیل که نفس الامرده ادلهٔ قطعیه دن
اولمیه مجرد جعل جاعل ایله برهان اطلاق اولنمغله
براهین قطعیه دن اولمیه جغی مقرردر ظن اولنمیه که اول
مقوله اقناعیات اندن اولان ادلهٔ خطابیه یه دلیل قطعی

وبرهان عقلی اطلاق ایمك صلابت فی الدین ونصرت
اسلام ومسلمین اوله نتکیم بعض اصحاب آثار بویله زعم
ایتمشلردر بلکه بومقوله تصرفات مدرجه طعن
اولور عقول ضعیفه یه مورث وهندر ودین مبین
متین الاصول محمدی بووجهله نصرتدن مستغنی ایدیکی
بیانه محتاج دکلدر که قرآن کریم وفرقان عظیم اصحاب
ادراکات ضعیفه ایچون نافعه برزدلائل اقناعیه
خطابیه یی مشتمل اولدیغی کبی اکثر من ان یحصی نتیجه
ادلهٔ قطعیه یی دخی مشتمل ایدیکی علوم قرآنیه یه نوع
اطلاعی اولنلره ظاهر وواضح اولور خواص امت
اندن منتفعلردر واما صورت ثانیه یعنی آیت کریمهٔ
مذکوره نك علی حسب الاشارة ادلهٔ عقلیه وبراهین
یقینیهٔ قطعیه دن اولدیغی باتفاق المتکلمین
قطعیاتدن اولان برهان تمانعه علی طریق الاشاره
دلالتی وجهی ایله در وبرهان تمانعك تقریری اول
وجهله درکه حاشا صفت الوهیت ایله متصف ایکی
آله فرضا اولنسه بر موجودك ایجادینه قصد ایتدکلری
حالده اول موجودك وقوعی ایکیسنك معیتی اوزده
ایجادلری ایله اولورسه هر بری ایچون مرادینی ایقاعدن
عدم استقلال لازم اولور هر برینك ایجادی ایله
اولورسه ایکی علت مستقله نك معلول واحد شخصی
اوزرینه توارده لازم اولور یاخود ایچق برینك
ایجادی ایله اولورسه ترجیح بلا مرجح لازم اولور یا اکه

یا انکه قادریتی مقتضی اولان امکان ذاتا آله ومقدوریتی
مقتضی اولان امکان ممکن او ایچق آلهین مفروضینه نسبت
ممکنات علی السویه اولور رجحانی ظاهر اولمز سبب
بو تقدیر اوزره مقدور واحدك ایکی قادر بیننده وقو
عندن قادرینك یا بری ایچون ویاخود ایکیسی ایچون دخی
عجز لازم کلور که بحسب العقل محال اولدیغی کتب کلامیه‌ده
مسطور ومدللدر پس بو وجهله اولان تمانعك قطعیتی
مثبت اولور تکمله تفصیل سابقده اعمال فکر اولنور
درك واتقان اولندقده معلوم اولور که تمانع کاه
برهانی وکاه خطابی اولمق ممکن اوله وهر تمانع متکلمین
قتنده برهانی اولمق لازم دکلدر وآیت کریمهٔ مذکوره‌دن
بحسب الاشاره مستفاد اولنان لزوم فساد ارض وسما
قطعی اولمق بحسب العباره مستفاد اولان لزوم فسادك
خطابیتنه منافی دکلدر زیرا بحسب الاشاره دلالت
ایتدیکی لزوم فساد مقدور واحدك قادرین بیننده
اولور الهین مفروضینك یاخود احدهمانك عجزی لازم
کلمکدن عبارتدر وبحسب العباره مدلولی اولان فساد
سموات وارضك بو محسوس ومشاهد اولان نظامدن
خروجی لازم اولمدن عبارتدر وبحسب العباره مفادی
اولان لزوم فسادك خطابی اولدیغی اول صورتده
جواز اتفاق الهین مفروضینی فرض متصور ایدیکندن
لازم کلور بحسب الاشاره مستفاد اولان وجه اوزره
جواز اتفاق الهین مفروضین منتفی اولمغله براهین قطعیه

برهان تمانع کاه برهانی
کاه خطابی اولمق
ممکندر ٥

آیت مذکوره بحسب
الاشاره قطعی
بحسب العباره
خطابی ٥

عقلیه‌دن اولمق واضح ومقرر اولمشدر زیرا جواز
اتفاق امکان تعدده متفرع اولمدن ناشی تعدد الهه
نك عقلا امتناعی ثابت اولیجق بینلرنده اتفاق فرض
اولنمق قطعا متصور اولماز یعنی اتفاق شیئك
شیء آخره موافقتندن عبارت اولدیغی جهتله البته
تعدد اقتضا ایدوب تعدد اولمدقچه جواز اتفاق دخی
ممکن اولماز وصورت مذکوره‌ده جواز اتفاق بحسب
العقل منتفی اولمغله بحسب العاده مستفاد اولان وجه
اوزره دخی جواز اتفاق منتفی ومستحیل اولمق لازم
کلمز زیرا وجه اول کبی امتناع تعدد الهه‌یی استلزامی
لزوم عقلی ایله دکل بلکه لزوم عادی ایله اولمش
اولوردیمشدر والله یقول الحق وهو یهدی السبیل
المنهج الثانی من المسلك الثانی واجب تعالی جل وعلانك
تحیزدن یعنی جهت ومکاندن وجسمیتدن منزه ایدیکی
وجوهریت وعرضیتدن تنزهی بیاننده‌در اولا تحیزدن
وتمکندن تنزهی بیاننده اقامت اولنان ادلهٔ وثیقه‌دن
بری اولدرکه اکر ذات مقدسی بر مکانده متمکن فرض
اولنسه لا محاله اول مکانك قدمی لازم اولور وقدمك
خود جناب واجب الوجوده مخصوص اولوب جمیع ماسوی الله
سمت حدوثله متسم ایدیکنده جمیع ملیین متفقلردر
وبر دلیلی دخی اولدرکه البته هر متمکن مکانه محتاج
اولوب غیره محتاج اولان ممکن اولمق مقرر اولمغله
امکان واجب لازم اولور واول مکانا یجون امکان

بو محلده علاء الدین بخاریدن منقول اولان تحقیق درکه بعبارته مرحوم محمد لکن اکثر اهل کلامك اختیار ایتدکلری که آیت مذکوره‌نك حجت برهانیه قطعیه‌دن اولمق طرفیدر کتب کلامیه‌نك غالبنده اول جانب توثیق وتأیید اولنمشدر ازجمله محقق روم خیالی مرحوم دخی اول طرفی ترجیح وایثار ایتمکله اوزره تقریر مرام وتوضیح کلام ایلدکدنصکره ایکی وجه وجیه ایله اثبات مدعی قلنمشدر لکن نوع غموض ودقتدن خالی اولمدیغی جهتندن بو محلده ترکیه‌ده ایراد اولنمدی اطلاع مراد ایدنلر خیالی حاشیه‌سنه مراجعت ایده‌لر وبو بابده ابن همام دخی بانکه تلازم عادی اولمق طرفنی اختیار ایتمشدر آیت مذکوره‌نك دلالتی قطعیه اولمق جانبنی ترجیح ایدوب مسایره‌ده تصریح ایتمشدر منه

کونه تعالی منزها عن المکان

کونه منزها عن الجسمیة ه

تنزیهه تعالی عن الجوهریة ه

امکان خلادن ناشی مکان متمکندن مستغنی اولوب
مستغنی عن الغیر اولان واجب اولمق لازم اولیجق مستغنی
عن الواجب اولان بطریق الاولویه ماسوادن مستغنی
اولمق متعین اولوب وجوب مکان لازم اولور وجسمیتدن
تنزهی اول وجهله مبرهندرکه هر جسم جواهر فرده
دن یعنی جزء لا یتجزادن مترکب اولوب وهر مرکبك
کندو اجزاسنه احتیاجی آنفا بیان اولندیغی وزره
مبرهن ومقرر اولمغله ساحهٔ تقدس واجب الوجود
غبار افتقاردن مبرا ایدیکی دخی مقرر اولیجق جسما
نیتدن تنزهی متعین اولور وجوهریتدن دخی منزه
ایدیکی اول وجهله مثبت ومقرردرکه جوهر یا محلدن
مستغنی اولنان ممکندن ویاخود موجود اولدقده محل
وموضوعه محتاج اولمیان ماهیتدن عبارت اولوب
علی کلا التقدیرین وجودی ذاتندن زائد اولمق مقرر
اولور وذات مقدس واجب الوجود اوزرینه وجودی
زائد اولمدیغی خود ذکری سبق ایتدیکی اوزره مثبت
ومبرهندر اقوال المخالفین جمیع ائمهٔ اهل سنت رحمهم الله تعالی
واجب الوجودك جهتدن وجسمیتدن تنزهنده اتفاق
ایدوب مخالفیندن طائفهٔ مجسمه ادعای جسمیت وطائفهٔ
مشبهه اثبات جهت ایتمکله نهج قویم اهل سنتدن عدول
وانحراف ایدوب کریوهٔ ضلالده دوشمشلردر اولا
طائفهٔ مشبهه جهت فوقده اولمق ادعاسنده اتفاق
ایدوب لکن تعیین جهت معناسنده ایکی فرقه اولوب

بر فرقه سی اجسامك جهاتده تمكنی كبی تمكنندن تنزیه ایدیب
جسمیت ادعا ایتمشدر فرقهٔ آخری كه ابن كرام اكا
اتباع ایدنلردر تعیین جهتده قابل اشارت حسیه
اولمق اوزره ادعای جسمیت حاشا ثم حاشا عرشك
صفحهٔ علیاسنه مماس اولمق و بعضیلر من غیر تماس
محاذی اولمق زعمیله حركت و انتقال و تبدل جهاتی
تجویز ایتمشلردر و طائفهٔ یهودی دخی بو اعتقاد باطل
اوزره متفقلردر خذلهم الله تعالی و ثانیاً طائفهٔ مجسمه
دخی ادعای جسمیت ایتمكله مسلك اهل سنتدن منحرف
اولمشلردر و بعضیلر صورت نور ساطعه اولمق
اعتقاد ایدوب بعضیلری لحم و دمدن مركب جسم
عنصری ادعا ایتمشدر و بونلردن بر فرقه صورت
انسانده اولمق ادعاسنده اولوب بر صنفی شاب امرد
صورتنده و بر صنفی شیخ اشمط الراس و اللحیه صورتنده
تخییل ایتمك اوزره سركشتهٔ بوادیٔ ضلالت اولمشلردر
تعالی الله عما یقول المبطلون اما اتحاد مع الغیردن
تنزهی اول وجهله مبین و مثبتدركه اتحادك
اصلنده معنای حقیقیسی بر شیئك شیء آخره تبدل
و صیرورتیدر و بو مفهوم ایچون ایكی وجه متصور
اولوب وجه اول اولدركه ایكی شیء بو بربنه انضمامله
متحد اولوب شخص آخر ثالث حاصل اوله مثلا زید
و عمرو بر بریله متحد اولوب شخص آخر یعنی بكر حاصل اولمق
كبی كه بعد الاتحاد حاصل اولان شخص نه زید و نه عمرو اوله وجه

تنزهه تعالی عن الاتحاد مع الغیر
٥

وجه ثانی اولدركه بر شیء موجود شیء آخره متحول و متبدل
اوله مثلا زید و عمرو اوله و یاخود عمرو زید اوله و بونده
عقل حكمی ایله اتحادك بو ایكی صورتده دخی ممتنع و مستحیل
ایدیكی ظاهر و واضحدر زیرا ایكی ماهیتك و ایكی هویتك
بیننده اختلاف ذاتی متحقق و مقرردر و مقتضای
ذات و لوازم امورك زوالی غیر متصوردر و بیان امتناع
اتحادده بو سیاق اوزره ایضاح مرام اولنوركه
فرضا ایكی شیء بر بریله متحد اولدقده اكر هویتلری
منعدم اولوب شیء آخر حادث اولورسه اتحاد حاصل
اولمش اولماز بلكه شیئیتك ایكیسی دخی منعدم اولوب
شیء ثالث حاصل اولمش اولور اكر هویتلری منعدم
اولمیوب حین اتحادده شیئین مذكورین كالاول موجود
لر ایسه ینه اتحاد بولنمیوب ایكی شیء اولمش اولور
مجموع طرفین شیء واحد اولمش اولماز پس كائناً ما كان
ایكی شیئك بر بریله اتحادی ممتنع ایدیكی متعین اولیجق
جناب واجب الوجودك شیء آخر ایله اتحاددن بالطریق
الاولی تنزهی معلوم و مجزوم اولور و بوندن قطع
نظر اكر ذات مقدس واجب الوجود غیر ایله حاشا
متحد اولسه جمیع ما سوی الله ممكن ایدیكی محقق اولدیغی
جهتدن مفهوم اتحادك صورت اولاسنه نظراً واجب
و ممكنك حاشا اتحادندن حاصل فرض اولنان شیء
ثالث اكر واجب فرض اولنسه ممكنك واجبه انقلابی
لازم كلور و اكر ممكن فرض اولنورسه واجبك ممكنه

تبدّلى لازم كلور واتحادك صورت ثانيه سنده دخى
بو ايكى محذور مقرّر ايديكى واضحدر واكر وجوب وامكان
بعد الاتحاد باقى فرض اولنور ايسه ذات واحده ده وجوب
وامكانك اجتماعى لازم اولور انك دخى امتناعى مثبت
ومقرّردر واما حلول فى الغيردن تنزّهى اول وجهله
مبيّندر كه حلول البته حالّ اولان شيئك محلّه احتياج
وافتقارن مستلزم اولوب جناب واجب الوجودك ايسه
ساحهٔ عزّ وجلالى كرد افتقار واحتياجدن مبرّا ايديكى
مثبت ومقرّر اولمغله امتناع حلول معلوم اولور
وبيان استحالهٔ حلولده بر وجه دخى حلولك مستلزم
تحيّز اولديغيدر تحيّزك امتناعى خود آنفا بيان اولنديغى
وجه اوزره مثبت ومقرّردر وبو بابده يعنى امتناع اتحادده
وحلولده ائمّهٔ فن ادلّهٔ كثيره اقامت ايتمشلردر اول
جمله دن سهل الفهم اولنلر ذكر اولنديغى ما عداسى مفصّلات
كتب كلاميه دن طلب اولنه **المخالفين** بو مسئله ده
اهل سنت مسلكندن منحرف اولان مخالفين ايكى فرقه در
بر فرقه سى طائفهٔ نصارادر كه اقانيم ثلثه اثبات
ايدوب كلمه اطلاق ايتدكلرى اقنوم علم ايچون ناسوت
مسيح يعنى جسد عيسايه حلول ايدوب انكله اتحادن
ادعا ايتمشلردر نتكه آنفا اثبات توحيد اثناسنده
تفصيلى ذكر اولنمشيدى وبر فرقه سى دخى غلاة شيعه دن
نصيريه واسحاقيه عنوانى ايله مشهور اولان ايكى طائفه در كه
حاشا ثم حاشا جناب حق سبحانه وتعالى حضرتلرينك بعض

كونه تعالى منزها عن الحلول ه

بعض كاملين صورتنده ظهورينى تجويز ايدوب عترت
طاهره دن بعض ائمّه يه زعم فاسدلرى اوزره كمال حسن
اعتقادلرندن ناشى سائر همجنسلرندن علوم كثيره وقدرت باهره
ايله تفوّق وفضيلتلرن مشاهده ايدوب حاشا ثم حاشا
ذات مقدّس الهينك حلول واتحادن ادعا ايتمشلردر
تعالى الله عمّا يقول الظالمون علوّا كبيرا **المنهج الثالث**
من المسلك الثانى جناب واجب الوجودك وصف حادث ايله
اتصافدن منزّه اولديغى ذات الهى ايچون محل حوادث
اولمق ممتنع ومستحيل ايديكن بيان واثباتنده در اولا
بو مقدمه يى تقديمدن لابدّدر كه ائمّهٔ فن كلام احلّهم
الله دار السلام مؤلّفاتنده ذكر اولنديغى اوزره مطلقا
صفات ايكى صنف اولنوب بر صنفى اولدر كه موصوفده
متقرّره وبر صنفى غير متقرّره اوله صنف اوّل ايكى نوع اولوب
بر نوعى اول صفتدر كه موصوفده متقرّره اولوب غيره
اضافت اقتضا ايتميه مثلا اجسام ايچون شكل وسواد كبى
وحسن وقبح كبى وبر نوعى دخى اولدر كه غيره اضافت
اقتضا ايليه وبو نوع ثانى دخى ايكى قسم اولوب بر
قسمى اولدر كه مضاف اولديغى شيئك تغيّرى ايله متغيّر
اوليه مثلا تحريك اجسامه قدرت كبى وبر قسمى دخى
اولدر كه مضاف اولديغى شيئك تغيّرى ايله متغيّر اوله
صفت علم كبى معلومك تغيّرى ايله متغيّر اولور مثلا زيدك غير موجود
ايديكنه تعلّق علم حاصل ايكن زيد حادث وموجود اولدقده
علم زيدك وجودنه تعلّق ايتمكله صفت علمك اضافتى متغيّره

اقسام الصفات وانواعها ه

اولیوب مضاف دخی یعنی صفت علم دخی متغیر اولمش اولور
و بودخی معلوم اولا که حادث موجود بعد العدم معناسنه
اولوب اول شیء که آنك ایچون وجود اولمیه و متجدد
ثابت و حاصل اوله آکا متجدد اطلاق اولنور اما
حادث اطلاق اولنماز پس صفت الهیه ایکی قسم اولوب
بر قسمی اضافات محضه دندر موجودات خارجیه دن
دکلدر علمك و قدرتك تعلقلری کبی که بو تعلقات مثللو
اوصافك اضافات محضه دن اولوب موجود فی الاعیان اولمدیغی
مقرردر و بو مقوله اضافتك قابل تغیر و تبدل ایدیکی
ظاهردر و بر قسمی دخی امور حقیقیه دندر ذات علم
و قدرت کبی که بونلر مثللو صفاتك قدیم اولدیغی
محقق اولوب قبول تغیر و تبدل ایتمزلر تنبیه جناب
واجب الوجودك ذات مقدسی محل حوادث اولمق
مستحیل ایدیکنده جمیع اهل ملل و جماهیر عقلا
اتفاق ایدوب انجق کفرهٔ مجوس و فرقهٔ کرامیه مخالفت
ایتمشلردر و طائفهٔ مجوس مطلقا هر وصف حادث که
صفات کمالدن اوله ذات باری ایله قائم اولمق ادعا
ایتمشلردر و طائفهٔ کرامیه اکرچه مطلقا هر وصف
حادثك قیامنی تجویز ایتمشلردر لکن اول وصف
حادث ایجاد مخلوقاته موقوف علیه اوله خاصة آنك
قیامنی تجویز ایدوب بو فرقه سی اولمحتاج الیه اولان
وصف حادث صفت ارادتدر دیوب بر فرقه سی قول کن
اولمق ادعا ایتمشلردر حاصل کلام اولدر که ذات مقدس واجب حاصل کلام

الوجودك مطلقا حادث اولان صفات ایله متصف
اولمق ممتنع و مستحیلدر اما اول صفات حقیقیه که
تعلقی حادث اوله یاخود سلوب و اضافات مقوله سی و یاخود
احوال مثللو اولوب قابل تجدد اوله انلر منازع فیه
دکلدر المسلك الثالث فی الصفات الثبوتیة الالهیة فی بیان الصفات الثبوتیة ٥
وفیه مقدمة و ستة مناهج المقدمة آنفا ذکری سبق
ایتدیکی اوزره مطلقا صفات الهیه نك بر قسمی وجودیه
حقیقیه و بر قسمی وجودیه اضافیه و بر قسمی دخی
نسب و اضافات مقوله سی اولان صفات عدمیه ولوب
اصطلاح ارباب کلام اوزره صفات وجودیه
دن ماعدا یه صفت اطلاق اولنیوب عدمیاته نعوت
تسمیه اولنمشدر مثلا علم صفت اطلاق ایدوب غناء
عن الغیره نعت تسمیه ایدرلر پس معلوم اولا که اضافیات فی الفرق بین الصفات والنعت ٥
و عدمیات ایله اتصاف ذات مقدس الهی ایچون ثبوت صفت
اقتضا ایتمدیکنده خلاف و نزاع یوقدر اما صفات ثبوتیهٔ
حقیقیه ایله اتصاف جمیع اهل سنت یعنی اشاعره
و ماتریدیه اتفاقلری اوزره صفات زائده ثبوتنی
اقتضا ایتدیکی قرارداده در و بو مسئله نك تحقیق
و بیانی بودر که مثلا جناب واجب الوجود ایچون عالم
اولمق وصفی ایله اتصاف ذات مقدسی ایچون صفت
علمك ثبوتنی اقتضا ایدر قادر اولمغله اتصاف ثبوت
صفت قدرتی مستلزم اولدیغی کبی و کذا سائر
الصفات الحقیقیة الالهیة پس جمیع اهل سنت اتفاقلریله

اوزره ذات الٓهی ایچون صفات قدیمهٔ زائده علی الذات
ثابته اولوب جناب حق عالمدر علمی واردر وقادردر
قدرتی واردر مریددر ارادهسی واردر وهکذا غیرها
بیان نفاة الصفات وشناعة اقوالهم وبو مسئلهده
فلاسفه ومعتزله مسلك قویم اهل سنتدن عدول
ایدوب جناب واجب الوجودك صفات مذکوره ایله
اتصافنه ذات مقدسی کافیدر وامر زائد اعتباره
اولنمغه حاجت یوقدر دیرلر یعنی جناب حقك علمی
وقدرتی وسائر صفات حقیقیهسی عین ذاتی اولوب
عالمدر عین ذاتی اولان علم ایله وقادردر عین ذاتی
اولان قدرت ایله دیوب مدعالرینه برقاچ ادلهٔ مزیفه
ایله اثباته تصدی ایتمشلردر ازجمله صفات الٓهیه که
بالاتفاق صفات کمال اولمق مقرردر عین ذات
اولمیوب غیر ذات اولسه ذات مقدس الٓهی غیر ایله
استکمال ایتمش اولوردیرلر وبو دلیللری اول وجهله
ابطال اولنمشدر که استکمال بالغیر لازم اولمق صفات
مذکوره ذاتك غیری اولدیغی صورتده در اول اشیا عین
ذات اولمدیغی کبی غیر ذات دخی دکل ایدیکی ادلهٔ وثیقه
ایله اثبات اولنمشدر وبو مدعاده فلاسفه ومعتزله
بو ذکر اولنان دلیلدن ماعدا برقاچ ادلهٔ سخیفه دخی
اقامت ایدوب مجموعنی بجذافیرها ائمهٔ دین شکر الله مساعیهم
رد وابطال ایدوب کندی مدعالرینی حجج وثیقه ایله اثبات
وتأیید ایتمشلردر تفصیلی کتب کلامیهده مفصلا تندن طلب

في ابطال قول نفاة الصفات

126

طلب اولنه وارباب الباب بوشیده دکلدر که بو بابده
نفی صفات زائده یه قائل اولنلرك یعنی فلاسفه
ومعتزله نك قول باطللری حاشا ثم حاشا جناب واجب
الوجود عالمدر علمی یوقدر قادردر قدرتی یوقدر دیمکه
مؤدی اولمغله مآل کلاملرینك شناعتی ظاهر اولوب
بیانه محتاج دکلدر تقسیم الصفات الی صفات الذات
وصفات الافعال بو دخی معلوم اولا که صفات متعدده
الٓهیه بر اعتبار ایله دخی ایکی قسمه منقسم اولوب بر
قسمی صفات ذات وبر قسمی صفات افعالدر وصفات ذات
اول صفاته اطلاق اولنور که مفهومنده غیره تأثیر
وشیٔ آخره تعلق معتبر اولمیه حیات وقدرت وسمع
وبصر وعلم ومشیت وارادت کبی وصفات افعال
اول صفاته دیرلر که مفهومنده غیره تأثیر وشیٔ آخره
تعلق معتبر اوله تخلیق وترزیق وافضال وانعام واحسان
ورحمت ومغفرت وهدایت کبی وصفات ذات ایله
صفات افعال بیننده بو جهتدن دخی فرق ثابتدر که
صفات ذاتدن اولان صفتك نقیضندن تعتیصه لازم
کلمك مقرر اولوب صفات افعالدن اولان صفتك
نقیضندن نقیصه لازم کلمز في بيان صفة التكوين والخلاف
الواقع فيها بين الماتريدية والاشاعرة صفات افعالك
جمیعنه اسم تکوین جامع یعنی جمله سنه صادق اولوب
مجموع صفات افعال معنای تکوین تحتنده مندرجدر
وصفات افعالدن هر صفت اثرینك اسمی اعتباریله تسمیه

صفات الذات وصفات الافعال علی ما هو معتقد الحنفی

اولنمشدر مثلا تکوین صفتنک اثری خلق اولدیغی صورتده
اول صفته دلالت ایدن اسم اسم خالق وصفت صفت
تخلیقدر واثر حیات اولدیغی تقدیرجه اسم اسم
محیی صفت صفت احیادر وقس علی ذلك وماتریدیه نك
یعنی مشایخ حنفیه نك اکثر محققلری بو تحقیق اولندیغی
وجه اوزره مجموع صفات افعالك صفت تکوین
تحتنده مندرجه اولوب جمله سنك اکا رجوعنه
ذاهبلردر فلهذا مشایخ ماتریدیه مؤلفاتنده صفات
ثبوتیه یی صفات ذات وصفات افعاله تقسیم ایدوب
صفات افعالی صفات ذات کبی فرادی فرادی عدّ وتفصیل
معهود اولمیوب. دائما صفات ذاتی تفصیلدن صکره
جمیع صفات افعالدن صفت تکوین ایله تعبیر ایدوب.
تکوینك ذات باری ایله قیامنی وصفات ذات کبی
ازلی اولدیغنی وآثار متعدده سنکه اصطلاح آخر اوزره
صفات افعال الله معبّردر دیو بیان ایتمك ایله اکتفا
ایتمشلردر اما فقهاء ماوراء النهردن بعض حنفیین
صفات افعالدن هر بری صفت حقیقیه ازلیه اولمق ادعا
ایدوب صفت تکوینه رجوعنی تسلیم ایتمشلردر.
لکن بو مسلك بلا حاجة تکثیر قدمایه مؤدّی اولدیغی
جهتدن قول مرجوح ایدیکی محققین فن مؤلفاتنده
مصرّحدر والله الموفق صفات الذات وصفات ذات جمیع
اهل سنت یعنی ماتریدیه واشاعره اتفاقلری اوزره
قدیم اولدیغی قرار داده در اما صفت تکوینك وانك

وانك آثاری اولان صفات افعالك قدم وحدوثنده فریقین
بیننده اختلاف واقع اولوب ماتریدیه صفات ذات کبی
صفت تکوینك دخی قدمنه ذاهب اولوب انجق آثارینك
ظهورینه تأخر اوزره وقوع بولدیغی جهتله حادث
اولان اثرینك ظهوری دیدردیرلر واشاعره صفت
تکوین وآثاری اولان صفات افعال صفت قدرتك
تعلقاتندن عبارت اولوب تعلقاتك امور اعتباریه دن
اولدیغی مقرر ایدیکی جهتله حدوثی متعین اولوب
مجموع صفات افعال محدثه اولدیغی ثبوت بولور
دیمشلردر مثلا تخلیق صفت قدرتك مخلوقه تعلقندن
عبارتدر وترزیق کذلك صفت قدرتك ایصال رزقه
تعلقندن عبارتدر دیرلر وکذلك غیرها وائمهٔ ماتریدیه
صفت تکوین ایله قدرتك مغایرتنی ایکی وجهله اثبات
ایتمشلردر وجه اول اولدرکه قدرتك متعلقی کاه
موجود اولور وکاه موجود اولمز مثلا شموس کثیره
واقمار عدیده کبی اما تکوینك متعلقی که مکوناتدر
موجود اولممق محالدر پس صفت تکوین قدرتك عینی
اولمدیغی مثبت اولور وجه ثانی اولدرکه قدرت شیئ
مقدورك امکانه تعلق ایدوب صحت وجودنده مؤثردر
تکوین ایسه وجود مقدوره تعلق ایدوب مقدورك
وجودنده مؤثر اولور وبو مسئاله ده ماتریدیه مدعالرین
اثبات ایچون ایراد ایتدکلری ادله دندر که جناب واجب
الوجود مکون کائنات اولوب بهر حال مشتق ایله اتصاف

مبدأ اشتقاقك ثبوتنه دليل اولديغي جهتدن مكون
كائنات اولمق صفت تكوين ايله اتصافسز محالدر
اولديغي متقرر اولمغله مكون اولمق صفت تكوينك
ثبوتني اقتضا ايدر عالم اولمق صفت علمك ثبوتني اقتضا
ايتديكي كبي ديمشلردر واشاعره بو ذكر اولنان دليلي
تزييف صددنده صفاتدن بر صفت ايله اتصاف
مبدأ اشتقاق اولان وصفك ثبوتني اقتضا ايتمك
علم وقدرت مثللي صفات حقيقيه يه مخصوص اولوب
تأثير وايجاد مثللي اضافيات صفات حقيقيه دن
اولميوب بلكه مؤثرك اثره اضافتندن عبارت اولمغله
امور معنويه اعتباريه دردر مكون اشيا اولمق
صفتي ايله اتصاف انجق صفت قدرت وارادتله اتصافه
توقف ايدر صفات افعال تسميه اولنان اوصاف
ايسه امور اضافيه دن اولمغله اعتباريه محضه
در اكا بناء شيء آخره توقفي ممتنعدر ديرلر تذييل
ائمه ماتريديه صفات افعالك ازليتني اثبات صددنده
امام اعظم ابو حنيفه رضي الله تعالى عنه حضرتلرينك
بر قولي ايله استدلال ايدرلر كه بيورمشدر
كان الله خالقا قبل ان يخلق ورازقا قبل ان يرزق
يعني جناب حق جل وعلى مخلوقاتي خلق ايتمزدن
مقدم خالق ايدي وحيواناتي ارزاق ايتمزدن مقدم
رازق ايدي پس بو كلامدن بحسب الظاهر متبادر
اولان خلق ورزق وسائر صفات افعال قديمه

كذا في المسايرة وشرحها ٥

اولمقدر ديرلر وافاضل متأخريندن بعض اشاعره
امام اعظم حضرتلرينك كان خالقا قبل ان يخلق
بيورديقلري جناب حقه قبل ايجاد الخلق خالق
اطلاق اولنمق وقبل الارزاق رازق اطلاق اولنمق
قادر على الخلق وقادر على الارزاق معناسنه اولوب
كلام امام مدعاي اشاعره يي تزييف وابطال ايتمك
دكل بلكه مؤيد اولمش اولور ديمشلردر جواب
الماتريديه وائمه ماتريديه دن بعض افاضل جواب
ويروب ديرلر كه معناي حقيقي اراده اولنمق ممكن اولديغي
يرده مجاز ارتكاب اولنمق جائز دكلدر پس امام ابو حنيفه
دن منقول اولان كلامده اسم خالقدن قادر على الخلق
واسم رازقدن قادر على الرزق معناسي اراده اولنمق
مقتضي بو عينكن حقيقت معناسني ترك ايدوب معناي
مجازي اراده اولنمق قبيلندن اولديغي جهتدن عدم
جوازي اذهان مستقيمه اصحابنه ظاهر وباهردر
وامام ابو منصور تأويلاتنده ديمشدر كه جناب
واجب الوجودك صفاتي كرك ذاتنه وكرك فعلنه
راجع اولسون جميعي ذاتيه اولوب جناب حقك جميع صفات
ازليه ثابته اولديغي كبي فعل ازلي دخي ثابتدر زيرا
ازل آزالده فرضا وجود مخلوقدن مقدم اسم خالقه
مستحق اولميوب خالقيت ايله اتصاف مخلوقك وجودي
وقتنده اولمش اولسه خالقيت اوصاف كمالدن ايديكي
محقق اولديغي جهتدن آندن ذات مقدسك وقت وجود

مخلوقده ك معرّی وخالی اولدیغی صفت نقص ایله
اتصاف منابرسنده اولمش اولور تعالی الله سبحانه
عن ذلك وصفات مادحهٔ فعلیه ایله اتصاف بعد
حدوث المخلوق اولسه صفات کمال ایله اتصافده
غیره احتیاج لازم اولوب ایجاد خلق جرّ منفعت
ایچون اولمش اولور وجناب حق قرآن کریمده ذات
مقدّسنی صفت کمال ایله ونفی احتیاج ایله وصف
ایتمشدر حیث قال عز وجل والله غنی وانتم الفقراء
وقال الله تعالی ان الله لغنی عن العالمین واحتیاج منافی
وجوب وجود ایدیکی خود امر مقرردر فذلکة الکلام
بعد اللتیا والتی بو مسئالهده تحقیق مرام اول منوالک
اوزرهدرکه تکوین وتخلیق وبونلر مثللو سائر — المذاهب الثلث فی تلك الصفات
صفات افعالده اوچ مذهب مشهور اولوب مذهب
اول اولدرکه جمیع صفات افعال صفت قدرتك
مقدوره تعلقندن عبارت اولوب امور اضافیهٔ
اعتباریهدن اوله وصفات حقیقیهدن اولمیه
وبو مذهب جمهور اشاعره مذهبیدر ومذهب
ثانی اولدرکه صفات افعالك هر بری ذات باری ایله
قائم صفت حقیقیه اوله علم وقدرت وارادت
وسائر صفات ذات کبی وبو مذهب مشایخ ماوراء
النهر مسلکیدر ومذهب ثالث اولدرکه بو جمله
دن انجق صفت تکوینی صفات ذات کبی حقیقیهٔ
ازلیه اولوب تخلیق وترزیق واحیا واماته مثللو سائر

سائر صفات افعالك مجموعی تکوینك مکوّناته تعلقندن
عبارت اولوب امور اضافیهٔ اعتباریه اولور وبو مذهب
محققین حنفیه مسلکی اولوب مذاهب ثلثهٔ مذکوره
مجموعندن اقرب الی الحق اولان بو مذهب ایدیکی افاضل
ارباب کلام مؤلفاتنده مسطوردر وصفات الهیه
یی ایکی قسمه تقسیم ایدوب بر قسمی صفات ذات وبر
قسمی صفات افعالدر دیمك جائز اولمدیغی محققین
ماتریدیهدن بعضیلر مؤلفاتنده تصریح اولنمشدر
خاتمة البحث وبو دخی معلوم اوله که صفات الله ذات — صفات الله ذات الهینك نه عینی ونه غیریدر ٥
مقدّسك نه عینی ونه غیریدر زیرا اکر ذاتك عینی
اولسه ذاتك وذاتله قائم اولان وصفك بربریله اتحادی
لازم اولور ووصفله اسم مترادفان اولمق اقتضا ایدر
بونك ایسه امتناعی مقرردر واکر ذاتك غیری اولسه
ذاتندن منفصله اولمق لازم اولوب بو تقدیرجه
صفات مذکوره خالی کلدرکه یا کندی نفسیله ویا
غیری ایله قائم اوله وبو ایکی احتمالك ایکیسی دخی بین
الاستحالهدر وکذلك هر صفت دخی صفت آخرینك نه عینی
ونه غیریدر زیرا اکر عینی اولسه ایکی صفتك معناسی متحد
اولمق لازم اولور مثلا عالم وقادر کبی بس عالم وقادر
کبی ایکی صفت بیننده فرق اولمق اقتضا ایدرکه بطلانی
محتاج بیان دکلدر واکر هر بری آخرك غیری اولسه
ایکی صفت بیننده افتراق لازم اولوب صفت قدرت ایله
متصف اولان ذاتك صفت علم ایله اتصافی محال اولمق

لازم كلور وكذا غيرها وبو مسئله ده فلاسفه ومعتزله
منهاج قديم ومسلك مستقيمدن عدول ايدوب صفات
الٰهيه‌نك عين ذات اولمسنه ذاهب اولمشلردر وزعم
فاسدلرنجه اعتقاد كاسدلرين اثبات صدده دنده
بو وجهله دليل اقامت ايدوب اكر صفات الٰهيه غير
ذات اولسه البته يا قديم ياخود حادثدر قديم
اولديغي صورتده تعدد قدما لازم اولور حادث
اولدوغي تقديرجه ذات الله محل حوادث اولمق
لازم اولور ديرلر وبو دليللرين تزييف صددنده
شق اولي اختيار ايدوب صفات الله قديمه در تعدد
قدما محال اولمق اول صورتده دركه قدما ذوات اوله
اما ذات ايله قائمه معاني معقوله سي اولديغي تقديرجه
امتناعي ممنوعدر ديرز **المنهج الاول من المسلك الثالث**
في علمه سبحانه. جميع عقلا جناب صانع جل شانه حضرتلرينه
صفت علم اثباتنده متفقلر اولوب انجق قدماء
فلاسفه دن بر شرذمه قليله مخالفت ايتمشلردر
وحالبوكه بيان غايت سخافتنه بناءً ذكره ناشايان
اولمغله اعتقاد باطللرين بيان تضييع وقته مؤدي
اولديغندن ناشي ذكرينه تصدي اولنمدي ولكن
علم الٰهينك معلومه تعلق كيفيتنده متكلمين وحكما
بيننده اختلاف واقع اولوب متكلمين جناب حقه
صفات زائده على الذات اثبات ايتمكله علم بارينك
امور خارجيه يه تعلقي امرنده اشتباه بر طرفدر اما

الجواب

بوندن متقدم مذكور اولان مبحثده مطلقا صفات ثبوتيه الٰهيه بيان اولنوب حالا فرادي فرادي هر صفتك احوالي بيانه اولنمغه شروع اولنمشدر ٥

كذا في شرح قواعد العقائد ٥

اما حكمانك بو مسئله ده كلاملري مضطرب اولوب
بعضيلري علم باري حضوريدر ديمشلر اما بو صورتده
ممتنعاته تعلقي ايراث ايتديكي شبهه‌نك دفعي اصعب
من خرط القتاد مقوله سيدر وينه حكمادن بعض
آخر علم باري صور مجرده اولوب شيء آخر ايله قيامي
امتناعنه ذاهب اولمشلردر مثل افلاطونك ديمكله
مشهور اولان اولدر وابن سينا اكا ذاهبدركه صور
معلومات ذاتنده مرتسمه اولمغله اوله وتكثر معلو
لات ولوازم وحدت علت ملزومه يه منافي اولمديغني
بيان ايله تنوير مدعا ايتمشدر ومحقق طوسينك
مختاري اولدركه صور معلوماتك بر جوهر مجرده ده
ارتسامي ايله اولوب اول جوهر مجرد صور مذكوره ايله
بر لوح مثابه سنده اوله كه صور عديده ايله منتقش
اولوب عند الواجب تعالي حاضر اوله **توضيح مهية**
العلم وبيان حقيقته عند المتكلمين علم بر صفتدركه محتمل
نقيض اولميا جق مرتبه تمييز وانكشافي موجب اولور
وعند جمهور المتكلمين علمك تعريفاتندن مختار اولان
تعريف بو تعريفدر اما وجود ذهني يه قائل اولان
محققين ارباب كلام اتفاق اوزره علمي عالمك معلومه
تعلقندن عبارتدر ولمغله تعريف ايتمشلردر وعند
الحكما مختار اولديغي اوزره علم متعلق اولان
شيئك ذهننده حاصل اولان صورتندن عبارتدر
اما علم الله اهل حق وارباب تحقيق قتنده ذات الٰهي ايله

قائم بر صفتدر كه اشيانك ذات مقدس قننده انكشا[ف]ى تمام
انكشافا ايله انكشافنى موجب اولور مايجب علمه فى هذا
الباب من المعتقدات اعتقادى و اثباتى واجب اولان
امور دن امر اول جناب حق سبحانه عالم اولديغيدر
الثانى علمى كندى ذاتنه و كلى و جزئى مخلوق و غير
مخلوق جميع اشيايه محيط و شامل اولديغيدر الثالث
معلومات بارى غير متناهى اولديغيدر كرك موجود
و كرك معدوم و ممتنع قطعا برشئ علم الهيدن خارج
اولمديغيدر الرابع علم غيب جناب حقه مخصوص اولوب
اندن غيرى كمسنه نك اكا علم و اطلاعى ممتنع اولديغيدر
مگر كه اعلام الهى ايله اوله و بو مسائل مذكوره نك
اعتقادى واجب اولوب هر برى ادلهٔ عديدهٔ وثيقه
ايله مدلل و مبرهندر اما معتقد اول جناب حقك
عالم ايديكيدر كه طرف اهل سنتدن هم ادلهٔ نقليه
و هم براهين عقليه اثبات اولنمشدر و ادلهٔ نقليه
كثرت اوزره وقوع بولمشدر كه قرآن كريمك مواضع
عديده سنده وارددر نحو قوله سبحانه وان تجهر بالقول
فانه يعلم السر واخفى والله عليم بما تفعلون وعلم آدم الأسماء
كلها ونحو ذلك من الايات و معلوم اوله كه جناب حقك
عالم ايديكنه اعتقاد ضروريات دينيه دندر اما عالم
اولديغى ذاتندن زائد صفت علم ايله ميدر يا خود ذات
مقدسى كافيميدر بو ايكى فرع ضروريات دينيه دن دكل
ايديكى بعض محققين مؤلفاتنده مصرحدر ادلهٔ اثبات

في علم الله سبحانه على قول المحققين اهل السنة ٥

جناب حقك عالم اولديغنى بيان و توضيحده ٥

اثبات كونه تعالى عالما جناب حق عالم ايديكنى اثبات
اعتقادده متكلمون و حكما متفقلر اولوب اثبات مدعا
صددنده متكلمون ايچون ايكى مسلك منقول اولوب
حكما دخى ايكى وجه اوزره اقامت برهان ايتمشلردر
اما متكلمون اختيار ايتدكلرى ايكى وجهدن وجه اولى
اولدر كه مصنوعات ارضيه و سماويه غايت اتقان و احكام
نهايت اتساق و انتظام اوزره اولديغى امعان نظر
اولنددقده اول مقوله مصنوعات عجيبه نك صانعى عالم اولمق
بالضروره معلوم و مقرر اولور وجه ثانينك تحريرى اولدر
و بهلهدر ارباب فن بيننده ادلهٔ وثيقه ايله مثبت اولديغى
اوزره جناب حقك قادر اولديغى يعنى فاعل بالقصد والاختيار
ايديكى معلوم اولوب قصد و اختياره مقارن اولان
فعل البته علم ايله اولمق مقرر اولديغى جهتله جناب
حقك عالم اولديغى متعين اولور و بو ايكى مسلكدن
هر برينه وارد اولان سؤاللر كه مع اجوبتها كتب كلاميه نك
اكثرنده مذكوردر سهل الاندفاع اولمغله بو محله ذكر و تفصيل
كتب فن مفصلاتنه حواله اولنددى و حكمانك اقامت
ايتدكلرى دليللر دخى اولنوب تطويله مؤدى اولديغى
جهتدن بو رساله ده ذكرينه تصدى اولنمدى الثانى
بو بابده اثباتى و اعتقادى واجب اولان معتقداتك
ايكنجيسى كه جناب حقك علمى كندى ذاتنه و كلى و جزئى مخلوق
و غير مخلوق جميع اشيايه محيط و شامل ايديكيدر و بو
مدعانك اثباتنده ادلهٔ سمعيه و عقليه كثرت اوزره وارده اولمشدر

الدليل الاول فى اثبات انه تعالى اعلم

الثانى من الدليلين

الثانى مما يجب علمه هنها وهو كون علم الله تعالى شاملا ومحيطا على جميع الاشياء

اما ادلهٔ سمعیه که آیات قرآنیه‌ده وروده ایتمشدر
ربنا وسعت كل شئ رحمة وعلما والله بكل شئ عليم
عالم الغيب والشهادة يعلم السر واخفى وغيرها من الآيات
ومذاق ارباب کلام اوزره بو وجهله اثبات اولنور که
ادلهٔ عقلیه ایله جناب حقك علمی مقتضای ذاتی اولوب
جمیع اشیایه ذات مقدسنك نسبتی على السويه اولغله
علم الهینك بعض معلوماته تعلق ایدوب بعض آخره
عدم تعلقی اگر بر مخصصك تخصیصی ایله ایسه اول مخصصه
افتقاری مستلزم اولور واگر دگل ایسه ترجیح بلا مرجح
لازم اولمق جهتی ایله ممتنع ومستحیلدر وبر دلیلی
دخی اولدر که علم الهی بعض اشیایه تعلق ایتمسه اول بعضه
جهل لازم اولوب وجهلك موجب نقص ایدیکی مقرر
اولدیغنه بناءً جناب واجبه نسبتی باطلدر فائده
ارباب کشف وشهوددن ابو طالب وشیخ عبد الجلیل
قیصری تصریح ایدوب وابن عطاء الله اسکندرانی
اوائل تنویرده ازاحهٔ ظلام شکوك ایدوب بو مسئله‌ده
جناب واجب الوجودك اشیایه قبل وجودها ثابت
اولان علمی بعد وجودها اولان علمك عینی اولوب
متراخی اولان تفاوت علمك تعلقنده دگل بلکه متعلق
علم اولان معلومده در دیمشلردر المخالفون فی هذه
المسئلة بو مسئله‌ده مخالف مسلك مختار اولنلر درت بر
فرقه دهریه‌در که جناب حق ایچون حاشا کندی نفسنه
عالم دگلدر دیرلر وزعم فاسدلری اوزره دلیللری اولدرکه

الادلة النقلية

الاولى من الدليلين العقليين

الثاني منهما من شرح عقيدة ابن الحاجب

في المخالفين واقوالهم

اولدر که علم بر نسبتدر که متغائرین بیننده متحقق
اولور پس شئ ایله نفسی بیننده تحقق نسبت محالدر
دیرلر وبو دلیللری اول وجهله ابطال اولنمشدر که اولا
علم نسبت مقوله‌سندندر اولمق ممنوعدر تسلیم اولندیغی
تقدیرجه تغایر اعتباری کافی ایدیکی مقرردر بزیم
کندی نفسمزه علممز گبی بلکه هر شخصك کندی نفسنه
علمی اجلای بدیهیاتدندر ایدیکی معلوم اولدیغی جهتدن
دهریه‌نك دلیل مذکوری سفسطه اولوب جوابه
ناشایسته اولدیغی متعین اولور ایکنجی فرقه فلاسفه‌دن طائفه
درکه حاشا هیچ بر شیئه عالم دگلدر دیرلر واگر بر شیئه
عالم اولسه کندو علمنه دخی عالم اولمق ممکن اولور
اول ایسه نفسنه علمی مستلزم اولوب دلیل سابق ایله
امتناعی مثبت اولور دیرلر وبو دلیلك بطلانی دلیل
اولك بطلانندن اظهردر اوچنجی فرقه فلاسفه‌دن بر طائفه‌در که
کندو نفسنه عالم اما غیره عالم دگلدر دیوب هر شیئه
علم شئ آخره علمك غیریدر پس ذاتنده کثرت غیر متناهیه‌یی
مستلزم اولور دیرلر وجوابی اول وجهله‌درکه بو
صورتده ادعا اولنان تعدد نفس علمده اولمیوب بلکه
تعلقاتنده‌در دیرز دردنجی طائفه بر قومدر که علم الهینك
امور غیر متناهیه‌یه تعلقنی نفی وانکار ایدوب غیر
متناهی غیر متمیزدر اگر متمیز اولسه انك ایچون حد ونهایت
متحقق اولوب اول جهت ایله غیردن متمیز اولور وغیر متناهی
اولمش اولمز دیرلر جوابی اول وجهله‌درکه تمیز حد ونهایته

بسیط اولمیوب جائزدرکه عدم تناهیدن غیری بر وجه
آخر ایله حاصل اوله بشنجی طائفه جمهور فلاسفه درکه
علم الهینک جزئیات متغیره یه بوجه جزئی تعلقنی انکار
ایدوب جزئیات مذکوره متغیره در و تغیر معلوم تغیر
علمی مستلزم اولدیغی جهتدن اکا علی وجه جزئی علم تغیر
علمی موجب اولور و واجب الوجودک ذاتنده و صفاتنده
تغیر محال اولمغله جزئیاته علی وجه جزئی علم غیر
متحقق ایدیکی مبرهن اولور دیمشلردر مثلا زیدک
یوم جمعه ده مجیئی و ایتاننه یوم خمیسده علم حاصل
اولوب جمعه کونی اولوب زیدک ایتانی دخی وقوع
بولدقده اول علم اوکلکی حالی اوزره یعنی زید کله جک
اولمق اوزره باقی اولسه واقع حاله عدم مطابقتی
جهتی ایله جهل اولمش اولور و اکر اول علم زائل
اولوب زیدک مجیئی و ایتانی واقع اولدی دیو معلوم
اولوب علم آخر حاصل اولسه علمک تغیری لازم
اولور دیمک اوزره ادلهٔ واهیهٔ باطله ایله مدعالرینی
اثباته متصدی اولمشلردر الجواب عما زعموه فی ذلک
علمک متعلقی اولان معلومک تغیرندن نه ذاتک و نه
صفات حقیقیه دن اولان صفتک تغیری لازم و ملزوم
ایچون لازم اولان اضافات و تعلقاتک تغیریدر
پس اکر علم ایچون ذات اضافت اولان صفات حقیقیه دندر
دینلورسه کندوده تغیر لازم کلمز فکیف که ذاتک
تغیرینی موجب اوله اکر علم نفس اضافتدن عبارتدر دینور
سه

133

دینورسه اکرچه بو صورتده معلومک تغیرندن آنک
دخی تغیری لازم اولور اما اضافت محضه نک تغیری ذاتک
و صفات حقیقیه نک تغیرینی مستلزم اولمدیغی جهتدن
مستحیل دکلدر و امور اعتباریه دن اولان نسبت
و اضافاتک تغیر و حدوثی ممتنع دکل ایدیکی تفصیل
الجواب الثانی
مشبع ایله اوائل بحث صفاتده تفصیل اولنمشدر
فلیتذکر جواب آخر ائمهٔ متکلمین مشاهیرندن جم غفیر
بو عقدهٔ اشکالک انحلالنده اول وجهله دخی جوابه
متصدی اولمشلردر که تمثیل سابق اوزره جناب واجب
الوجودک مثلا ایتان زیده سیجیئ عنوانیله تعلق
ایدن علمی قد جاء عنوانیله تعلق ایدن علمنک عینی
اولوب اول خصوصده علم مستأنفه محتاج دکلدر
پس علم باری سبحانه و تعالی معلوماتک تغیری ایله متغیر
و تکثری ایله متکثر اولمق لازم اولمز دیوب توضیح ایچون
علی وجه التمثیل بو وجهله تفصیل ایدرلر که مثلا مرآتده
تماثیلک ارتسامی حالنده تغیر صور تغیر مرآتی ایجاب
ایتمز کذلک صفت علم دخی مجلای صور معلومات اولوب
صور معلوماتک تغیری ایله متغیر اولمز لکن ارباب
الباب خفی دکلدر که بو جواب علمک صفت حقیقیهٔ
ذات اضافت اولدیغی صورته مبنی اولوب نفس
اضافتدن عبارت اولدیغی صورته نظر ایله جواب
اولدر زیرا تغیر اضافت تغیر مضاف الیهک لوازمندندر
التذییل امام حجة الاسلام الغزالی مؤلفاتندن کتاب تهافت

یعنی جواب اولده اجمالا مسبوق اولمغله
جواب ثانیده ارادیج و اوقات اولدیغی
خلاصه اولور صح

فلاسفه ده جزئیاته علمی انکارلرینه بناءً حکمایی تکفیر
ایتمشدر وبعض افاضل محققین کلام حکمایی توجیه
صددنده بو وجهله تقریر کلام وتنویر مقام ایتمشدرکه
حکما جزئیاته علمی انکار ایتمزلر بلکه حق تعالینک جزئیاته
علمی علی وجه کلی اولوب علی وجه جزئی دکلدر دیرلر
وبو کلامک بیانی اول وجهله درکه هر شیئی ایچون
علی وجه جزئی معلوم اولمق اول شیئک حواسده
ارتسامیله اولوب حق تعالی حواسدن منزه اولمغله
کلی وجزئی جمیع اشیایه علمی علی وجه کلی اولمق متعین
اولور یعنی بر شیئی علی وجه جزئی ادراک اولنمق اول
شیئک تعددی فرض ممتنع اولمق حیثیتی اوزره ادراک
اولنمقدن عبارتدر وبو منوال اوزره ادراک حسله
اولمقلغه مخصوص اولوب جناب حق ادراک حسیدن
منزهدر وعدم ادراک حسی موجب نقص اولمیوب
بلکه حواسدن تنزیهی مستنبع اولدیغی جهتدن موجب
تنزیه کاملدر پس بو تقدیر اوزره مآل کلام حکما منع
شمول علم الهی اولمیوب بلکه کرک جزئی وکرک کلی جمیع
اشیایه علمی بطریق التعقل اولوب بطریق التخیل دکلدر
وفرداً فرداً جمله آحاده علمی محیطدر لکن اول وجهله
دکلکه اول شیئک تعددی فرضا ایتمکه مانع اولمق
وجهی اوزره اوله وکذلک ذات واجب الوجود جمیع
جزئیات وکلیاتک علتی اولوب علت عالم اولمق جمیع
معلولاتنه علمی مستلزم اولدیغی جهتدن جمله

جمله کلیات وجزئیاته علی وجه کلی عالم ایدیکی مثبت اولور
بلکه معلوماتی علی وجه جزئی ادراک موجب تغیر اولمغله
نقص مقوله سندن اولوب واجب الوجودی آندن تنزیه
واجبدر دیمشدر الی هنا کلام بعض المحققین لکن
بعض متأخرین بو کلامک بعض مقدماتنی نقض وابطاله
تصدی ایتمشدر تطویله مؤدی اولمغله بو محلده ذکرینه
تجاسر اولنمدی اما افضل المحققین واکمل المتأخرین قطب
الدین رازی حایز قصب السبق تحقیق اولوب محاکماتنده
بو وجهه اوزره بین الفریقین محاکمه یه متصدی اولمشدرکه
حق تعالی جزئیاته علی وجه الجزئی عالمدر وحکمانک جناب
واجب الوجود جزئیاته وجه کلی اوزره عالمدر دیدکلرندن
مرادلری کلاملرینک ظاهرندن متبادر اولان
معناسی مشهور اولمیوب بلکه مقصودلری جزئیاته
علمی اولجزئیاتک زمانه تعلقی دکل بلکه عدم
تعلقی حیثیتله دردیمکدر اولوب علم بارینک ماضی
ومستقبل وحال منصوص اولمیوب بلکه معلومات
فی اوقاتها ازلاً وابداً آنک قتنده من حیث هی متخصصة
بالمخصصات من غیر تبدل وتغیر حاضره دردیمکدر
وهذا هو الحق الصریح الذی لایشوبه شبهة الی هنا
کلامه قدس سره بعبارته پس بو تقدیر اوزره فریقین
بیننده نزاع لفظی اولوب امام غزالینک حکمایی بو
مسئله ده تکفیری بر طرف اولمش اولور والله الهادی
الی سبیل الرشاد والله اعلم

عدم تناهی علم سبحانه

دیبایده اعتقادی لازم اولان معتقداتدن ایکنجیسی
علم الهینك و معلومات الهیه نك غیر متناهی ایدیکیدر
موجودات و معلومات و ممتنعات علم الهیدن خارج
اولمیوب معلومات الهیه غیر متناهیه اولدیغی مقرردر
اولمشدر زیرا بعض اشیایه جهل موجب نقص
اولوب و ترجیح بلا مرجحی مستلزم ایدیکی مقرردر
اولمغله عدم تناهی متعین اولور بو مدعانك اثباتنده
نصوص قرآنیه ناطقدر که حق تعالی بیوردی وهو بکل
شیء علیم عالم الغیب والشهادة لا یعزب عنه مثقال ذرة
یعلم خائنة الاعین وما تخفی الصدور ویعلم ما تسرون
وما تعلنون ونیجه آیاتده دخی وارد اولمشدر
اگر سؤال اولنور که موجودات متناهیه اولوب
و شیء مرادف موجود اولمغله امور غیر متناهیه
بو عمومه داخل اولمامش اولور دینیلورسه
جوابی اولدر که شیء مرادف موجود اولمق
معنای مصطلح اولوب آیت کریمه ده واقع
اولان لفظ شیء معنای لغوی اوزره ذکر لغتده
شیء ما یمکن ان یعلم ویخبر عنه معناسنه اولوب
موجود معناسندن اعم و معدوم و ماته دخی شاملدر
تتمه بو مسئلهده متکلمیندن بر طائفه مخالفت ایدوب
علم الهینك امور غیر متناهیه تعلقین انکار ایتمشلردر
و غیر متناهی ایچون حد اولمق ایله غیریدن تمایز اولمیوب
معلوم اولمغه غیردن امتیاز لازم اولمغله معلوم

تنبیه
برهان تطبیقیله حوادث مترتبه موجوداتك ابطالی
و معلومات الهیه مثبت و مطلقا غیر متناهی معلومات
اثبات انیجه لیس بو محلده ایراد ایندیکمز
سؤال مثبتلورده جی بر طرف
اولنمش اولور ٥

مطلوب اولمق حالده دخی مسئلهدر و انحصار و امتیاز حد
و نهایته منحصر ظن ایدوب خطا ایتمشلردر تحقیق الکلام
فی علم الغیب واختصاصه بالله تعالی وبو بابده
کذلك اعتقادی لازم اولان معتقداتدن بری دخی
علم غیب جناب حقه مخصوص اولوب غیرک اکا اطلاعی
مستحیل ایدیکیدر مگر جناب حقك اعلامی ایله اوله
و بو مدعانی مثبت اولان نصوصدندر که جناب
حق قرآن کریمده بیوردی وعنده مفاتح الغیب لا یعلمها
الا هو و سوره لقمانده دخی ان الله عنده علم الساعة
وینزل الغیث ویعلم ما فی الارحام وما تدری نفس
ماذا تکسب غدا وما تدری نفس بای ارض تموت
ان الله علیم خبیر تعلیم الهی ایله اخبار عن الغیبك نبی و
ولیدن و احاد مؤمنیندن صدوری جائز اولدیغیدر
پس اخبار عن الغیبك پیغمبردن صادر اولورسه
تعلیم الهی ایله یعنی یا وحی و یا خود الهام ایله در و اگر
ولیدن صادر اولورسه الهام طریقیله در و الهام
قلبه علی طریق الفیض طرف الهیدن القا اولنان شیئدر
و اصحاب کراماتدن اولان ولینك تعلیم الهی ایله غیبدن
اخباری امور خارقه دن اولوب کرامت اقسامندن
اولمش اولور و علمای دین خارق عادت اولان
امورك احاد مؤمنیندن دخی صدورینی تجویز
ایدوب معرفت تسمیه ایتدکلرندن فهم اولنور که
اعلام الهی ایله اخبار عن الغیب احاد مؤمنیندن دخی

علم غیبك تحقیقی و جناب حقه مخصوص ایدیکیدر

حقیقت الهام

ولی و کرامت و اکا متعلق اولان تحقیقات انشاء الله محلنده بیان اولنور ٥

[illegible] را ویلق جائز اولمز والعلم عند الله [illegible]
و یاخود معاصی یه و مناهی یه سنهمك اولان فاجردن
مشاهده اولندقده که اکا استدراج و اهانت
تسمیه اولنور تکفیری واجب و مستحق اولدیغی جزا
ایله مجازات اولنمق مهمّ ولازم اولور **التذییل** امام
نوری رحمه الله تعالی کهنه نك احوالنی بیان صددنده
عربده کهانت برقاچ نوع اوزره اولور بر نوعی
اولدرکه برکسه ارواحدن و یاجندن برینی تسخیر
ایدوب اولدخی استراق سمعله مطلع اولدیغی
اموری اکا اخبار ایلیه و بو قسم بعثت خاتم الرسل
ایله صلی الله تعالی علیه وسلم باطل و منعدم اولمشدر
و بر قسمی دخی بعض جن کندولره ظاهر و اول شخصدن
غایب بعض اموردن اخبار ایلیه لر و بو ایکی قسمك
دخی معتزله و بعض متکلمین وقوعنی نفی و انکار ایتمشلردر
و شیخ ابن حجر بو وجهله تفصیل مرام ایدرکه کهانت
ادعاء علم غیبه اطلاق اولنه مثلا بر امرك وقوعندن
مقدّم مع الاستناد الی السبب اخبار کبی و کهانتك
اصل جنك استراق سمعله ملائکه دن تلقی ایتدیکی
امری سمع کاهنه القا سیدر و کهنه اذهان حادّه
و نفوس شریره و طباع ناریه صاحبلری اولوب
شیاطین ایله بینلرنده وقوع بولان تناسب جهتی ایله
شیاطین انلره بعض امور القا ایدرلر ایدی و قبل
الاسلام غایت کثرت اوزره وقوع بولوب بعد ظهور

التذییل

حقیقت کهانت و کهنه نك اقسامی

136

ظهور الاسلام مضمحل اولمغه قریب اولمشیدی فقد رنادر
اولمشدر و بر نوعی دخی انسان ایچون غالبا اطلاعی
ممکن اولمین اموری اجنه نك القا ایتمه سیدر و بر نوعی
دخی ظن و تخمینه و حدسه مستند اولاندر و بر نوعی
تجربه و عادته مستند اولاندرکه سابقده وقوع بولان
وقایعله آنك مثلی اولان حوادث آتیه یه استدلال
ایدرلر و بو انواعك مجموعی شرعا مذمومدر **اما علم
نجوم** حقنده قبولا و ردّا اقوال کثیره وارد اولوب
مختارات النوازلده بو منوال اوزره مسطوردرکه
علم نجوم نفسنده مذموم دکل بلکه حسندر زیرا
ایکی قسم اولوب بر قسمی حسابیدرکه حقیتی نص کریم ایله
ثابتدر قال الله تعالی الشمس والقمر بحسبان الآیة
یعنی شمس و قمرك سیر و حرکتلری حساب اولنور دیو
مفسّردر و قسم آخرکه سیر نجوم و حرکت افلاك
ایله بقضاء الله و قدره حوادثه استدلالدر جائز اولور
طبیبك نبض ایله صحت و مرضه استدلالی کبیدر لکن
اکر حوادث کونیه نك قضا و قدر ایله اولدیغنی اعتقاد
ایتمیوب کندی ایچون ادعاء علم غیب ایدرسه اول
صورتده کافر اولور و علم نجومدن مواقیت صلاة
عارف اولاجق قدر تعلّم لا بأسدر دیو تصریح اولنمشدر
و بو محلّ ذلك بعبارته مآل عبارت مختارات النوازلدر
المنهج الثانی من المسلك الثالث فی قدرته سبحانه
جناب واجب الوجودك قادریتی یعنی افعالی قدرت و اختیار ایله

علم نجوم

اولوب فاعل مختار ایدیکی موجب بالذات دکل ایدیکی
بیاننده در وصفت قدرت علمدن صکره سائر صفاتدن
مقدم ذکر اولنمق قدرت اصل اولوب سائر صفاتلک
اثباتی اکا مبتنی اولدیغی ایچوندر نتکیم فیما بعد ان شاء الله
الرحمن بیکان محلنده بیان اولنمق مصممدر اولا معلوم
اوله که قدرت اصلنده اول صفتدر که بر وفق ارادت
مؤثره اوله و بو تعریفدن اول صفاتکه غیرده مؤثر
اولمیه خارج قالور صفت علم کبی زیرا تأثیرده صفت
قدرت اکرچه صفت علمه متوقفدر اما علمک فی نفسه
غیره تأثیری یوقدر و بعضیلر قدرتی افعال مختلفه یه
مبدأ قریب اولمغله تعریف ایتمشلردر اما قدرت قدیمه که
صفت الهیه در اول صفتدن عبارتدر که آنکله ایجاد
عالمده فعل و ترک صحیح اوله یعنی فعل و ترکدن هر
قنغیسنه ارادت و مشیت تعلق ایدرسه آنی اختیار
ممکن اولوب عالمده تأثیری قدرت و اختیار ایله اوله
ایجاب ایله اولمیه و اثبات قدرت صانعده نیجه ادلۀ نقلیه
و براهین عقلیه اقامت اولنمشدر و بو مدعایی مؤید
قرآن کریمده آیات عدیده وارد اولمشدر والله علی کل
شیء قدیر و بو مسئله یعنی جناب واجب الوجودک
قادر اولدیغنی اعتقاد ایتمک ضروریات دینیه دن
اولمغله انکاری کفر اولوب اما قادریتی قدرت زائده
علی الذات ایله میدر یاخود قادریتنده ذات متقدسی
کافیمیدر ضروریات دینیه دن اولمغله اعتقادی کفر

کرکدر دکل ایدیکی محققین فن مؤلفاتنده مذکوردر و بو
دخی ارباب فهم و انتباهه بی اشتباهدر که البته قدرت
و اختیاردن بی بهره اولان مضطر و مجبور اولمق مقرردر
اولمغله صانع عالم افعالنده مختار اولمسه حاشا عاجز
اولمق لازم کلوب عاجز اولان درجۀ الوهیتدن منحط
اولمق متعین اولمغله جناب صانع قادر مختار اولدیغی
مثبت اولور و کتب کلامیه مفصلاتنده مذکور اولدیغی
اوزره بو مدعایی اثباتده دخی نیجه براهین عقلیه
و ادلۀ نقلیه اقامت اولنمشدر و جمیع ارباب ملل جناب
واجب الوجودک فاعل مختار ایدیکنده متفقلر اولوب
حکما عالمک بو واقع اولان نظام اوزره ایجادی ذات
صانعک لوازمندن اولمغله آنده تأثیری ایجاب ایله اولوب
ترک ایجاد ممتنع اولمغه ذاهبلردر و متکلمینک اراده
ایتدکلری معنا ایله یعنی صحت فعل و ترک معناسی
ایله قدرتی نفی ایدرلر لکن بعض افاضل متأخرین
بو مسئله ده حکمایی مخالف مسلک متکلمین اولمق
اوزره دیمشلردر که بو معنا ایله قدرتی نفیلرندن مراد
لرینه آنکه جناب صانعک افعالی احراق نار و اشراق
شمس کبی و سائر طبایع جسمانیه صاحبی اولان مجبورلرک
افعالی کبی شعورسز و اراده سز صادر اولور دیمک
اوله نتکیم کلاملرینه ناظر اولان بعض قاصرین بویله
ظن ایتمشلردر بلکه مقصودلری فاعلیتده تام و کامل
اولدیغنی بیان و افاده در یعنی مصنوعاتدن هر شیئه

في كونه تعالى فاعلاً مختاراً

انك ايچون وجوده استعداد تام حاصل اوله حتى
صانعدن اكا افاضهٔ وجود بولنوب ايجادى واجب
اولوردى ديمكدر پس حكما دخى اثبات قدرت ايتمكده
سائر ارباب ملل ايله متفق اولوب ايچون متكلمين ايله
بينلرنده اولان خلاف بو مرتبه دركه حكمانك اثبات
ايتدكلرى قدرت ان شاء فعل وان لم يشا لم يفعل
معناسنه ومتكلمونك اثبات ايتدكلرى صحت فعل
وترك معناسنه اولان قدرت اولوب بو مسئلهده
متكلم وحكيم بيننده اولان نزاع نزاع لفظى ايديكين
ادعا ايتمك اوزره قوللرين تطبيقه تصدى ايتمشلر
لكن اسلم اولان سائر محققين فن كلاملرينى ايثار
واختيارلر والله اعلم قدم قدرته سبحانه وانها غير متناهية
واما قدرت الهيهنك قدمنى اثبات صددنده اقامت
اولان ادله دندركه اكر قديم اولمسه حدوثى مقرر
لمغله رب حوادثك ذات باريله قيامى لازم بطلانى
وامتناعى قريبا بيانا اولنمشدر عدم تناهيها وعدم
متناهيه ايديكى يعنى قدرتك مقدوراته تعلقى
بو مرتبهيه وبو حده بالغ اولمزكه اكا منتهى اولوب
انك وراسنده اخره تعلق ممكن اولميه وبو مدعانك
اثباتى معرضنده ادلهٔ قاطعه اقامت اولنمشدركه
مفصلا تدخ مذكور ومبيندر محلنده طلب اولنه عموم قدرته سبحانه
وكذلك جميع سالك محجهٔ سداد
اولان ارباب ارشادك اتفاقى اوزره قبول واتخاذ

شرح عقيدهٔ ابن الحاجبده وعصام الدينك عقايده حاشيهسنده وصدر الدين زادهنك قواعد العقايده شرحنده وبونلرك امثالى دخى نيچه مؤلفات موثوقهده مذكور ومصرحدر ٥

اتخاذ ايتدكلرى معتقدات حقهدندر برى دخى جناب
واجب الوجودك عموم قدرتى يعنى جميع ممكناته قادر
اولديغيدر زيرا مقتضى قدرت الهى ذات مقدس ومصحح
مقدوريت امكان ممكندر پس بعض ممكنات ايچون
قدرتى ثابت اولیجق مجموعى ايچون دخى ثبوت بولمق
مقرر اولور ودخى ممكنات بيننده امكان مشترك اولوب
ممكن ايچون على تقدير وجوده واجبه منتهى اولمق
مثبت وواجب الوجودك فاعل بالاختيار ايديكى دخى
مبرهن اولمغله جميع ممكناته قدرت الهيهنك شمولى
معلوم مقرر اولور بالخصوص عموم قدرتى ايچون نصوص
قاطعه ناطقهدر كقوله سبحانه وهو على كل شيء
قدير الآية مذهب المخالفين فى مسئلة القدرة بو مسئلهده
مسلك اهل سنته مخالف التى مذهب وارددركه بريسى
مذهب حكمادر وحكما اتفاق اوزره جناب واجب الوجود
من جميع الوجوه واحد اولوب واحد حقيقيدن صدور
ايدن انجق واحد اولمق زعم فاسدلرى اوزره مبرهن
اولديغى جهتدن صانع عالمدن اثار متعدده صدورينى
تجويز ايتمزلر واندن بلا واسطه صادر اولان انجق
عقل اول اولوب سائر مصنوعاتك صدورى عقل
اول وساطتيله دردیرلر وبو مدعالرى الواحد لا
يصدر عنه الا الواحد مقدمهسى منع اولنمغله مجابدن تنكيم
حالا بو رسالهنك هامشنده اجمالا ايراد اولنمشدر
المذهب الثانى صابئه وفلاسفه دنبر فرقه مذهبيدركه

من شرح المقاصد

اقوال المخالفين

وحكما بو مقتضالرينى اثبات ادعا سليم امامت ايتدكلرى دليل سخيفه لرى اولدركه واجب الوجودده ايكى شى صادر اولمق تجويز اولنسه بر جهتدن انلردنكه برينه مبدأ اولمق جهتى اول برينه مبدأ اولمق جهتنك غيرى اولمق مقرر اولمغله تركب لازم اولوب من جميع الوجوه واحد اولمق ثبوت بولور ديمشلردر وبو كلامك اول وجهله ابطالى اولنمشدركه واحد حقيقى ايچون تعدد جهات وتكثر اعتبارات منافى وحدت حقيقيه دكلدر كما لا يخفى على من له ادنى تنبه ٥

مخالفيننك ايكنجى فرقه

مشاهدهٔ اصحاب تجربه شهادتیله حوادث کونیه کواکبك
اوضاع وحرکاتنه دائر و ابسته اولمسی ایله کواکبی
عالم سفلیده مؤثره ومدبره اولمق اعتقاد ایتمشلردر
ردّ اقوالهم الباطلة والجواب عنها
و بو زعم باطللری علی تقدیر التسلیم بو وجهله مجابدرکه
حوادثك دورانی کواکبك حوادث مزبوره یه علیتنی
افاده ایلمز زیرا جائزدرکه بر شیٔ شیٔ آخرك حصولی
قتنده حاصل اوله و شیٔ اول ثانینك علتی اولمیوب
بلکه ایکیسنك دخی علتی امر ثالث اوله بس شیٔ اولك
وجودی ثانینك وجودینه امارت اولوب بینلرنده تأ
ثیر و تأثر اولمش اولمز و علماء اسلام بو مرتبه یی دخی
تجویز ایتمیوب جمیع موجوداتده واجب الوجوددن غیری مؤثر
بیان بطلان قولهم
اولمدیغنده متفقلردر اوچنجیسی ثنویه مذهبیدرکه
جناب حق فاعل خیر اولوب حاشا شره قادر دکلدر
صفات سلبیه بیانی صددنده مذکور اولمشیدی
و فاعل شر غیریدر دیرلر و بو مذهب باطلك تفصیلی
وار ایدیکه کفرهٔ مجوس و اتباع بابلی و دیصانیه‌دن سابقا
ذکر اولنوب معتقد باطللری مزیف و مردود ایدیکی
بیان اولنمشیدی تکرار بو محلده ایراد اولنمق مناسب
تزییف قولهم
کورلمدی دردنجیسی نظام و اتباعنك مذهبیدرکه
حاشا حق تعالی فعل قبیحه قادر دکلدر دیوب اکر قادر
فرض اولنسه حالی دکلدر که قبیحنه عالم اوله یاخود اولمیه
عالم اولدیغی صورتده اکا محتاج اولورسه نقص
لازم اولوب محتاج اولمیوب مستغنی ایسه عبث لازم
اولور و اکر عالم دکل ایسه خود بطلانی محتاج بیان

139

بیان دکلدر و بو شبهه‌نك جوابی مفاسد مذکوره فعلی
وایجادك لوازمی اولوب مجرد قدرتك لوازمی اولمدیغیدر
بشنجی ابو القسم بلخی و اتباعی ذاهب اولدقلری مذهبدرکه
جناب حقدن افعال عبده مماثل اولان فعله قدرتی
نفی ایدرلر و دیرلرکه فعل عبد یا مصلحتی و یا مفسده‌یی
مشتمل‌در و یاخود ایکیسندن دخی خالیدر و بو اوچ
احتمالك مجموعی افعال الهیه‌یه نظرا باطلدر زیرا مفسده‌یه
اشتمالی بین الاستحاله‌در و مصلحته اشتمال دخی مستلزم
احتیاج اولدیغی جهتدن و ایکیسندن خالی اولمق
عبثی مستتبع اولدیغی جهتدن مستحیلدر دیمشلردر
الجواب اعتبارات مذکوره‌نك فعله عارض اولدیغی عبده
نسبت ایله‌در آلتنجی جبائیه مذهبیدرکه جناب
حقدن عین فعل عبده قدرتی نفی ایدرلر و دیرلرکه
جناب حق فعل عبدك کندی قدرتی ایله وقوعنی اراده
قیلوب و عبد دخی بعینه اول فعلك کندی قدرتی ایله
وقوعنی اراده قیلدقده اول فعل یا مجموع قدرتین ایله
و یاخود احد قدرتین ایله وقوع بولوب یاخود وقوعنده
ایکیسنك دخی مدخلی اولمیه الجواب احد قدرتین ایله
یعنی قدرت الهیه ایله وقوع بولمشدر و قدرت عبد
حالی اوزره مستقره اولوب انجق کندودن اقوانك
معارضه‌سی ایله باطله اولمشدر اکر معارضك کفی
ومنعی اولمسه فعل مفروض انکله وقوع بولمق امر مقرردر
فی صفة الحیوة
المنهج الثالث من المسلك الثالث جناب حقك صفتی

حیاتله اتصافی تحقیقنده در جناب حق سبحانه وتعالی حضرتلری حیدر وحیاتی ازلی وابدیدر جمهور علما جناب حقك حی اولدیغنده متفقلر اولوب لکن حیات الهی نه معنایه ایدیکنده اختلاف ایتمشلردر **بیان حقیقة الحیاة** حیواناتده حیات اعتدال مزاج نوعی یاخود بر قوتدن عبارتدر که اول مزاجه تابع اوله یعنی مرکبات عنصریه انواعندن هر نوع ایچون اندن مطلوب اولان خواص واثاره مناسب بر مزاج مخصوص واردر که اول مزاجدن خروج متحقق اولسه اول نوع ایچون بقا متصور اولمز پس انواع حیواناتدن هر نوعك حیاتی اعتدال نوعی ایله مسمی اولان مزاجه تابعدر و بو ذکر اولنان تعریف حیات حیوانی تعریفیدر اما حیات الهی بو معنا ایله اولمق متصور دکل ایدیکی ظاهر اولمغله مذهب جمهور اوزره حیات الهی بر صفتدر که علم کامل وقدرت شامله یی ایجاب ایدر **المقصد** باری تعالانك حی اولدیغی کتاب وسنتله ثابت اولوب انکار وتاویلی ممکن دکلدر وانعقاد اجماعله ضروریات دینیه دن اولدیغی محقق اولمشدر وبو وجهله دخی استدلال اولنمشدر که سابقا بیان اولندیغی اوزره جناب واجب الوجودك عالم وقادر ایدیکی ثبوت بولوب وهر عالم وقادر بالضروره حی اولمق لازم اولمغله حق تعالی حضرتلرینك حی ایدیکی متعین اولور **المنهج الرابع فی المسلك الثالث** جناب حقك سمیع وبصیر ایدیکن

ایدیکن بیان وتحقیقنده در ادله سمعیه تعاضد ایدوب اجماع منعقد اولمشدر که حق تعالی سمیع وبصیر اولوب سمعی جمیع مسموعات وبصری جمیع مبصراته شاملدر وقرآن وحدیثده بو مدعایی مثبت ایات واحادیث کثرت اوزره ورود ایدوب انکار وتاویله مساغ اولمق متحقق واجماع دخی منعقد اولمغله سائر ضروریات دینیه ده مسلوك اولان طریقا اوزره استدلاله حاجت یوقدر لکن بعض ارباب کلام بو وجهله اقامت دلیله متصدی اولمشدر که آنفا معلوم اولدیغی وجه اوزره علم وقدرتیله حیاته استدلال اولندیغی کبی حیاتله دخی سمع وبصره استدلال اولنوب هر حی اولان سمیع وبصیر اولمق ممکن وصحیح وکمالاتدن واجب الوجود ایچون ثبوتی صحیح اولان صفت کمال بالفعل ثابت اولور زیرا حق تعالی اول مقوله صفت کمال ذات مقدسی ایچون بالقوة والامکان اولمقدن منزهدر وصفت کمال ایله اتصاف صحیح ایکن اندن خالی اولمق موجب نقص اولدیغی جهتدن جناب حق ایچون محالدر وحجة الاسلام امام غزالی بو وجهله استدلال ایتمشدر که صفات مذکوره ایله متصف اولانلر بر حال اول صفتله اولمیندن اکملدر اکر جناب باری انکله متصف اولمسه سائر اشخاص حاشا ثم حاشا اندن اکمل اولمق لازم اولور بونك ایسه بطلانی قطعیدر وبالجمله حق تعالینك سمیع وبصیر ایدیکی اثباتی اولندقده قاعده مقرره ائمه کلام اوزره

جناب حقك ایچون بو ایکی صفت قدیمه که بری صفت سمع
و بری دخی صفت بصردر ثابت اولور و بو محلده
سؤال اولنور سمع و بصر قدیم اولسه سمع بدون المسموع
و بصر بدون المبصر منتفی اولدیغی جهتدن مسموع
و مبصر دخی قدیمین اولمق مقرر اولور و اکر حادث
اولسه لر ذات مقدس الهی محل حوادث اولمق لازم
اولنور دنیلور ایسه جواب اول وجهله درکه استلزام
ممنوع اولور جائزدر که بو ایکی صفت قدیمین اوله
و حوادث اولان بونلرك تعلقلری اوله نتکیم
مبحث علم و قدرتده ذکری سبق ایتمشدر فائدة زائدة
بعض فضلای متأخرین مؤلفاتنده تصریح و تنصیص
اولنمشدر که جناب باری ایچون مثبت اولان سمع
و بصر تعلق جهتی ایله مخلوقاتك سمع و بصرلرینه مخالف
اولور جناب واجب الوجود ایچون متحقق اولان
سمع و بصرك متعلقلری عام و مخلوقات ایچون موجود
اولان سمع و متعلقی خاصدر یعنی جناب باری ایچون
سمیع اولمق ادراك علمیدن زائد بر ادراك ایله جمیع
موجوداتی مدرك اولمقدن عبارت اولور کذلك
بصیر اولمق دخی ادراك آخر ایله موجوداتی ادراکدن
عبارتدر پس سمع الهی اصواته مخصوص اولمیوب جناب
حق جمیع موجوداتی یعنی کرك ذات و کرك صوت و کرك
سائر مدرکاتك جمیعنی ادراك سمعی ایله سامع اولور
صفت سمع ایله ادراك ایدر کذلك صفت بصری دخی

بو قولك قائلی اولان بعض فضلادن مراد السید ابو عبد الله محمد بن یوسف السنوسیدر که عقیدۀ صغری و عقیدۀ وسطی سی شرحلرنده و ابو عبد الله جزائرینك منظومه سنه اولان شرحلرنده التزام اوزره ذکر ایتمشدر ۵ منه

دخی مبصراته مقصور دکل بلکه جمیع موجوداتی بصیردر
و حکم رؤیتی الوان و اجسام مقوله سنه مقصور و
مخصوص دکل بلکه عموم تعلقده انك دخی حکمی سمعك
حکمی کبیدر و بو محلده مترجم و مذکور اولان بعض فضلایه
نسبت اولنان تحقیقك مآلیدر لکن بو تحقیق متداول
و مشهور اولان کتب کلامیه دن مستفاد اولانه مخالفدر
زیرا سائر کتبدن منفهم اولان جناب حقه منسوب اولان
سمع و بصر مجموع مسموعات و مبصراته شاملدر اما
سمعك تعلقی مسموعاته و بصرك تعلقی مبصراته مخصوص
اولمقدر نتکیم مؤلفات کلامیه یی متتبع اولان ارباب
دانشه معلومدر که التکملة آنفا ذکر و ایراد اولندیغی
اوزره جناب واجب الوجودك سمیع و بصیر ایدیکنده
جمیع مسلمین بلکه مجموع عقلا متفقلردر لکن معناسنده
اختلاف ایدوب کعبی و حسین بصری و حکما جناب
بارینك صفت سمعی مسموعاته علمندن و صفت بصریی
مبصراته علمندن عبارت اولمغله ذاهبلردر و جمهور
اهل سنت اکا ذهاب ایتمشلردر که صفت سمع و بصر
علم اوزرینه زائد صفتلر اولوب بالحقیقه علمه مباین
و مغایر اوله لر و بعضیلر بو قولی مخصوصا امام ابو
الحسن اشعری یه نسبت ایدوب بو مسئله ده امام ابو
الحسن ایچون ایکی قول روایت ایتمشلردر قول اول
مذکور اولان قول اولوب قول ثانی اول وجهله
نقل و سوق ایدرلر که صفتین مذکورتین

الی هنا کلام السنوسی

قول المخالفین

احد قولی اهل السنة

القول الثانی فی القولین المذکورین

جنده‌... اولوب ... علم مجرد ومعارضه ومطلق
ومقید تعلق ایدرب صفتیان مذکورتینك تعلقی
اینجق موجرده مقصودر اولمغله بینلرنده فرق ثبت
بولمش اوله وقول مخالفین یعنی صفتین مذکورتینك
علمه رجوعن ادعا ایدنلرك مدعالری بومنوال اوزره
تزییف اولنمشدرکه اولا حقیقت علمله سمع وبصرك
حقیقتلری نظر عقلله امعان اولندقده بوبرلرینه
مغایر اولوب بینلرنده فرق ظاهر ایدیکی مرتبهٔ بداهتده
در واسمآء الهیه دن سمیع وبصیر اسمآء متعدده اولوب
اسمآء حسناده اصل عدم ترادف اولمغله اتحاده
دلیل اولمدقجه تباینه حمل اولنمق وجوب مرتبه سنده‌در

ابطال قول المخالفین

المنهج الخامس فی صفة الارادة الالهیه

ضروریات دینیه‌دن اولوب اعتقادی واجب اولان صفات الهیه‌دن بریسی
دخی جناب حق جل وعلانك مرید اولوب یعنی صفت
ارادتله متصف ایدیکیدر مقدمه اولا معلوم اولهکه
عند اهل الحق صفت ارادت ذات باریه ایله قائمه
اولان صفاتدن علم وقدرته مغایره بر صفتدرکه
احد مقدورین آنکله متخصص بالوقوع اولور ومقدورك
واحدك وقت مخصوصده دون ما قبله وما بعده
ایجادنی تخصیص وایجاب ایدر الفذلکة والحاصل
جناب حقك مرید ایدیکنده متکلمین وحکما متفقلردر
اولوب آنجق معنای ارادتی تعیینده هر بری بر مسلکه
ذاهب اولوب هر فرقه معنای آخره ارادت ایتمکله اختلا

توریف الارادة

اختلاف ایتمشلردر وبعضیلر مفهومنی وجودی اولوب
وبعضیلر عدمی وبعض آخر وجودی وعدمیدن مرکب
اولمغه ذهاب ایتمشلردر وجودی اولمسنه راجع اولان
مذاهبدن بری مذهب اهل سنتدرکه ذکر اولندی بریسی دخی
کرامیه مذهبیدرکه کندی ذاتی ایله قائم وصف حادثدر
دیرلر بری دخی جبائیه مذهبیدرکه لا فی محل قائمه بر صفت
حادثه‌در دیرلر وبو مذاهب باطله ارباب اعتزالدن
اعتقاد نفع ویاخود ظن نفعدن عبارتدر دینلرك
قولیدر بری دخی بو ذکر اولنان قولی رد ایتمك وجهی
اوزره اعتقاد مذکوره وظن مزبوره تابع اولان میلدن
عبارتدر دینلرك مذهبیدر بری دخی معتزله‌دن ضراری
مذهبیدرکه ارادت عین ذاتدر اولمغه ذهاب ایتمشلردر
وبریسی دخی بنه معتزله‌دن ابو الحسین بصرینك اختیار
ایتدیکیدرکه جناب حقك هر فعلی ایجاده داعی اولان
مصلحته علمندن عبارتدر اولمغه ذاهب اولمشلردر وبریسی
دخی کعبك اختیار ایتدیکی قولدرکه جناب حقك کندو
افعالنده علمندن وافعال غیرده اول افعالی ایجوب
امرندن عبارتدر اولمغه اختیار ایتمشلردر اما مفهوم ارادتك
عدمی اولمسنه راجع اولان معتزله‌دن نجارك مختاری
اولان مذهبیدرکه ارادت مریدك غیر مغلوب وغیر مکره
اولمسندن عبارتدر دیمشلردر واما وجودی وعدمیدن
مرکب اولمسنه وجوع مختار فلاسفه اولان قوله کوره‌در که
واجب الوجودك کندودن صدور ایدن شیئه علمندن عبارتدر

مفهوم ارادهٔ وجودی اولمغه راجع اولان اقوالدر

مفهوم ارادتك عدمی اولمسنه راجع اولان اقوالدر

وجودی وعدمیدن ترکیبی صورتیدر

مع عدم كون الصادر دبر افعاله ديمشلردر و بو شنائع
اهل سنتك اولان قولدن ماعدا بو اقوالك مجموعی دخی
وتزييف اولنمشدر كه ايرادی تفصيله مؤدی اولمغله
ذكره تصدی اولنميوب كتب فن مفصلاتنه حواله اولندی

افعال اختياريه نك شرايطی اولان امور خمسه در

مهمة اولا معلوم اوله كه البته هر فعل اختياری ايچون
امور خمسه‌دن لابد اولوب انلر ايله مسبوق اولور
امور خمسه علم و ارادت و قدرت و قصد و ايجاددر
اولا علم ايله مسبوق اولديغی ظاهردر زيرا بر شیء
معلوم اولمدقجه آنك ايجادينه قصد تعلق ايتمك
متصور اولماز و كذلك هر امرك فاعلی مادامكه آنی
اراده قلميه اول فعله مباشرت متحقق اولماز و قدرت
و قصد و ايجاد ايله مسبوقيتی خود كمال ظهورندن ناشی
بيانه محتاج دكلدر و امور مذكوره نك بو بريندن
فوقلری واضح و مبيندر زيرا علمك ارادت اوزرينه
سابق اولوب و قدرتك قصد اوزرينه و قصدك
ايجاد اوزرينه تقدمی مقرر و واضحدر و كذلك بو
امور ثلاثه نك يعنی قدرت و قصد و ايجادك امرين
اولين يعنی علم ايله و ارادت ايله مغايرتی خود كمال
وضوح اوزره در و معنای ارادت عقل قتنده غايت ظهور

معنای ارادت

ايله ظاهردر زيرا هر كس ايچون معلومدر كه بر فعله مباشرت
ايتدكده فعل و تركدن برينك صدورنده متقدم احدهمانك
آخر اوزره ترجيحنی اقتضا ايدر نفسنده بر حالت ميلانيه
ظاهر اولور و ارادت و اختيار مفهومی متقارب اولوب

اختيار و ارادتك فرقی

اولوب بينلرنده انجق بر وجهله فرق متحقق در كه اختيارده
طرف آخرك يعنی متروك اولوب مختار اولمين طرفك
دخی ملاحظه سی اعتبار اولنوب ارادتده ملحوظ دكلدر

تحقيق المرام فی اثبات الارادة

تحقيق المراد قدرتك ايكی ضدنه مثلا زيدك ايجادی و اعدامی كبی
نسبتی مساوی اولوب مرجحسز ترجيح محال اولمغله بهر حال
ضدينك بريسنی و اوقات وقوعندن وقت معينی ترجيح
ايچون بر مرجحدن لابد اولور كه اول مرجح صفت ارادتدر
و بو تحقيقك توضيحی اول وجهله دركه جناب واجب الوجود
دن مثلا زيدك حركتنی خلق ايتمك كبی افعالدن بر فعل
صادر اولدقده ضدی كه سكون زيددر آنك دخی
صدوری ممكن ايكن فعل اولك صدوری و كذلك ذوات
و جواهردن بر وقت معينده مصنوع و مخلوق اولان اشيانك
اول وقت معينده مقدم و ياخود مؤخر ايجادی ممكن
ايكن اول محل وقوعی اولان وقت معينده خلق اولنمسی
بر مرجح و مخصصه محتاجدر تا كه ترجح بلا مرجح لازم اولميه
و اول مرجح صفت قدرت و ياخود صفت علم اولمق جائز
دكلدر زيرا قدرتك شانی تأثير و ايجاد اولديغی جهتدن
جميع اوقاته نسبتی علی السويه اولمغله مرجح و مخصص
اولمز و اول مرجح صفت ارادتدر و كذلك قدرتك

ارادت قدرتك غيری اولوب متحد اولمديغيدر

شانی ايجاد اولوب ارادتك شانی ترجيح اولمغله ايجاد
ترجيحه موقوف اولمق مقرردر و موقوف عليه موقوفك
غيری اولديغی محتاج بيان دكل ايديكی مقرر اولمغله ممتنعا

ارادتك علمه مغاير اولديغيدر

متحقق اولور و اما علمه مغايرتی اول وجهله بيان اولنمشدر كه

علم و وقوعه تابع و ارادت ایسه وقوعی ایچون موثردر
اولوب وقوع اکا تابعدر زیرا قدرت علی وفق الاراده
مؤثر اولوب ممکن بعد ذلك موجود اولوردیس علم وقوعه
تابع اولوب ارادت متبوع اولدیغی متقرّر اولیجق ارادت
علمك عینی اولسه وقوع دخی علمه تابع اولمق متحقق
اولوب دور لازم اولور و مطلق علمك جمله یه نسبتی
علی السّویّه اولمغله بر طرفی ترجیح آخر صفتك اثری
اولمش اولورکه ارادتله تسمیه اولنان صفتدر و بو
مبحثده ما هو الحق بیان و توضیح صددنده مفصلات
فن مشتمله اولدیغی تحقیقات تتبّع اولنسه ارادتك
علم و قدرته و سائر صفاتنه مغایرتی معلوم اولور
تکملة الکلام معلوم اولاکه ارادت و مشیّت متحد اولوب

ارادت ایله مشیتك متحد اولدیغیدر

بینلرنده فرق اولمدیغی متفق علیه اولوب کرامیه
ایکیسنك بیننی فرق ایدوب مشیتی صفت واحده
ازلیه اولمق اوزره مشیّت الٰهیه تعلق ایتدیکی امورك
مجموعنه متناول برصفتدر دیوب ارادت تعدّد مراد ایله
متعدّد بر وصف حادثدر دیرلر و مدّعالرن اثبات صددنده
ایراد ایتدکلری ادلّه طرف ائمّه کلامیه دن تزییفات
سدیده و براهین عدیده ایله ردّ و تزییف اولنمشدر
التذییل بودخی ضبط و اتقانی واجب و لازم مسائل
مهمّه دندرکه عند اهل الحق جناب حقك جلّ و علا
هر اراده ایتدیکی کائن اولوب و هر کائن مراد اولمق مقرّر

ارادت الٰهیه نك موجب مراد اولدیغیدر

و محققدر و سلفدن ما شاء الله کان و ما لم یشأ لم یکن

لم یکن عنوانی ایله منقول اولان کلام اول معنایی ناطقدر و بو مبحثك ایکی طرفنده دخی معتزله مخالفت ایدوب
حاشا جناب حق کفّار و عصاتدن ایمان و اطاعت اراده
ایدر و اول مراد وقوع بولمیوب بلکه آنلردن کفر و معاصی
وقوع بولور با آنکه آنلری اراده قیلمه مشدر دیو کذلك
عالمده ظاهر و حادث اولوب وقوع بولان شرور و قبائح
دخی بو وجه اوزره دردیرلر و بو کلام باطللری که جلیه
قبولدن عاطلدر وجوه کثیره ایله ردّ و ابطال اولندیغی
ان شاء الله سبحانه قریباً ذکر اولنور والله الموفق المنهج السادس
من المسلك الثالث فی انّه سبحانه متکلم صفات الٰهیه دن
اعتقادی واجب اولان معتقداتك بری دخی جناب حقك
جلّ و علا صفت کلام ایله اتصافیدر و سائر صفات الٰهیه ده
ذکری سبق ایتدیکی اوزره صفت کلامی اثباتده دخی
ادلّۀ نقلیه و عقلیه ورود ایتمشدر اوّلا جمیع انبیای
عظامك علیهم التحیة والسلام جناب حقك متکلم
ایدیکنده اجماعلری متواتر اولدیغی ایله استدلال
اولنمشدر زیرا انبیای کرامك منبع عین الحیات هدایت و رشاد
اولان السنۀ مبارکه لرندن اول وجهله استفاضه
اولنمشدرکه جناب حضرت حق جلّ و علا شیء فلانیه
امر و امر فلانیدن نهی بیوردوب امم ماضیه احوالندن
اخبار ایتمشدر و بو مجموع اقسام کلامدن ایدیکی مقرّردر
اولمغله جناب حقك متکلم اولدیغی تصدیق واجب اولور
فلهذا جمیع اهل ملّت بیننده جناب حقك متکلم

والمعتزلة اعتقدوا انّ
الأمر یستلزم الارادة
والنهی عدم الارادة فجعلوا
ایمان الکافر مراداً و کفره
غیر مراد و نحن نعلم انّ
الشیء قد لا یکون مراداً
ویؤمر به و قد یکون مراداً
وینهی عنه لحکم و مصالح
یحیط بها علم الله تعالی
او لانه لا یسئل عمّا یفعل
الا یری انّ السیّد اذا
اراد ان یظهر علی الحاضرین
عصیان عبده یأمره
بالشیء ولا یریده منه
سعد

ازلیدر یعنی متفق علیه اولوب انجق کلامک حقیقتنده
و قدم و حدوثنده اختلاف ایتمشلردر پس عند اهل
الحق کلام الهی حروف و صوت جنسندن اولمیوب بلکه
ذات مقدسیله قائم و سکوت و آفته منافی و وحدة
غیر متجزیه بر صفت ازلیه درکه تقدیم و تأخیر ایله
و ابتدا و انتها ایله متصف اولماز و جناب حق آنکله
آمر و ناهی اولوب آندن گاه عبارتله و گاه کتابت
و اشارتله تعبیر اولنور عربیت ایله معبر اولدقده قرآن
و یونانی ایله معبر اولدقده انجیل عبری ایله تعبیر
اولندقده تورات سریانیه ایله معبر اولدقده زبور
در والحاصل اهل سنت قتنده حروف مسموعه‌دن
منتظم اولان کلام حسینک ذات باری ایله قیامی
ممتنع اولوب صفات الهیه‌دن اولمق اوزره ذات
مقدس الهی ایله قائم اولوب حروف و صوت جنسندن
اولمیان کلام نفسیدر دیوب بیاننده بو وجهله تقریر
مدعا ایدرلرکه برکسه امر و نهی و یا ندا و اخبار
و استخبار صیغه‌لرندن برینی ایراد ایتدکده نفسنده اولا
آنلرک معانیسی منتقش اولوب بعده اول معانیدن
الفاظله تعبیر ایدرکه اول الفاظ کلام حسی ایله مسمادر
و اول نفسنده حصول بولان معناکه اختلاف و صناع
و لغات ایله مختلف اولماز اکا کلام نفسی اطلاق اولنور و کلام
لفظینک حدوثی مثبت اولدیغی جهتله ذات باری ایله
قیامنک امتناعی مقرر اولوب صفات الهیه‌دن دخی اولان کلام

فی حقیقة الکلام الالهی عند اهل السنة

کلام حسی

کلام نفسی

145

کلام نفسی ایدیکی متعین اولور دیمشلردر پس قرآن قدیم و فرقان
عظیم عند الاشاعره کلام نفسیدن عبارت اولوب متکلم
اکا اطلاق اولنور که کلام آنکله قائم اوله اما بعض افاضل
محققین تصریح ایتدکلری اوزره ذکر اولنان مذهب
جمهور متأخرین اولوب الفاظ ائمه الفاظ قرآنیه‌نک
دخی قدمنه ذاهب اولوب دیمشلردرکه حفظ و قرائت
و کتابت محدثه اولوب محفوظ و مقروء و مکتوب قدیمدر
و بعضیلر ترتیب کلمات و حروف و عروض انتها و وقوف
و حدوثنه دلالت ایتدیکندن ناشی الفاظک حدوثنی
ادعا ایتدکلرنده مذهب سلفه سالک اولنلر کلمات
و حروفک ترتیبی مثللو حدوثنه دلالت ایدر ظن اولنان
امور آلات قرائتده قصوردن ناشیدر دیو جواب ویرمشلر
پس مذهب سلف اوزره قرآن کریم واحد شخصی قدیم
اولوب ذات باری ایله قائمدر و آنده تعدد متصور اولمیوب
تعدد اکا تعلق ایدن قرائتده در و جمهور متأخرین مختاری
اوزره قرآن ذات باری ایله قائم اولان معنای نفسی و
ترتیب مخصوص ایله مرتبه اولان الفاظ مخصوصه بیننده
مشترکدر و حنابله و حشویه کلام حسینک دخی قدمنه
ذاهب اولوب بلکه آندن بعضیلر جلد و غلافک بیله قدمنی
ادعا ایتمشلردر و کرامیه ذات باری ایله قیامنه اعتراف
ایتمشلر ایکن ینه حدوثنی ادعا ایدرلر و معتزله صفت
کلامی نفی ایدوب متکلم اکا اطلاق ایدرلرکه کلامی
ایجاد ایلیه یعنی آنلر قتنده جناب حقک متکلم اولمسی

ظن اولنمیه که رابع ائمه مجتهدیندن
امام احمد حنبل حضرتلری حنابله
نک ذاهب اولدقلری معتقده
باطله‌یه قائل اولمقدن اوله
حاشا ثم حاشا اول معتقد
آراء فاسده‌دن بریء اولدیغنی
ذمتنه علمای اعلامدن
جم غفیر تصریح ایدوب
از جمله امام یافعی تاریخنده
بشیوز اللی سکز سنه‌سی
وفیاتنده بو وجه اوزره
تفصیل ایتمشدر
منه ٥٥

کلام الله اطلاق ایتدکلری حروف واصواتی جسم آخرده
مثلا لوح محفوظده یا جبرئیلده یاخود مرسل الیه اولان
رسولک قلبنده صلی الله علیه وسلم ایجاد ایتدندن عبارتدر
دیرلر تذییل مسئله کلام غوامض فن کلامدندر ولمغله
بعض فضلا اول مبحثی ایضاح وتنویر ایچون رساله
مستقله تحریر ایدوب دیمشدر که شیخ ابو الحسن اشعری
حضرتلری کلامی معنای نفسیدن عبارتدر دیمکله
بعض اتباعی شیخک بو کلامدن مرادی مدلول لفظ اولوب
قدیم اولان اولمق اوزره وعباراته کلام اطلاقی
اولنمق مجاز اولوب کلام حقیقی یه دلالت ایتدیکیچون
اولمغه قرار ویرمشلردر حتی شیخک بعض اصحابی تصریح
ایدوب شیخ الفاظک حدوثنه ذاهبدر دیمشلردر
لکن بو فهم ایتدکلری وجه اوزره شیخک کلامنه محذورات
کثیره لازم اولوب اولا ما بین دفتی المصحفک کلامیتنی
منکر اولانی تکفیر ایتدکلری درست اولماز با آنکه
حقیقةً کلام الله ایدیکی ضروریات دینیه دندر وثانیا
معارضه وتحدی حقیقةً کلام الله ایله اولمش اولمز
وثالثا مقروء ومحفوظ اولان دخی حقیقةً کلام الله
اولمامق لازم اولور وغیر ذلک پس شیخدن آنفاً نقل اولنان
کلام بو وجهله حمل اولنمق لازمدر که کلام نفسی آنک
قتنده لفظ ومعنایه شامل اوله وحلنک طریقی اولدر که
لفظ معنی گاه مدلول لفظه وگاه امر قائم بالغیره اطلاق
اولنور وشیخ معنای ثالثی اراده ایتدیکی مقرر اولیجق

تذییل التفصیل من تحقیقات المولی المحقق جلال الدین الدوانی

اولیجق کلام نفسی آنک قتنده ذات باری ایله قیامی ایله
بیله لفظه ومعنایه شامل اولدیغی معلوم اولور که حفظده
مکتوب والسنه ده مقروء وصدورده محفوظدر ومکتوب
کتابتک ومقروء قرائتک ومحفوظ محفوظک غیری اولدیغی
خود مقرردر افاضل محققیندن بعض اجلهء متأخرین بو ذکر
اولنان تحقیقی نقلدن صکره بو وجهله تحریر مبحثه تصدی
اولمشدر که هر کس ایچون کندو وجدانینه مراجعت ایلدکده
معلوم اولان وجه اوزره کلام نفسینک مبدئی اول
صفتدر که کلماتک مقصوده منطبق اولان نسق اوزره
نظم وترتیبنه آنکله قدرت وتمکن حاصل اوله وبو مقدمه
تمهید اولندقدنصکره معلوم اولا که کلام الله اول
کلماتدر که جناب حقک مبدأ تألیف وترتیبی اولان
صفت ازلیه سیله علم ازلیسنده مرتب قیلمشدر وبو
صفت صفت قدیمهء الهیه در اولوب اول کلمات مرتبه دخی
وجود علمیسی حسبیله قدیمه در وکلام الله جناب حقک
بنفسه بلا واسطه ترتیب ایتدیکیدر وکلمات مذکوره
بیننده وجود علمیده تعاقب متصور دکلدر که حدوثی
لازم اوله بلکه تعاقب انجق وجود خارجی حسبیله اولوب
بحسب الوجود الخارجی کلام لفظیدر وبو مذکور اولان
وجه سائر مذاهب منقوله یه وارد اولان نقوضدن
سالمدر از جمله مذهب معتزله یه کوره کلام اللهک غیر
ایله قیامی لازم اولمق کبی ومذهب کرامیه یه کوره ذات مقدس
الهی محل حوادث اولمق لازم اولدیغی کبی ومذهب حنابله

وهو المحقق الدوانی کذا ذکره فی شرح العقائد العضدیة

کون حروف واصواتك مع بداهة تنافيها وتجددها
ندخی لازم اولمق کبی وکذلك متأخرین اشاعره نك ظاهر
کلام ملرینه کوره دخی الفاظ وحروف کلام الله اولمیوب
وبوندن مقدم بعض فضلانك رساله مستقله سندن
منقول اولان قوله کوره اصواتك اعراض سیاله دن ایکن
ذات الله ایله قیامی لازم اولمق کبی وذکر اولنان مذهب
مختاردن ماعدا سائر مذاهب مرجوحه ومعتقدات
مردوده یه بو ایراد اولنان نقوضك ورودی کمال
ظهوره اوزره اولوب بعض اجله دن منقول اولان
تحقیق قبوله شایان وحقیق ایدیکی مقرر اولور
المسلك الرابع سمعیات یعنی مباحث نبوت ومباحث
معاد ومبحث امامت وخلافت بیاننده در المنهج
الاول مباحث نبوت بیاننده در اهل حق قتنده نبی
اول کمسه در که کندویه وحی اولنان اموری تبلیغ ایچون
حق تعالی آنی بعث ایتمش اوله ورسول اول نبیدر که
آنك ایچون مستقل شریعت وکتاب انزال اولنمش اوله
پس هر رسولك نبی اولدیغی وهر نبینك رسول اولمدیغی
مقرر اولوب رسول نبیدن خاص اولدیغی متبین اولور
وکذلك عند اهل الحق ارسال انبیا ورسل جناب حقك
محض لطف وفضلندن مشیئتنه متعلق بر امر وهبی
اولوب طرف مبعوثدن استحقاقه واجتماع اسباب
وشروطه توقفی یوقدر یختص برحمته من یشاء من عباده
وهو اعلم حیث یجعل رسالته الآیة وبعثت رسل وانبیا

وفی منظومة ابی العباس
ان النبوة فضل غیر
مکتسب بل خصها الله
بالمخصوص فی الازل

147

وانبیا معاد ومعاشده نیجه فوائد مصالحی مشتمل اولوب
جمیع انام نشوه دنیویه واخرویه ده اکا محتاجلردر نشأه
دنیویه ده احتیاجلری اول وجهله ثابتدر که غدا ولباس
وسکنی ضروراتدن اولوب مما لا بد منه مقوله سیدر
حصولی معاملات ومعاوضاته منوط اولوب بر شخص
عادله محتاج واول شخص جمیع جزئیاته قوادی قرادی
عالم اولمق مستحیل اولمغله قوانین کلیه یه احتیاج
مقرر واول قوانین کلیه شریعت اولوب شرع ایسه البته
بر شارعه محتاجدر واول شارع رسوللردر ونشأه اخرویه ده
احتیاجلری اول وجهله ثابتدر که دار آخرتده باعث نیل
ثواب اولان اعمال وافعال الله مستتبع استحقاق عذاب
وعقاب اولان اعمال وافعاله اطلاعدن عقول قاصره
بشریه عاجزه اولدیغی جهتدن تعلیم الهی یه محتاج اولوب
جناب مقدس مفیض الخیرات کمال تقدسده وخلقت
ضعیفه انسانیه کمال تدنسده اولمغله حکمت الهیه
تبلیغ احکام ایچون بین الحق والخلق وسائط اولمق
اوزره ذوات ظاهره انبیایی کرما وفضلا بعث وارسال
اقتضا ایتمشدر وکتب کلامیه مفصلاتنده بعثت انبیا
ایچون دخی نیجه فوائد ومصالح تعداد اولنمشدر فلهذا
معتزله بعثت رسلك جناب حقه اوزره وجوبنه ادعا ایدوب
فلاسفه دخی انبیانك وجودلری معاش ومعادده سبب
نظام اولدیغنه بناء عنایت ازلیه ده کما ینبغی وجوه
انتظامی مقتضیه در وجوبنه امور مکتسبه دن اولمسنه

ذاهبلردر واهل سنتدن فقهاء ما وراء النهر دخی ارسال
رسل واجبدر دیمشلردر لکن معتزله کبی وجوب علی الله
معناسنه دکل بلکه مقتضیات حکمت الهیه دن اولمغله
ترکی مستلزم سفه اولوب استحاله نسبت سفه امر
مقرر اولمدن ناشی مرتبه وجوبه بالغ اولور دیمک
معناسنه در لکن محققین قتلرنده قول راجح اولدر که
بعثت الطاف الهیه دن اولوب فعلی مستحسن اوله و ترکی ممتنع
اولمیه حتی بعض ائمه فن مبحث ارسال رسلده لفظ وجوبی
ایرادن منع ایدوب اکرچه معنای آخر اراده اولنمشدر لکن
معتزله یه تشبه لازم اولور دیو بعض محققین بو قولك قبوله
حقیق اولدیغنه تنصیص ایتمشلردر پس عند اهل الحق
نبوتك مرجعی جناب مفیض الخیراتك بعض عبادنی کیف
مایشاء ویختار وحی وبعث ایچون اصطفا سندن عبارتدر
ومخالفیندن طایفه کرامیه دخی نبوتك نبی ایچون
صفت ذاتیه اولمسنه ذهاب ایتمشلردر و بو بابده
مسلك سداددن منحرف اولان ارباب ضلالدن خذلهم
الله تعالی سمنیه واکثر براهمه مطلقا نبوتی انکار ایدوب
بعض براهمه انجق حضرت آدمك نبوتنه قائل ومعترف
اولمشلردر وصابئه طایفه سی فقط حضرت شیث
وادریس نبوتلرینه قائللر اولوب وبعض یهود حضرت
موسادن غیری انبیانك نبوتنی انکار ایتمشلردر واما سائر
جمهور یهود وطوائف مجوس ونصاری نبوت حضرت خاتم
الانبیا صلی الله علیه وسلمی منکرلر اولوب وبعض یهود

سمنیه بضم السین المهملة وفتح المیم فرقة من عبدة الاصنام ذکره الجوهری وفی شرح البدیع وهم طائفة منسوبة الی سومنات بلد مشهود بالهند تحریر

براهمه وهم طائفة لا یجوزون علی الله بعثة الرسل تحریر

[یهـ]ود ونصاری عموم بعثتی انکار ایتمك اوزره انجق
عربه مبعوث اولمق زعم باطلی ایله طایفه عربده شرك
[وضلا]لی ظاهر وفاشی اولدیغی جهتدن شرکستنه مهاوی
ضلالی اولمغله ارسال انبیایه احتیاج عربه مخصوصدر
دیمك اوزره اهل کتابه رسالتی منکرلردر خذلهم الله
تعالی باآنکه حضرت سلطان انبیانك بعثتندن مقدم اهل
کتابك تورات وانجیلی نسخ وتحریفلری سببیله دینلرینه
اختلال طاری اولوب کریوه ضلاله دوشدکلری
ملاحظه اولندقده ارسال رسوله احتیاجلری عربدن
ازید واوفر اولدیغی ذوی العقول ایچون ظاهر وباهر
اولور فصل حقیقت معجزه بیاننده در جناب حضرت
واهب العطیات محض عنایات بی غایاتندن انبیایی
کرامی معجزات ایله تأیید ایتمشدر تا که مشاهده واستماع
ایدنلر ایچون صادق اولدقلری محقق ومتعین اوله
ومعجزه اصلنده اسم فاعل اولوب اعجازدن مأخوذدر
واعجاز که قدرتك ضدی اولان عجزی اثبات معناسنه
اولوب بعده اظهار عجز معناسنه استعاره قلنمشدر
وبعد ذلك اسناد مجازی ایله بحسب العاده اظهار
عجزك سببنه اسناد اولنوب آنکچون اسم قلنمشدر وعرف
ارباب کلامده معجزه اول امر خارق العاده در که تحدی یه
مقرون اوله وعند المحققین خوارق عادات یدی قسمه
منقسم اولوب نبیدن ظهور ایتمك وار غیریدن ظهور ایتمك
وار نبیدن ظهور ایتدیکی صورتده قبل دعوی النبوه ظهور

اقسام الخوارق علی ماذکره السنوسی

ایدرسه ارهاص اطلاق اولنور. بعد النبوة صدور
ایدرسه معجزه تسمیه اولنور ونبیدن غیریدن صادر

ارهاص

اولدیغی صورتده اکر ولیدن ظهور ایدرسه کرامت و اکر

معجزه

الکرامه

درجهٔ ولایته واصل اولمیان عوام صلحای مسلمیندن
صدور ایدرسه اعانت تسمیه اولنور واکر فسقه دن

الاعانه

ظهور ایدرسه استدراج واکر دجال کبی خلقی اضلال
ایدن شخصدن صادر اولورسه ابتلا اطلاق اولنور

الاستدراج

واکر مطلوب اولان امرک خلافی وضدی ظاهر اولمق
وجهی اوزره اولورسه اکا اهانت اطلاق اولنور

الابتلاء

نتکیم مسیلمهٔ کذاب بر شخص اعورک عین عوراسی
صحت بولمق داعیه سیله دعایه تصدی ایتدکده

الاهانه

امر بر عکس اولوب اول شخص باهر النقصک عین
صحیحه سنه دخی عما طاری اولمشدر المنهج الثانی

فی عصمة الانبیاء علی نبینا وعلیهم الصلوة والسلام

انبیای عظام علیهم صنوف التحیة والسلام حضرتلرینک
عصمتلری بیاننده در المقدمه عصمت عند ائمة المسلمین
جناب حقک ذات معصومده معصیت و ذنب خلق

کاشف المواقف

ایتمدیکندن عبارت اولوب فلاسفه قتنده اول
ملکه در که مانع فجور اوله ومسئلهٔ عصمت انبیاده
اقوال کثیره ورود ایدوب مشایخ ما وراء النهرک بالخصوص
ابو منصور ماتریدی حضرتلرینک مختاری اولدر که
انبیای کرام صغیره وکبیره جمیع معاصیدن محفوظ
ومبرا اولوب انلر ایچون جناب حقه عصیان نارو
وا وامر الهیه یه عدم امتثال ومخالفت ناسزا اوله زیرا

زیرا جمیع برایا طرف الوهیتکار هدایتبخشادن انبیایه
متابعتله مأمور اولوب انلردن عمداً صدور عصیان
جائز اولسه خلق انلره متابعتله مأمور اولمزلر ایدی
فلهذا انلردن صورت عصیان مشاهده اولان
وضعک قصده مقارن اولمیوب سهو ونسیان ایله اولدیغی
مقرردر وامام ابو منصور عصمة الانبیا نامی ایله
مسمی اولان تألیفنده عقل سلیم ونظر مستقیم مقتضاسی
اوزره خلقک انبیایه متابعت ایله مأمور اولوب
ملائکه یه متابعت ایله مأمور دکللر ایدیکی جهتندن
عصمت انبیا عصمت ملائکه دن ازید واوفر اولدیغی ثابت
اولوب عصمت ملائکه مقرر اولیجق انبیای عظامک عصمتلری
اولویتله مثبت اولمش اولوردیو تصریح وتنصیص ایتمشدر
المقصد کتب کلامیه ده مذکور اولدیغی اوزره قول
ائمهٔ اهل سنت واقوال متخالفهٔ مخالفین بو وجهله بیان
اولنمشدرکه انبیای عظامدن علیهم التحیة والسلام
صدوری توهم اولنان مناهی یا مقتضای معجزه یه منافی
اولان اموردن اوله ویاخود غیریدن اوله غیر اولدیغی
تقدیرجه دخی یا کبایردن ویا صغایردن اولوب صغایر
اولدیغی صورتده دخی یا خسیسی مشعر اولان صغایر
منفرهدن اوله سرقهٔ لقمه وتطفیف حبه کبی ویاخود
صغایر غیر منفرهدن اوله پس نوع اولدن یعنی مقتضای
معجزه یه منافی اولان مناهیدن سهواً وعمداً انبیای
کرامک ذیل عصمتلری مبرا ومعرا اولدیغنده جمهور اهل اسلام

متقدر داولان با نجوق قاضی ابوبکر سهواً وقوعنی تجویز
ایتمکله مسلك جمهوردن عدول ایتمشدر و آیا کبایرڭ
دخی عمداً بعد البعثه عصمتلری عند الجمهور قرارداده اولوب
سهواً صدورنی اگرچه بعضیلر تجویز ایتمشلردر لکن مختار
قول آنلرده دخی عصمتلری متحقق اولمقدر ومعتزله دن
جمع کثیر قبل البعثه دخی عصمتلرینڭ وجوبنه ذاهبلردر
وفرق مخالفیندن حشویه طائفه سی کذلك امتناعك
دلیلی اولمق زعمی ایله اعتقاد باطللری اوزره مطلقا
جوازینه ذاهبلردر وعمداً وسهواً صغایر خسیسهٔ
منفره دن دخی عصمتلری مقرر اولوب اکثر کتب
کلامیه ده سائر صغایرڭ عمداً وسهواً صدوری جمهور
قتنده جائز اولوب متعمداً صدورینڭ امتناعنه ذهاب
جبائینڭ مسلکی اولمق اوزره مسطور اولوب شرح
مقاصدده اول وجه اوزره مذکوردر که صغایر منفره دن
ماعدا صغایرڭ جمهور قتنده تجویز اولنانی انجق سهواً
صدوریدر اولوب تعمدی ممتنع ومستحیل اوله واول
مقوله صغایرڭ متعمداً صدورینی تجویز ایتمك
ائمهٔ اهل سنتدن امام الحرمین ومعتزله دن ابوهاشم
مسلکلریدر شرائط النبوة اهل سنت قتنده نبوت
ایچون شروط عدیدهٔ معتبره اولوب جمله دن بریسی ذکورتدر
درکه انبیا رجالدن اولمق لازمدر نتکیم حق جل وعلا بیورر
وما ارسلنا من قبلك الا رجالا نوحی الیهم الآیه لکن بعض
ائمهٔ اسلام زمرهٔ نسادن درت نفرکه ام موسی ومریم

فی شرائط النبوة

وجمیع وسارّه وهاجر انبیادن اولمق اوزره تصریح
ایدوب بو مدعایی حدیث نبوی ایله اثبات ایتمشلردر
وبعض فقها بو مدعایی اثبات ایچون استشهاد اولنان
حدیثڭ صحتنی عدم تسلیم ایله اشتراط ذکورت طرفنی
اختیار ایتمشدر وشرائط نبوتدن بری دخی کمال عقل
وذکا وفطنت وقوت رأی وموجب نفرت طبایع اولان
اموردن سلامتدر عهر امهات وغلظت وفظاظت
کبی وبرص وجذام مثللو عیوب منفره دن واکل علی الطریق
کبی حرف دنیه دن وحکمت بعثته مخل اولان اموردن
برائت وسلامتدر عدد انبیا بیاننده در عدد انبیا
ورسلده وارد اولان اخباردندر که صحابهٔ کرامدن
ابوذر غفاری رضی الله تعالی عنه حضرت رسالتپناهدن
صلی الله تعالی علیه وسلم عدد انبیایی سؤال ایتدکده یوز
یکرمی درت بیك اولمق اوزره تعیین بیوروب عدد
رسل اوچ یوز اون اوچ اولمق اوزره تعیین بیوردقلری
روایت بعض کتب حدیثده مسطوردر ایکن اکثر ائمهٔ مسلمین
انبیا ورسل ایچون احوط واحری اولان تعیین عدد اولمامقدر
دیو مدعالرینی بو وجهله اثبات ایتمشلردر که حدیث تعیین
عدد انبیا بر روایتده مائة الف نبی واربع وعشرون
الفا عنوانی ایله مروی اولوب بر روایتده دخی مائتا الف
واربعة وعشرون الفا عنوانی ایله روایت اولنمغله روایتده
اختلاف وقوعندن قطع نظر ورودی طریقهٔ احاد ایله
اولمغین ناشی موجب قطع اولمامشدر دیمشلردر وانبیادن

کمال العقل وسائر الشروط

فقط اول شخصده که سیئ الخلق وخشن الکلام وقسی القلب صاحبی اولوب غلیظ الجانب اوله

عدد انبیا بیاننده در

اوله [illegible] ابتدا عدادندن ادخال انبیادن
اولدیغی [illegible] اخراج امر مشکل اولمیوب احتراز ایتمک
واجبدر زیرا ان امورده اولمغله لایق اولان آمنا
بجمیع الرسل والانبیا دییوب تعیین عدد خصوصنده
جزم وقطع اولنمق لازمدر انبیانک ملئکه دن افضلیتلری
بیاننده در انبیانک ملائکه سفلیه دن افضلیتی
اتفاقی اولوب ملائکه علویه دن افضلیتلرنده بین
ائمة المسلمین اقوال متخالفه وارده اولمشدر واکثر
اهل سنت قتنده جمیع ملائکه دن افضلیت متحقق
اولوب شیعه دخی بو مسئله ده موافق اشاعره در
واهل سنتدن ابو عبد الله حلیمی و قاضی ابو بکر
ومعتزله ملائکه افضل اولمق طرفنی ادعا ایتمشلردر
وبعض ائمهٔ اهل سنتک تنصیص و تصریحلری اوزره
مؤمنیندن عوام بشر عوام ملائکه دن وخواص
ملائکه عوام بشردن افضل اولمق قرار داده در
وتفصیل ادله اقوال مذکوره کتب کلامیه مفصلاتنده
طلب اولنه **المنهج الثالث** حضرت سلطان انبیا
علیه وعلی آله وصحبه ازکی التسلیمات والتحایا
جنابنک رسالتی وافضلیتی بیاننده در اعتقادی
واجب ولازم اولان اموردندر که اول انبیا حضرت ابو البشر
آدم صفی و آخر انبیا حضرت خاتم الرسل وهادی السبل
محمد المصطفی علیه من الصلوات ازکاها جنابیدر وحضرت
آدمک صلوات الله علی نبینا وعلیه نبوتی اول وجهله ثابت

151

[illegible] معجزه [illegible] اولمشدر که آیات قرآنیه [illegible] نبوتیه
[illegible] اولدیغی اوزره عهد سعادتنده نبوتیسندن بر جمیعی
الآن استنشه امر و ناهی اولوب وزماننده کندیدن غیری
نبی اولمدیغی مقرردر اولدیغندن قطع نظر بو وجهله نبوتی
متحقق اولمق اجماع دخی منعقد اولمشدر پس نبوتی
ادلهٔ قاطعه ایله ثبوت بولمش اولوب بعض براهمه دن
منقول اولدیغی اوزره نبوتی انکار کفر صریح اولمق مثبت
ومقرر اولور واما پیغامبریمز جناب رسالت پناه حبیب
الاکرم محمد بن عبد الله حضرتلرینک حقیقت رسالتی
بصر بصیرتی کحل توفیق ایله جلاداده اولان اصحاب
سداده کالشمس فی وسط النهار هویدا و آشکاردر
زیرا اول حضرتدن دعوای نبوته مقارن ظهور ایدن
معجزات باهره حد تواتره بالغه اولمشدر انشقاق قمر و
انجذاب شجر وحنین جذع وشکایت ناقه وشهادت شاة
مشویه و بو مثللو دخی نیجه معجزات که تفصیلی کتب اخبار
وسیرده مذکوردر بتخصیص قرآن باهر البرهان که
سایر معجزات کبی زمان مخصوص ومکان مخصوصه وشخص
معینه اختصاصی اولمیوب الی انقراض الدهر دائم وثابت
اولدیغی جهتدن اظهر معجزات وابین بینات اندر زیرا
فصحای عرب عربادن فحول شعرا ومصاقع خطبا که
هر چند نظم اعجاز قرین فرقانیه موازی ومدانی
مقدار اقصر سور قرآنی بر کلام بدیع البیان اتیانی
تکلیفی ایله کرارا ومرارا تحدی وتقریع قلنمشیدی اول

طائفهٔ عیق درماده دهنا ادن اکثر وجه ... بطهاد ... وقر
فصاحتلری مرتبهٔ غایتده و بلاغتلری درجهٔ نهایتده رسیده
اولمش برقوم حقود ایکن اول نابدن بذل مجهود ایدوب
عجزلری متعین وعدم قدرتلری ظاهر و متبین
اولدیغی مرتبهٔ تواتره بالغ اولمشدر والحاصل اول
مطلع جهانتاب نبوت ومشرق تباشیر صبح رسالت
جنابندن پرتوانداز ساحهٔ ظهور اولان درارئ
زاهرهٔ معجزات نامحصورك داعیهٔ احاطهٔ تعدادی
باعث نفادِ مراتب متسلسلهٔ اعداد اولوب انواع
اجناسنی عد د احصا معرضنده نطاق مستحیل العدّ
بنجوم صفر الوفا ولمعه نادرسادر و اساطین فن تاریخ
وسیر اول بابده مستقل تألیفلر وضع و تحریرینه
متصدی اولوب کتب کلامیه مفصّلاتنده دخی ارهاصات
نبویه ومعجزات باهرهٔ مصطفویه دن علیه اکمل التحیة
نیجه خوارق جلیه ایراد اولنمشدر لکن ذکر اولندیغی
اوزره آنك تفصیلنه کتب اخبار و سیر متکفل ولمغله
بو رسالهٔ مختصرده برنبذه ایرادی ایله اکتفا اولنوب
تفصیلنه تعرض اولنمدی التمة سائر انبیادن افضلیتی
وکافهٔ انامه مبعوث اولدیغی وخاتم الانبیا ایدیکن
بیانده در اول افضل المرسلین وخاتم النبیین
ورحمة للعالمین صلی الله علیه وعلی آله وصحبه اجمعین
حضرتلرینك کافهٔ انامه مبعوثا اولوب آنفا ذکر اولندیغی
اوزره عربه اختصاص ادعا ایدن نصاری ویهودك خذلهم

الله تعالی قولنك باطللری تزییفا ولنوب ... اهل
کتابك ... بعثت انبیاده مشرکین عرب کبی احتیاجلری
... بلنکه آنلردن زائد ایدوکی ایدیکن بیان ایله کلام
باطللری تزییف وابطال اولنوب عموم بعثتی مثبت
ومقرر اولور وکذلك اول حضرتك آنفا ذکری سبق
ایدن ادلهٔ قاطعه ایله ایضاح واثبات اولندیغی اوزره
رسالتی مثبت ومتحقق اولوب وانبیای کرامك شائبهٔ
کذبدن ذیل عصمتلری مبرا ایدیکی خود مقرردر
واول سرو سرافراز بوستان صدق وسداد ینبوع
ماء الحیات صداقت ورشاد جنابندن بو مدعانی مصدق
ومؤید یعنی عموم بعثتنی مثبت ومؤکد احادیث عدیده
ورود ایدوب اکا منزل اولان کتاب کریم وقرآن
عظیمده دخی بو مصداق اوزره نیجه آیات باهره وارد
اولمشدر قال الله سبحانه وما ارسلناك الا کافة للناس
الآیه وقال الله سبحانه قل یا ایها الناس انی رسول الله
الیکم جمیعا الآیه وغیر ذلك من الآیات پس بو سیاق
اوزره دخی عموم بعثتی مقرر اولور اول حضرتك
صلی الله تعالی علیه وسلم خاتم الانبیا اولدیغیدر ایمان
واعتقادی واجب ولازم اولان امورد ندر بری دخی که اول
حضرت خاتم الانبیا وآخر المرسلین ایدیکیدر که کتاب
وسنت واجماع امتله ثابت اولمشدر اما کتاب الهی ایله
ثبوتی اول وجهله درکه قرآن کریمده جناب حق جل وعلا
بیورر ما کان محمد ابا احد من رجالکم ولکن رسول الله

رخاتم النبيين وسابقا بيان اولنديغی اوزره هر
رسول بنی اولديغی مقرر اولیجق خاتم الانبيا اولمق
خاتم المرسلين اولمغی مستلزم اولوب خاتم جميع
انبيا ومرسلين اولديغی مثبت اولور وحديث نبوی
ايله نبوتی اول وجهله درکه حضرت رسالتپناه ان مثلی
ومثل الانبياء قبلی کمثل رجل بنی دارا احکمها واحسنها
وترك فيها موضع لبنة فضار يقال ما احسنها لولا
فانا اللبنة التی تم بها الأنبياء وکمل بها جمالهم وانا
سيد ولد آدم وانا اول الأنبياء فضلاً وآخرهم
بعثا قد ختم بی حديثهم فلا نبی بعدی وبالجمله خاتميت
طرف کثيره ايله ورود ايتمشدر واما اجماع ايله ثبوتی
کذلك اول وجهله مقرردرکه قديماً وحديثا علمای
امت آنده اتفاق ايدوب عدد رسالت پناهيدن صکره
ادعای نبوت ايدن کمسه يی تکفير ايتمکده متفقلردر

بس بو مدعاهم آيات قرآنية وهم احاديث نبوية وهم اجماع امت ناجيهٔ محمديه ايله ثبوت بولمش اولور ٥

افضليته عليه السلام علی جميع الأنبياء والمرسلين

اولحضرتك صلی الله تعالی عليه وسلم انا اکرم الاولين
والاخرين علی الله ولا فخر حديث شريفی ناطق
اولديغی اوزره جميع رسل وانبيادن افضل اولديغی
اجماعله ثابتدر بو وجهله دخی ثبوت بولمشدرکه امت
ناجيهٔ محمديه قرآن کريمده وارد اولديغی اوزره کنتم
خير امة اخرجت للناس وکذلك جعلناکم امة وسطاً
نظم کريمی ايله سائر امملردن افضل ايدیکی مثبت اولوب
وهر امتك امتی اولديغی حيثيله غيری امت اوزره فضيلتلری

فضيلتلری متبوعلری اولان رسولك فضيلتی جهتندن
ايديکی مقرر اولوب امت محمد جميع امملردن افضل اولیجق
ذات مکرملری دخی افضل انبيا ورسل اولديغی متعين
اولور وسائر خصايصلری که کافهٔ انامه مبعوث اولديغی
وخاتم انبيا ورسل اولوب شريعتی جميع شرايعی ناسخ اولديغی
وآنك شريعتی غيری شريعتله منسوخ اولمديغی درکه
امعان اولنوب ملاحظه اولندقده افضل جميع انبيا
ومرسلين اولديغی معلوم ومحقق اولور التکمله اولحضرتدن ماعدا سائر انبيا ورسلك بربرلرينه نسبت
ايله قنغيسی افضل ايديکنده اختلاف واقع اولوب بعضيلر
حضرت آدم ابو البشر اولديغی جهتدن افضل سائر انبيا
اولمغه ذهاب ايتمشدر وبعضيلر طول مدت ايله کثرت
عبادت وامتداد ومجاهده سنه نظر ايله حضرت نوحك
افضليتن اختيار ايتمشلردر وبعض آخر دخی وفرت
اطمينان وتوکلدن ناشی حضرت ابراهيم افضليتنه ذهاب
ايتمشدر وبر طائفه دخی حضرت موسای کليم الله اولديغنه نظر
ايله تفضيل ايتمکه ذهاب ايتمشدر وبر جماعت دخی حضرت
عيسی روح الله وکلمة الله اولوب ملفوف قماط طفوليت
ايکن مهد ايچره تکلمی جهتی ايله بعد خاتم الرسل سائر
انبيا ومرسلين اوزره افضليتن ادعا ايتمشلردر معراج نبی
بياننده در وحضرت سلطان انبيانك صلی الله تعالی
عليه وسلم معراجی دخی کتاب وسنت واجماع امتله مثبتدر
وعلی ما هو الحق يقظه حالنده جسد مباركلری ايله مسجد

معراج نبوية

اقصایه دك شهادت كتاب كریمله ثابت اولوب آندن
سمایه دك اجماع قرن ثانی ایله واحادیث مشهوده ایله
ثبوت بولوب منكری مبتدع عدد وسمادن جنته ویا عرشه
ویا طرف عالمه علی اختلاف الآراء خبر احاد ایله ثبوتی
بولمشدر ودرسیدهٔ رتبهٔ شهرتدر كه حضرت سلطان
انبیا مسجد اقصانك شكلنی علی ما هو علیه قریشه
توصیف ایدوب واقعه مطابقتی تحقق اولمشدر
وسماده مشاهده بیوردقلری عجایباتك تفصیلی
وملاقی اولدقلری انبیای عظام احوالی كه بیان بیورمشلردر
كتب احادیثده مسطوردر وبو بابده ارباب خلاف
اول وجهله اسكات والزام اولنورلر كه كیفیت مذكوره
اوزره معراج امر ممكن اولوب خبر صادقه مقارن
اولمغله تصدیقی واجب اولمشدر واصلنده امكانی
اول وجهله تقدیر اولنمشدر كه اجسامك بر برینه
تماثلی محقق اولدیغی جهتدن ارض كبی سما ایچون دخی خرق
جایز اولوب جهت علوه سایر اجسام كبی انسان ایچون
دخی عروج وصعود ممكندر ووقوعنی فرض ایتمدن
محال لازم اولمدیغندن امتناعی محال اولوب جوازی
وامكانی مقرر اولمشدر والله الموفق المعین المنهج
الرابع ملائكهٔ كرام احوالینی بیان وتحقیقده در
وضروریات دینیه دن اولوب ایمانی واجب اولان اموردن
بری دخی جناب حقك عباد مكرمونی اولان ملائكهٔ
كرامه ایماندر كه بعضیلر ملائكه نك مجرداتدن اولمسنه

اولمسنه ذاهب اولوب وبعضیلر ذوات اجسامدن
اولدقلرینه ذاهب اولمشلردر ومجرد اصطلاح ارباب
معقولده اول ممكنه اطلاق اولنور كه متحیز اولمیه ومتحیز
ایله قایم دخی اولمیه واكثر اهل سنت مطلقا مجرداتی نفی و
انكار ایدوب اثباتی ایتمشلردر انجق امام ابو حامد غزالی
وراغب اصفهانی وقاضی حلیمی واساطین صوفیه دن بعض
محققین اثبات طرفنه ذاهب ایدوب امام فخر وآنك
امثالی بعض ائمه اول بابده توقف طرفن اختیار ایتمشلردر
پس قول اول اوزره جمهور ائمهٔ مسلمین قتنده ملائكهٔ
كرام اجسام لطیفه اولوب اشكال مختلفه ایله تشكله
قادرلردر وآنلر ایچون افعال شاقه یه قدرت حاصلدر
وعباد مكرمون اولوب همواره طاعات وعباداته مواظب
ومداوملردر وذكورتیت وانوثیت ایله موصوف اولمزلر
وعصمتلری امرنده بین المسلمین اختلاف اولنوب اثبات
طرفنه ذاهب اولنلر آیات قرآنیه دن استنباطله بو وجهله
استشهاد ایتمشلردر كه جناب حق جل وعلا بیوردر
وهم لا یستكبرون یخافون ربهم من فوقهم ویفعلون
ما یؤمرون وقال سبحانه بل عباد مكرمون لا یسبقونه
بالقول وهم بامره یعملون الی قوله تعالی وهم من خشیته
مشفقون وقال تعالی لا یستكبرون عن عبادته ولا یستحسرون
یسبحون اللیل والنهار لا یفترون الآیات لكن
بو مقوله عموماتك اثبات مدعاده تخصیص وتنصیص
اولنمدیغی جهتدن افادهٔ قطع وجسم ایتمدیكی ارباب البابه

حقیقة الملئكة علی رأی جمهور اهل السنة

عصمت ملائكه

خی دکلدر ونفی عصمت طرفنه ذهاب ایدنلر دخی
بو قاچ وجهله مدعالرینی اثباته تصدی ایدوب اولا خلقت
آدم خلالنده ملائکه دن صدور ایدن قول کریمه جناب
حقی کتاب کریمنده انلردن حکایت طریقیله بیوردن
اتجعل فیها من یفسد فیها الآیه بو آیت کریمه نك ظاهرندن
مستفاد اولدیغی اوزره ملائکه کرامك بو کلاملری
جناب حقه حاشا اعتراضی مشعردر دیوب وحضرت
آدمه نسبت فساد ونسبت سفك دما غیبت اولمش
اولوردیولر وثانیا نحن نسبح بحمدك ونقدس لك
قوللری دخی تزکیهٔ نفس قبیلندن اولمغله منهی عنه
اولان اموردن اولدیغی اشتباهدن وثالثا آیات
قرآنیه دن واذ قلنا للملائکة اسجدوا لآدم قول کریمی
ناطق اولدیغی اوزره جمیع ملائکه سجدهٔ آدم ایله مامور
اولدقلرنده ابلیس امتناعی سببیله طرف الهیدن
ما منعك ان تسجد اذ امرتك خطابیله معاتب اولوب
وکتاب کریمده فسجدوا الا ابلیس وکذلك فسجد الملائکة
کلهم اجمعون الا ابلیس ابا واستکبر وکان من الکافرین
مثللو آیات عدیده ده ابلیسی ملائکه دن استثنانك
صحتی اصلنده ملائکه ده دخولنی مستلزم اولوب زمرهٔ
ملائکه دن اولمغی اقتضا ایتمدیگی جهتیله اندن وجه سابق
اوزره ذلت صدوری منافی عصمت ملائکه دردیمك اوزره
عصمت ملائکه یی نفی وانکار ایتمشلردر ورابعا وقعهٔ
هاروت وماروت وقصهٔ زهره ایله مدعالرینی اثبات

حکایت هاروت وماروت

اثبات داعیه سنده اولمشلردر واول حکایت افواهده روایتله
مشهور اولدیغی اوزره اول وجهله مرویدرکه هاروت
وماروت علم وزهد جهتیله اعاظم ملائکه دن اولوب
جناب حق انلری بنی آدم مبتلا اولدیغی نفس وشهوت ابتلاسی
ایله ارضه انزال ایدوب شرك وقتل وزنا وشرب خمردن نهی ایتمشیکن
وزهره که اول وقتده بر مرأهٔ فاجره ایدی انکله ارتکاب
مواقعه وشرب خمر ایدوب قتل نفس وسجدهٔ اصنامه دخی
تجاسر ایتمشلر ایدی واسم اعظمی که کندولر انکله استعانت
ایدوب سمایه عروج ایدرلر ایدی زهره یه تعلیم ایدوب
اول اسم شریفی تکلم ایتمکله آسمانه صعود ایلدی
وممسوخه اولوب کوکب صورتی ایله متشکله اولدیکه
حالا مشاهد ومحسوسدر وهاروت وماروت صعوده
عدم قدرت ایله معذبا ارضده قالمشلردر دیو روایت
اولندیغنه فریفته اولمدن ناشی ملائکه دن نفی عصمت
طرفنه ذاهب اولمشلردر **الجواب عما قالوا** ملائکهٔ کرام
ایچون اثبات عصمت ایدن محققین طرف نفیه ذاهب
اولنلرك بو ذکر اولنان وجوه استدلالاتنی رد وتزییف
صددنده اول وجهله جوابه تصدی ایتمشلردر که اولا
ملائکه نك بنی آدمه سفك دما وافساد فی الارض اسناد
ایتدکلری اعتراض طریقیله اولمیوب غیبت وجهی اوزره
دخی دکل بلکه عرض شبهه قبیلندندر وثانیا نحن نسبح بحمدك
قوللری تزکیهٔ نفس قبیلندن اولمیوب تقریر شبهه تتمه سیدر
وثالثا اکثر ائمهٔ تصریح وتنصیص ایتدکلری اوزره ابلیس

[illegible] ایسندن اولمیه [illegible] قرآن [illegible]
[illegible] بحی اوزره اجماع [illegible] اولمنه قرآدو [illegible]
[illegible] ابوا قصه هاروت وماروت مشهود
اولدیغی وجه اوزره اکثر محققین قتنده مقبول اولمیوب
احمد بن تیمیه نقلی اوزره انزاللرینه سبب اول وقتده
بین الانام سحر منتشر وفاشی اولوب اکثر ناس اکا
مشغول اولمغله امور عجیبه استنباط ایدوب دعوی
نبوت کثرت اوزره وقوع بولمدن ناشی جناب حق اول
ایکی ملکی بعث ایتمشیدی تاکیم ناسه تعلیم ابواب
سحر ایدوب آنلر ایچون سحره کفره معارضه سنه تمکن
وقدرت حاصل اوله وبعض روات نقللری اوزره
ایکی شخص انسانی اولوب آنلره ملك تسمیه اولنمغی صلاح
وعصمتلری سببیله مرویدر وبعض وجوه قراءتده
کسر لام ایله ملکین قراءتی بو روایتی مقوی ومؤیددر
بوندن قطع نظر مدعالرینی اثباتده تمسك ایتدکلری
حکایت که آنفا ذکر اولنور تاویله صالح اولمیوب
مطاویسنده صحتنه منافی مکذبات عدیده سی واردر
از جمله اول فاجره استعمال اسم اعظم ایله سمایه صعود
ایدوب اکا تعلیم اسم ایدن ملکین مذکورین کندولر
صعوددن عاجز اولدقلری کبی ومدت مدیده قناطرها [illegible]
محفوظ اولوب کوکب مضی صورتنه صیرورتله ممسوخ
اولدیغی کبی بو جمله مقتضای عقلدن بعید اولوب آیات
واحادیثدن صدقنه جزما وقطعا دلالت ایدر دلیل دخی

دخی ظهور [illegible] والله اعلم بحقیقة الامر [illegible]
کتاب کریم الحکیم وقوع بولدیغی [illegible]
[illegible] توفته رسلنا ودخی سفرة کرام بررة ودخی
لا یعصون الله ما امرهم بیورمشدر بو آیاتك شهادتیله
ودخی جاعل الملائکة رسلا نظم کریمنك مصداقی اوزره
جمیع ملائکه کرام درجه رسالته اولدقلری ثابت
اولوب وکذلك جناب حق جل وعلانك من کان عدوا
لله وملائکته ورسله وجبریل ومیکال فان الله عدو
للکافرین قول کریمی دلالتی ایله فقهای کرام ملائکه یه شتمك
کفر اولدیغی وانبیا وملائکه دن برینی حقارتله ذکر ایدن کمسنه نك
کفرینه حکم ایتمشلردر بو وجهله حکمدن دخی عصمت ملائکه
متحقق اولمغین ارباب الباب خفی دکلدر

المنهج الخامس

جن وشیاطینك حقیقتلری بیانندهدر ارباب ملت
قتنده طائفه جن دخی اجسام لطیفه هوائیه اولوب
اشکال مختلفه ایله متشکله اولدقلری وآنلردن افعال
عجیبه ظهوری مرتبه تواتره بالغ اولمشدر واشخاص انسانیه
کبی بعض مؤمن وبعضی کافر وبعض افرادی مطیع وبعض
آخری عاصی اولدیغی دلائل سمعیه وزادله کثیره ایله
ثابت اولمشدر شیاطین دخی اجسام ناریه اولوب
شانلری افرادناسی فساد وغوایته القا وشرور ومعاصیه
حث واغرادر نتکیم حق تعالی حضرتلری حکایت عن الشیاطین
قرآن کریمده بیورمشدر وما کان لی علیکم من سلطان
الا ان دعوتکم فاستجبتم لی فلا تلومونی ولوموا انفسکم

[illegible] شياطينك [illegible] ابا و آبائه
[illegible] ديده [illegible] يث كثيره [illegible] ار اوليا [illegible] ارجمله طائفه
[illegible] لسان مبارك نبويدن استماع قرآن
كريم ايدوب بعد ذلك كندى قومنى انذار ايتديكى
و شياطينك سليمان نبى على نبينا و عليه الصلوة و السلام
حضرتلرينه محاريب و تماثيل مقوله سى اعمال عجيبه
ايله اعمال و خدمتلرى قرآن كريمله ثابتدر و احاديث
نبويه ده خود ورودى اكثر فراتحصادر جمله دن
موطاى امام مالك ده مسطور اولان حديث شريفده كه
حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه و سلم بيوردر
ان بالمدينة جنا اسلموا فمن بدا لكم منه فاذنوه ثلثة
ايام فان عاد فاقتلوه فانه شيطان دليله الجن
و حضرت هادى الثقلين حضرتلرينك آنلرى اسلامه دعوت
بيوردقلرى و قاضى ابو بكر روايت ايتمشدر كه عيسى
صلوات الله على نبينا و عليه حضرتلرى جناب حق جل و علادن
تمنا و استدعا قيلمشدى كه بدن بنى آدمده شيطانك
موضعنه مطلع اوله پس طرف الهيدن اول مطلوبه
مرخص اولدقده صورت شيطانيه يى اندام حيه ده
معاينه قيلوب هر شخصك درونده مكان اتخاذ
ايتمكله رأس حيه ده مشابه اولان باشنى قلب انسانى
اوزرينه وضع قيلمش اولوب اول شخص جناب حقى
ذكر ايتدكجه رفع ايدوب ذكر اللهدن غفلت تنكنده
بنه باشنى حيه قلب اوزرينه وضع قيلمش صورتنده مشاهده

كتب تفاسيرده ويوده مذكور اولديغى اوزره [illegible] طرزنده و بر روايتده بر نفر و بر روايتده دخى اوچ نفر اهل حراندن و دخى نغوذ نخى نصيبين ناحيه سندن بطن نخله نام محلده حضرت هادى الثقلين جنابلرى صلى الله تعالى عليه و سلم استماع قرآن ايدوب اكثرى شرف اسلام ايله مشرف اولمشلردر و قبيله لرينه رجوع ايتدكلرنده همجنسلرينه كيفيت حالى اعلام و انذار ايله انذاره تصديق قلمشلر ايدى ونما وردى روايتى اوزره اول وقتده حضرت سيد الكائنات عليه و على آله و صحبه اكمل التسليمات جنابلرينك قراءت بيوردقلرى سوره اقرا اولمق منقولدر و صاحب كشاف اولجنك اعظم قبايل جن اولان قبيله سيصبان اولدقلرينى تصريح ايتمشدر منه

منشا [illegible] و قال عليه السلام ما منكم احد الا
وله شيطان قيل ولا انت يا رسول الله قال ولا اياى
الا ان الله تعالى اعاننى فاسلم الحديث نادره و فقهاى
عظامدن صدر الاسلام اثناى صلوتده حيه قتلنك
جوازى و عدم جوازنى بيان صدده دنده اندن منع و تحذير
ايدوب كندودن سن جهتيله اكبر اولان برادرى مهترى
غفلت ايله برحيه يى قتل ايتدكده كندويه اثر رخندن
بعضيلر تعرض ايتمكله مريض اولوب ضعف عظيم طارى
اولمشدى و بر آى مقدارى مدتده اعضاسنى تحريكه
قادر اولمزا ولمشيدى و هر چند كه تدبيرات طبيه يه
مداومت ايله مداوات و معالجه يه تصدى قيلديلر
قطعا كار كر اولميوب بالاخره ادويه روحانيه استعمالنه
مباشرت ايلدك و اربابى بيننده معهود اولان طريق
اوزره مشغول اولوب اكا قصد ضرر ايدن جنى يى
ارضا ايتمكله تداوى ايتدكجه بفضل الله برء تام حاصل
اولمشيدى ديدكلرى عنعنه رواة ثقاتله رسيده
رتبه تحقيق اولوب ازجمله شروح هدايه دن امام
سغناقى تأليفى اولان نهايه ده بو منوال اوزره مذكور
و مسطوردر معاد الجن طائفه جندن كافر اولنلر نار ايله
معذب اولديغى جناب حقك قرآن عظيمده لأملأن جهنم
من الجنة و الناس اجمعين قول كريمنده استنباط ايله
بين الائمه متفق عليه اولوب مسلم اولنلرينك دخى
ان الله لا يضيع اجر المحسنين و دخى فمن يعمل مثقال

حكايه نادره

كذا ذكره مولانا قهستانى فى شرحه الوقايه

ذره خیرا یره قول کریمی دلالت ایدر دیکی اوزره جنتله
مثاب اولدیغی کذلک اتفاقیدر وامام ابو یوسف وامام
محمد قوللرنده اجنه نک ثوابلری بنی آدم ثوابی کبی اولور
امام ابو حنیفه حضرتلری اکرچه مثاب ومعاقب اولورلر
ایدیکنه معترف وقائل اولمشدر ولکن ثوابلرینک کیفیت
اوزره ایدیکن تعیین ایتمکده توقف بیورمشدر **فائده**
وبو دخی معلوم اوله که ملائکه کرامک وکذلک
اجنه وشیاطینک اجسامی سائر حیواناتک جسدلری
کبی امتزاج عناصر اربعه ایله حاصل اولوب اسطقساتدن
مترکبدر لکن جسم شیطانیده عنصر نار ونوعین
آخرینده عنصر هوا غالب اولمشدر وعنصر هوا ونار
کمال لطافتده وغایت صفوتده اولمغله ملائکه کرام
وجن وشیاطینی بجوز منافذ ضیقه یه وتجاویف
بدن انسانی یه بلکه مساماته دخول وولوجه قدرت
حاصل اولوب حس بصر ایله وسائر حواس ایله احساس
اولنمزلر وبو ذکر اولنان تحقیق فهم واتقان اولندقده
لسان عوامده مشهور اولدیغی اوزره اصناف ثلثه
مذکوره دن هر بری ابحق بر عنصر بسیطدن
متجسد دکل ایدیکی معلوم اولور **ذیل البحث** وبو بابده
بین المتکلمین وجه آخر اوزره دخی اختلاف واقع
اولوب بعضیلر شیاطینک اشرار جندن اولمسنه
وبعضیلر دخی جنس آخر اولمسنه ذهاب ایتمشدر لکن
ملائکه نک جنس آخر ایدیکنده جمله متفقلردر زیرا

زیرا ملائکه دن اکل وشرب ونکاح منتفیدر دکلدر اما
جن اکل وشربه مألوف ومحتاج اولوب زادلری بر روایتده
عظم وبر روایتده عظم وروثدر وآنلرده تزاید
وتناسل دخی امر مقرردر کما قال الله سبحانه افتتخذونه
وذریته اولیاء من دونی الآیه **المنهج السادس**
کرامات اولیا بیان وتحقیقنده در **المقدمه** ولی اول
مؤمن متقیدر که جناب حق وصفاتنی عارف اولوب
طاعاته وعباداته مواظب ومداوم معاصیدن
مجتنب ولذات شهوانیه یه انهماکدن محترز اولوب
بالکلیه جناب قدسه متوجه اولوردر وآنفا ذکری سبق ایتدیکی
اوزره کرامت ولی اولان امر خارق العاده در که تحدی
ودعوای نبوته مقارن اولمیه معجزه دن کرامتک امتیازی
بو قید اخیر ایله در یعنی معجزه وکرامت بیننده فرق
معجزه دعوای نبوته مقارن اولوب کرامتک عدم مقارنی
ایله در که معجزه ده تحدی ایله مقارنت شرطدر **المقصد** جمهور اهل
سنت وابو الحسن بصری کرامت اولیانک جوازینه ذاهب
اولمشلردر واکثر معتزله واهل سنتدن ابو اسحاق
امتناعنه ذهاب ایدوب اولیادن کرامتک صدوری
تجویز اولنسه معجزه ایله ملتبس ومشتبه اولمق لازم
اولور دیرلر وارباب البابه خفی دکلدر که آنفا بیان
اولندیغی اوزره معجزه مقارنت تحدی ایله مشروطه
اولیجق التباس شبهه سی برطرف اولور وبو دخی معلوم
اوله که کرامتی تجویز ایدنلردن بر جماعت کرامتک اولیادن

نکاح بونلرده جماع معناسنه اولور ملائکه کرامک شانلرینه تعظیما بنا نکاح تعبیریله معبر اولمشدر منه

بیان کرامات اولیا

تعریف کرامت

کذا فی شرح المقاصد وغیره

قصد واختيار ايله صدورينى تجويز ايتميوب بعضيلر دخى
بلى قصد الدعوى صدورى مستحيل اولور ديوب
ولى ادعاء نبوت معرضنده اظهار كرامتله اثبات مدعا
صددنده اولمق مرتبهٔ ولايتدن سقوطنه باعث اولور
ديمشلردر وبعضيلر دخى كرامتك معجزه جنسندن
اولديغن تجويز ايتمشلردر مثلا انفلاق بحر واحياى
موتى كبى ومعجزه دن فرقى مجرد تحدى ايله اولميوب
بو وجهله اولمغه قرار ويرمشلردر لكن امام فخر
بو قولى تزييف ايدوب كرامت ومعجزه بيننده فرق وامتياز
انجق مقارنت تحدى ايله اولديغن تأييد وتوثيق
ايتمشدر وجميع خوارقك على وجه الكرامه صدورينى
تجويز ايدوب انجق بعض خوارق كه على طريق المعجزه
نبيدن صدورى حالنده غيردن صدورى ممتنع اولديغنه
نص قاطع ورود ايتمش اوله مثلا قرآن كريم كبى كه
ابهر معجزات ايديكى سابقا بو مجلّه ده ذكر اولنمق
صددنده خصائص محمديه دن صلى الله تعالى
عليه وسلم اولديغى بيان اولنمشيدى ومفصلات
كتب كلاميه مشتمل اولديغى وزره جمهور اهل سنت
مبحث اثبات كرامتده دلائل عديده اقامت ايدوب
از جمله كرامتك جواز ووقوعن اثباتده استدلال
ايتدكلرى ادله دندر كه وقوعى قديما وحديثا اشخاص
كثيره مشاهده لريله مثبت اولوب ووقوع مستتبع
جواز اولديغى حيثيتله كرامت اگر نفسنده جائز اولمسه

فى ادلهٔ اثبات الكرام

اولمسه ووقوع دخى ممتنع اولوردى پس لازم كه استحاله
واقع در بطلانى متحقق اولنجق ملزوم كه عدم جواز
كرامتدر آنك دخى بطلانى مقرر اولور پس برادلهٔ ثبوت
بردر وقوعنى اثباتده احتجاجه صالح اولوب ائمهٔ فن
آثارنده ايراد اولنان وجوه استدلالدندر كه بعضى
نص ايله ثابت اولوب بعضنك دخى تفاصيلى اگرچه
اخبار آحاد ايله لكن معناسى كثرت طرق روايت
سببيله مرتبهٔ تواتره واصل يعنى ولمعنايى افاده
ايدر تعبيرات متغايره ايله احاديث واخبار كثرتنا وزره
وقوع بولوب اول معنى متواتر اولمشدر ونص ايله
ثابت اولان اخباردن از جمله برسى قصهٔ حضرت مريمدر كه
حين ولادت عيساده هر نه وقت كه حضرت زكريا
حجله گاه مريمه داخل اولوردى اطرافنى نعم بهشتى ايله
مالامال بولوب استفسار واستعلام ايتدكده مو[illegible]
الطاف الهيه دن اولديغن اعلام وافاده ايله جواب
ويروب حال اول منوال اوزره اولديغن دخى متحقق
اولوردى كه بو خبر وجه مذكور اوزره قرآن كريمده
منصوصدر وبرى دخى اصحاب كهفك مدت مديده
مطعوم ومشروبسز غارده طول مكثلريدر كه اولدخى
قرآن كريمده مذكور اولان حكايتدندر وبرى دخى قصهٔ
آصفدر كه قبل ارتداد الطرف زمان قليلده عرش
بلقيسى مجلس حضرت سليمانه احضار ايتمشدر واولدخى
كلام الهيده بيان اولنمشدر ومعناسى متواتر اولان اخبار

وآثارده خرده نهايتا اولميوب جمله سندن بري عمر [illegible]
رضي الله تعالى عنه حضرتلرينك بو تسبيحده آيدوغي حالده
انعام رسم قصدي ايله جيش مسلميني بو سرتيه ده ساريه بي
امير نصب ايدوب بعث وارسال ايتديكي مجاهدين
صدق آيين ايله نهاونده لشكر كفار بيننده مقابله
ومقاتله وقوع بولدقده اثناء خطبه ده منبرده حالت
اطلاعدن ناشي يا سارية الجبل الجبل ديو اعلان صوت
ايله خطاب بيوروب ساريه نك دخي اول شقه
بعيده دن استماعي واول تنبيه ايله تنبه واتعاظي
باعث نصرت وظفر اولديغيدر وكذلك حضرت عمردن
ارسال مكتوب ايله جريان نيلده روايت اولنان
قصه مشهوره وخالد بن وليدك رضي الله عنه شرب
سم ايدوب متضرر اولمديغي وجعفر طيار ابن ابي
طالبدن ولقمان سرخسيدن منقول اولان بر هوا
مشي وطيران وسلمان فارسي ايله ابو الدردا اثناي
اكل طعامده بينلرنده موضوع اولان قصعه دن
صوت تسبيح استماع اولنديغي مثللو اخبار كه اصحاب
كزين باخصوص خلفاء راشدين رضوان الله تعالى عليهم
اجمعين حضراتندن وكذلك سائر اصحاب كشف
مشهود اولان صلحاي مسلميندن مشاهده اولنان
كرامات باهره دركه معشار عاشري بو مجلديه
كنجايش پذير اولمق باهر الاستحاله ايديكي كتب اخبار
وسير ومناقب مشايخ كرام تحقيقنده تاليف اولنان

كذا في تحرير المطالب

اولنان مؤلفات [illegible] ظاهر وباهردر [illegible]
واتمام [illegible] ديو كم كعبه مكرمه [illegible]
بعض اولياء كرامك زيارته [illegible] روايت اولنور [illegible]
اثبات تصديقي ايدوب وقوعني تسليم جائز ميدر ديو
كندولردن سؤال اولندقده اهل ولايت ايچون
على سبيل الكرامه اول مقوله نقض عادات اولمق
قتنده جائز اولوب تلقي بالقبوله شايان وحقيقدر
ديو جواب ويرمشلردر وبو بابده ارباب خلافك
زعم فاسدلرينجه اوزره ادعاي امتناع كراماتده ايراد
ايتدكلري ادله واهيه اهل سنت طرفندن اجوبه متعدده
ايله مجاب ومزيف اولديغي كتب كلاميه مفصلاتنده مذكور
اولوب محتاج بيان اولمديغي جهتدن بو رساله ده ايراد
اولنميوب مفصلاتنه حواله قيلندي تفصيلي محلندن طلب
اولنه التذييل بو محلده اطلاعي واجب اولان تحقيقاتدندركه
نبوت البته ولايته مقارن اولمق امر مقرر اولوب انبياي
كرامك رتبه نبوت وولايتي جامع وحائز اولدقلري
محقق اولمغين ولي ايچون رتبه انبيايه بالغ اولمق
محال ايديكي متيقن اولور كذلك مراتب ولايتدن
درجه كماله وصول سبب سقوط تكاليف اولمق كلامي
جهال اولوب اعتقادي جائز دكلدر زيرا انبياي عظام
باخصوص حضرت مفخر انام اكمل ناس ايكن آنلردن تكليفات
ساقطه اولميوب بلكه دخي اتم واوفر اولديغي مقرر ايكن
سائردن سقوطي ظاهر الامتناع ايديكي ارباب البابه

منا عجائب الكرامات

ذكره التفتازاني في شرح المقاصد

خفی وستیردکلدر بو اهل اباحت والحادك زعم فاسدلری
اوزره ولی ایچون صفای سریرت واخلاص سجیت درجهٔ
کماله واصل اولدقده اندن امر ونهی ساقط اولوب
مغفرت معاصیدن وارتکاب کبیره ایله دخول نار احتمالندن
سالم اولور دیدکلری ظاهر الفساد اولوب بطلانی
بیانه محتاج دکلدر وبو دخی معلوم اولا که نبوت
بالاتفاق انبیادن غیرك ولایتندن افضل ایدیکی
قرارداده اولوب انجق بعضیلر نبوتده خلقك
مصالح دنیویه واخرویه‌سنه قیام وشرف مشاهدهٔ
ملائکهٔ کرام تحققی جهتی ایله انبیای عظام حضراتنك
نبوتلری طرفی ولایتلری طرفندن افضل واشرف اولمق
طرفنه ذاهب اولمشدر وبعضیلر دخی ولایتده متحقق
اولان معنای قرب واختصاصك ذوات مقدسهٔ
انبیاده غایت کمال اوزره اولدیغی جهتی ملاحظه
ایله ولایتلری طرفی ارجح اولمق جانبن اختیار
ایتمشدر والله سبحانه اعلم **المنهج السابع**
سحرك واول مقوله بعض خوارقك حقیقتلرین
بیان وتحقیقنده‌در **المقدمه** سحر اول امر خارق العاده اظهار
رندن عبارتدر که نفوس شریره‌دن اعمال مخصوصه مباشرتیله
صدور ایلیه واصلنده قابل تعلیم وتعلم اولوب
صاحبی ظاهرا وباطنا رجس ایله متصف ودنیا
وآخرتده قرین خزی وخسراندر اهل حق قتنده بحسب الفعل
تمکن اولوب آیات واخبارده ورود ایتدیکی اوزره

اوزره وقوعی مثبتدر وارباب اعتزال سحرك مجرد تمویه
وتخییل مقوله‌سندن اولوب شعبده مهره بازان کبی
خفت حرکات دست واخفای طریق حیله مقوله‌سندن
اولمق طرفنه ذاهب اولمشلردر **المقصد** کتاب کنز الاسرارده
ایراد اولندیغی اوزره کاهی سحردن مشاهده اولنان اثر
جناب حقك خلق ایتمسیله نفس الامرده موجود اولان
اموردن وکاهی تخییلات محضه قبیلندن اولور وسحرده
اول مرتبه‌یی دخی تجویز ایتمشلردر که اوهامه مستولی
اولوب قوت وهمیه‌یه زمان یسیرده مضی سنین
عدیده ووقت قلیلده انقضای اعمار مدیده تخییل
ایلیه وکاهی آثار سحریه اصحاب انکاردن سلب فکر
صحیح ایتمك ایله مسحورك حالی نائمك حالی کبی اولوب
مسلوب الشعور اولور وائمهٔ اتفاقلری اوزره سحره‌نك
تصرفاتی احیای موتی وابرای اکمه وابرص وانطاق جماد
مرتبه‌سنه بالغ اولمق امر محالدر وشهاب قرافی اعمال
سحریه ایله تغییر صور واشکال وتبدیل حقایق وماهیات
مثللو تصرفات ممکن اولوب اشخاص انسانیه‌یی صور
بهایمه نقل وتحویل وایجاع وقتل مرتبه‌سنه قدرت
سیمیا وهیمیا
حصولنی تجویز ایتمشدر **سیمیا وهیمیا وآنك کبی بعض**
اعمال بیاننده‌در بعض ائمهٔ ثقات سیمیا وهیمیایی دخی
اقسام سحردن عد ایتمشلردر وسیمیا اول عملدن
عبارتدر که خواص ارضیه وکلمات مخصوصه اجتماعیله
بعض تخییلات عجیبه‌یی موجب اوله وهیمیا اول خواص

معقوله سننه اطلاق اولنور كه اتصالات فلكيه وآثار
سماويه يه اضافت ايله بعض تخييلاتی مستتبع اوله
وكذلك كنوز الاسرارده مصرح ومنصوصدر كه سيميا
وهيميا وآنلر مثللو بعض خواص حقايقله استعانت
اولنمق مطلقا كفر اولميوب لكن اكر موجب كفر اولان
اعمال واقوال ايله استحصال اولنورسه ايجاب كفر
ايتديكی مقرر اوله لكن مباحات ايله اولديغی
تقديرجه موجب كفر اولميوب بلكه معاصی عدادندن
دخی اولميه ومستجلب نفع اولديغی صورتده خود بلكه
عاملی مثاب ومأجور اولور وبو تفصيلدن اقسام
ثلاثهٔ مذكوره نك انواع سحرده عدم دخولی ارباب الباب
ظاهر وباهر اولور وبو مقوله اعمالدن طلسمات
واوفاق ورقا وعزايم ونفوس وحقايقه منسوب اولان
الطلسم
خواص ايله استعانت واستخدامات موجب كفر
اولمديغی خود كتب موثقه ده منصوص ومصرحدر و
طلسمات اول اعماله اطلاق اولنور كه كواكب وافلاكه تعلق
خاصی اولان اسماء مخصوصه اجسام مخصوصه يه نقش
اولنه وبعض محققين تقريری اوزره علم طلسمات اول
عملدر كه آنكله استعانت سببی ايله قوای عاليهٔ فعاله
قوای سافلهٔ منفعله ايله تمزيجك طريقنه اطلاع حاصل
اوله وبعضيلر طلسم عقد ممتنع الانحلال معناسنه ديدی
الوفق
بعضيلر دخی الطلسم مقلوب اسمه يعنی مسلط معناسنه در
ديمشلردر العهدة علی غرقال وعلم وفق اول عملدر كه

عملدر كه اعدادك ويا حروفك تناسبی اوزره تمزيجی
كيفيتندن باحث اوله اول حيثيتله تعديل مذكور
الرقية
وساطتی جهتندن قوابلده بحسب ما يراد مؤثر اولان ارواح
ايچون اكا تعلق حاصل اوله ورقا دخی اول الفاظ
مخصوصه در كه بعض امراض وآفاتدن آنكله استشفا
اولنه واول عملكه ضرر حدوثنی موجب اوله رقيه مقوله‌سيندن
اولميوب سحر قبيلندن اولمش اولور والفاظ رقيه كما هی
ما هو المشروع ايله اولور سورهٔ فاتحه ومعوذتين كبی
وبو صورتده بحسب الشرع آنك استعمالی جائز اولديغی
مقرردر ولكن موجب كفر اولان الفاظله اولديغی
صورتده ايجاب كفر ايتديكی محقق اولديغندن ناشی
العزايم
معناسی نامعلوم اولان كلمات ايله استعانتدن بعض
ائمهٔ دين منع وتحذير ايتمشدر العزايم واما عزايم اول
الفاظ مداومتدر كه لغات مشهوره دن اولمديغی
جهتدن معناسی فهم اولنميه واول الفاظه مواظبتدن
ايكی شخص بينلرنده حصول الفت ومحبت ويا خود مريضه
ايچون حصول شفا مطلوب اوله وبعض ثقات مؤلفاتنده
مذكور اولديغی اوزره عزايم اول اسمادر كه قبائل اجنه‌يه
موكل اولان ملكلره آنكله قسم اولنوب دعوت اولنه
زيرا حضرت سليمان علی نبينا وعليه بعض اجنه نك
مفاسدينه مطلع اولدقده جناب حقدن رجا واستدعا
قيلديكه قبائل اجنه دن هر قبيله يه بر ملك تعيين اولنه
تا كه متصدی فساد اولان اجنه يی فساددن منع

وذجر ایله ضبط وحفظ ایلیه‌لر عزیمه‌خوانلر اطلاق
ایتدکلری الفاظ اول ملائکه‌نك اسملریدر دیرلر خواص
الحقایق واما خواص حقایق جناب حقك اصناف
موجوداتده ایداع وادماج ایتدیکی خصایص
عبارتدر اولوب بعض معلوم ومشهوردر نارك احراقی
وسقمونیانك مسهل اولدیغی کبی وبعضی دخی معلوم اولمیوب
کیمی بعض افرادك معلومی اولور اکسیر اطلاق اولنان
حجر مکرمده ایداع اولنان خاصه کبی الاستخدامات
واستخدامات دخی اول تدبیردن عبارتدر که اوقات
مناسبه‌ده ابخرهٔ مخصوصه استعمالی ایله روحانیاتی
استنزال وتسخیره تصدی اولنه وارباب زعملری
اوزره اعمال شاقه‌یی سهولتله استحصالده بو وجهله
مباشرتك مدخل عظیمی واردر دیرلر وبو مقوله
تصرفات خواص عنصریه استعانتی ایله اولورسه
نیرنجات اطلاق اولنوب نسب ریاضیه اعمالی ایله
اولورسه حیل هندسیه تسمیه اولنور فصل اصابت عینك
بین الناس کثرت وقوعی ایله امکانی وثبوتی اقامت دلیله
محتاج دکلدر وحقیقتی بو وجهله بیان اولنمشدر که
بعض نفوسده مودع بر خاصه اولوب هر نه مقوله
نسنه‌یی استحسان ایتسه بر آفت اصابتی مستتبع
اوله وبو بابده عنعنهٔ رواة ثقات ایله روایت اولنان
احادیث نبویه‌دندر که حضرت رسالت پناه صلی الله تعالی
علیه وسلم العین حق وبر حدیث شریفده دخی العین

الاستخدامات

النیرنجات

الحیل الهندسیة

اصابة العین

العین یدخل الرجل القبر والجمل القدر بیورمشدر بعض
ائمهٔ تفسیر تحقیق ایتدکلری اوزره آیات قرآنیه‌دن
وان یکاد الذین کفروا لیزلقونك بابصارهم لما سمعوا
الذکر ویقولون انه لمجنون وما هو الا ذکر للعالمین
نظم کریمی اصابت عین خصوصنده نازل اولمشدر وشویله‌که
رسول الله عهدنده قبیلهٔ بنی اسد رجالی اصابت عین ایله مشهورلر
اولوب کفار قریش خذلهم الله اول نور حدقهٔ بصیرت و
بینش وسرور سدره خرام حدیقهٔ آفرینش حضرتلرینی
حاشا اضرار قصدیله قبیلهٔ مذکوره‌دن اول شیمهٔ
ذمیمه ایله مشهور اولان بر قاچ نفر اشخاص تسلیط
ایتمشلر ایدی ولکن بحفظ الله تعالی وزحریز صیانت
الهیه‌ده محفوظ اولوب اول شرذمهٔ خبیثه‌نك مکروه ضررندن
مصون اولمشلر ایدی که وجه مذکور اوزره بو روایت
ائمهٔ تفسیر وحدیث آثارندن مؤلفات موثقه‌ده
مسطور ومصرحدر التذییل ذکر اولنان خوارق مقوله‌سی
افاعیل عجیبه اهل حق قتنده محض صنع الهی ایله
اولمق قرار داده اولوب فلاسفه قتنده تأثیرات
نفوس مقوله‌سندندر وبو بابده اول وجهله تحقیق
مرام اولنمشدر که بعض نفوس قویه بدن آخرده بلکه
حیوان آخرده قوت تأثیر حاصل اولوب ازالهٔ امراض
ودفع موذیات مثللو تصرفاته قادره اولور ونفوس
خیرهٔ قویه‌دن اولوب طلب خیر ایله جناب قدسه توجه
ودعایه مبادرت ایتدکده بعض ممکناتك وجودی

الرؤیا

طرفنی ترجیحه باعث اولمق تهتیله ینجه ذوات وخوارقه
سبب ظهور اولمق امر مستبعد دکلدر دیو تصریح ایتمشلردر
حقیقة الرؤیا رؤیانک حقیقتی که نفوس انسانیه نک
حالت نومده اولان ادراکاتندن عبارتدر کیفیتی
اول منوال اوزره تحقیق اولنمشدر که دائما مدرکات
حواس اولان امور محسوسه یی تفکر و تخیله
اشتغال واحوال جسمانیه یه انهماکی روحی جواهر
روحانیه وذوات مقدسهٔ عالیه یه اتصالدن مانع
وعایق اولوب انجق حالت نومده حامل قوت حس
اولان روح حیوانینک انحباسی سببیله حواس
راکده ومعطله اولمدن ناشی نفسه ایچون اول جواهر
عالیه یه اتصال حاصل اولوب آنلرده مودع اولان
صور اشیا نفسده دخی منطبع ومرتسم اولور
اما بعض نفوسک قوتی کامله اولوب تدبیر بدنه
اشتغالی مبادیٔ عالیه یه یعنی مجردات علویه یه
اتصالنه مانع اولمز وقوهٔ متخیله دخی حس مشترکی
حواس ظاهره دن استخلاصه قادره اوله جق
قدر قوی اولمق سببیله آنکچون حال یقظه ده دخی
مبادیٔ مفارقه یه اتصال حاصل اولور واول جهتدن
آنده بعض مغیباتک صورتی منطبعه اولور وبعد
ذلک متخیله یه افاضهٔ اثر قیلوب آندن حس مشترکه
انتقال ووقوع بولور وبو وجه اوزره اولان اطلاع
کاهی اصوات هاتفی استماعیله وکاه اشخاص

انسانیه دن کاهی اصوات صح

اشخاص انسانیه دن وکاه ملائکه دن وباخود اجنه دن
تلقی طریقیله اولوب کاهی هاتف غیبیدن اخذ واستماعله
حصول بولور المسلک الخامس فی احوال المعاد والنشأة
الاخرویة وفیه مقدمة ومباحث وتسعة مناهج
المقدمه مقدما بیان وایضاحی اولندیغی اوزره انبیای
عظامک صلوات الله علی نبینا وعلیهم ذیل عفتلری
شائبهٔ کذب ومینندن مبرا اولدیغی مقرر اولیجق
آنلردن تلقی اولنان اخبار واحکامک صدقی معلوم
ومجزوم اولوب تصدیقی واجب اولور باخصوص جناب
اصدق القائلین وخاتم الانبیاء والمرسلین صلی الله
تعالی علیه وعلی آله وصحبه اجمعین جنابندن که اشرف
جمیع رسل وانبیادر استفاضه اولنان ماء الحیات
نوابغ الکلم احادیث قدسیه تلقی بالقبوله شایان
وحقیق اولوب واجب التصدیق ایدیکی اولوقتیله معلوم
اولور وهر امرک وقوعی که نفس الامرده ممکن اوله یعنی
نظر عقلده جائز اولوب منافیٔ مقتضای عقل اولمیه
وبر صادق القولدن دخی ورود ایلیه تصدیق وقبولی
واجب اولور فلهذا قیامتی وجنت وناری ومیزان وحساب
وصراطی وصحایف اعمالی وسائر امور اخرویه یی که اصلنده
قدرت الهیه مقتضاسی اوزره امر ممکن اولوب اخبار
نبویه ده دخی وارد اولمشدر تصدیق وقبولی واجب اولوب
منکری کافر اولنور وکتب فقهیه معتبره لرندن سیر جاویده
مذکوردر که بنی آدمدن غیری حیوانات یوم قیامتده

روح

محشور اولمق اوزره اعتقاد ايدنلر كيسانيه نك حكمى ابن عباس
رضى الله تعالى عنهما جنابلرندن سؤال اولندقده مسئله
حشر حيواناتك عجم اختلاطنه اولمغله اكفار اولنميور لكن
بنى آدمدن كه دخى بو وجه اوزره اعتقاد ايدرسه العياذ
بالله بلا خلاف كافر اولور ديو جوابه تصدى بيورمشلردر
حقيقة الروح حقيقت روحدن بحثك جوازى و عدم
جوازنده بين الائمة الاعلام اختلاف واقع اولوب
فقهادن بر طائفه عدم جوازنه ذاهب اولمشلردر
و مدعالرين اثبات صددنده آيات قرآنيه دن
ويسئلونك عن الروح قل الروح من امر ربى وما اوتيتم
من العلم الا قليلا نظم كريمى ايله احتجاجه تصدى ايدوب
آيت مذكوره ده حقيقت روحى بياندن اضراب اولنمق
و امر ربانيه حواله قلنوب من امر ربى عنوانيله ورود
ايتمك دلالت ايدر كه روح اصل ماده سز قول كن
تعلقى ايله حصول بولان ابداعياتدندر اوله وحال
و شانى بو منوال اوزره اولان شيئك حقيقتنه اطلاع
جناب حقه مخصوص اولوب غيرى ايچون محال اولديغى مقرردر
وما اوتيتم من العلم الا قليلا قول كريمى ايله ارداف
اولنمق دخى بو معنايى تاييد ايدوب آيت مذكوره ده
حقيقت روحدن بحثى منع و نهيه اشارت وارددر بو
اول بابده تكلمدن امساك طرفن اختيار ايتمشلردر
و بعض احاديث و اخبار ايله دخى مدعالرين تاييد
و توثيقه متصدى اولوب ازجمله بو وجهله بيانه مبادرت

مبادرت قلمشلردر كه كتب تفاسيرده بيان اولنديغى اوزره
بو آيت كريمه نك سبب نزولى اولان روايت كه احبار
يهوددن بر جماعت حضرت سرور انبيايى امتحان قصديله
مشركين قريشه تعليم و القا قيلديلر كه اصحاب كهفدن و ذو
القرنين احوالندن و روحك حقيقتندن سؤال ايدهلر واكر
توراتده مذكور اولديغى صورتده كه قصهٔ اصحاب كهف
و احوال ذو القرنين بيان اولنوب حقيقت روحى بيان
صددنده ابهام اولنمشدر كلامى موافق اولورسه يعنى
سؤال اولنان امورك بعضندن جوابه تصدى قيلوب بعض
آخرى بيانه تعرض ايتمزسه رسول صادقدر و اكر مجموعنه
جوابدن عاجز اولوب ويا خود جملهسندن جوابه متصدى
اولورسه على كلا التقديرين توراتده بيان اولنديغى
صورته مخالف اولديغى جهتدن حاشا نبى دكلدر ديمشلر ثم حاشا
ايدى پس وحى الهى ايله قصهٔ اصحاب كهف و احوال
ذو القرنين بيان اولنوب حقيقت روحى بيان معرضنده
ابهام اولندقده توراتده بيان اولنديغى صورته
موافقتى محقق اولمشيدى پس كتب الهيهده حقيقت
روح بيان اولنميوب ابهام اولنديغى فهم انسانى ايچون
اطلاع مستحيل و متعذر اولديغنى افاده ايدوب
حقيقتندن بحثك عدم جوازى ثابت اولور ديمشلردر
اما اكثر محققين جوازنه ذاهب اولوب حقيقتنه اطلاعك
دخى امكاننه قائل اولمشلردر و آيت مذكورهده بحث
مزبوردن نهيه دلالت ايتمك دكل بلكه روحك اصل عالم

خلق اولنمزدن عالم امردن منبعث ایدیکنه دلالتی متضمن
اولدیغی جهتدن حقیقت روحک بیانی وایضاحی اثناسنده
رادّ ردیمشلردر وقول ثانی قول اولدر که اصحّ واوضح
اولدیغی کتب کرامیه نیز شرح لغات مرقومده مسطوردر
ومسموعدر ودرجه‌ای بعض محققین تقریری اوزره اول
وجهله اثبات اولنمشدر که آیت مذکوره‌ده روحک
حالی ابهام اولندیغی نه آنکه حضرت رسالتپناهک
معلوم سعادتلری اولمیوب نفس الامرده حقیقتنه
اطلاع محال اولدیغی جهتدندر اوله بلکه صعوبت فهمی و یاخود
مخاطبنه اعلامده عدم فائده سببیله اولوب یاخود
اصلنده سؤالی روحک قدم وحدوثندن اولا که
بو صورتده جواب سؤال ایله مطابق اولوب جوابک مفادی
روحک حدوثنی اعلام اولمش اولور یعنی من امر ربّی
کلامنک فحواسی روح امر الهی وتکوین رحمانی ایله
موجود ومحدثدر دیمک اولور وبعض مفسرین روایتی
اوزره بو آیت کریمه‌ده مذکور اولان روحدن جبریل
مراددر دیمشلردر وبعضیلر دخی روح ملائکه‌دن
اعظم واکبر اصناف مخلوقاتدن برنوع مخصوصک اسمیدر
دیوب بعضیلر دخی قرآن کریم مراد اولنوب امردن وحی
اراده اولنمق روایتن اختیار ایتمشلردر وبو ذکر اولنان
دو آیات اوزره آیت مذکوره ما نحن فیه ایچون دلیل اولمز
فائده وبو دخی معلوم اولا که عرف شرعده روح برقاچ
معنایه وارد اولوب اولا قرآنه اطلاق اولنمشدر که جناب

فائده
روح اسمیله مسمّی اولان امور بیاننده‌در

جناب حق جلّ وعلا وکذلک اوحینا الیک روحاً بیوردیمشدر
وثانیا حضرت جبرائیله اطلاق اولنوب کلام الهیده
نزل به الروح الامین وارد اولمشدر وثالثا حضرت
عیسی صلوات الله علی نبیّنا وعلیه جنابنه اطلاق
اولنمشدر وروح منه قول کریمنده وروده ایتدیکی
کبی ورابعا باطن شخص انسانی اولان امر ربانی‌یه اطلاق
اولنمشدر که حقیقت انسانیه آندن عبارتدر وآیات
قرآنیه‌دن ویسئلونک عن الروح قول کریمنده وارد
اولان روحدن مراد اولدر وبو معنای اخیرده استعمال
اولندیغی اعتبار ایله روح بعض ائمه اختیار ایتدکلری
اوزره نفس وقلب وعقل ولبّ لفظلرینه مترادف اولور
وبعض محققین بو ذکر اولنان الفاظدن هر بری ایچون
بر معنای مستقل اثبات ایدوب بینلرنده ترادفی نفی
وانکار ایتمشدر نتیجة الاقوال فی حقیقة الروح
حقیقت روحده اختلافات کثیره وقوع بولوب اقوال عدیده
وارد اولمشدر حتی بعض افاضل بو بابده یعنی روحک
حقیقتنی تعیین وایضاحده وارد ایدن اقوال متخالفه‌نک
اوچیوز عدد قوله بالغ اولدیغن تصریح ایتمشدر وبو اقوال
متخالفه بینلرنده منعقد شبه اولانلر اوچ قولدر که قول اول
امام الحرمین واکثر محققین اهل سنتک اختیار ایتدکلری
قولدر وانلرده روح جسم لطیف نورانی اولوب نارک
فحمده وماء وردک ورده سریانی کبی بدنده ساری
اولمسنه ذاهب اولمشلردر وعادت الهیه‌نک جریانی آنک

شرح عقائد ابن حاجبده نقل اولنمشدر

القول الاول فی حقیقة الروح

اللدنیه دیدکلری بدنک حیاتی انکله در الیه مربوط
اولمیه بیلور و قول ثانی اولدر که روح جسم انسانی کبی

القول الثانی فی ذلک ایضا

بر جسمدر لکن جمله اعضا و جوارحده و تشکلده بدنک
عینیدر اولوب نمایسی ایله نامی و ذبولی ایله ذابل اوله
و بو قول منوال محرر اوزره ابن حبیب حضرتلرندن منقول
اولوب آنلرک مختاریدر و قول ثالث اولدر که روح

القول الثالث

مجردات‌دن اولوب جسم و جسمانی اولمیه و بو مسلک
محققین اهل سنتدن حجة الاسلام و راغب اصفهانی
و حلیمی و ابو زید دبوسی و اکثر متصوفینک اختیار ایتدکلری
مسلکدر و بو زمره‌نک مختاری اوزره روح هیکل محسوسه
مغایر بر جوهر مجرد اولوب ابدانه نه متصل و نه منفصل
و نه خارج و نه داخلدر اما بعض مؤلفات کلامیه‌ده
ذکر اولندیغی اوزره قاضی و قلانسیدن منقول اولان
قولکه روح و نفس بدندن فضله بر امر زائد حقیق
اولمیوب بلکه حیاتدن عبارت اوله یعنی بر امر
معنوی نسبی اولوب ذوات حقیقیه‌دن اولمیه لکن
بو قولک قبوله حقیق دکل ایدیکی عقول سلیمه اصحابنه
ظاهر و باهر اولوب ادلهٔ قطعیه ایله مدللدر ازجمله
بو قولک شریعت شریفهٔ محمدیه‌ده بلکه جمیع کتب
سماویه‌ده وارد بعض احکام و احواله منافی ایدوکی ارواحک
موت حالنده بدندن مفارقتی و انفصالی و بدندن
مفارقتندن صکره بدن فناپذیر اولوب روحک
بقاسی کبی زیرا کتب الهیه‌ده بو وجه اوزره ورودی

ورودی و نحو بحسب الذات اتصال و انفصال
مثللو احوالک قابلیتنی اقتضا ایدوب کرک اجسام
و کرک مجردات مقوله‌سندن اولسون بهر حال ذوات
حقیقیه‌دن اولمسی مقرر اولوب قاضی و قلانسیدن
منقول اولان قوله منافی متبین اولور

حدوث روح

التکمله
ارواحک حدوثی بیاننده جمله اهل ملت اتفاق ایلمشلردر
اوزره جمیع ما سوی الله حدوث ذاتی و زمانی ایله
محدث اولدیغی جهتدن ارواحک دخی حدوثی مقرر
اولمشدر لکن وقت حدوثی تعیینده اختلاف
واقع اولوب بعض محققین ابدانک حدوثی وقتنده
خلق و ایجاد قلنمشدر دیمکله اوزره بو آیت کریمه ایله
استدلال ایتمشلردر که جناب حق جل و علا ولقد
خلقنا الانسان من سلالة من طین نظم کریمی ایله
تکوین جسم انسانی بیان بیوروب انک عقبنده
ثم انشأناه خلقا آخر بیورمشدر که آندن خلق
روح مراد اولنمق اوزره مفسردر و بعضیلر حدوث
ابداندن مقدم ایجاد اولنمق طرفنی اختیار ایدوب
بو حدیث شریفله استدلال ایدرلر که قال رسول
الله صلی الله تعالی علیه و سلم خلق الله الارواح
قبل الاجسام بالفی عام الحدیث و مسلک اوله سالک
اولنلر مدعالرینی اثبات صددنده استشهاد
ایتدکلری آیت کریمه ذکر اولنان معنای سابقی افاده
ایتمکده نص صریح اولمیوب مسلک ثانیه سالک اولنلر

مدعاسى استشهادر ايندكلرى حديث بيريدە منصوص
نيه مصرح اولمغله قول ثانى ترجيح اولنمشدر ونفسنك
حدوثنى اثبات واختيارده ارسطوطاليس واتباعى
اهل ملته موافقت ايدوب سائر فلاسفه قدمنه
ذاهب اولمشلردر المقاصد آنفاً ذكر وايراد اولنديغى
اوزره ضروريات دينيه دن اولمغله تصديق واذعانى
لازم اولان واجباتدن برى دخى قيامت وحشر
ونشر ومعاد جسمانى به اعتقاد جازم ايله تصديق
وتسليمدر فائده قيامت لفظى اصلنده قيام معناسنه — لفظ قيامتك معناى اصليسى واشتقاقى بياننده در
مصدر اولوب يوم قيامت امواتك قبرلرندن قائم
اولدقلرى وقتدن عبارتدر وبعض اصحاب تاليف
قيامت قيميا لفظنك معربيدر وقيميا لفظى سريانى — اسماء قيامت
اولوب قبردن قيام معناسنه در ديمشلردر و
قيامت قرآن كريمده اسماء عديده ايله مذكور
اولنمشدركه تعداد اولنور يوم الجزاء ويوم التلاق
ويوم الجمع ويوم الميعاد ويوم البعث ويوم الحاقة
ويوم التناد ويوم الحساب والساعه وبو اسماء
اون عدد اسمدر وكثرت اسامى عظم شان مسماية
دال ايديكى محتاج بيان دكلدر ونشر لفظى خلقى بعد — معناى نشر
الموت بعث واحيا معناسنه اولوب حشر موقف حسابه — معناى حشر
وآندن جنت وناره سوق معناسنه در ومعاد لفظى — معناى معاد
اصلنده عود معناسنه مصدر وياخود اسم مكان وياسم
زماندر ونشأهء اخرويه وجنت معناسنه اولوب كاه

كاه اولور كه وقت مفارقت روحدن اصحاب جنتدن
... واصحاب جحيمدن جحيمه ... وقرع
بولاد ... اطلاق اولنوب وعند البعض ...
فنادن صكره وجوده رجوع معناسنه اولوب بعضيلر
قتنده دخى بدنك متفرق ومتلاشى اولدقدن صكره
بينه حالت اجتماعه وياخود بعد الموت حياته عودت
ورجوعندن عبارتدر وجمهور اهل سنتك مختارلرى
اولدركه معاد روحك بدندن مفارقتندن صكره
آخرتده بينه بدنه عودتندن عبارت اوله ومعاد ايكى
معنا ايله متعارف اولوب برى معاد جسمانى وبرى
معاد روحانيدر ومعاد جسمانى روحك بر بدنه
عودتندن عبارتدركه مفارقت ايتديكى بدنك فى
الحقيقه وياخود بحسب الشرع والعرف عينى اوله
ومعاد روحانى نفس ناطقه نك تعلق تدبير وتصرفله
متعلق اولديغى بدندن قطع پيوند تعلق ايتمكله
مفارقتندن صكره لذات روحانيه ايله متلذذ وآلام
عقليه ايله متألم اولديغندن عبارتدر مبحث — مبحث اعادة المعدوم
اعادة المعدوم وما يتعلق به تحقيق مبحث معاد
صددنده بيانى مهم اولان مقدماتدن برى دخى
مسئلهء اعادهء معدومدر وآنك تحقيقى اول وجهله
مبتنيدركه اجسام بعد الموت متبدد ومتفرق اولدقدن
صكره جمع واعادهسى مستحيل اولميوب جائز وممكن اولديغنده
جميع عقلا متفقلردر لكن اعدام اولندقدن صكره

تکرار ایجادی نه کیفیتدر دیو کلمیدر آنده اختلاف واقع اولوب
حکما و کرامیه و معتزله‌دن ابو الحسین بصری امتناعنه
ذاهب اولمشلردر امّا ائمهٔ اهل سنّت بالاتفاق
جوازی طرفنه ذهاب ایله اثبات مدعا ایتمشلردر
واتفاق اوزره هم بعد التفرق جمع وتألیفی وهم بعد
الاعدام ایجادی ایکیسینی دخی تجویز ایدوب لکن
حشرک وقوعی بعد الاعدام ایجاد طریقیله میدر
ویاخود بعد التفرق تألیف وجمع طریقیله میدر
اختلاف ایدوب بعضیلر قول اوّلی یعنی حشر وبعثک
ایجاد بعد الاعدام طریقی اوزره اولدیغنی اختیار
ایتمشلردر وبعضیلر قول ثانیی یعنی حشر وبعثک
جمع بعد التفرق طریقی اوزره اولدیغنی اختیار ایدوب
وامام الحرمین توقف طرفنی اختیار ایتمشلردر یعنی
ذوات وجواهر ایچون کرک بعد الاعدام ایجاد
اولنمق وکرک بعد التفرق جمع وتألیف اولنمق ایکیسی
دخی نفس الامرده جائز اولوب بعث وحشر بحسب العقل
وجه اوّل اوزره اولمق ممکن وجه ثانی اوزره دخی
اولمق ممکندر لکن حشرک وقوعی بو ایکی طریقدن
قنغی طریقه اوزره اولدیغنی تعیین ایدر بر دلیل
نقلیه ظفر بولنمدیغی جهتندن بر طرفی تعیین نامناسبدر
دیوب توقف طرفنی اختیار ایتمشدر واکثر متأخرین
امام الحرمین مسلکنی اختیار ایدوب آنک اثرینه اقتفا
ایتمشلردر والله سبحانه اعلم واحکم الاقوال المشهورة

المشهورة فی المعاد آنفاً بیانی اولندیغی اوزره روحک
کالنار فی الفحم والماء فی الورد بدنده سیاری بر جسم
لطیف نورانی اولمسنه ذاهب اولانلر جمهور مسلمیندن
ایچون حشر جسمانیی اثبات ایدوب محققین ائمهٔ اسلامدن
امام غزالی وراغب اصفهانی وحلیمی وابو زید دبوسی
وامام فخر الدین رازی وصوفیه‌دن جم غفیر که روحک
مجرداتدن اولوب اجسام مقوله‌سندن اولمدیغنه
ذاهبلردر ومعاد جسمانی وقوعنی قبول وتصدیقدن
صکره معاد روحانی دخی اثبات ایتمشلردر وجمهور حکما
ایچون معاد روحانی اثبات ایدوب حشر جسمانی اثبات
ایتمه‌مشلردر وبو زمره‌دن جالینوس دخی بو ایکی طرفدن
برینی قبول ورده تصدی ایتمیوب توقف طرفنی اختیار
ایتمشدر دمّر الله تعالی وطبیعیون خذلهم الله تعالی
یوم یبعثون مطلقا معاد وحشر ونشری انکار ایدوب
جمیع حیوانات امزجه وقوا واعراضدن عبارت اولمق
زعمیله بعد الموت فانی ومنعدم اولوردیمشلردر وبو
اعتقاد فاسدلری تکذیب عقله مؤدّی اولدیغی جهتندن
سائر فلاسفه دخی اونلرک زعملرینک ذکر اولنان معتقد
باطللرینی رد وتزییف ایدوب کذبلرینی تضلیل ایتمشلردر
کتب کلامیه مشتمل اولدیغی اوزره بو مسئله‌ده بو بش
قول مذکور ومشهور اولوب معاد روحانی ایچون قبولا
وانکاراً تکلیف تعلق ایتمشدر ومنکری تکفیر اولنمیوب
اثباتی دخی شرعاً وعقلاً ممنوع دکلدر امّا معاد جسمانی

ضروريات دينيه‌دن اولمغله اعتقادى بحسب الشرع واجب وآن
اولوب انكار ايدنلر تكفير اولنمشدر زيرا آنك ثبوتنده
وارد اولان نصوص كثيرهٔ قاطعه قابل تأويل اولمغله
ظاهرى اوزره ابقا اولنوب تصديقى واجب اولور
واما امام فخر بعض مؤلفاتنده انصاف اولدركه
شريعت محمديه‌يه ايمان ايله انكار حشر جسمانى بيننى جمع
ايتمك ممكن دكلدر يعنى حقيقت قرآن عظيم الشانه
اقرار واعتراف ايدن كيمسه‌يه البته معاد جسمانيى
تصديق لازم اولور زيرا قرآن مجيدده تكرر ورودى
بو مرتبه‌يه بالغ اولمشدركه تأويل قبول ايتمز ديو تصريح
وتنصيص ايتمشدر وبعض ائمهٔ تفسير تحقيقى اوزره
سور قرآنيه كه يوز اون درت سوره‌در اول مجموعدن
حشر ومعاد ذكر اولنميان انجق اون اوچ سوره اولوب
باقى يوز بر عدد سورهٔ كريمه‌ده مذكور اولمشدر اول
سوردن بعض سوره‌نك انجق بر محلنده وبعض سوره‌نده
ايكى وبعضنك اوچ وبعضنك دخى زياده محللرنده
مذكور اولوب بعض سوره‌ده مطلقا حشر بعضنده
حشر جسمانى وبعضنده دخى وقوع حشره اديان سابقه
اهاليسينك دخى تصديق واقرارلرى ذكر وايراد
اولنمشدر السؤال طرف مخالفيندن سؤال ايراد اولنوركه
نيجه آيات قرآنيه اتفاق مفسرين ايله تأويل اولنوب
بتخصيص متشابهاتدن ويبقى وجه ربك نظم كريمى
والسموات مطويات بيمينه آيات كريمه‌سى كبى آيات

آيات عديده‌نك تأويلى واجب اولمشدر وبعض آيات
قرآنيه‌ده دخى جوازاً تأويل اولنوب وبعض محققين تأويلات
قرآنيه‌ده مستقل تأليفلره تصدى قيلمشلردر پس
جائزدركه بو بابده استشهاد اولنان آيات دخى بو
قبيلدن اوله ديينورسه الجواب اول سؤالدن جوابك
حاصلى اول وجهله تقرير اولنمشدركه تأويلك جوازى
معناى ظاهر اراده اولنمق ممكن اولمديغى صورته مخصوص
اولوب بو مبحثده اثبات مدعا ايچون تمسك اولنان
نصوصك ظاهرينى اراده قلمق ممكن ايكن عدول اولنوب
تأويله تصدى جائز دكلدر زيرا ظواهر نصوصدن
بغير ضرورة عدول رد نصوص قبيلندن اولوب فرقهٔ
باطنيه وفلاسفه ادعا وحمل ايتدكلرى معنايه حمل
ايتمك آنلرك معتقد باطللرينى قبول حكمنده اولوب محض
الحاد اولديغى مؤلفات ثقاتده مسطور ومصرحدر تحقيق
المقام بو مبحثده بيانى واجب اولان تحقيقات بوندركه معاد
روحانى وجسمانينك ايكيسنه دخى قائل اولان محققين
انجق معاد جسمانيى اثبات ايدوب معاد روحانى اثبات
ايتمين جمهور متكلمين ايكى طائفه دخى قاطبةً روح
انسانى بدندن مفارقت ايتدكده بدن فنا پذير اولوب
روحك بقاسنده متفقلردر وبو ايكى جماعت مسلكلرى
بيننده فرق انجق بو وجهله دركه مسلك اولى اختيار
ايدنلر مجرد روحه ذاهب اولمغله روحك بدندن مفارقتى
وقتندن يوم حشره دك آنك ايچون بدن مخلوق اولميوب

قائم بنفسه بر جوهر مجرد اولمغله اول حالده جميع مكاتبي روحاني اولدیغی جهتدن آكا معاد روحاني اطلاق ايدرلر و وقت قيام وساعتده ينه اجساد فانيه كالاول محشور اولوب سابقا نشأهٔ دنياويه‌ده اولان تعلقی كبی اكا تعلق ايله عود تدن صكره اولآن احوالنه معاد جسماني اطلاق ايدرلر امّا مسلك ثانيه ذاهب اولانلر جمهور متكلمين كه مطلقا مجردات اثبات ايتميوب روحك اجسام لطيفه مقوله‌سندن اولمسنه ذاهب ايتمشلردر بدندن مفارقتی وقتندن وقت حشره دك واندن الى ابد الآباد وقوعه بولان تلذذ وتألمنك مجموعنه معاد جسماني اطلاق ايدرلر بس بهر تقدير روحك بعد الموت بقاسنده جميع ائمهٔ مسلمين متفقلر ايدیكی معلوم ومتحقق اولدی انجق مقدما ذكر اولندیغی اوزره قلاسفه‌دن منقول اولآن قول مرجوح كه روح هيكل مشهودك عينی اولمغله امرجه ايد على البدن اولميوب حيات كبی اعراض مقوله‌سندن اولمقدر آنده ظاهرندن مستفاد ومنفهم اولآن روحك دخی بعد الموت بدن كبی فنا پذير اولوب تكرار وقت حشرده بدن خلق وايجاد اولندقده روح دخی اول وقتده ينه خلق اولنمقدر لكن بو قولك مرتد ومردود اولدیغی بالادده مسطوردر فليتذكر تتمة التحقيق اكثر كتب كلاميه‌ده بو مبحث وجه مذكور اوزره مسطور اولوب يعنى معاد روحاني وجسمانينك ايكيسنی دخی اثبات

شرح عقايد ابن حاجب

اثبات ايتمك انجق آنلر اسملری تعداد اولنان محققينه مخصوص اوله وساير متكلمين مجرد معاد جسمانی اثباتنه حصر ايدوب معاد روحانی يه قائل اولميه‌لر امّا بعض مؤلفات موثوقه‌ده اول وجهله مصرح ومنصوص در كه انجق معاد جسمانينك اثباتنه حصر مطلب ايدوب معاد روحانی اثباتنه تعرض ايتمك فلاسفه‌دن منقول اولآن قول مردوده قائل اولنلره مخصوص اولوب آنلردن ماعدا جميع متكلمين كرك روحك اجسام مقوله‌سندن اولمسنه ذاهب اولنلردن اولسون كرك تجردنه قائل اولآن محققين زمره‌سندن اولسون جمله‌سی بالاتفاق روحك بدندن مفارقتندن صكره حی ودراك اولمق اوزره بقاسنده اتفاقلرندن ناشی قاطبة هم معاد جسمانی وهم معاد روحانی ثبوتنه قرار ويرمش اوله‌لر وبو تحقيق بعض فحول تاليفاتنده اصح اقوال اولمق اوزره ايراد اولنمشدر ادلهٔ اثبات المعاد الجسماني معاد جسمانی وبعث اجسادك ثبوتی عند اهل الحق بو وجهله مدللدر كه ذكری سبق ايتديكی منوال اوزره حشر اجسام كرك ايجاد بعد الاعدام معناسنه وكرك جمع بعد التفريق معناسنه اولسون نفسنده مستحيل اولمدیغی ظاهر وواضح اولوب مخبر صادقدن تلقی اولنمشدر فلهذا حقيتی مقرر اولوب اعتقادی واجب اولمشدر ونفسنده ممكن ايدیكی اول وجهله مثبتدر كه برشيئك امكانی فاعل وقابله نظر ايله حاصل اولور

اما قابله نظر ایله حصولی اول وجهلهدرکه اجزای
بدنیه میتی بعد الاعدام ایجاد قلنمونه وبعد التفرق
وجه صحیح اوزره جمعی وحیاته قابل ایدیکی محقق در
اکر قابل اولمسه دفعه اولاده دخی قابل اجتماع
وحیات اولمزدی زیرا شیئک بر وقتده ممکن
اولوب وقت آخرده امتناعی مستحیلدر واما فاعل
نظر ایله حصولی جناب حقک هر شخصی بعد الاعدام
ایجاده واجزای بدنیه سنی بعد التفریق جمع وتألیفه
وخلق حیاته قادر ایدیکی محقق اولمغله مثبتدر
وامتناع جزما وقطعا وقوعنه دلالت ایدن آیات
باهرۀ قرآنیه که مخبر صادق تبلیغی ایله تلقی بالقبولی
واجب اولمشدر از جمله حق جل وعلا بیورر قل
یحییها الذی انشأها اول مرة اولیس الذی خلق
السموات والارض بقادر علی ان یخلق مثلهم بلی
وما قوله تعالی فسیقولون من یعیدنا قل الذی
فطرکم اول مرة ایحسب الانسان ان لن نجمع عظامه
بلی قادرین علی ان نسوی بنانه قالوا لجلودهم لم
شهدتم علینا قالوا انطقنا الله الذی انطق کل شیء
کلما نضجت جلودهم بدلناهم جلودا غیرها یوم تشقق
الارض عنهم سراعا ذلك حشر علینا یسیر افلا یعلم
اذا بعثر ما فی القبور الآیات واحادیث نبویه ده
دخی بو مدعانی مثبت ومؤید اکثر من ان یحصی احادیث
شریفه ورود ایتمشدر وشرایع سابقده دخی بو منوال

بو منوال اوزره بعث ونشرک وقوعی مذکور ومبیندر
ولکن قرآن عظیم وفرقان کریمده سایر کتب الهیه ده
مذکور اولدیغندن اکثر واوفر ذکر اولنوب جناب خاتم
الانبیاء والمرسلین حضرتلری ده حشر اجسادک بیان و
تفصیلنده سایر انبیاء عظامدن زیاده اهتمام بیورمشلردر
وآنک سر وحکمتی بعض افاضل محققین بیان
ایتدکلری اوزره قرآن کریمک نزولی سایر کتب الهیه دن
مؤخر وقوع بولوب حضرت رسالت پناهک بعثتی دخی
سایر انبیا ومرسلینک بعثتلرندن متأخر اولمغله ناشی
وقت حشر ایله عهد سعادتلری بیننده غیری نبی مبعوث
اولمیوب زمان شریفلری دخی سایر انبیانک زمانلرندن
وقت حشره اقرب اولدیغیدر دیو تصریح ایتمشلردر
من ادلة المخالفین والجواب عنها امتناع حشر جسمانی
ادعا ایدن مخالفین ضلالت آیینک زعم فاسد ورأی
کاسدلری اوزره مدعالرین اثبات صددنده اقامت
ایتدکلری ادله سخیفه دندرکه بر شخص فرضا شخص
آخری اکل ایتمش اولسه ومأکولک بدنی منهضم اولوب
آکلک بدننده جزء اولسه وقت حشر اولدقده البته
بو ایکی احتمالدن خالی دکلدر اول اجزاء مأکوله یا آکلک
ویاخود مأکولک بدننده جزء اولمق اوزره محشور
ومعاد اولور وبو ایکی احتمالدن هر قنغیسی فرض
اولنورسه اکل ومأکولدن برسی بتمامه محشور
اولمیوب خلاف مفروض لازم اولمغله امتناعی محقق

اولوردیو ایلمش صبو منتهی اولور و لوحه اوزره محو ایدرکه
وقت حشرده اعاده قلنان ابدانک اجزاء اصلیه سی بدنک
تمام اولنجه یه دک باقی اولوب قابل تغیر اولمز
و اول مأکول اولان اجزا که بدن آکلدن جزء واقع
اولمشدر آکلک اجزاء اصلیه سندن اولمیوب
بلکه بدل ما یتحلل اولمق اوزره بدن آکلده انضمام
ایدن زائل اولور و بو مبحثده بعض محققین دخی بو وجهله
نظر ایراد ایدوب بو جواب مادهٔ شبهه یی حاسم دکلدر
زیرا اول اجزاء مأکوله که بدن آکلده فضله و مأکول
اجزاء اصلیه دندر جائزدر که بدن آکلده
نطفه اولوب بدن آخرک اجزاء اصلیه اوله پس
بو صورتده محذور سابق عودت ایدر زیرا بر شخصک
اجزاء اصلیه سی شخص آخرک دخی اجزاء اصلیه سی اولمش
اولور دیمشدر و محقق تفتازانی شرح مقاصدده
بو سؤال اولدر اول وجهله جوابه تصدی ایتمشدر که بو فساد
وقوعده اولوب امکانده دکلدر و جائزدر که مقتضای
عادة الله اوزره جناب حق اول تولد ایدن شخصک
مادهٔ وجودی اولان نطفه یی مأکولک اجزاء اصلیه سندن
خلق ایتمیوب فضله اولان اجزا سندن و یاخود
غذای آخردن خلق ایلیه و محقق دوانینک دخی بو مبحثده
تحقیقات انیقه سی اولوب مولانا عصام الدینک
دخی رساله فارسیه سندن تصرفات عجیبه سی واردر
تفصیله مؤدی اولمغله بو محلده ذکرینه تصدی اولنمدی

173

اولیمدن عاطلدر مراد ایدن محلنه مراجعت ایلیه تذییل المبحث
بعض مؤلفات کلامیه ده منصوصدر که بعث و احیا
عقلاء دیه مخصوص اولمیوب جمیع صبیان و مجانین بلکه
بهایم و حشرات و طیور دخی جمله محشور اوله لر حتی
صاحب کشاف و اذا الوحوش حشرت نظم کریمنک
تفسیرنده جمیع ذی روح اولان حیوانات قصاص
اولنمق ایچون محشور اولوب ذباب حقیر بیله حشر
اولنور لردیو تصریح ایتمشدر لکن بعض محققین ضرورات
دینیه دن دکلدر زیرا مجموعک حشر و بعثنه دلالت
ایدن اخبار منقوله حد تواتره واصل اولمیوب متفق
به و مجمع علیه اولان ضرورات دینیه دن اولمشدر زیرا
اسلافده ائمهٔ مسلمین اولان اساطین دین بیننده اختلاف
واقع اولوب اجماع منعقد اولمامشدر فلهذا انکا
اعتقاد شرایط اسلامدن اولمیوب بلکه واجب اولان
انجق مکلفینک حشر و بعثیدر دیو تنصیص ایلمشلردر
المنهج الثانی حال الأرواح بعد المفارقة عن البدن
ابو المعین نسفی قدس سره ارواحک بدنلردن مفارقتندن صکره
اولان احوالنی بیان صددنده بو وجه اوزره متصدی
تحقیق و ایضاح اولمشدر که ارواح درت صنف اولوب
اولا انبیای عظام علیهم صنوف الصلوات والسلام
حضراتنک ارواح مقدسه لریدر که اجساد شریفه لرندن
مفارقت اولدقده نشأهٔ دنیویه ده اولان صورت
مستحسنه لرینه شبیه مسک و کافوردن اولمش بر صورت

تذییل المبحث محشور اولمق انسانه مخصوص میدر و یاخود صبیان و مجانین و سایر حیوانات دخی حشر اولنور می انلر بیاننده در

اولوب ... اعتقاد ... واجب اولان انجق ... مکلف ... و عصیان ... عقاب ... و بعضی اولوب ... مکلف جمیع حیوانک ... و ضروریات ...

ارواح الأنبیا علیهم السلام

حسنه ایله متشکل اولوب بهشت برینده مأکل شهیه
ومشارب بهیه ایله تنعم ایدزده اولورلر ووقت شهنکام
سکون وراحتده تحت عرشده معلقه اولان قنادیلده
قرار ایدرلر وبری دخی ارواح شهدادرکه جسدلرندن

ارواح الشهدا

خروج ایتدکده طیور خضر اجوافنده ارام ایدوب
اطعمۂ جنتله وسائر نعم الٰهیه ایله تنعم ایدرلر وبعد ذلك
انلر دخی تحت عرشده اولان قنادیلده ارام ایدرلر
قال الله سبحانه بل احیاء عند ربهم یرزقون فرحین
بما آتیهم الله من فضله الآیه وقال النبی صلی الله تعالی
علیه وسلم ارواح الشهداء فی حواصل طیر خضر تعلق
من ثمار الجنة واما مؤمنلردن مطیع اولنلرك روحلری

ارواح صلحاء المؤمنین

اکرچه ریض جنتده قرار طوترلر اما مأکل جنتی
اکل وتمتعدن ممنوعلردر انجق حدایق جنانه نظر
ایتمکله التذاذ ایدرلر وبری دخی عصاة مؤمنین
ارواحیدرکه بین السماء والارض هواده جایکاه

ارواح عصاة المؤمنین

ایدنمکله متمکنلردر وبری دخی ارواح کفاردرکه طیور
سود اجوافنده یعنی سیاه مرغلر درونده مستقره

ارواح الکفار

اولوب طبقات جحیمدن سجینده قرار طوترلر وبعض
آثارده سجین ارض رابعده اولمق روایت اولنمشدر
المنهج الثالث سؤال الملکین وعذاب القبر ضروریات
دینیه‌دن اولمغله قبولی وتصدیقی واجب ولازم اموردن
بری دخی جناب حضرت باری النسم موتایی قبرده احیا
قیلوب منکر ونکیر نام ملکلر ارسال اولنوب مکلفینك مدفون

مالم یدفن لا یسئال
والسؤال لکل ذی روح
حتی ان الرضیع یسئال
ولیمقنه الملك او یلهمه الله
تعالی کذا فی الجنایز
قریبًا من اخر الباب

مدفون اولان شخصدن سؤال ایدرلر دیو جمیع اهل حق
اتفاق ایتمشلردرکه جناب خالق البرایا جل وعلا قبر
ایچره میته متلذذ ومتألم اوله جق قدر حیات اعطا
ایلیه وبو مسئله وجه مذکور اوزره بیننلرنده مجمع علیها
اولوب انجق اولیا سواتك تکرار روحلری بدنلرینه اعاده
اولنور می ویاخود جناب حق انلره بلا روح ملکینك
کلاملرین فهم ایدوب جوابه قدرت مرتبه‌سی بلا روح
حیات اعطا ایتمکله اعاده اولنمز می انده توقف ایتمشلردر
وسؤال قبرك وقوعنه وحقیقتنه ادلۂ سمعیه‌دن شواهد
کثیره ایله استدلال اولنوب اکرچه اول ادله‌دن هر بری
فرادی فرادی نظر اولنسه خبر آحاد مقوله‌سیدر ولکن
اول مدعای مصدق بر مضموننده طرق عدیده ایله اخبار
متکاثره ورودندن ناشی بر برین تقویت ایدوب جمله
سندر متراکم اولان قدر ومشترك مرتبۂ تواتره بالغ
اولمشدر ونفس الامرده قدرت الٰهیه‌یه نظر ایلیه ممکنات دن
ایدیکی مقرر اولوب مخبر صادقدن دخی تلقی اولنمغله
من غیر تأویل تصدیقی اولنمق واجب اولمشدر بعض
مخالفین بو مبحثده ایراد ایتدکلری شبهه که روحسز
حیات ممتنع ومستحیلدر دیدکلری ائمۂ دین طرفندن
اول وجهله مجاب وممنوعدرکه جناب حق روحی جسده

ردّ اقوال المخالفین

اعاده‌یه قادر اولدیغی کبی جسدده روحسز حیات خلق
ایتمکه دخی قادردر پس بو تحقیق معلوم اولیجق مخالفیندن
جهمیه وضرار بن عمرو وبشر مریسی وبعض امامیه وبعض

منزله‌سنده میت مسلوب الحیات اولدیغی جهتدن جماد
مقوله‌سی اولوب اندن سؤال مستحیلدر دیو سؤال
ملکینی انکار ایتدکلرینه جواب حاصل اولدی وحالا
اسیمکده مذکور اولان مخالفینک زعم باطللری اوزره
مدعالرین اثباتنه تمسک ایتدکلری دلائل سخیفه‌دن
بریسی دخی اولدرکه اکر میت جماد مقوله‌سندن اولمیوب
آنده ایچون ادراک اولنسه آثار حیاتدن تحرک واضطراب
مثللو حالات مشاهده اولنوردی وملکین ایله مکالمه
ومقاوله‌لری مسموعمز اولوردی دیرلر وبو دلیللری
ادنی توجهله تزییف اولنور که نایم نومی وقتنده میته مماثل
ایدیکی بلا اشتباه هرکسه آگاه اولدرکه واقعه‌سنده نیجه
لذات والام ادراکی ایله متأثر اولوب متلذذ و
متألم اولور مع هذا اندن مقتضای تلذذ وتألم اولان
تحرک واضطراب مثللو حالات مشاهده اولنمیوب انواع
لذات والم حس اولنمز وبالخصوص حضرت رسول اکرم
صلی الله تعالی علیه وسلم انزال وحی حالنده حضرت
جبریل امینی مشاهده وکلامنی استماع بیوروب اصحاب
کرامدن سایر حضار آگاه اولمزلر ایدیکی مدعای
اهل حقی اثباته سایر ادله‌دن مغنیدر ائمهٔ فندن
جم غفیر تصریحلری اوزره سؤال قبری ونعیم وعذابنی
تصدیق واعتقاد واجب اولوب لکن کیفیتندن بحث
ایتمک جائز دکلدر وطریق اسلم حقیقتنه اطلاعی جناب
حقه تفویض اولنمقدر والله اعلم بعض ائمهٔ فن سؤال

قبرک اکرچه بعض ناسه اختصاصی اولمیوب جمیع
صغیر وکبیر مسؤل ومؤاخذ اولمق مقرردر دیمک اوزره تصریح
وتنصیص ایتمشلردر لکن اصح قول آنا اولدرکه بعضیلر
مستثنا اولوب سالم ومصون اولالر از جمله انبیای عظام
علیهم الصلوة والسلام حضراتی ایچون قول ثانی‌یی اختیار
ایدنلر قتنده سؤال قبرک عدم وقوعی اولوجهله ثبوت
بولوب ومقرر اولمشدرکه بعض صلحای امت صلاحی
سببیله فتنهٔ قبردن امین اولوب غزات وشهدا دخی فتن
اخرویه‌دن مصون اولدقلری احادیث صحیحه ایله ثبوت
بولمشدر پس انبیای کرامک علو مقاملری مستتبع عنایت
عظمی اولدیغی محقق اولوب عصمتلری مقرر ایکن انلر
ایچون سؤال قبر مثللو فتن اخرویه‌دن محفوظ اولمق
اولویتی ایله معلوم ومبین اولور وکذلک عشرهٔ
مبشره ایچون دخی حسابک عدم وقوعی کتب فن

سؤال قبرک عموم واختصاصندن وارد اولان اقوالدر

مفصلاتنک اکثرنده منصوص ومصرحدر ایراد
سؤال والجواب عنه بو محلده اکر سؤال ایراد اولنوب
بعض افاضل نقلی اوزره سید ابو شجاعدن سؤال
قبرک انبیای عظام ایچون دخی وقوعی روایت اولنمشدر
دینیلورسه جواب اولوجهله درکه حساب اخروی ایکی
کونه اولوب بری حساب مناقشه وبری دخی حساب

حساب المناقشه وحساب العرض

عرضدر وحساب مناقشه اول وجهله وقوع بولان
حسابه اطلاق اولنورکه مؤاخذه اولنان کمسنه‌یه صورت
عتابده خطاب اولنوب انک صادر اولان افعال

ایچون بو فعلنه وجهله نجاسر ایدوب مبادرت ایتدک دیمک
اوزره سؤال اولنه وحساب عرض اول وجهله اولان
حسابه اطلاق اولنور که اول فعلک فاعلی اولان کمسنه
فعل فلانی سندن صدور ایتدی وقرین عفو ومغفرت
اولدی دیو طرف الهیدن اولوجهله خطاب عزت
وارد اولا وبو محلده انبیای عظام حضراتی ایچون
وعشرهٔ مبشره ایچون عدم وقوعی قرارداده اولان
حسابدن حساب مناقشه مراد اولوب حساب عرض که
تعذیب انواعندن دکل ایدیکی تحقیق سابقلردن منفهم
اولمشدر انبیای عظام واصحاب کرام ایچون وسائر
اولیا وشهدا وصلحا ایچون دخی وقوعی مؤلفات
ثقاتده مسطور لا سیما ابو المعین نسفی معتقداتنده
مندرج ومذکوردر احوال الأطفال والحاصل بو بابده
دخی اصح اقوال اولدر که اطفال مسلمین دخی مکلف
دکل ایدکلری جهتله سؤال قبردن سالم اولالر لکن
اطفال مشرکین ایچون عذابک وسؤال قبرک وقوعنده
وآنلرک جنت ونارە دخول وعدم دخوللرنده بین
الأئمة اختلاف واقع اولوب امام اعظم ابو حنیفه
حضرتلری اول مسئلەده ورود ایدن آثار واخبار
بحسب الظاهر متعارضه اولدیغی جهتندن توقف ایتمشلردر
وبو مسئله اول مسائل معدودەدندر که حضرت امامک
آنده توقفلری روایت اولنمشدر وضرورات دینیه دن
دکل ایدیکی مقرر اولوب بو طرفنی تعیین واثباتنده

اثباتنده دلیل قاطع ورودی دخی مسموع ومشهود اولمغله
ایله بو مبحثده طریق اسلم اولدر که توقف اولنوب علم
الهیه تفویض اولنه نیته که روسای تابعیندن قاسم
بن محمد وعروة بن الزبیر وآنلرک امثالی نیجه
ثقاتک دخی بو مسئلەده عنعنهٔ رواة ایله توقفلری
منقولدر وکذلک امام نووی اطفال مشرکین حقنده
اسلاف ائمهٔ مسلمیندن اوچ قول نقل ایتمشدر که قول
اول جمله سی نارده اولمق قولیدر وقول ثانی توقف اولنمق
قولیدر وقول ثالث جمله سی جنتده اولمق قولیدر که
امام نووی کندیسی دخی بو قولی اختیار ایدوب کل
مولود یولد علی فطرة الأسلام حدیث شریفیله تأییده
ایتمشدر التذییل اهل سنت کثرهم الله سبحانه اتفاقلری
اوزره عذاب قبر وسؤال منکر ونکیر وضغطهٔ
قبرک مؤمن وکافر ومطیع وفاسق ایچون وقوعی امر
مقرر اولوب هر شخص ایچون تفصیل وقوعی اولوجهله
بیان اولنمشدر که مدفون اولان مؤمن مطیع اولدیغی
صورتده آنک ایچون عذاب قبر اولمیوب انجق اولقدر
اولورکه نعم الهیه ایله دنیاده متنعم اولوب شکر ایتمدیکی
ایچون ضغطهٔ قبره مبتلا اولوب آنک هول وخوفیله
متألم اوله وعصات مؤمنیندن اولدیغی صورتده
انکچون عصیانی مرتبه سی عذاب قبر وضغطهٔ قبر وقوعی
بولور لکن یوم جمعه ده ولیلهٔ جمعه ده منقطع اولوب
یوم قیامته دک عودت ایلمز بالخصوص اکر یوم جمعه ده

ویاخود لیلهٔ جمعه‌ده وفات ایتمش اولورسه آنك ایچون
کورلئ عذاب قبر وکرك ضغطهٔ قبر آنجق برساعت مقداری
ممتد اولور وآندن صکره منقطع اولوب من بعد
یوم حشره دك بفضل الله تعالی عودت ایلمز واما کفار
ایچون عذاب قبر العیاذ بالله قیامته دك ممتد اولوب
آنجق یوم جمعه‌ده وشهر رمضانده بحرمة النبی صلی الله
تعالی علیه وسلم عذابلری مرتفع اولور تنکیم اول تك
جمیع برایایه رحمت اولدیغی جهتله بعثتدن صکره
مشرکین وکفاردن امم سالفه کبی خسف ومسخ مثللو
عذاب دنیوی مرفوع قلنمشدر اللهم اجرنا وسایر
اخواننا المؤمنین منه المنهج الرابع فی ذکر صحایف
الاعمال کتاب وسنتده منصوص اولدیغی جهتدن
ایمان وتصدیقی واجب اولان اموردن بری دخی
اعمال عبادك صحایفه مکتوب اولوب یوم حسابده
مطیع وموحد اولان مؤمنینك طرف یمینندن وکفره
وعصاتك نعوذ بالله طرف شمالندن اعطا اولندیغیدر که
آیات واخبارده اکثر وازن بحصی ورود ایتمشدر
کما قال الله سبحانه فاما من اوتی کتابه بیمینه فسوف
یحاسب حسابا یسیرا وینقلب الی اهله مسرورا واما
من اوتی کتابه وراء ظهره فسوف یدعوا ثبورا ویصلی
سعیرا انه کان فی اهله مسرورا الایه ومنهج آتیه‌ده
وزن اعمال تحقیق اولنمق صددنده صحایف اعمال
اثباتی ایچون استدلاله صالح بر آز تحقیقات ایراد اولنوب

اولنوب وزن اعمال بحثنه تعلیق اتمام اولنمغله تأخیر اولندی

المنهج الخامس فی المیزان ووزن اعمال العباد قواطع سمعیه ایله
مثبت اولوب بحسب العقل دخی محاط دایرهٔ امکان اولدیغی
جهتدن تصدیقی واجب اولان اموردن ویته‌دن بریسی
دخی وزن اعمالدر قال الله سبحانه والوزن یومئذ
الحق فمن ثقلت موازینه فاولئك هم المفلحون ومن خفت
موازینه فاولئك الذین خسروا انفسهم بما کانوا بآیاتنا
یظلمون الآیه وقرآن کریمدن نیجه مواضع عدیده‌ده دخی
مذکور اولوب الفاظ قرآنیه‌نك بر محلده که معانی حقیقیه‌سی
اراده قلنمق ممکن اوله معنای مجازیسنه عدول جائز
اولمدیغی جهتدن بو بابده وارد اولان آیاتدن
اعمال ایچون منصوب اولان میزانك موازین دنیویه کبی
ایکی کفه‌سی وبر لسانی اولمق اوزره میزان حقیقی اولدیغی
اهل تفسیردن جم غفیر تصریح وتنصیص ایتمشلردر لکن
تعیین موزونده اقوال متخالفه وارد اولوب بعض
ائمه اکا ذاهبلردر که وزن اولنان صحایف اعمال
اوله وبعضیلر دخی موزون اولان نفس اعمال اولمق
طرفن اختیار ایتمشلردر ولکن احادیث مشهوره‌دن
حدیث بطاقه قول اولی مؤید اولمغله اکثر ائمه دخی
اول قولی اختیار ایتمشلردر واول حدیث شریفك علی
ما فی الکتب المشهوره بیانی اولوجهله درکه جناب رسول اکرم
صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلری بیوردیلر که عرصهٔ محشرده
بر مؤمنك حسناتی کفه‌سی خفیف اولدقده عرشدن

فی المیزان ووزن اعمال العباد

حدیث البطاقه

بو كاغد يانه ساقط اولوب كفهٔ حسناته واقع اولمغله
اول طرف راجح اولهوب اول ورقپاره ده مكتوب اولان
كلمهٔ طيبه لا اله الا الله اوله دیو بو حديث شريف
منوال مذكور اوزره عنعنهٔ ثقات روات ايله مرويدر
ولكن ابن عباسدن رضی الله عنهما روايت اولنمشدركه
اعمال اهل ايمان روز حشرده صور مستحسنه ايله متشكل
واعمال كفره اشكال مستقبحه يه متحول اولمغله اجسام
مقوله سندن اولوب بنفسها وزن اولنه پس بو
روايت على تقدير صحته قول ثانيى تأييد ايتمكله
قول اول اوزره رجحانی اقتضا ايتديكی ظاهردر
وامام نسفی رحمة الله عليه اعمالك صاحبی يعنی عاملی
وفاعلی اولان شخص عملی ايله بيله وزن اولنمق قولنی
سائر اقوال منقوله يه تقديم وترجيح ايدوب اول وجهله
اثبات مدعايه متصدی اولمشدركه مشاهير صحابهٔ
كرامدن عبد الله بن مسعود حضرتلری حضور رسول اللهده
صلی الله تعالی عليه وسلم بر درخته صعود ايدوب بدن
مباركلری غايت لاغر اولمغله اول محلده حاضر اولان
اصحاب كزين زانولرينك اينجه لكنه نظر ايدوب تبسم
ايتدكلرنده حضرت رسالتپناه صلی الله تعالی عليه وسلم
سعادتله آكاه اولوب بيوردیلركه اتعجبون من دقة
ساقيه وانهما لا تثقل فی الميزان من السموات والارض
وبو حديث شريف امام نسفينك اختيارى اولان قولی
مؤيد اولديغی محتاج بيان دكلدر **خاتمة البحث** ميزان

ميزان اخروی بی بعض ارباب اعتزالك نفی وانكار ايدوب
مدعالرينی اثبات صددنده اقامت ايتدكلری ادلهٔ
سخيفه دندركه اولا اعمال اعراض مقوله سندندر اولديغی
متفق عليه اولوب اعدام اولندقدنصكره تكرار اعاده
اولنمق ممتنع ومستحيلدر واعاده وايجاد اولنمدقجه
وزن اولنمغه قابليت متصور اولمز ديرلر وبعد الاعدام
ايجادی ممكن اولديغی تقديرجه دخی خفت وثقلت صفات
مقوله سنه مخصوص اولوب اعراضك متصوره اولمديغی
جهتله وزنی ممكن دكلدر ديو دخی بر شبهه وزن اولنمق
مقدارنی بلمك ايچوندر واعمال عبادك مقدارلری حق
جناب حقك معلوم ايديكی مقرر اولمغله وزن اولنمقده
فائده متصور اولميوب عبث اولمق لازم كلديكندن ناشی
قبايحدن اولوب جناب حق اندن تنزيه لازمدر ديرلر
وبو بابده وارد اولان نصوصده وزن اعمالدن عدل
مراد اولمق اوزره تأويل واجبدر ديرلر **الجواب عما قالوا**
او ردّ اقوالهم آنفا بيان اولنديغی اوزره وزن اولنان نفس
اعمال اولميوب بلكه اعمالك مكتوب اولديغی صحايف
اولمق قولنه نظر ايله بو اشكالك انحلالی ظاهر وباهر
اولوب موزون اولان نفس اعمال اولديغی تقديرجه نشأهٔ
اخرويه ده اعراضك اجسامه تبدلی ايله جواب ويريلور
نتكيم آنك دخی تفصيلی مرور ايتمشدر وايكنجی شبهه لرينه
وزن اعمالده فائده متصور اولمقدر كندولرك مختاری
اولان حسن وقبح عقلی مسئله سنه مبنی اولوب اول ايسه

ادلّهٔ نجدیه ایله رد و تزییف اولنمشدر **ذیل الخاتمة**
بعض کتب کلامیه‌ده مصرح و منصوصدرکه وزن اخروینک
کیفیتی دنیاده معهود اولان وجه اوزره اولمیوب یعنی
وزن اولنان شیئک ثقل و خفتی و مقدارینی تعیینی
جهتی ایله اولیوب بلکه جناب حق صحایف اعمالده
هر عملک مرتبه‌سنه کوره زنت و ثقل خلق ایتمکله
اوله وجه الاسلام غزالی ایدندی بو وجه اوزره
تحقیق و رأیه دائر بر کلام ایتمشکن اقتصادنده وجه
آخر اوزره متصدی توضیح مقام اولوب صحایف
اعمال میزانه وضع اولندقده جناب حق کفهٔ میزانده
رتبهٔ طاعات مقدارنجه میل خلق ایتمکله اولور دیمشدر
و بودخی اقتصاد غزالیده مذکور اولان فوائد
دندرکه معتزله‌دن منکر میزان اخروی اولنلرک
وزن اعمالده فائده ملحوظ اولمغله عبث اولمش
اولور دیمکله استشکال ایدنلره افعال الهی ایچون
فائده طلب اولنمز دیو جوابه تصدی اولنمشدر نتکیم
جناب حق لا یسئل عما یفعل وهم یسئلون بیورمشدر
و بعض مشایخ سلف بو بحثی تحقیق صددنده هم
جائزدرکه فائدهٔ وزن اعمال اول عملک عاملی اولان
کمسنه‌یه اعمالنک مقدارنی مشاهده ایدوب عملی
مقابله‌سنده عدل الله مجزی و یاخود رحمت شاملهٔ
الهیه ایله زلاتی عفو اولنوب متجاوز عنه اولدیغنی
بلمک ایچون اوله دیمشدر و بعض متأخرین دخی وزن

179

وزن اعمالک فائده‌سی بیانی صددنده بو مقوله اقوالی
مسبوق کلام ایدوب بعید کلیدرکه وزن عملی علی رؤس
الاشهاد اولمغله کاملک مراتبی و ارباب نقصانک فضایحی
ظاهر اولوب طایفهٔ اولیه‌یه باعث توقیر و ابتهاج
و طایفهٔ ثانیه‌یه سبب خزی و نکال اولمق ایچوندر دیو
حل عقدهٔ اشکال ایتمشلردر **فائده** یوم قیامتده صاحب
المیزان اولوب وزن اعماله مباشر اولان حضرت جبرئیل
امین اولمق اوزره نقل ثقات ایله رسیدهٔ سمع قبول اولمشدر
نتکه ابو القاسم لالکائی حذیفه‌دن موقوفا روایت
ایدوب کتاب السنه‌ده ذکر ایتمشدر **المنهج التاسع**
فی حقیقة الصراط وحقیقته حقیتی واجب التصدیق
اولان امور اخرویه‌دن بری دخی صراطدر و صراط
متن جهنم اوزره ممدود و موییدن باریک و سیف
صارمدن احد و تیزتر بر جسردر قال الله سبحانه فاهدوهم
الی صراط الجحیم وقفوهم انهم مسؤلون الآیه و بعض
مشایخ فن تصریح ایتدکلری اوزره صراط متعدد اولوب
بو صفت ایله موصوف اولان صراط اکبر اولوب جنته
بلا حساب ادخال اولنانلردن ماعدا جمیع اهل محشر
اندن مرور ایلیه‌لر و آندن مرور ایتدکدنصکره صراط
آخرده که جنت و نار بیننده موضوع بر قنطره‌در حبس
و ایقاف اولنوب مظالم ایچون مؤاخذه و اقتصاص
اولنور و آندنصکره جنته دخول میسر اولور و صراط
اولدن مرور ایدر کمسه ایچون جمیع مخاوف و اهوالدن

نجات و سلامت متيقن اولور دينو العياذ بالله اهل
نار اولنلر صراط اكبردر كه جحيم اوزرينه ممدود اولان
جسردر عبور ايدركن ناره ساقط اولور اما آندن مرور
ايتدكدن صكره آنجق اول احتمال قالور كه مظالمدن
قصاص ايچون صراط ثانيده حبس و ايقاف اولنه اما
ناردن سلامت امر متيقندر و صراط اكبرك صفتي
اول وجهلهدر كه آنك اوستنده يدي عدد قنطره
موضوعه اولوب مرور ايدنلر هر بر جرم مخصوص
ايچون ايقاف و حبس اولنورلر از جمله قنطرهٔ اولاده
حق تعالينك الوهيت و وحدانيتندن سؤال اولنورلر كه
كلمهٔ شهادتك مضموننه ايماندن ايمان و اعتقاددن
عبارتدر اكر ايمان و اخلاصي مقرر اولورسه
آندن مرور ايدوب قنطرهٔ ثانيهده رسالت حضرت
خاتم الانبيادن صلى الله تعالى عليه وسلم سؤال
اولنور و قنطرهٔ ثالثهده زكاتدن و قنطرهٔ رابعهده
صوم رمضاندن و خامسهده حجدن و سادسهده
عمرهدن سؤال اولنوب سابعهده مظالم عباد
دن سؤال اولنورلر و بو قنطرهدن مرور
سائرندن اصعبدر روايت اخراده قنطرهٔ خامسهده
حج و عمره مجموعندن سؤال اولنوب سادسهده
وضو و غسلدن سؤال اولنورلر ديعك اوزره
نقل اولنمشدر الله اعلم بحقيقة الحال **تتمة الكلام**
واحاديث و اخبارده ورود ايتديكي اوزره صراطدن اولا

اولا مرور ايدن رسل و بعده انبيا و بعده صديقلر
و بعده محسن اولنلر و بعده شهدا و آندن صكره مؤمنلر
و بعده عرفا مرور ايدنلر و بعض مسلمين مشيا
على الوجه عبور ايدوب بعضيلر يوز بيلده و بعضيلر
بيك بيلده مرور ايدرلر و صراط بعض ناس ايچون
مويدن باريك اولوب بعض آخر ايچون فضاى واسع
كبي عريض اولمق اوزره عنعنهٔ ثقات رواتيله
مرويه منقولدر پس بو روايتدن معلوم اولور كه
صراطدن جواز و مرورده بطوء و سرعت اعمال حسبي
ايله اوله صراطك طولي بر روايتده اوج بيك بيللق
مسافه اولوب بيك بيللغي فراز و بيك بيللغي نشيب
و بيك بيللغي دخي سطح مستويدر و حسن بصريدن
اون بش بيك بيللق مسافه اولمق روايتي منقولدر
والله تعالى اعلم بحقيقة الحال **المنهج السابع في شفاعة
النبي صلى الله تعالى عليه وسلم وحوض المورود في بيان
حقيقة الشفاعة** ايمهٔ اهل سنت شفاعتك حقيقتنده
يعني ملائكه و بني آدمدن بعض نفوس زكيه اصحابي اذن
الهي ايله عصات ايچون شفاعته مرخص اولدقلرنده
متفقلر اولوب نصوص قرآنيه و احاديث نبويه ايله
اثبات ايتمشلردر از جمله بو آيت كريمه استشهاد قلنمشدركه
جناب حق بيوردر من ذا الذي يشفع عنده الا باذنه
الآية وقال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم شفاعتي
لاهل الكبائر من امتي الحديث اكر سؤال اولنور

سؤال بعض المخالفين

جناب حق کتاب کریمنده وما للظالمين من انصار وكذلك
وما للظالمين من حميم ولا شفيع يطاع بيورمشدر
ومرتکب کبیره اولان کمسه نك ایسه فمنهم ظالم لنفسه
نص کریمی ایله ظالم ایدیکی محقق اولوب ظالم اولنلره
نصرت وشفاعت غیر متحقق اولیجق لازم اولورکه
مرتکب کبیره اولان کمسه لر شفاعتدن محروم اوله لر
دینیلورسه جوابی اول وجهله درکه بوذکر اولنان
ایکی آیت کریمه ده دخی ظالمدن کفار ومشرکین مراددرکه
جناب حق سبحانه وتعالى لا تشرك بالله ان الشرك لظلم
عظيم بیورمشدر وارباب خلافدن اکثر معتزله مطلقا
شفاعتی انکار ایدوب وآنلردن بر شرذمه دخی
آنجق شفاعتك اوچ طائفه یه اختصاصین ادعا ایتمشلردر
وزعم فاسدلری اوزره اول اوچ طائفه دن بری
اول طائفه درکه کبائردن مجتنب اولوب بعض صغائره
مرتکب اولمغله شفاعته محتاج اوله لر وآنکله
مغفرت اولنه لر وبر طائفه دخی آنلردرکه مرتکب
کبائر اولوب بعد ذلك توبه واستغفار ایتمش
اوله لر وتوبه لری قبوله قرین اولمق ایله شفاعته
محتاج اولمش اوله لر وبر فرقه سی دخی اول زمره درکه
کبایردن وصغایردن مجتنب اولوب انجق ارتفاع درجات
وارتفاع مراتب ایچون محتاج شفاعت اولمش اوله لر
وبوذکر اولنان اوچ طائفه دن ماعداسی ایچون
شفاعت وقوعنی انکار ایتمشلردر وبو مدعالرینی بینه

یه کندی مختارلری اولان قاعده لریله فرتقییدر که جمیع
معتزله اتفاق اوزره کبایردن مجتنب اولان کمسه نك مغفرتی
ایتمك جناب حق اوزره واجب اولمغه ذاهب اولمشلردر
وحالبوکه بو وجه اوزره اولیجق شفاعته احتیاجك وجهی
قالمامش اولور وکذلك اربابِ اعتزالك قاطبه سی معتقدلریدرکه
تائب ومستغفر اولان کمسه نك توبه سنی قبول ایتمك
جناب حقه واجب اوله پس بو وجه اوزره دخی شفاعته
احتیاج بو طرفا اولمق لازم کلوب مدعالرینك بطلانی
ظاهر وباهر اولور بیان انواع الشفاعات والشفاعة
العظمى المختصة بنبينا عليه الصلوة والسلام حضرت سلطان
انبیا علیه وعلى آله وصحبه افضل الصلوات والتحايا جنابی
ایچون مثبت اولان شفاعات مشهوره وسائر انبیای عظام
واولیای کرام ایچون دخی ثابت اولوب لکن خلائقی فصل

حضرت شفيع المذنبين
وحبيب رب العالمين
جنابنك خصایصندن
اولان شفاعت عظمانك
تحقیق وبیانی

قضا موقوفدن اراحه ایچون شفاعت عظمی خصایصلرندندر
وآنك کیفیتی بو وجهله بیان اولنمشدرکه حضرت رسالت
پناه صلى الله تعالى عليه وسلم وقت قیام قیامتده فرق مبارکلری
تاج خلعت ودوش مبارکلری حلل جنتله مزین اولوب
براق برق رفتاره راکبا مقام محموده سعادتله وقوف
بیوره لر وپیشکاه رفیعلرنده لواء الحمد منصوب اولوب
جمیع انبیا لوالری تحتنده مجتمعا یا رب نفسی نفسی صداسیله
ولوله انداز نجار جهت عرصه عرصات واول سیوابسان
لبتشنکان عصات امتی امتی ندا سیله استجلاب مراحم جناب
سامع الدعوات اشتغال خلالنده مقام محموددن نزول

اجلال ارزانی بیوروب تحت عرشده سجود ایده‌لرده حال
ملائکهٔ کرامه طرف الهیده‌ن مأمورلر اولوب عز الخلق وسید
البشر ذی قرمه سیله فریاد کنان یا حبیب الله جبینی شرف
قوینکی سجدهٔ نیازدن بردأشته قیل که خدنك برق
شتاب دعای مستوجب القبولك هدف اجابته موصول
اولدی سل تعطه واشفع تشفع یعنی همان مراد فؤادك
هرنه مقوله مطلب صعب المرامی استحصال ایسه در
خواسته قیل که خزائن مستحیل النفاد عطایای الهی
مبذول ومقصودك هرقنغی مستغرق جرائمه معذرت سازی
ایسه مبادرت ایله که شفاعتك درگاه مغفرت پناه
الهیده مقبول اولمشدر دیدکلرنده اول شفیع المذنبین
وحبیب رب العالمین صلی الله تعالی علیه وسلم آله
وصحبه اجمعین حضرتلری دخی منبع ماء الحیات نوابغ
الکلم حکمت اولان دهان مبارکلرندن اسالهٔ زلال
شفاعت ایتمکله یا رب امتی امتی المتمسکین بسنتی
لا اسئلك الیوم نفسی ولا فاطمة ابنتی بیوردلر
وجناب حضرت پوزش پذیر دخی فرستادهٔ ساحهٔ
کبریا اولان گلدستهٔ شفاعتلرینه نهادهٔ پیشطاق
اجابت قیلوب کنابا اعمالی خاتمهٔ توحید ایله مختتم اولنلر
حقنده سر بمهر قلبنده مقدار ذره جواهر ایمان محروز
اولان مفلسان رأس المال محاسن اعمالی مالك
نصاب صنوف ثواب قلمغله مظهر الطاف بی‌حساب
ایلیه اللهم یسر لنا ولاخواننا المسلمین **التذییل** بو

بوذکر اولنان وجه اوزره خصایص نبویه‌دن اولان
شفاعت عظمادن ماعدا شفاعتك سایر اصنافی جمیع
رسل وانبیادن بلکه علما واطفال وشهداده‌ن دخی صادر
اولمق جائز اولوب اولبابده اخبار کثیره وارده اولمشدر
از جمله اطفالك وساقط اولان جنینك ابوینه شفاعتلرین

شفاعة مرخص اولنلرك ذكرى وبيانيده

وشهید وحاجك معاونتلرنده بولنان کسلره واقربایه
واصحاب کرامك رضوان الله تعالی علیهم اجمعین حضراتنك
کندولره محبت اوزره اولنلره وعلمای عاملینك کذلك
کندولر حقنده محسن اولوب وقربینلری اولنلره شفاعتلری
امر مقرر ایدیکی کتب کلامیه مفصلا ننده مذکور اولدیغی
اوزره احادیث عدیده‌ده منصوصدر ازجمله ابن ماجه

حديث ابن ماجه

روایتی ایله رسیدهٔ رتبهٔ صحت اولان احادیث نبویه‌ده‌ن ذکر
عرصهٔ محشرده جمیع ناسك صف بر صف وقوفلری حالنده
بعض اهل نار اهل جنت‌ده‌ن بعض اصدقاسنه مصادف
اولوب معلومك دکلمیدر که دنیاده سنکله مغارقمز
حالنده بندن آب طلب ایدوب بن دخی امرکه امتثال
ایله سنی سقی وارواء قلمشیدیم دیدکده اول حالی
شخص مذکور دخی تذکر ایتمکله آنی شفاعته متصدی
اولوب شفاعتی قرین قبول اولور وبعضیلر دخی اعطای
وضو واکامه ثل ومدای بعض حقوق جزئیه تذکیریله
بینلرنده معارفه متحقق اولدقده اهل جنت شفاعتلریله
نیجه اهل نار نجات بولوب دخول جنته فائز اولورلر
یسر الله تعالی لنا ولسایر اخواننا المسلمین بوندن قطع

نظر بلکه بعض اعمال دخی بر صورت مناسبه تمثل
ایتمك وجهی اوزره صاحبنه شفاعت ساز اولمق
احادیث صحیحه ایله مقرر و مثبتدر ازجمله صیام ماه
وقرآنك و توبه نك صایمه و حامل و تائبه شفاعتلری
احادیث عدیده ده ورود ایتمشدر حوض رسول الله
صلی الله علیه وسلم حضرت سلطان انبیایه صلی الله تعالی
علیه وسلم طرف الهیدن موعود اولان حوضه که
روز قیامتده اکا اخیار مؤمنین ورود ایتمکله
متمتع اولوب اشرار ممنوع و مطرود اولورلر اخبار
صحیحه ده ورودی و وقوعی جهتی ایله ایمان و تصدیقی
واجب اولمشدر و احادیث نبویه ده ورودی اکثر
من ان یحصی در ازجمله بخاری و مسلم اتفاق اوزره
تخریج ایتدکلری احادیث شریفه دندر عبدالله
ابن عمرو بن عاص روایتی ایله منقول اولمشدر
قال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم حوضی
مسیرة شهر ماؤه ابیض من اللبن وریحه اطیب
من المسك وکیزانه کنجوم السماء من شرب منه لا یظماء
ابداً صدق رسول الله اسلاف معتبرینك بعض ائمه
دین قرآن کریمده مذکور اولان کوثردن حوض رسول
الله مراد اولمق اوزره تصریح و تنصیص ایتمشدر اللهم
یسر لنا ولاخواننا المسلمین التمتع منه بعض مشایخ
نقللری اوزره محشرده جناب سید المرسلین حوض
موعودلرندن غیری حوض موجود ولیتشنکان عرصه گاه

عرصه گاه بر تف وسوزش حشری بیرابتنان اولور ماء
مشروب اولمق اوزره روایت مخصوص اولمشدر اما بعض
ائمه اعلام هر نبی ایچون موقف حشرده بر حوض مخصوص
اولوب امتلری اکا ورود ایتمکله متمتع اولورلر دیو روایت
ایدوب بعض آثارده ورودی بیانی ایله متصدی اثبات
مدعا اولمشدر ازجمله اول قوله مؤید اولان اخباردن
در که حضرت صالحك علی نبینا وعلیه الصلوة والسلام
ایچون ناقه سنك ضرعی حوض مقامنه قائم اولمغله جمیع
انبیانك عرصه عرصاتده حوض مخصوصلری اولوب ایچون
حضرت صالح ایچون حوض مخصوص اولمیه دیو نقل
اولمشدر والله تعالی اعلم المنبع الثامن جنت و نارك حالا
مخلوق و موجود اولدقلرینی اثبات و بیانده در
جنت و نار جمهور مسلمین اتفاقلری اوزره جناب حقك
سموات و ارضی خلقی وقتنده خلق اولنوب حالا مخلوق
و موجودلردر و الی ابد الآباد باقی اولوب فنا پذیر اولمزلر
و تنعمات اهل جنت دخی دائم و باقیدر جهنمك دخی العیاذ
بالله مخلدا اولنلر ایچون نیران و عذابی دوام اوزره
اولدیغی کبی و جنتك الآن موجود ایدیکنه دلالت
ایدر ادله قاطعه دندر که قرآن کریمده جناب حق بیورر
وجنة عرضها کعرض السموات والارض اعدت للمتقین
وقال تعالی ایضا وازلفت الجنة للمتقین الآیه دنیوا
معدوم اولان نسنه یه مهیا و آماده در دیمك
صحیح اولمدیغی امر مقرردر واکر سؤال اولنوب

جائزدر كه اعدت وازلفت كلمه‌لری تحقیق وقوعنه بناءً
سؤال
مستقبلدن لفظ ماضی ایله تعبیر قبیلندندر اوله نتكیم
ونفخ فی الصور نظم كریمنده وكذلك ونادی اصحاب الجنة
اصحاب النار آیت كریمه‌سنده واقع اولمشدر پس افادهٔ
مدعاده نص اولمیوب جنتك حالا وجودینه دلالت
جواب
ایتمش اولمز دنیلورسه بو سؤالك جوابی اولوجهله
دركه ظاهردن عدول اولنوب خلاف ظاهر اراده
سؤال آخر
اولنمق ضرورت داعیه اولوب قرینه قائم اولمدقجه
جائز دكلدر دیمكله قول مخالفین تزییف اولنور وكذلك
بو وجهله دخی سؤال ایراد اولنمشدر كه قرآن كریمك
بعض آیاتی ظاهرندن الآن جنتك موجود اولمیوب
بلكه وقت حشرده خلق اولنمه‌سی فهم اولنور از جمله
بو آیت كریمه‌دركه جناب حق بیورمشدر تلك الدار
الآخرة نجعلها للذین لا یریدون علوًا فی الأرض ولا
جواب
فسادًا الآیة و بو وجهله جواب ویرلمشدر كه صیغهٔ
مضارعدن كاهی استمرار زمان ماضی اراده اولنور بو آیت
كریمه دخی اول منوال اوزره وقوع بولوب نجعلها جعلنا
معناسنه‌در ومعنای استقبال اراده اولندوغنه
تسلیم اولندیغی صورتده قصهٔ حضرت آدم وحوا ایله
جنتده ساكن اولوب بعد ذلك خروج وهبوطلری
نص كریمله ثابتدر استدلال اولنور وحاشا بساطین
دنیادن بر بستان اولمغه حمل تلاعب الدین مجراسنه
جاری اولمغله مردود اید یكی ظاهر وباهر اولوب بو

بو تحقیق كلام محقق تفتازانیدن منصوص ومصرحدر
وقاطبهٔ اهل سنت وجماعت سلفا وخلفا بو اوزره جنت ونارك
حالا موجود اولدیغنده اتفاق ایدوب مخالفین زمره‌سنده
ابو علی جبائی وبشر بن المعتمر وحسین بصری دخی اهل سنته
موافقت ایتمشلردر لكن عباد ضمیری وضرار بن عمرو
وابو هاشم وعبد الجبار كبی اكثر معتزله انكار ایدوب اهلنده ذكر
اقوال المخالفین وادلتهم المردودة
حالا موجود اولمیوب یوم جزاده خلق اولنور ومدعالرینی
بعضیلری برهان عقلی اقامتی ایله اثباته متصدی اولوب
بعضیلر دلیل سمعی ایرادی ایله بیانه مبادرت ایتمشلردر
و برهان عقلی اقامتنه تصدی ایدنلر عباد ضمیریدر
دیمشدر كه الآن جنت ونار موجود اولدیغی صورتده
اوج احتمالی منحصر اولوب وجه دخی محال و ممتنعدر زیرا
موجود اولیجق البته یا عالم افلاكده یا عالم عناصرده
یا عالم آخرده اولمق فرض اولنور افلاكده اولمق فلك
قابل خرق والتیام اولمدیغی جهتدن ممتنع وباطلدر
وكائنات فاسدات افلاك ایله مخالط اولمسی مستحیلدر
عالم عناصرده فرض اولنسه تناسخه مؤدی اولور اول شی
ابطالی اولنمشدر بونلردن غیری بر عالم آخرده فرض اولنمق
كذلك بطلانی اولوجهله مقرر اولور كه فلك بسیط اولوب
كروی الشكل اولدیغی جهتدن عالم آخر موجود اولسه
اولدخی هر حال بسیط اولوب كروی الشكل اولمق تحقق
الجواب عما قالوا اوردوه اقوالهم
اولمغله ایكیسی بیننده خلا اقتضا ایدر اول ایسه بین
الأستحاله در دیمشدر و آنلره جواب اول وجهله دركه اولا

فلك ايچون خرق والتيامك امتناعى مسلّم دكلدر واول
بابده اقامت ايدكلرى ادلّه تزييف وابطال اولنمشدر
وكذلك لا نسلم كه عالم عناصرده اولمق تناسخه مؤدّى
اوله وكذلك عالم آخرك امتناعى دخى مسلّم دكلدر
و بو تحقيقك تفصيلى كتب مفصله دن طلب اولنه ودليل
نقلى اقامتنه تصدّى ايدنلره مخالفلر دليل سمعى مشهوره
تشبث ايدوب دليل اول ايله تمسك ايدنلر ديمشلر
دركه جناب حق جنتك وصفنده اكلها دائم بيوروب موضع
آخرده كل شيء هالك الا وجهه بيورمشدر پس اكر
جنت حالا موجود اولمش اولسه جميع اشيا هالك
اولدقده مثلا كل بهشتى دخى هالك اولمق لازم اولور
دائم اولمق لازم كلور واكا اول وجهله جواب ويريلور كه
دوام اكل جنتدن مراد على سبيل البدل دائم اولمقدر
يعنى هر قنغى سى كه فنا پذير اوله يرينه بر غيريسى رسيده
اولور ديمكدر زيرا مأكلدن بر مأكول معينك بعينه
دوامى منصور دكلدركه مأكول اولان شيء البته فانى اولور
وظاهردركه اكل جنتك على سبيل البدل دوامى منافى
هلاك دكلدر ياخود ديرزكه هر شيئك هلاككندن
مراد ممكن اولديغى جهتدن حد ذاتنده هلاك اولديغى
اوله زيرا وجود امكانى ضعيف اولمغله كويا هالك ومعدوم
اولنلره ملحق اوله وياخود ديرزكه جائزدركه جميع موجودات
اهلاك اولنديغى وقتده جنت ونار دخى بر آن تفريق
اجزا طريقيله اهلاك اولنوب بعده ايجاد اولنه لر پس

من تصدّى لاقامة الدليل النقلى من المخالفين

جواب آخر

جواب آخر

پس دائما دائم اولوب بحسب الصوره آنا هلاك اولمش
اولورلر و دليل ثانى يه تمسك ايدنلر ديمشلردركه حق
جل وعلا جنتك وصفنده وجنة عرضها السموات والارض
بيورمشدر پس بو آيت كريمه دن استنباط اولنديغى
وجه اوزره تداخل اجسام ممتنع اولديغى جهتدن قبل
فناء السموات والارض جنت ونارك موجود اولمسى
متصور اولماز و بوكا اول وجهله جواب ويريلور كه
مراد جنتك عرضى سموات وارضك عرضى كبيدر ديمكدر
زيرا عرض اعراض معقوله دندر اولوب عرض واحد شخصى
ايكى محل ايله قائم اولمق جائز دكل ايدوكى ظاهردر
دو آيت اخراده تصريح اولنوب عرضها كعرض السموات
والارض اولديغى بو معنانى مؤيد بلكه معيندر پس
عرضها السموات والارض كلام شريفى ابو يوسف ابو حنيفه
ديمك قبيلندندر اولور يعنى مثلا ابو يوسف ابو حنيفه در دينلسه
مراد ابو حنيفه كبيدر ديمك اولديغى ظاهردر اما تنعمات
اهل بهشتك الى ابد الاباد بقاسى خصوصنده مخالف
مسلك اهل حق اولانلر بعض يهود مختارى اولانلر قولى
مردوددركه آنلر جنتده اولانلر تنعمات جسمانيه نيك مدتى
بيك ييل اولوب اول مدتدن صكره اهل بهشتك خلقتلرى
طبيعت خلقتنه مستبدل اولور واول حالده آنلرك قوتى
معاف ولذات روحانى اولوب لذات جسمانى فانى
اولمغله منقضى وزائل اولور ديرلر و بو مذهبك بطلانى
جميع اهل ملتك جنت واهل جنت مخلد وباقى اولمق اوزره

قول آخر لبعض المخالفين ممن تشبث بالدليل النقلى

جواب

تنعمات اهل جنت وعذاب اهل نارك دوام وبقاسنى بياننده مخالف اهل حق اولنلرك اقوال مردوده سيدر

الجواب عما قالوا وتزييفا قوالهم الباطله

اجماع علیه‌یه مخالفدر و لدیغی جهتله متحقق اولمشدر بهشت
و دوزخده خلود نص قرآن ایله ثابتدر و بو مسئله‌ده
جبریه دخی مخالف مذهب اهل حق اولوب دار نعیم و
دار عذابی اهل جنتک بهشته و اهل دوزخک جهنمه
دخوللرندن صکره فانی و منعدم اولور دیمشلردر بو قوللرک
بطلانی اهل سنت مسلکینی بیان صددنده ایراد اولنان
ادله‌یی تدبر و متأمل اولنلره ظاهر و باهر اولوب
تفصیل و بیانه محتاج دکلدر والله اعلم **تکملة الکلام**

فی رؤیة الباری سبحانه لاهل الجنة

اهل جنتک جناب حقی رؤیتلرینک جوازی و وقوعی
بیاننده‌در اهل سنت اتفاقلری اوزره مؤمنینک جنته
دخوللرندن صکره جناب حقی لا فی مکان ولا فی جهته
رؤیتلری امر محقق اولوب تصدیق و قبولی واجب و لا آن
امورندندر و ائمه دین بیان وقوع رؤیتده
اجماعله و نص ایله احتجاجه تصدی ایتمشلردر اولا
اجماعله استدلال اول وجه اوزره‌در که امت ناجیه
محمدیه وقوع رؤیتده بین المسلمین مخالفت حدوثندن
مقدم اتفاق ایتدکلری ایله و بو بابده ورود ایدن
آیات و احادیثی ظاهری اوزره حمل ایتمه‌ده اجماعلریله
استدلال ایتمشلردر و اما نص ایله احتجاجلری بو
خصوصده ورود ایدن آیات و احادیث ایله استدلاللریدر که
از جمله بو آیت کریمه ایله اثبات مدعایه متصدی اولمشلردر
قال الله سبحانه وجوه یومئذ ناضرة الى ربها ناظرة و بو
مضمونده آیات عدیده ورود ایتمشدر و بو مدعایی

و بو مدعایی اثباتنده احتجاج ایتدکلری احادیث نبویه‌در که
حضرت رسالتپناه بیوردیلر سترون ربکم یوم القیمة
کما ترون القمر لیلة البدر و بو مضمونده احادیث نبویه
طرق عدیده ایله ورود ایتمشدر حتی بعض محدثین
حدیث رؤیتی کبار صحابه‌دن یکرمی بر نفر کیمسه
روایت ایتمشدر دیمک اوزره تنصیص و اما بیان
امکان رؤیتده احتجاج ایتدکلری ادله‌دندر که
جناب حضرت حق نظم کریمنده حکایة عن موسی بیورر
رب ارنی انظر الیک قال لن ترانی ولکن انظر الى
الجبل فان استقر مکانه فسوف ترانی و بو آیت کریمه ایله
ما نحن فیه ایچون استدلال ایکی وجه اوزره اولور
وجه اول بو کونه تقریر اولنمشدر که اکر رؤیت باری
جائز اولمسه حضرت موسی آنی طلب ایتمزدی و لازم که
حضرت موسینک عدم طلبیدر نص و اجماع و تواتر ایله
بطلانی مقرر اولوب ملزوم که رؤیتک عدم جوازیدر
آنک دخی بطلانی متحقق اولمغله جوازی متعین اولور
وجه ثانی بو وجهله تقریر اولنور که آیت کریمه‌ده رؤیت
جمال الهی استقرار جبله تعلیق اولنمشدر و استقرار جبل
نفس الامرده امور ممکنه‌دن اولوب امر ممکنه تعلیق اولنان
شیئ دخی البته امر ممکن اولمق محقق اولور و بو مبحثده
معتزله بر قاج وجه ایله اعتراضه تصدی ایدوب ائمه
اهل سنت طرفندن کلاملری رد و تزییف اولنمشدر تفصیلی
بو مجله‌یه کنجایش پذیر اولمق ایله ذکرینه تصدی اولنمیوب

معضلات کتب کلامیه یه حواله اولندی **قول بعض المخالفین وابطاله.** بو مسئله ده مجرد معتزله دکل بلکه جمیع مخالفین مسلک قویم اهل سنتدن انحرافله مخالفت ایتمشلردر واول جمله دن فلاسفه و زیدیه و خوارج رؤیت ایچون رائی و مرئی بیننده مقابله دن لابد اولوب کذلک بینلرنده مسافهٔ معینه اقتضا ایدر یعنی رائی ایله مرئی بینلری کمال بعد ایله بعید اولمیوب کمال قرب ایله قریب دخی اولمامق استلزام ایدر و شعاع عین رائی و مرئیه متصل اولمق اقتضا ایدر و امور مذکوره تحیزی مستتبع اولوب جناب حقک مکاندن تنزهی رؤیتنیک امتناعنه دلالت ایدر دیمشلردر و معتزله دخی بو مبحثده ذکر اولنان طوائف ایله متفق الکلمه در و بو کلام ملویی اول وجهله رد و ابطال اولنور که اکر مقابله و اول مقوله امور رؤیته شرط اولمق ادعا ایتمشلردر رؤیتک شرطی اولسه رؤیت آنلرسز متحقق اولمزدی پس تالی باطل اولمغله مقدمک بطلانی دخی مقرر اولور و بیان ملازمت انتفاء شرط مستلزم انتفاء مشروط اولدیغیله متحققدر و بیان بطلان تالی جناب حقک مخلوقاتی رؤیتی مقرر اولمغله در که رائی ایله مرئی بیننده مقابله و اتصال شعاع مثللو امور مستحیل ایکن رؤیت متحقق اولیجق رؤیت اول مقوله امور ایله مشروط دکل ایدیکی ثبوت بولور و جناب حقک مخلوقاتی رؤیتی ایشبو نظم کریم و احادیث نبویه ده

نبویه ده وروده ایله معلومدر که جناب حق قرآن کریمده الم یعلم بان الله یری بیورر و جناب رسول اکرم صلی الله تعالی علیه و سلم دخی الاحسان ان تعبد الله کانک تراه فان لم تکن تراه فانه یراک بیورمشلردر

المنهج التاسع امامت و خلافتک حقیقتی و وجوب و خلفای اربعه نک خلافتلری و فضیلتلری بیاننده در

امامت اول ریاست عامه دن عبارتدر که تسویهٔ امور دنیا و دین و حفظ حوزهٔ ممالک مسلمین ایچون خلافة عن النبی علیه السلام ثبوت بولمش اولوب انقیاد و اطاعتی جمیع امت اوزره واجب اوله و بعد زمان النبوة نصب امام جمیع انام اوزره واجب اولدیغنده طوائف مسلمین اجماع و اتفاق ایتمشلردر و عند اهل السنه وجوبی ادلهٔ سمعیه ایله ثابت اولمق قرارداده اولوب کتاب و سنت و اجماعله احتجاج و استدلال قیلمشلردر و کتابله استشهادلری اول وجهله در که جناب حق بیورمشدر اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم و سنتله استدلال و احتجاجلری بو حدیث شریفله در که حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه و سلم بیورمشدر من مات و لم یر علی نفسه اماما مات میتة جاهلیة و اجماع دخی بو وجهله ثبوت بولمشدر که عند وفات النبی صلی الله تعالی علیه و سلم مهاجرین و انصاردن جم غفیر سقیفهٔ بنی ساعده ده اجتماع قلدقلرنده حدیث مذکوری تذکرندن ناشی کندولر ایچون یوم واحد بلا امام مرور

ایتدیکنه واضح اولمیوب استقباح ایتمك ایله ذمتلرینه
نصب امامی اهم واجبات والزم مهمات قیلوب مبادرت
واهتمام ایتمشلردر وخلفادن هر برینك وفاتی عقبنده
دخی منوال مذکور اوزره نصب امام امرنده فوق
الغایه اهتمام ایتمشلردر فلهذا حقیقت نصب امامی
انکار ایدن کیمسه تکفیرا ولنمدیغین ایمه حنفیه‌دن
بعض فحول تصریح ایتمشلردر ووجوب نصب امامده
بر دلیل دخی اولدرکه علمانك تصریح ایتدکلری اوزره
هر امر مکن که بر واجب مطلق اکا موقوف اولوب آنسز
تمام اولمیه البته آنك دخی وجوبی متحقق اولور پس
طرف شرعدن اقامت حدود وتنفیذ احکام وتجهیز
جیوش وسد ثغور مثللو اوامر مامور بها اولوب
حمایت بیضهٔ اسلام وتسویهٔ احوال انام بدون وجود
الامام متیسر اولمدیغی جهتدن نصب امام واجب اولدیغی
مثبت اولور وکذلك هر وقتده امام قسمت غنایم و
جمع عشور وقهر لصوص واخذ قطاع طریق ودفع فتن
واقامت جمع واعیاد واکا بکزر دخی نیجه وجه ایله
استجلاب منافع واستدفاع مضاره مستتبع ومتضمن
اولوجاولکه بو منوال اوزره صلاح معاش ومعاده
سبب اوله وجوبی امر مقرر اولور وصغرای قضیه
کمال وضوحندن ناشی مزو دیاته بلکه مشاهداته
ملحق اولوب نظام امور ملك وملت صلاح مصالح
دین ودولت بر سلطان قاهرك وجودنه مترتب

وهو الامام ابو شکور السالمي ذکره في التمهيد

188

مترتب ومنوط ایدیکی محتاج بیان دکلدر بلکه بو خصوصده
ارباب البابه بیچون مشاهده لری کافی اولوب دلیل اقامتنه
حاجت قالمز زیرا رفقایی طریق مثللو جماعت قلیله
نظام حاللرین حفظ ایدر رئیسلری اولمسه تفرقی کلمه
ونترود جمعیتلرینه مفضی اولوب معامله لری شائبهٔ
شر وفساددن خالی وکوردن اجتماع واتفاقلری حلیهٔ
صلاح وسداد ایله حالی اولمق محال اولور وبو کیفیت
بنی آدمه مخصوص اولمیوب حیوانات عجم بیننده دخی
مقرردرکه جمعیت نحل ایچون امیر مخصوص که یعسوب
اطلاق اولنور رئیسلری مقامنده اولوب اکا اتباع علی
هیئة اجتماعلری تطرق اختلالدن مصون وفقدانی
حالنده انتظاملری انتشار وتفرقه یه مقرون اولور
ایدیکی مشاهده ایله معلوم اولان امورددندر وعمر بن
الخطاب رضي الله عنه حضرتلرینك بو کلامی که ما یزع
السلطان اکثر مما یزع القرآن بیورمشدر تأیید
مدعاده کمال وضوح وظهورده توضیح وافاده‌دن مستغنیدر
وبو دخی معلوم اولا که امام کرك عادل وکرك جابر
شرعه مخالفتی اولمیجق اکا اطاعت وانقیاد واجبدر
ووقت واحدده ایکی امام نصب اولنمق على القول
الاظهر جایز دکل ایدیکی مؤلفات ثقاتده مسطور ومصرحدر
افضلیة الصحابه علمادن بر فرقه صحابهٔ کرامدن بعضنی
بعض آخر اوزره تفضیلی تجویز ایتمیوب مجموعی کف
واحدده مجتمعه اولان اصابع کبی ردیمشدر لکن اکثر

وجوب انقیاد الامام وعدم جواز تعدد الامام

ایمه‌دن بو قولك خلافی منقول اولوب از جمله قاضی عیاض
اکمال‌ده ابو منصور بغدادیدن نقل ایتمشدر که اهل
سنتك اتفاقلری اوزره خلفای اربعه سائر صحابه‌دن
کرامدن افضل اولوب آنلردن صکره عشرهٔ مبشره
وبعدهم اهل بدر وآنلردن صکره اهل احد وآنلردن
صکره اهل بیعة الرضوان وبعد هؤلاء انصاردن
اهل عقبتین وسابقون اولون سائرلرندن افضل
اوله وسابقون اولونك تعیینده اقوال مختلفه
وارد اولوب بعضیلر مصلی القبلتین وبعضیلر
اهل بیعة الرضوان اولمق طرفنه ذاهب اولوب
بعضیلر اهل بدر مراددر دیمشلردر وبر طائفه
دخی صحابه‌نك حیات نبویه‌ده وفات ایدنلری بعد النبی
علیه الصلوة والسلام باقی اولنلردن افضل
اولمغه ذاهب اولوب ابن عبد البر دخی بو قولی
اختیار ایدوب بو حدیث شریفله استدلال
ایتمشدر حضرت رسالتپناه بیوردر انا شهید علی
هؤلاء اما مسلك اهل سنتدن منحرفا ولان مخالفین
بیننده افضلیت خلفاء اربعه‌ده اختلاف اولوب
از جمله خطابیه افضلیت عمر بن الخطاب اختیار
ایتمشلردر وراوندیه اعمام رسول اللهدن عباس بن
عبد المطلبك افضلیتنی ادعا ایدوب شیعه افضلیت
علی‌یه ذاهبلردر وزعملری اوزره مدعالرینی اثبات
داعیه‌سی ایله دلائل واهیه اقامت ایدوب اهل سنت

سنت طرفندن کلاملری وجوه ایله رد وتزییف اولنمشدر
خلافت ابی بکر وافضلیته رضی الله عنه جمیع اهل سنت
اتفاقیله بعد رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم امام
حق حضرت ابو بکردر که صحابهٔ کرام آنك امامتنده
اجماع ایلدی وبیعتنده اتفاق ایلدی وخلیفهٔ رسول الله اطلاق
ایتدکلری حقیقتده اهلیتنه اجماعلری شاننده در اول
ایشه کمال ظهورندن ناشی محتاج بیان دکلدر وبعد نبینا
علیه الصلوة والسلام بو امتك افضلی ابو بکر صدیق
بعده عمر بن الخطاب وبعده عثمان بن عفان وبعده
علی بن ابی طالب اولدیغی اهل حق عندنده قرارداده اولوب
افضلیتلرینك ترتیبی خلافتلرینك ترتیبی اوزره‌در
وابو بکر صدیقك جمیع اصحابدن افضلیتی عند اهل
الحق ادلهٔ کثیره ایله ثبوت بولوب از جمله اتقای
جمیع امت اولدیغی جهتله‌در که اتقی اولان عند الله اکرم
اولمق مقرردر واتقی اولدیغی بو آیتك فحوای کریمه‌سیله
مثبتدر که جناب حق عز وجل وسیجنبها الاتقی الذی
یؤتی ماله یتزکی بیورمشدر وجمهور اهل تفسیر
ومشاهیر علمادن جم غفیر بو آیت کریمه‌نك ابو بکر
صدیق حقنده نازل اولدیغنده اتفاق ایتمشلردر
واتقی اولان اکرم اولدیغی دخی ان اکرمکم عند الله
اتقیکم قول شریفیله ثبوت بولمشدر وبو بابده احادیث
کثیره دخی وارد اولمشدر که از جمله حضرت رسالتپناه
صلی الله تعالی علیه وسلم بیورر والله ما طلعت الشمس

فی سورة الحجرات

ولاعزبت بعد النبيين والمرسلين على احد افضل من
ابي بكر وكذلك حديث نبويدندركه جنابا صدق
القائلين صلى الله تعالى عليه وعلى آله واصحابه اجمعين
حضرتی بیورمشلردر ما ینبغی لقوم فیهم ابو بکر ان یتقدم
علیه غیره وعلی ابن ابی طالبدن کرم الله وجهه
مرویدرکه خیر الناس بعد النبیین ابو بکر ثم عمر ثم الله
اعلم بیورمشلردر ومحمد بن الحنفیه دن نقل اولنورکه
والد ماجدی علی حضرتلری منبر کوفه یه صعود ایدوب
قراءت خطبه اثناسنده ایکن آندن من خیر الناس
بعد رسول الله دیو سؤال ایتدکده امام علی اکا
ابو بکر دیو جواب ویردکده تکرار سؤاله متصدی
اولوب ثم من دیدکده عمر دیو تکرار ثم من دیدکده عثمان
دیو جواب ویرمشیدی وبعد ذلك محمد بن الحنفیه مرتبه
رابعه ده ینه ثم من دیو سؤال تکریر ایتدکده امام علی
سکوت ایدوب بر مقدار توقفدن صکره لو شئت لانبأتك
بالرابع دیوجك محمد بن الحنفیه انت دیوکندولرین
تعیین ایتدکده امام علی کرم الله وجهه تواضعاً
وهضماً لنفسه ابوك امرء من المسلمین دیمکله قطع سر
رشته قیل وقال وفصم پیوند مقال ایتمشلردی والحاصل
خلافت ابی بکر بعد رسول الله صحابه کرامك اتفاقیله
اکا بیعت ایدوب خلیفه رسول الله دیمکله تلقیب ایتدکلری
جهتدن مجمع علیه اولوب اجماعله ثبوت بولمشدر وآنك
خلافتی خلالنده وقوع بولان تألیف قلوب وتتابع

بو انده شرح مقاصدده
بعض کتب کلامیه ده حالا
بو مجلده ذکر اولندیغی
وجهه مخالف نقل اولنوب
امام علی کرم الله وجهه
حضرتلرینك سکوت
ایتدکلری سؤالك دفعه
ثالثه سنده اولمق اوزره
روایت اولنمشدر والعلم
عند الله تعالی منه

مدت خلافة ابی بکر الصدیق رضی الله عنه

وتتابع فتوح وقتل اهل ردده وجزیره عربی شرکدن تطهیر
واول مثللو آثار جزیله اکثر من ان یحصی در خلافتی
ایکی سنه درت آیدر وبر روایتده آلتی آی واقع اولوب
مرض موتنده دار آخرته انتقالی متیقن اولدقده کتاب
عهد واملا ایدوب کندودن صکره خلافتی حضرت عمر
فاروقه تخصیص وتنصیص ایتمشیدی وابو بکر صدیقك
رضی الله تعالی عنه افضل خلفای اربعه اولوب خلافتنك
حقیتنی اثبات ایدن کتب موثوقه ده ادله کثیره ایراد اولنمشدر
بو رساله مختصره یه کنجایش پذیر اولمدیغی جهتدن بو مرتبه
ایله اکتفا اولندی فی خلافة عمر فاروق رضی الله تعالی عنه
وبعد وفات الصدیق خلیفه برحق عمر بن الخطاب حضرتلری
درکه خلافتی نص امامله یعنی آنفاً ذکر اولندیغی اوزره
سلفی ابو بکردن تنصیص ایله واجماعله ثبوت بولمشدر
زیرا ابو بکر صدیقك وفاتنه قریب املا قیلدیغی
کتاب عهدکه بعد الاستکتاب اول صحیفه یی مختوم قلوب
ناسی آنده تعیین ایتدیکی کسنه یه بیعت ایله امر ایتمکله
جمیع ناس بیعت ایدوب بو وجه اوزره خلافتنده اتفاق
وقوع بولمشدر وامر خلافتده نهج عدل واستقامت
اوزره سلوك ایدوب عهد خلافتنده جانب شرقی اقصای
خراسانه دك فتح اولنمغله ممالك اسلامه ضمیمه قیلنوب
دولت ملوك عجم منقرض اولمشدر تفصیلی کتب تاریخ
وسیرده مذکور ومسطوردر ومدت خلافتی اون سنه
والتی آی اولوب سنین شریفی آلتمش اوچ سنه یه بالغ اولدقده

مدت خلافة عمر بن الخطاب رضی الله عنه

مغیرة بن شعبه نك غلامی ابو لؤلؤ کنیتی ایله مکنی فیروز
نام نصرانی شقینك الندن هجرتك یکرمی اوچنجی سنه سی
ذی الحجه سنده سیراب شربت شهادت اولمشدر رضی الله
تعالی عنه وجزاه الله عنا خیر الجزاء خلافت عثمان
ذی النورین رضی الله تعالی عنه عند اهل السنه عمر بن
الخطابدن صکره خلیفهٔ برحق عثمان بن عفان
حضرتلری اولوب امامتی شوری واجماعله ثبوت
بولمشدر زیرا حضرت عمر وفاته قریب اولدقده امر خلافتی
کبار صحابه دن التی نفر کیمسه بیننده که عثمان وعلی
وزبیر وطلحه وعبد الرحمن بن عوف وسعد بن ابی وقاص
در شوری قیلوب جمیع مؤمنینی آنلردن بیعته تخییر
قیلمشیدی پس آنلر دخی بعد دفن عمر اتفاق اوزره نصب
تعیین خصوصنی عبد الرحمن بن عوفه تفویض ایدوب
اول دخی حکمنه راضی اولدقلرنده اول دخی عثمان بن
عفانی اختیار ایدوب صحابه دن جم غفیر محضرنده آنك
بیعتنه متصدی اولیجق سائرلر دخی بیعتنه مبادرت
ایدوب جمله اکا اطاعت وانقیاد ایله اقامت جمع
واعیادده اقتداء وعلی ما هو الواجب اتباع قلمشلر ایدی
وعهد خلافتنده فتح بلاد وامصار وتشتیت جمعیت
کفار کثرت اوزره وقوع بولوب ناسی مصحف واحد
اوزره جمع خصایص عثمانیه دندر وسن شریفلری
ابن اسحق روایتی اوزره سکسان واقدی روایتی
اوزره سکسان ایکی سنه یه بالغ اولدقده شهیداً واصل

شهادت رضی الله عنه وسنه الشریف

مدت خلافت عثمان بن عفان وشهادته وسنه الشریف رضی الله تعالی عنه

واصل جوار رحمت اولمشدر ومدت خلافتلری دخی کذلك
ابن اسحاقدن اون ایکی سنه دن اون ایکی کون ناقص
اولمق اوزره منقول اولوب بعض روایت نقلی اوزره
اون بر سنه اون بر آی واون درت کون واقع اولمشدر
رضی الله تعالی عنه خلافت علی بن ابی طالب کرم الله وجهه
خلافت حضرت ذی النورینندن صکره خلیفهٔ برحق
حضرت امام علی اولوب خلافتی اجماعله ثبوت بولمشدر که
شهادت حضرت عثماندن بر روایتده اوچ کون بر روایتده
بش کون مرورنده کبار مهاجرین وانصار جمع اولوب
عصرلری اهالیسنك افضلی وخلافته اولی واحری اولدیغی
جهتدن قبول خلافت التماسیله نیازمند اولمشلر ایدی لکن
اولا تقلد خلافتدن استنکاف وابا ایله مطلوبلرینه مساعده
بیورمیوب بعد ذلك امتناع کثیر ومدافعهٔ طویله دن
صکره بالآخره مأمولترین قبوله موصول قلدقلرنده هجرت
نبویه نك اوتوز بشنجی سنه سی ذی الحجه سنك یکرمی بشنجی
کونی یوم جمعه ده ناس مسجد رسول اللهده جمع اولوب
بیعتنه مبادرت اولنمشیدی پس خلافتی اهل حل وعقدك
اجماعلریله ثبوت بولوب رابع خلفای راشدین اولدیغی
متحقق اولمشدر وعهد امامتنده وقوع بولان وقایع
وفتوحات کتب تاریخ وسیرده مسطوردر خلافتی
حالنده سنین هجرت نبویه دن اربعین کامل رمضاننك
اون اوچنجی کونی مسجد کوفه ده اداء صلات صبح
اثناسنده عبد الرحمن بن ملجم نام شقی الندن جریح سیف

شهادتنه کرم الله وجهه وسنه الشریفی ومدت خلافه

غدر اولوب شهر فی بودلك اون یدنجی کونی یوم جمعه ده
شهیداً واصل جوار قدس شهود و مریغ روح مطهری
آشیانسار نخلستان بهشت موعود اولمشدر
اشهر روایت اوزره سن شریفی آلتمش اوج و مدت
خلافتی بش سنه دن برقاچ کون ناقص واقع اولمشدر
کرم الله وجهه ورضی الله تعالی عنه و دار آخرته
انتقال جناب رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم
حضرتلرینك جوار حقه سعادتله ارتحاللرندن اوتوز
سنه تمامنده بر روایتده اوتوز سنه دن آلتی آی
ناقص واقع اولوب خلافت امام حسن ایله تمام
اولمشدر واحادیث نبویه دن الخلافة بعدی ثلثون
سنة حدیث شریفی مغزاسی اوزره نصاب خلافت
تمامه قرین اولدیغی تحقیق بولمشدر فائده ظن اولنمیه که

فائده

بو حدیث شریفك ظاهرندن منفهم اولدیغی اوزره
خلیفه اطلاقی ائمهٔ اربعه یه مخصوص اولوب سائره
جائز اولمیه زیرا بعض افاضل تصریحی اوزره بو حدیث
شریفده مذکور اولان خلافتدن خلافت کامله یعنی
سلوك نبویه وسیرت مرضیهٔ مصطفویه یه قطعا
مخالف اولمیوب جمیع امورده شائبهٔ تنافی ایله مشوب
اولمیان خلافت حقیقیه اراده اولنمشدر پس
خلفای راشدین زمانلرندن صکره الی هذا الوقت
مسند نشین صدر سلطنت اولان ملوکه اصحاب حل
وعقدك خلیفه اطلاق ایتدکلری جائز اولدیغی

عدم التنصیص للخلافة

اولدیغی بو تحقیقدن معلوم ومقرر اولور وفقهای
کرام دخی تحقیق وتنصیص ایدوب سلطانه خلیفهٔ
رسول الله اطلاق اولنمق جائزدر دیدکلری کتب مشهوره ده
مسطور ومصرحدر وبو دخی معلوم اولا که حضرت
سلطان کونین صلی الله تعالی علیه وسلم جمهور
اهل سنت قوللری اوزره کندیلردن صکره خلافتی
تعیین خصوصنده قطعا نص جلی وخفی ایله تنصیص
بیورمشلردر که لکن بعض رواة حسن بصریدن
امامت ابی بکر ایچون نص خفی ورودی ادعا ایدوب
حین مرضلرنده امامت صلوات ایچون تقدیم بیوردقلری
نص خفی ایله تنصیص قبیلندن اولمغه ذاهب اولدیغی
روایت ایتمشدر وبعض اصحاب حدیث خلافت ابی
بکر ایچون نص جلی ورودنی ادعا ایدوب وفرق مخالفیندن
شیعه امامت علیده ورود نص ادعا ایتمك اوزره بعض
منقولات ضعیفه یه تشبث ایدوب کتب مبسوطه ده
تفصیل اولندیغی اوزره دلیللری وجوه ایله ابطال
وتزییف اولنمشدر ووجوه رد وتزییفدن از جمله
بری اولدر که امامت مصالح دینیه ومهمات دنیویه دن
بر امر خطیر اولوب اکا نسبتا امور جزئیه دن عد اولنمغه
سزا اولان نصب ولات وامرا مثللو احوال مکتوم
قالمیوب بین الاصحاب کمال شهرتله حد تواتر مرتبه سنه
بالغ اولمشکن اکر طرف رسول اللهدن منصوص اولسه
بهر حال اصحاب کرام بیننده مشهور اولوب بعد وفات النبی

صلى الله عليه وسلم سقيفهٔ بنى ساعده ده تعيين
امام ايچون اجتماع قلدقلرنده آنفاً ذكر اولنديغى
اوزره اول امرده بعض انصار منا امير ومنكم امير
ديوب وبعض مجتمعين دخى ابو بكره وبعض آخرى
عباسه وبر صنفى دخى على يه ميل ايتمكله قبل الاجماع
صورت تردد وقوع بولمز ايدى باخصوص نص نبوى
هر كيمك ايچون وقوع بولمش اولسه خلافت آنك
حقى اولوب وتنفيذ حكم نبوى ايچون البته اصحاب
آراء مختلفه اولنلر ايله محاجه بلكه مخاصمه ذمتنه
واجب ولمغله طلب امامته مبادرت ايتمك مقرر
اولوردى نتكيم على بن ابى طالب كرم الله وجهه
خلافت كندولرى ايچون تعيين بولدقده استدعاى
خلافت ايله محاربه يه تصدى بيورمشلر ايدى باخصوص
بعض مخالفين ادعا ايتدكلرى اوزره فرضا ابو بكردن
غيرى ايچون منصوص اولمش اولسه مثلا شيعه نيك
ادعا ايتدكلرى على بن ابى طالب ايچون ورود نص مقرر
اولسه كوك امام على وكرك ساير اول مجلس بيعتده
حاضر اولان اصحاب كرام قاطبهٔ خلافت كبى امر مهمده
ورود ايدن احاديث حكم نبويه يه مطلع دكللر ايدى
دينلورسه جمله سن غفلت وجهله نسبت لازم
اولوب واكر مطلعلر ايدى لكن كتم ايتديلر دينلورسه
طايعاً خلافتا بو بكرى قبولله بيعتنه مبادرت
ايتدكلرى جهتدن جمله سى مخالفت حكم نبويه يه نسبت

نسبت اولنمق ايله تفسيق وتضليل اولنمش اولورلر انكه
صحابهٔ كونيدن رضوان الله تعالى عليهم اجمعين هر برى
حضرت رسالت پناهه صلى الله عليه وسلم كمال اهتمامله
بذل اموال ومهجه مرتبه سنده انقياد ايدوب اكا نصرت
داعيه سيله اقربا وعشيرتلرين قتله مبادرت ايتمشلردر
والحاصل على الترتيب الواقع خلفاء راشدينك
خلافتلرن قدح ايتمك حقا جمله اصحابه مؤدى اولوب
ذكر وايراد اولنديغى منوال اوزره اصحاب كزينى تضليل
ومخالفت حكم نبويه يه نسبت اجماعلرين حرق وشرذمه
جبانت آيين روافضدن غيرك تجاسر واجترا ايتمديكى
امور شنيعه دندر خذلهم الله تعالى وشتت شملهم
ذيل الكلام مسلك قويم اهل سنت ومحجهٔ واضحهٔ ايمهٔ
دين وملت اثرينه متقفى اولان مسلمين هدايت قرينه
واجبدر كه شرفياب مجلس خطير نبوى وريزه چين خوان
احسان مصطفوى اولان صحابهٔ كرام واهل بيت ذوى
الاحترامه هر حالده متابعت وازجان ودل محبت اوزره
اولديغندن قطع نظر دايما خير ايله ياد ايدوب همواره
نشر ذكر جميل وصنوف اعظام وتبجيللرى اوزرنده اهتمام
شان شريفلرينه ايراث شين ايدن اموردن احتراز
واجتناب اوزره اوله لر نتكيم حضرت رسول اكرم
صلى الله تعالى عليه وسلم بيورر لا تسبوا اصحابى
فلو ان احدكم انفق مثل احد ذهبا ما بلغ مد احدهم يعنى
بيورر كه بنم اصحابمه سب وشتم ايتمك كه سزدن بريكز جبل

وجوب تعظيم الصحابة ومحبتهم

احد مقداری ذهب انفاق ایتسه انلرك بر مدینه
ایتشمز یعنی انلرك عمل یسیری ایچون طرف الهیدن ثواب
کثیر اعطا اولنور دیمکدر پس آنلر ایچون عند الله علو
مرتبه محقق ایدیکی مقرر اولور بتخصیص که جناب
حق انلری قرآن کریمده تعظیمله ذکر ایدوب مواضع
عدیده ده ثنا قلمشدر کما قال سبحانه کنتم خیر امة
اخرجت للناس وقال تعالی ایضاً وکذلك جعلناکم
امة وسطاً لتکونوا شهداء علی الناس وقال تعالی
محمد رسول الله والذین معه اشداء علی الکفار رحماء
بینهم تریهم رکعاً سجداً یبتغون فضلاً من الله ورضواناً
وقال تعالی لقد رضی الله عن المؤمنین اذ یبایعونك تحت
الشجرة ورسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرندن
دخی اصحاب کرامه ثناده احادیث کثیره ورود ایتمشدر
قال النبی علیه وعلی آله واصحابه الصلوة والسلام
اصحابی کالنجوم بایهم اقتدیتم اهتدیتم وقال علیه
الصلوة والسلام خیر القرون قرنی ثم الذین یلونهم
وقال صلی الله تعالی علیه وسلم الله الله فی اصحابی
لا تتخذوهم غرضاً بعدی فمن احبهم فبحبی احبهم ومن
ابغضهم فببغضی ابغضهم ومن اذاهم فقد اذانی ومن
اذانی فقد اذی الله ومن اذی الله یوشك ان یاخذه
بو مضمونده نیجه احادیث شریفه ورود ایتمشدر پس
اول شخص باهر النقص که اصحاب باصفا حقنده کلمات
ناسزایه اجترا ایلیه حقیقتده جناب خالق البرایا ایله

ایله معانده یه مجاسر ایتمش اولوب حبیب خدا و رسول
مجتبایه مخالفته اصرار ایتمش اولور نعوذ بالله من ذلك
وعلی ابن ابی طالب ایله معاویه بیننده جاری اولان
مخاصمه طرفینك اجتهادلرینه مبنی اولوب منازعه
مجرده دکلدر زیرا امام علی حضرتلری فتنهٔ عثمانه
مبادرت ایدنلری خصومه تسلیم ایتمکده نظام خلافته
خلل ایراث ایده جکینی ملاحظه ایله اول امرده تأخیر
اصوب ایدیکی معلوملری اولمشیدی ومعاویه نك دخی رضی
الله تعالی عنهما اجتهادی مقتضاسی اوزره ذهنی آنك خلافنه
منساق اولمغله بینلرنده صورت منازعه رونمای معرض
حصوله اولمشیدی نه آنکه اول منازعه استحصال فرحات
دنیویه ایچون اوله اللهم ثبتنا علی الحق خاتمة الکلام
فی بحث الایمان والاسلام ایمان اصل لغتده مطلقا
تصدیق معناسنه اولوب بحسب الشرع مفهومی تعیینده
اقوال کثیره وارد اولمشدر وعند اهل الحق ایمان فعل
قلب اولوب مجرد لسانك فعلی دکلدر وتصدیقدن
عبارت اولوب معرفت واعتقاددن عبارت دکلدر
وانتفاسیله منتفی اولمق وجهی اوزره اعمال جوارح
ایمانده داخل دخی دکلدر نتکیم بو اقوالدن هر بری
فرق مخالفیندن بر فرقه نك قولی اولوب حالا شروع اولنان
تفصیلده معلوم اولور پس اقوال مشهوره دن بری
جمهور اشاعره نك مختاری اولوب امام ابو منصور ماتریدیدن
دخی منقولدر و آن اولدر که ایمان قلبك فعلی اولوب انجق

ما اختاره اهل الحق
فی حقیقة الایمان
وسائر الاقوال
اجمال

قول جمهور الاشاعرة
واب منصور للماتریدی
وهو القول الاول

تصدیق قلبیدن عبارتدر اوله یعنی ضرورات دینیه‌یی محمد بدن
اولوب عامهٔ مسلمین آنی بلمکده نظر واستدلاله
محتاج اولمدقلری امور قلبا ایله تصدیق واذعان
اولنه وحدانیت ونبوت وبعث وجزا ووجوب
صلوة وزکوة وحرمت خمر کبی وفعل قلبی اولدیغنه
ذاهب اولنلردن بر طائفه دخی معرفت قلبیه‌دن
عبارت اولمق ادعا ایتمشلردر یعنی فکرا ولنان
ضرورات دینیه‌یی معرفتك اسمیدر [illegible] (من الاقوال المردودة)
وبو قول مردود قدریه‌دن ابو الحسین صالحی وجهم بن
صفوان مختارلری اولوب وبشر زمرهٔ خبیثهٔ شیعه
دخی بو قولی اختیار ایتمشلردر وبر طائفه دخی فعل (من الاقوال المقبولة)
قلب وفعل لسان مجموعندن عبارت اولوب تصدیق
مذکور ایله اقرارك اسمی اولمغه ذاهبلردر وبو قول
امام اعظم ابو حنیفه‌دن محکی اولوب اکثر محققین اختیار (قول الامام الاعظم نعمان بن ثابت وهو مختار اکثر المحققین)
ایتدکلری قول مقبولدر وبو قول ایله قول اول یعنی
مجرد تصدیق قلبیدن عبارت اولمق قوللرینك بیننده
فرق اول وجهله درکه بر کمسه ضرورات دینیه‌یی قلبی ایله
تصدیق ایتمش اولسه اما آندن قطعا لسانی ایله اقرار
صدور ایتمش اولمسه اول شخص قول اولی اختیار
ایدنلر قولنه نظر ایله عند الله مؤمن اولوب دخول
جنته ودخول ناردن نجاته مستحق اولمش اولور
وقول ثانیی اختیار ایدنلر قولنه نظر ایله مادامکه
تصدیق لسانی بولنمیه مجرد تصدیق قلبی ایله عند الله

عند الله مؤمن حکمنده اولمز ونه دخول جنته ونه ناردن
نجاته مستحق اولور وبر طائفه دخی ایمان اقرار باللسان
وتصدیق بالجنان وعمل بالارکان مجموعنك اسمی اولوب
فعل قلب وفعل لسان وفعل ارکان مجموعندن عبارت
اولمغه ذهاب ایتمشلردر لکن بو قوله قائل اولنلر دخی
ایکی فرقه اولوب بر فرقه‌سی ترك عمل ایماندن خروجی
مستلزم دکلدر دیمشلردر وبو مسلك اکثری سلفك
و [illegible] ومتکلمیندن جم غفیرك مختاری اولان
مذهب اولوب امام مالك وامام شافعی واوزاعی اختیار (من الاقوال المردودة والقائلون بها فرقتان)
ایتدکلری مسلك مشهوردر وبر فرقه دخی اگرچه ایمانك
مجموع افعال ثلثهٔ مذکوره‌دن عبارت ایتدیکنی اختیار
جهتی ایله سلف الذکر اولان ائمهٔ دینه موافقت ایتمشلردر
ولکن تارك العمل اولان کیمسه ایچون ایماندن خارجدر
دیمك ایله مسلك اهل حقدن عدول وخروج ایتمشلردر (من الاقوال المردودة)
وآنلر دخی ایکی صنف اولوب بر صنفی اول شخص ایچون
مثلا ایماندن خارج وکفره داخل اولوردیو اعتقاد
ایتمشلردر وبین المنزلتین اثبات منزله بو قولدن عبارتدر که
بو مذهب معتزله‌نك ذاهب اولدقلری مذهب سخیفدر
وبر طائفه دخی ایمانك فعل لسانیدن عبارت اولوب (ایمان فعل لسانی اولمغه قائل اولنلرك قولیدر)
ماجاء به النبی‌نك حقیقتنه لسان ایله اقرار ایتمنك
اسمیدر دیمکه ذاهبلردر وبونلر دخی بر قاچ فرقه اولوب
ازجمله رقاشی‌نك ذاهب اولمشدرکه اقرار لسانیدن عبارت
اوله اما معرفت قلبی ایله مشروط اوله وقطان اکا ذاهب

ایتمشدر که ایمان تصدیق قلبله مشروط اولان اقرار لساندن
عبارت اوله و بو مسلکه سالك اولنلردن بر فرقه دخی
کرامیه طائفه سیدر که آنلر ایمانك مجرد اقرار لساندن
عبارت اولوب قطعا بر شرطله مشروط اولمدیغنه
اتفاق ایتمشلردر حتی بو اعتقاد سخیفه وزرینه اجماع
قیلوب بر کمسه کفری کتم و اضمار ایدوب اظهار ایمان
ایتمش اولسه نارده خلودہ مستحق ایکن حقیقتده
مؤمن اولمش اولور دیوب اکر امر بر عکس اولمق اوزره
اول شخص ایمانی کتم و اضمار و کفرینی اذاعت و اظهار
ایلسه مؤمن دکلدر دیرلر و اول کیمسه که اضمار ایمان
ایلیوب آندن نه اقرار و نه انکار صدور ایتمش اولمسه
دخول جنته مستحق و مستاهل اولمز دیمکه اوزره
متفقلردر و بو دخی معلوم اولکه ایمان و اسلام ایتمك — ترادف الایمان والاسلام
مال معنالری قبول و اعتراف معناسنه راجع
اولدیغی جهتدن متحد اولوب ایکیسی بر معنایه اولان
الفاظ مترادفه دندر و اول سببدن هر مؤمنه مسلم
و هر مسلمه مؤمن اطلاق اولنمق صحیحدر و امام اعظم
ابو حنیفه و اتباعی قتنده ایمان زیاده و نقصان
قبول ایتمك مقرر اولوب شافعیه دن امام الحرمین — في الزيادة والنقصان
دخی بو قولی اختیار ایتمشدر و مشاهیر ائمه دن جم غفیر
بو مسلکه ذهاب ایتمشلردر لکن اشاعره قبول زیاده
و نقصان جایز اولوب امام شافعیه دخی اول
قولی اینار و اختیار منقولدر و ادله طرفین مفصلات

مفصلات کلامیه ده تفصیل اولنمش اولوب بو مجله یه
کنجایش بذیر اولمق ایله طی اولنوب اصل مدعا ذکریله
اکتفا اولندی اللهم ثبتنا علی الایمان وارزقنا
اتباع محجة ذوی الایقان وجنبنا عن متابعة خطوات
الشیطان بمنك وجودك وصل وسلم علی نبیك الامین
وعلی آله وصحبه اجمعین تمت الرسالة المبارکة
سوده الحقیر علی بن حسین الاقشهری شاهنی
زاده المؤذن ایا صوفیه کبیر سنه
اثنی وستین ومأتة والف من هجرة
من له السعادة والشرف